

Worldwide Travel, Inc.

Your One Stop Shop For International Travel Needs

Michigan Office Serving Community Since 1975.

29211 Ford Rd.

Garden City, MI 48135

Tel: 734-525-7304

Toll Free: 800-504-3044

Fax: 866-300-9725

Lowest Fare Guaranteed

Los Angeles Office

2701 E. Chapman Ave.

Ste.No.108, Fullerton, CA 92831

Phone: 714-449-7766

Toll Free: 866-889-1203

Fax: 714-449-7767

SELLING MOTELS IS OUR ONLY BUSINESS

Howard Johnson
Louisiana

41 Units, Interior Corridor

I-10 Exit Location

Asking \$2,850,000

Seller Financing

Jas Randhawa
510.406.5056

Bob Seth
408.807.9784

INDUS VALLEY INVESTMENTS

Tenth Year in Publication

ਮਿਡਵੈਸਟ ਐਡੀਸ਼ਨ

Price 50¢

ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਅਤੇ ਸਾਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਹਫਤਾਵਾਰ

Email: punjabtimes1@sbcglobal.net

www.punjabtimesusa.com

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Punjab Times, Vol 10, Issue 23, June 6, 2009

20451 N Plum Grove Rd. Palatine, IL 60074

Ph:847-359-0746, Fax:847-705-9388

ਆਸਟਰੇਲੀਆ 'ਚ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਜਾਰੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਪੇ ਚਿੰਤਾ 'ਚ

ਬਿਦਰ ਬਸਰਾ

ਆਸਟਰੇਲੀਆ 'ਚ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ 'ਤੇ ਹੋ ਰਹੇ ਨਸਲੀ ਹਮਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੇ ਵਿਸ਼ਵ ਪਿੰਡ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਸਾਹਮਣੇ ਲੈ ਆਈ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਮਲਿਆਂ ਨੇ ਜਿਥੇ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਵਿਚ ਭਵਿੱਖ ਖਤਰੇ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਵਧਾ ਕੇ ਜਾਨ ਸੂਲੀ ਟੰਗ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਘਟਨਾਕਰਮ ਨਾਲ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਸੱਟ ਵੱਜ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜੇ ਉਥੋਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਸਾਰਥਿਕ ਯਤਨ ਨਾ ਕੀਤੇ। ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਮਲਿਆਂ ਦੇ ਨਸਲਭੇਦੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਜੋ ਵੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਸ ਨਾਲ ਉਥੋਂ ਦੀਆਂ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਕਮਾਈ ਦਾ ਵੱਡਾ ਜੁਰੀਆ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ 'ਚ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਅਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਇਸ ਕਮਾਈ ਨੂੰ ਸੱਟ ਮਾਰ ਦੇਵੇਗੀ।

ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਆਫ ਇੰਡੀਅਨ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਇਨ ਆਸਟਰੇਲੀਆ (ਫੀਸਾ) ਤੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਨੇ ਲੰਘੀ 31 ਮਈ ਨੂੰ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ 'ਤੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਮਲਿਆਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਮੈਲਬੌਰਨ ਵਿਚ ਸ਼ਾਂਤੀ ਮਾਰਚ ਕੱਢਿਆ। ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਹਮਲੇ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਵਿਕਟੋਰੀਅਨ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੇ ਬਾਹਰ ਸਰਕਾਰ ਖਿਲਾਫ ਨਾਅਰੇਬਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਰੈਲੀ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਮੈਲਬੌਰਨ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾ ਕੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਚਾਰ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ 'ਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਚਿੰਤਤ ਮਾਪੇ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ

ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸਰਵਣ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਹਮਲੇ ਵਿਚ ਗੰਭੀਰ ਸੱਟ ਵੱਜੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਹ ਬੇਹੋਸ਼ੀ ਵਿਚ ਚਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਕ ਹੋਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਵੀ ਚਾਕੂ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੈ। ਰੈਲੀ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵਧ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਰਾਜ ਦੇ ਸੰਸਦ ਭਵਨ ਵਾਲੇ ਮਾਰਗ ਸਪਰਿੰਗ ਮਾਰਕੀਟ ਉੱਤੇ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ ਕਰਦਿਆਂ ਲੰਘੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲਗਭਗ 3000 ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਮੈਲਬੌਰਨ ਵਿਚ ਚੱਕਾ ਜਾਮ ਕੀਤਾ। ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ 'ਸਾਨੂੰ ਇਨਸਾਫ ਦਿਓ', 'ਅਸੀਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਨਿਰਮਾਤਾ ਹਾਂ' ਅਤੇ

'ਨਸਲੀ ਹਮਲੇ ਬੰਦ ਕਰੋ' ਵਰਗੇ ਨਾਅਰਿਆਂ ਵਾਲੇ ਬੋਰਡ ਚੁੱਕੇ ਹੋਏ ਸਨ।

ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਵੇਲੇ ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਦੇ ਪੁਲਿਸ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 9 ਉੱਤੇ)

ਏਅਰ ਫਰਾਂਸ ਦਾ ਜਹਾਜ਼ ਸਮੁੰਦਰ 'ਚ ਡਿੱਗਾ, 228 ਵਿਅਕਤੀ ਮਰੇ

ਸਾਓ ਪਾਓਲੋ: ਰੀਓ-ਡੀ-ਜਨੇਰੀਉ ਤੋਂ

ਪੈਰਿਸ ਜਾ ਰਿਹਾ ਏਅਰ ਫਰਾਂਸ ਦਾ ਇਕ ਯਾਤਰੀ ਜਹਾਜ਼ ਅਟਲਾਂਟਿਕ ਸਾਗਰ ਵਿਚ ਡਿੱਗ ਕੇ ਤਬਾਹ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸ ਵਿਚ ਸਵਾਰ ਸਾਰੇ 228 ਵਿਅਕਤੀ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਹਾਦਸੇ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਮੁਢਲੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਤੇਜ਼ ਸਮੁੰਦਰੀ ਤੂਫਾਨ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਣ ਦੌਰਾਨ ਜਹਾਜ਼ ਉਪਰ ਬਿਜਲੀ ਡਿੱਗ ਪਈ, ਜਿਸ ਮਗਰੋਂ ਤਕਨੀਕੀ ਖਰਾਬੀ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਹ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਜਾ ਡਿੱਗਿਆ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਹਾਜ਼ ਦਾ ਟਰੈਫਿਕ ਕੰਟਰੋਲ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਟੁੱਟ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਦਸਾ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਹੋਇਆ। ਜਹਾਜ਼ ਦਾ ਮਲਬਾ ਮੱਧ ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਸਾਗਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਪੰਜ ਮੀਲ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਡਿੱਗਿਆ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਲਾਪਤਾ ਹੋਣ ਦੇ ਲਗਭਗ ਚਾਰ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਜਹਾਜ਼ ਤੋਂ ਮਿਲੇ ਆਟੋਮੈਟਿਕ ਸਿਗਨਲ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਿਆ ਕਿ ਉਸ ਵਿਚ ਬਿਜਲੀ ਸਬੰਧੀ ਸਮੱਸਿਆ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ ਦੀ ਸ਼ਹਿਰੀ ਹਵਾਬਾਜ਼ੀ ਏਜੰਸੀ ਦੇ ਮੁਖੀ ਡਗਲਸ ਫਰੇਰਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਹਾਜ਼ ਵਿਚ ਲੱਗਾ ਬਲੈਕ ਬਾਕਸ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਿ ਜਹਾਜ਼ ਵਿਚ ਵਾਪਰੇ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਦਾ ਸਾਰਾ ਰਿਕਾਰਡ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਤਲ 'ਤੇ ਚਲਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਲਈ ਯਤਨ ਕੀਤੇ

ਜਾਣਗੇ। ਖਬਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਬਕਸਾ ਸਮੁੰਦਰ ਤਲ ਤੋਂ ਕੋਈ ਸੱਤ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਹੇਠਾਂ ਹੈ। ਪੈਰਿਸ ਵਿਖੇ ਇਕ ਪ੍ਰੈੱਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੌਰਾਨ ਏਅਰ ਫਰਾਂਸ ਦੇ ਸੀ.ਈ.ਓ. ਹੈਨਰੀ ਗੌਰਗੀਅਨ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਹਾਜ਼ ਉਡਾ ਰਹੇ ਪਾਇਲਟ ਨੂੰ 11,000 ਵਧ ਤੋਂ ਵੱਧੇ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਸੀ।

ਏਅਰ ਫਰਾਂਸ ਦੇ ਇਕ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ ਵਲੋਂ ਅਪਣੇ ਉੱਤਰ-ਪੂਰਵੀ ਤਟਵਰਤੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਜਹਾਜ਼ ਵਿਚ ਸਵਾਰ ਮੁਸਾਫਰਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਲੱਭਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਕੋਈ ਲਾਸ਼ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ। ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਬ੍ਰਿਗਟ ਬ੍ਰੈਂਡ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਏਅਰ ਬੱਸ ਏ 330 ਵਿਚ 216 ਯਾਤਰੀ ਅਤੇ 12 ਅਮਲੇ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸਵਾਰ ਸਨ।

ਸਥਾਨਕ ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਜਹਾਜ਼ ਨੇ ਲੰਘੇ ਐਤਵਾਰ ਸ਼ਾਮ 7 ਵਜੇ ਉਡਾਣ ਭਰੀ। ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ ਦੇ ਤਟਵਰਤੀ ਸ਼ਹਿਰ ਨਾਤਲ ਦੇ 300 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਉੱਤਰ-ਪੂਰਬ ਵਿਚ ਇਹ ਜਹਾਜ਼ ਅਚਾਨਕ ਲਾਪਤਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਫਰਾਂਸ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨਿਕੋਲਸ ਸਰਕੋਜ਼ੀ ਨੇ ਇਸ ਘਟਨਾ ਵਿਚ 228 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਮਾਰੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਡੂੰਘੇ ਦੁੱਖ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਬ੍ਰੈਂਡ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਹਾਜ਼

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 ਉੱਤੇ)

ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਜਾਤੀ ਕਲੇਸ਼ ਦੇ ਆਸਾਰ

ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ੀਰੀ

24 ਮਈ ਨੂੰ ਡੇਰਾ ਸੱਚਖੰਡ ਬੋਲਾਂ ਦੇ ਸੰਤ ਨਿਰੰਜਣ ਦਾਸ ਅਤੇ ਸੰਤ ਰਾਮਾਨੰਦ 'ਤੇ ਵਿਆਨਾ ਵਿਚ ਹੋਏ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸ਼ਹਿਰ ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਹਿੰਸਾ ਹੋਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਡੇਰੇ ਦੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਆਪਕ

ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਤਾਂ ਤਕਰੀਬਨ ਇਕ ਦਿਨ ਅਤੇ ਇਕ ਰਾਤ ਜੰਗਲ ਰਾਜ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਰਾਜ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਕਿਤੇ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਨਾ ਸਿਰਫ ਸਰਕਾਰੀ ਬੱਸਾਂ, ਰੇਲਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਗਿਆ,

ਸਗੋਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਨਿੱਜੀ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਵਾਹਨਾਂ ਉਪਰ ਵੀ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ ਗਏ।

ਇਕ ਸਰਕਾਰੀ ਬਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਹਿੰਸਾ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਹੀ 170 ਵਾਹਨ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 ਉੱਤੇ)

North American Truck Stop

ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ! ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ!! ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ!!!

ਕੈਰੀਅਰ ਬਰਮੇਕਿੰਗ ਐਂਡ ਕੈਰੀਅਰ ਯੂਨਿਟ ਇੰਜਣ ਇਥੇ ਸਸਤੇ ਭਾਅ ਉੱਤੇ ਬਦਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ

ਤਸੱਲੀਬਖ਼ਸ਼ ਸਰਵਿਸ ਬਿਲਕੁਲ ਵਾਜਬ ਭਾਅ

909-350-3310, 909-697-5808

balwindernats@yahoo.com

14320 Slover Ave., Fontana, CA 92337

MICHIGAN WORKS APPROVED!

ALL STARS

NO WAITING!

★ TRUCK DRIVING SCHOOL INC ★
151 MILITARY ST. ★ DETROIT, MI 48209

313-841-2222

CDL A, B, P & S WITH AIR BRAKE

CDL LICENSING IN JUST 3 WEEKS!

WE ARE AFFILIATED WITH NWLB

WE OFFER FULL TIME, PART TIME, AND WEEKEND CLASSES TO ACCOMMODATE YOUR SCHEDULING NEEDS

- ★ Assist in job placement
- ★ Flexible hours, fit your Schedule
- ★ More than 25 years experience
- ★ UP TO \$750 TO \$900 PER WEEK!
- ★ REFRESHER COURSES AVAILABLE
- ★ ONE-ON-ONE TRAINING

VISIT US ONLINE AT ALLSTARSCDL.COM

EMAIL US AT WWW.ALLSTARSTRUCKSCHOOL@YAHOO.COM

PUNJABI KHEID MELA 2009

2ND ANNUAL TOURNAMENT

GAMES

Kabaddi
Volleyball
Soccer
Athletics
& Cultural Prog.

Canada, New York, Chicago
(Professional Kabaddi Teams)

Milwaukee & Michigan

FAMILY EVENT: FOOD AND REFRESHMENTS PROVIDED

July 11, 2009, 8:00 AM to 8:00 PM

Famous Punjabi Singer
Sukhwinder Singh Panchhi
(Show)

Professional Stage MC:
Sukhchain Brar
(Toronto)

Independence Park, 1898 Denton Rd. Canton

Karn Gill
734-612-9984

Karmbir Singh
734-558-3151

Satti Clare
734-765-0017

Sukhraj Rai
734-271-0720

Jaswinder Singh
734-347-1154

WWW.PSCA-MI.COM

ਗ੍ਰੰਥੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ: ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚ ਕਸ਼ੀਦਗੀ ਵਧਣ ਦੇ ਆਸਾਰ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਭਾਈ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵਲੋਂ ਮੁਕਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਉਪਰੰਤ ਭਾਈ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਤਣਾਅ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧਦਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਲੰਘੇ ਸਨਿਚਰਵਾਰ ਭਾਈ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬੋਰਡ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਕੇ

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੜਕੀਆਂ ਦੇ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਸਨ ਉਹ ਆਪੋ ਵਿਚ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਹੀ ਹਨ। ਭਾਈ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਦੂਜੀ ਵੱਡੀ ਜਿੱਤ ਦੱਸ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਸ਼ੂਤੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਫਸੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਵਿਆਹ ਦੇ ਕਾਰਜ ਵਿਚ ਬੇਸਵਾਦੀ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਵਕਤ ਮਾਮਲਾ ਦੋਹਾਂ ਹੀ ਧਿਰਾਂ ਵਲੋਂ ਵਕੀਲਾਂ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਨਜਿੱਠਣ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਇਹ ਸਾਰਾ ਮਾਮਲਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਲਿਆ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਜਦੋਂਕਿ ਭਾਈ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਸਿੱਖ ਰਵਾਇਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਗਤ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਧਾਰਮਿਕ ਰਹੁ-ਰੀਤਾਂ ਨਿਭਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਬਿਨਾਂ 'ਤੇ ਭਾਈ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਨਾ ਸਹੀ, ਇਕ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਵਜੋਂ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਦੀਆਂ ਰਸਮਾਂ

ਅਗਾਊਂ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਕ ਵਕਤ ਪੁਲਿਸ ਗੁਰੂ ਘਰ ਪਹੁੰਚੀ ਵੀ ਪ੍ਰੰਤੂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਬੋਰਡ ਨੇ ਵਿਆਹ ਦੀਆਂ ਰਸਮਾਂ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦਿਆਂ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਵਰਜ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਇਹ ਰਹੀ ਕਿ ਭਾਈ ਦੀ ਇਕ ਹਮਾਇਤੀ ਬੀਬੀ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਬਿਨਾਂ ਇਜਾਜ਼ਤ ਵੀਡੀਓ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਲੈਂਦਿਆਂ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰ ਨੇ ਵੀਡੀਓ ਤੁਰਤ ਹੀ ਨਸ਼ਟ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ।

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਭਾਈ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਵਲੋਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਵਿਰੁੱਧ ਈ-ਮੇਲਾਂ ਲਿਖਣ ਅਤੇ ਪਰਚੇ ਵੰਡਣ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਜੇ ਭਾਈ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਈ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਤੇ ਬੋਰਡ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪਰਚੇ ਵੰਡੇ ਸਨ ਅਤੇ ਭਾਈ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਫਾਈ ਵਿਚ ਤਾਂ ਇਸ ਵਾਰ ਭਾਈ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਵਲੋਂ ਇਕ ਪਰਚਾ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਬੋਰਡ ਵਲੋਂ ਭਾਈ ਦੇ ਨਾਂ ਤਬਾਹਦਲਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇਕ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਉਠਾਇਆ

ਸੰਤ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬਰਸੀ 'ਤੇ ਸਮਾਗਮ 14 ਨੂੰ

ਮਿਲਵਾਕੀ: ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮੁਰਾਲੇਵਾਲਿਆਂ ਦੀ 59ਵੀਂ ਬਰਸੀ ਉਤੇ ਇਕ ਸਮਾਗਮ ਗੁਰੂ ਲਾਧੋ ਰੋ ਸੇਵਾ ਸੁਸਾਇਟੀ ਬਾਬਾ ਮੱਖਣ ਸਾਹਿਬ ਲੁਬਾਣਾ, ਮਿਲਵਾਕੀ ਵਲੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਟੈਂਪਲ ਓਕ ਕਰੀਕ ਵਿਖੇ 14 ਜੂਨ ਨੂੰ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦਾ ਅਰੰਭ 12 ਜੂਨ ਨੂੰ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਭੋਗ 14 ਜੂਨ ਨੂੰ ਪਵੇਗਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਹੀਂ ਭਾਈ ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ, ਅਕਾਲ ਅਕੈਡਮੀ ਬੁਤੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਢਾਂਡੀ ਜਥਾ, ਕਥਾਵਾਚਕ ਗਿਆਨੀ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੁਖਮੀ, ਕੀਰਤਨੀ ਜਥਾ ਭਾਈ ਕਮਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੋਮਲ ਅਤੇ ਬੀਬੀ ਪੂਜਾ ਧਾਲੀਵਾਲ ਕਥਾ-ਕੀਰਤਨ ਰਾਹੀਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕਰਨਗੇ।

ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਭਾਈ ਵਲੋਂ ਬਣਾਈ ਗਈ ਜਾਇਦਾਦ ਉਤੇ ਵੀ ਕਿੰਤੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਪੁਛਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, 'ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ 800 ਡਾਲਰ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਤਨਖਾਹ ਵਿਚ 28 ਪ੍ਰਾਪਰਟੀਆਂ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਵਿਧੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਸਿਖਾਓ ਜੀ'। ਭਾਈ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਪਰਚੇ ਦਾ ਬੜਾ ਗੁੱਸਾ ਮਨਾਇਆ ਹੈ।

ਉਧਰ ਭਾਈ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹਮਾਇਤੀ ਇਕ ਬੀਬੀ ਨੇ ਸੰਗਤ ਦੇ ਨਾਂ ਇਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਚਿੱਠੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਭਾਈ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਪੁਰਾਣੀ ਸਾਂਝ ਦਾ ਵਾਸਤਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀਆਂ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਅਨੁਸਾਰ ਯਾਨੀ ਭਾਈ

ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਾਸੋਂ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਹੱਕ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਭਾਈ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚ ਗੁਰਮਤਿ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਉਸਾਰੇ ਜਾਣ ਦਾ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ ਪਰ ਭਾਈ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਇਸ ਚਿੱਠੀ ਉਤੇ ਟਿਪਣੀ ਕਰਦਿਆਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਬੀਬੀ ਨੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਗੁਰਮਤਿ ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ ਹੈ? ਉਸ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਬਹੁਤਾ ਦੱਸਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਫਿਰ ਇਹ ਬੀਬੀ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਵੀ ਭੁੱਲ ਗਈ ਕਿ ਭਾਈ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਬਣਾਈ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਸੌਂਦੇ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਰੀਅਲ ਅਸਟੇਟ ਵੇਚਣ ਲਈ ਕਿੰਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਮਿਲਿਆ? ਇਸ ਬੀਬੀ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 1990 ਵਿਆਂ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਇਸੇ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹਟਾਏ ਜਾਣ ਦਾ ਬੀੜਾ ਕਿਉਂ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ?

ਭਾਈ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦੇ ਹੋਏ

ਆਪਣੇ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਹਿ ਅਤੇ ਹਮਾਇਤ ਨਾਲ ਲਗਾਤਾਰ ਦੂਸਰੇ ਹਫਤੇ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਦੀਆਂ ਰਸਮਾਂ ਨਿਭਾਈਆਂ। ਸਨਿਚਰਵਾਰ ਨੂੰ ਇਕ ਮੌਕੇ ਤਾਂ ਮਾਹੌਲ ਵਿਆਹ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਭਰਿਆ ਹੋਣ ਦੀ ਥਾਂ ਇੰਨਾ ਕਸ਼ੀਦਗੀ ਅਤੇ ਚਿੰਤਾ ਭਰਿਆ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੁਝ ਵੀ ਵਾਪਰ ਜਾਣ ਦਾ ਭੈਅ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਫਿਰ ਸੁਮੱਤ ਬਖਸ਼ੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਭੜਕਾਹਟ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵਿਆਹ ਦੀਆਂ ਰਸਮਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵਿਘਨ ਨਾ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਦੇਣ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ। ਇਸ ਵਿਆਹ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਇਕ ਸੱਜਣ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਵਿਆਹ ਮੌਕੇ ਆਮ ਕਰਕੇ ਚਿਹਰਿਆਂ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਗਾਇਬ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ

ਨਿਭਾਉਣ ਦਾ ਪੂਰਾ ਹੱਕ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਭਾਈ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਇਕ ਬਰਖਾਸਤ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬੋਰਡ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਆਪਣੇ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਧਿਰੋਜ਼ੇਰੀ ਧਾਰਮਿਕ ਰਸਮਾਂ ਨਿਭਾਉਣਾ ਕਿਸੇ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਵਲੋਂ ਯੂਨੀਅਨ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਨਾਲ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਚੈਲੰਜ ਕਰਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਅਮਰੀਕੀ ਕਾਨੂੰਨ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜੇ ਗੱਲ ਸਾਧਾਰਨ ਅਤੇ ਸੱਚੀ ਭਾਵਨਾ ਦੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੀ ਇਤਰਾਜ਼ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਥੇ ਜੱਗ ਜਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛੇ ਭਾਵਨਾ ਕੀ ਹੈ।

ਬੋਰਡ ਵਲੋਂ ਭਾਈ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਨਿਚਰਵਾਰ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਬਾਰੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਵੀ

SIDHU & ASSOCIATES REALTY COMMERCIAL REAL ESTATE

GAS STATION, HOTEL, LIQUOR STORE
RESIDENTIAL REAL ESTATE IN ILLINOIS

**ਗੈਸ ਸਟੇਸ਼ਨ,
ਮੋਟਲ, ਹੋਟਲ,
ਲਿਕਰ ਸਟੋਰ ਅਤੇ
ਹੋਰ ਵਪਾਰਕ
ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਖਰੀਦਣ/
ਵੇਚਣ ਲਈ
ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ**

ਬਲਜੀਤ ਸਿੱਧੂ

Baljit (BJ) Sidhu, Broker

Cell: 630-862-0941

Fax: 630-423-4024

sidhu-realty@hotmail.com

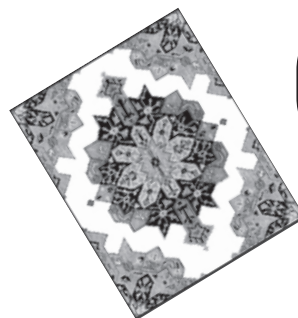
ਅਮਰ ਕਾਰਪੈਟਸ

**ਘਰਾਂ/ਦਫਤਰਾਂ ਅਤੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ
ਦੇ ਮਕਾਨਾਂ ਵਿਚ ਵਧੀਆ
ਕੁਆਲਟੀ ਦਾ ਕਾਰਪੈਟ ਸਸਤੇ
ਭਾਅ ਪੁਆਉ**

ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ

ਦੀਵਾਨ ਐਵਨਿਊ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਿਚ ਕਾਰਪੈਟਸ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਸਟੋਰ ਜਿੱਥੋਂ ਤੁਸੀਂ ਖਰੀਦ ਸਕਦੇ ਹੋ ਬਿਲਕੁਲ ਨਵੇਂ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਦੇ ਰੱਗ ਹਰ ਇਕ ਕਵਾਲਿਟੀ ਵਿਚ, ਕੀਮਤਾਂ ਇਨੀਆਂ ਘੱਟ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸੋਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ! ਆਓ! ਦੇਖੋ ਅਮਰ ਕਾਰਪੈਟਸ ਦਾ ਨਵਾਂ ਤੇ ਬੇਹਤਰੀਨ ਚੋਣ ਭਰਪੂਰ ਨਵਾਂ ਅਤੇ ਵੱਡਾ ਸ਼ੋਅਰੂਮ

ਫਰੀ ਐਸਟੀਮੇਟ, ਆਰਡਰ ਕਰਨ ਦੇ ਅਗਲੇ ਹੀ ਦਿਨ ਕਾਰਪੈਟ ਪਾਵਾਂਗੇ

Same day service in
Chicago and suburbs

Amar Carpets Inc

ਵੈਸਟਰਨ ਅਵੇਨਿਊ ਤੋਂ ਅਧਾ ਬਲਾਕ ਵੈਸਟ, 2423 W Devon Ave. Chicago IL 60659

ਕਾਲ ਕਰੋ : ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ

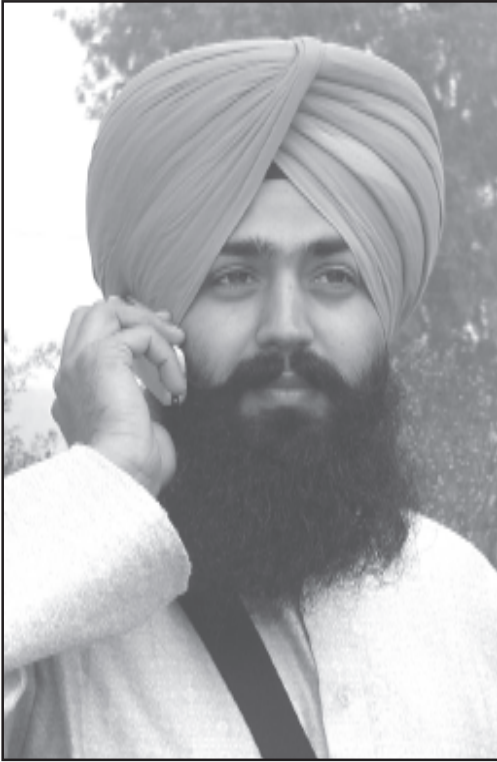
Ph: 773-508-5253, 773-507-8043, Fax: 773-508-5249

ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ ਸਾਬਤ ਸੂਰਤ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਦਿੱਤਾ ਫੈਸਲਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ : ਕੇਸ ਧਾਰਨ ਕਰਨਾ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਸਿੱਖੀ ਸਰੂਪ ਦਾ ਮੂਲ, ਅਨਿੱਖਤਵਾਂ ਅੰਗ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰੇ, ਜਿਥੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਾਸਤੇ ਦਾਖਲੇ ਵਿਚ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਹੈ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਅਪਣੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਲਾਗੂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਫੈਸਲਾ ਲੰਘੀ 30 ਮਈ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਾਸੀ ਬੀਬੀ ਗੁਰਲੀਨ ਕੌਰ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਵਲੋਂ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਐਕਟ 1925 ਵਿਚ ਦਰਜ ਸਿੱਖ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਵਿਧਾਨਕਤਾ ਦੇ ਸਹੀ ਹੋਣ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਕਈ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤਕ ਚਲੀ ਇਸ ਵਿਵਾਦਤ ਮੁੱਦੇ ਉੱਤੇ ਬਹਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਸਟਿਸ ਸ. ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ, ਜਸਟਿਸ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜਸਟਿਸ ਸ਼੍ਰੀ ਅਜੇ ਕੁਮਾਰ ਮਿੱਤਲ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਨੇ 154 ਸਫ਼ਿਆਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ। ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੇ ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨ ਇਸ ਕਰਕੇ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਨਾ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਦੇਖ-ਰੇਖ ਵਿਚ ਚਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ, ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਮੈਡੀਕਲ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਐਂਡ ਰਿਸਰਚ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਐਮ.ਬੀ.ਬੀ.ਐਸ. ਕੋਰਸ ਵਿਚ ਦਾਖਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਦਾਖਲਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਅਪਣੇ ਕੇਸ ਕਤਲ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਸਿੱਖ ਰਹਿਤ ਮਰਿਆਦਾ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ ਹੈ। ਬੀਬੀ ਗੁਰਲੀਨ ਕੌਰ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਅਪਣੇ ਭਰਵੰਟੇ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਯਾਨੀ ਸਰੀਰ ਦੇ ਕੇਸ ਕੱਟਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਮਰਿਆਦਾ ਪੱਖੋਂ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਪਤਿਤ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਦਾਖਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਆਪਣੇ 154

ਸਫ਼ਿਆਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿਚ ਬੈਂਚ ਨੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪਿਛੋਕੜ, ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਸਬੰਧੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ, ਰਹਿਤ ਮਰਿਆਦਾ, ਅਰਦਾਸ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਸਕਾਲਰਾਂ-ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ 'ਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਗੱਲ ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਸਾਫ਼-ਸਾਫ਼ ਉਭਰ ਕੇ ਆਈ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਸੂਰਤ ਰੱਖਣਾ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ

ਫੈਸਲੇ ਵਿਚ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀ ਉਹ ਲਾਭ, ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਉਸ ਤੋਂ ਇਕ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਉਪਲਬੱਧ ਹੈ, ਕੇਸ ਕਤਲ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ, ਭਰਵੰਟੇ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ, ਦਾੜ੍ਹੀ ਕੱਟਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਚ

ਕੁੱਝ ਵੀ ਗਲਤ ਨਹੀਂ। ਬੈਂਚ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ

ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ 'ਚ ਰਾਖਵੇਂਕਰਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ

ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਣਕੱਟੇ ਕੇਸਾਂ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਤਾਂ ਨੈਤਿਕ ਅਤੇ ਰੂਹਾਨੀ ਜਾਬਤੋਂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਰੂਹਾਨੀ ਮੁਕਤੀ ਦੇ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਕ ਹਨ। ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਬਣਿਆ ਜਾਬਤਾ ਸਿੱਖ ਰਹਿਤ ਮਰਿਆਦਾ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੈ। ਫੈਸਲੇ ਵਿਚ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਸਹਿਜਧਾਰੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਅਤੇ ਪਤਿਤ ਦੀ ਕੋਈ ਚਰਚਾ ਨਹੀਂ। ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਰੀਰ ਦੇ ਕੇਸ ਅਣਕੱਟੇ ਰੱਖਣ ਬਾਰੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ।

ਸਿੱਖ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਕਾਨੂੰਨ, 1925 ਅਤੇ ਸੋਧੇ ਗਏ 1971 ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਅਣਕੱਟੇ ਕੇਸਾਂ ਵਾਲੇ ਕੇਸਾਧਾਰੀ ਸਿੱਖ ਦੀ ਚਰਚਾ ਹੈ, ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਵੋਟ ਦੇ ਹੱਕ ਲਈ ਇਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸ਼ਰਤ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਰਮ ਦਾ ਸਬੰਧ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾਲ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਹੜੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਰਮ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਧਰਮ ਦੇ ਅਸੂਲਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਪ੍ਰਥਾ ਨੂੰ ਮੂਲਾਂ ਹੀ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਫਲਸਫੇ ਮੁਤਾਬਕ ਸਿੱਖ ਸਿਰਫ ਉਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਜਨਮ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਖਰੀ ਸਾਹ ਤਕ ਰੋਮਾਂ (ਕੇਸਾਂ) ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।

ਕੇਸ ਕਟਵਾਉਣ 'ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਵੋਟ ਨਹੀਂ : 2004 ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ

54 ਲੱਖ ਵੋਟਰ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਲਈ ਯੋਗ ਸਨ, ਪਰ 2009 ਵਿਚ ਇਹ ਵੋਟਾਂ ਘੱਟਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਲੋਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਵੋਟਰ ਆਈ.ਡੀ. ਕਾਰਡ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕਵਾਇਦ ਕਾਰਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਧਰ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਇਕ ਫੈਸਲੇ ਵਿਚ ਕੇਸ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਅਨਿੱਖਤਵਾਂ ਅੰਗ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਇਸ ਕਵਾਇਦ ਨੂੰ ਹੋਰ ਬਲ ਮਿਲਿਆ ਹੈ।

ਕਮਿਸ਼ਨ ਜੂਨ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ, ਹਰਿਆਣਾ, ਹਿਮਾਚਲ ਅਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਚੋਣ ਅਫਸਰਾਂ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰਨ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਫੋਟੋ ਪਹਿਚਾਣ ਪੱਤਰ ਬਣਾਉਣ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਐਸ.ਜੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਟਰਮ 30 ਅਗਸਤ 2009 ਤੱਕ ਹੈ। ਸਤੰਬਰ ਵਿਚ ਐਸ.ਜੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਪਰ ਸੂਤਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਫੋਟੋ ਪਹਿਚਾਣ ਪੱਤਰ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਚੋਣਾਂ ਲੋਟ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਬਣਾਏਗਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਸਿੱਖ ਦੀ ਵੋਟ ਨਾ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇ, ਜਿਸ ਨੇ ਕੇਸ-ਦਾੜ੍ਹੀ ਨਾ ਰੱਖੀ ਹੋਵੇ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਫੋਟੋ ਵਾਲੇ ਸ਼ਨਾਖਤੀ ਕਾਰਡ ਅਤੇ ਵੋਟਰ ਲਿਸਟਾਂ ਬਣਨ ਨਾਲ ਜਾਅਲੀ ਅਤੇ ਢੋਂਗੀ ਸਿੱਖਾਂ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਮਿਲ ਜਾਵੇਗਾ।

ਸ. ਸਰਨਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹਮਖਿਆਲ ਪਾਰਟੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ 1920, ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅ) ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਸਰਗਰਮ ਹਿੱਸਾ ਲਵੇਗੀ ਅਤੇ ਬਾਦਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਭਜਾਏਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵੋਟਰ ਸ਼ਨਾਖਤੀ ਕਾਰਡ ਸਿਰਫ ਸਾਬਤ ਸੂਰਤ ਸਿੱਖ

ਦਾ ਹੀ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਵੇਲੇ ਵੀ, ਜੇ ਸ਼ਕਲ ਜਾਂ ਫੋਟੋ 'ਚ ਕੋਈ ਤਬਦੀਲੀ ਵਿਖਾਈ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਲਾਭੇ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਬਜੋਤ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ ਨਾਲ ਵੀ ਚੋਣਾਂ ਬਾਰੇ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਬਾਦਲਕਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸਰਦਾਰੀ ਤੋਂ ਲਾਭੇ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

ਇਹ ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਡਾਂ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਵੋਟਰਾਂ ਦੀ ਕੁਲ 54 ਕੁ ਲੱਖ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਘੱਟ ਕੇ 18 ਤੋਂ 20 ਲੱਖ ਰਹਿ ਜਾਵੇਗੀ, ਸ. ਸਰਨਾ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਵੋਟਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਘੱਟਣ ਨਾਲ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਮਾੜੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਅਤੇ ਨਿਗੂਣੇ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੀ ਸਹੀ ਤਸਵੀਰ ਸਾਹਮਣੇ ਆਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਬਾਦਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਤਾਂ ਸਿੱਖੀ ਰਵਾਇਤਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਜਾ ਕੇ ਸਿਰਫ ਸਿਆਸੀ ਗਲਬਾ ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਉੱਤੇ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ

ਸਵਾਗਤਯੋਗ - ਮਾਨ

ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ : “ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਫੈਸਲੇ ਕੌਮ ਦੀ ਸਰਬਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਨਾ ਕਿ ਦੁਨਿਆਵੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਹਾਈਕੋਰਟਾਂ ਜਾਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ। ਪਰ ਸਿੱਖ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਸਬੰਧੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਇਕ ਕੇਸ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈਕੋਰਟ ਵਲੋਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਰਹਿਤ-ਮਰਿਆਦਾ ਦੀ ਲੋਅ ਅਨੁਸਾਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਹੀ ਸੋਧ ਸਵਾਗਤਯੋਗ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਹੋਣ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਦੀ ਸਹੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨਿਕ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਨਤਾ ਵੀ ਮਿਲ ਗਈ ਹੈ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਸੰਗਠਤ ਜਮਾਤ ਜਾਂ ਫਿਰਕੂ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਜਿਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਫਸਿਆ ਸਿੱਖ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕੇਗਾ।”

ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਮਾਨ ਨੇ ਇਕ ਬਿਆਨ 'ਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਹਨ।

ਜਾਤੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਪਾਲਬੰਦੀ ਵਲ ਵਧ ਰਹੇ ਹਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਲੇਸ਼

ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵਿਆਨਾ ਕਾਂਡ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਮੁੱਕਰੀਆਂ

ਜਲੰਧਰ ਛਾਉਣੀ : ਵਿਆਨਾ ਵਿਚ ਡੇਰਾ ਸੱਚਖੰਡ ਬੱਲਾਂ ਦੇ ਸੰਤਾਂ ਉੱਪਰ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਜਾਤੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਪਾਲਬੰਦੀ ਦੇ ਆਸਾਰ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਹਿੰਸਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਜਲੰਧਰ ਲਾਗੇ ਪਿੰਡ ਪਰਾਗਪੁਰ ਵਿਚ ਲੰਘੀ 31 ਮਈ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਮੀਟਿੰਗ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਵਿਖੇ ਹੋਈ। ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਸ਼ਹਿਰੀ ਅਤੇ ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਕਈ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨਾਂ ਸਮੇਤ 2000 ਦੇ ਕਰੀਬ ਵਰਕਰਾਂ ਨੇ ਭਾਗ ਲਿਆ।

ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਨੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਹਿੰਸਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਦਰਜ ਪੁਲਿਸ ਕੇਸ ਵਾਪਸ ਨਾ ਲਏ ਜਾਣ। ਇਹ ਵੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਹਾਲਾਤ ਵਿਗਾੜਨ

ਵਾਲੇ ਸ਼ਰਾਰਤੀ ਅਨਸਰਾਂ ਬਾਰੇ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਤੋਂ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾ ਕੇ ਸੱਚ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇ। ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮੰਗਾਂ ਵਲ ਧਿਆਨ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਜਲਦੀ ਹੀ ਅਗਲੀ ਮੀਟਿੰਗ ਬੁਲਾਈ ਜਾਵੇਗੀ।

ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਹਾਕਮ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਕਈ ਆਗੂ ਅਤੇ ਵਰਕਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਿੰਸਾ ਫੈਲਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁਆਫ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੰਗਾਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇ ਕੇ ਹਿੰਸਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਜਖਮਾਂ 'ਤੇ ਲੂਣ ਛਿੜਕ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇਥੇ ਪਹੁੰਚੇ ਇਕ ਅਕਾਲੀ ਵਰਕਰ ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਬਕਾ ਕੌਂਸਲਰ

ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਸਵੈ-ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਚਲਾਈ ਗਈ ਗੋਲੀ ਕਰਕੇ ਦਰਜ ਇਰਾਦਾ ਕਤਲ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੋਗੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਫੜੇ ਗਏ ਦੰਗਾਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਖਤ ਤੋਂ ਸਖਤ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡਿਆ ਤਾਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਰਸਤਾ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ।

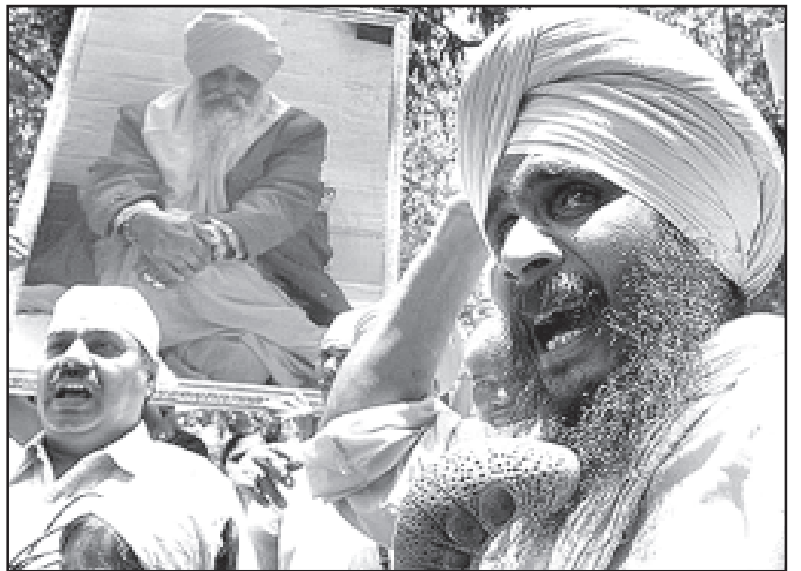
ਲਖਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਿੰਸਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੌਰਾਨ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਗੋਲੀ ਨਾਲ ਮਾਰੇ ਗਏ ਦੰਗਾਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸ ਗੱਲ ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਹਿੰਸਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ 101 ਮੈਂਬਰੀ ਐਕਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ ਗਠਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਜਲਦੀ ਹੀ ਅਗਲੀ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰਕੇ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਆਗੂਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਮਨਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਜੰਗ ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ, ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਭੰਗੂ, ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਧਨੋਆ, ਡਾ. ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਪਰ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸੁਖਾਵਾਂ ਪੱਖ ਇਹ ਵਾਪਰਿਆ ਕਿ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ ਫੋਰਸ ਦੇ ਲੈਟਰਰੈਡ ਉੱਪਰ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦਸਤਖਤਾਂ ਹੇਠਾਂ ਫੈਕਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਕ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਵਿਆਨਾ ਹਮਲੇ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

“ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਅਤੇ ਮੁਆਫੀਨਾਮਾ” ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਜਾਰੀ ਫੈਕਸ ਪੱਤਰ 'ਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ “ਇਹ ਹਮਲਾ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ ਫੋਰਸ ਨੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।” ਵਰਨਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸੇ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦਾ ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲੈਣ ਦਾ ਬਿਆਨ ਛਪਿਆ ਸੀ।

ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਕੋਈ ਵੀ ਸੰਸਥਾ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ

ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਗੋਲੀ ਚਲਾ ਕੇ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਘਿਨਾਉਣੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇਸ ਹਮਲੇ ਪਿੱਛੇ ਭਾਰਤੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦਾ ਹੱਥ

ਭਾਈਚਾਰਾ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦਾ ਅਤੁੱਟ ਅੰਗ ਹੈ। ਪੱਤਰ 'ਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ ਫੋਰਸ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਰਵਿਦਾਸ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ

ਡੇਰਾ ਸੱਚਖੰਡ ਬੱਲਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਕ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ।

ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਤੋਂ ਪੱਲਾ ਝਾੜ ਕੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਸਾਡੇ ਸਿਰ ਮੜ੍ਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਆਗੂ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ, “ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦਰਜ ਹੈ।

ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਾਰੇ ਭਗਤ ਸਾਹਿਬਾਨ ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਵਿਦਾਸ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ ਰਹਿਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਰਵਿਦਾਸ

ਨਾਲ ਰਵਿਦਾਸ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਨੂੰ ਠੇਸ ਪਹੁੰਚੀ ਹੈ ਤੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ ਫੋਰਸ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖ ਪੰਥ 'ਤੇ ਰਵਿਦਾਸ ਭਰਾਵਾਂ ਤੋਂ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗਦੀ ਹੈ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਵਿਆਨਾ ਹਮਲੇ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਵਰਜਿਤ ਦਲਿਤ ਸੰਘਰਸ਼ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਮੀਡੀਏ ਦੇ ਇਕ ਹਿੱਸੇ ਵਲੋਂ ਕਾਫੀ ਉਕਸਾਉ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਗਈ। ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਇਸ ਵਾਰ ਧੀਰਜ ਤੋਂ ਕੰਮ ਨਾ ਲੈਂਦੀਆਂ ਤਾਂ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਜਾਤੀ ਕਲੇਸ਼ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਵੀਆਨਾ ਪੁਲਿਸ ਵਲੋਂ ਛੇ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਦੀ ਸ਼ਨਾਖਤ

ਵੀਆਨਾ : ਆਸਟ੍ਰੀਅਨ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਵੀਆਨਾ ਦੇ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਡੇਰਾ ਸੱਚਖੰਡ ਬੱਲਾਂ, ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸੰਤ ਨਿਰੰਜਣ ਦਾਸ ਅਤੇ ਉਪ ਮੁਖੀ ਸੰਤ ਰਾਮਾਨੰਦ ਉੱਪਰ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਛੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਨਾਖਤ ਕਰ ਲੈਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਹਮਲੇ ਵਿਚ ਸੰਤ ਰਾਮਾਨੰਦ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਜਦੋਂਕਿ ਸੰਤ ਨਿਰੰਜਣ ਦਾਸ ਸਮੇਤ 17 ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਆਸਟ੍ਰੀਅਨ ਰਾਜਧਾਨੀ ਵੀਆਨਾ ਦੀ ਪੁਲੀਸ ਦੇ ਤਰਜਮਾਨ ਮਾਈਕਲ ਟੈਕੋਕਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਾਰੇ ਛੇ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਕਈ-ਕਈ ਨਾਂ ਦੱਸੇ ਸਨ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਹੀ ਸ਼ਨਾਖਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਦੇਰ ਲੱਗੀ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਜਾਂ ਹੋਰ ਉੱਤਰੀ ਰਾਜਾਂ ਤੋਂ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਪੁਲੀਸ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ

ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ (24), ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ (33), ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (28), ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ (34), ਸਤਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (28) ਅਤੇ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ (45) ਦੱਸੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਚਰਨਜੀਤ ਅਤੇ ਹਰਦੀਪ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 2001 ਤੇ 2008 ਵਿਚ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਸਟ੍ਰੀਆ ਆਏ। ਚਰਨਜੀਤ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਚਾਰਾਂ ਨੇ ਰਾਜਸੀ ਸ਼ਰਨ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਆਸਟ੍ਰੀਆ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਚਾਰ-ਅਧੀਨ ਹਨ। ਟੈਕੋਕਸ ਅਨੁਸਾਰ ਸੁਖਵਿੰਦਰ, ਹਰਿਆਣਾ ਤੋਂ ਹੈ। ਉਹ 2001 ਵਿਚ ਆਸਟ੍ਰੀਆ ਆਇਆ। ਉਸਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਪਰਿਵਾਰਕ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਛੱਡਣਾ ਪਿਆ। ਜਸਪਾਲ 2008 ਵਿਚ ਵੀਆਨਾ ਪੁੱਜਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਧਾਰਮਿਕ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰਾਜਸੀ ਪਨਾਹ ਮੰਗੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਬਣਨ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਪੂਰੇ ਨਾ ਹੋਏ

-ਏ.ਐਸ. ਪਰਾਸਰ
ਕੇਂਦਰ 'ਚ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਦੁਬਾਰਾ ਸੱਤਾ 'ਚ ਆਉਣ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ 'ਚ ਵੀ ਖੁਸ਼ੀ ਤੇ ਤਸੱਲੀ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ 'ਚ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਸੂਬਾਈ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਕਈ ਨੇਤਾ ਖੁਸ਼ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੇ.ਪੀ.

ਇਸ ਵਾਰ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚ 13 'ਚੋਂ 8 ਲੋਕ ਸਭਾ ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਜਿੱਤਣ ਵਾਲਿਆਂ 'ਚ ਸੂਬਾਈ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੇ.ਪੀ., ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਕਾਂਗਰਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਮੁਨੀਸ਼ ਤਿਵਾੜੀ, ਪਟਿਆਲਾ ਤੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਜਿੱਤ ਕੇ ਹੈਟ੍ਰਿਕ ਦਰਜ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਮਹਾਰਾਣੀ ਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ, ਹਾਹਲੂ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਯੂਥ ਬ੍ਰਿਗੇਡ ਦੇ ਦੋ ਮੈਂਬਰ ਵਿਜੈਇੰਦਰ ਸਿੰਗਲਾ ਤੇ ਰਵਨੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟੂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਤੇ ਸੰਤੋਸ਼ ਚੌਧਰੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਨੂੰ ਉਮੀਦ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ 'ਚ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਢੁੱਕਵਾਂ

ਸਥਾਨ ਜ਼ਰੂਰ ਮਿਲੇਗਾ, ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ। ਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਨਵੇਂ ਚੁਣੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਹੀ ਲੱਗੀ ਹੈ।

ਪਿਛਲੀ ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਤਿੰਨ ਮੰਤਰੀ ਸਨ - ਅੰਬਿਕਾ ਸੋਨੀ, ਡਾ. ਮਨੋਹਰ

ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਤੇ ਅਸ਼ਵਨੀ ਕੁਮਾਰ, ਪਰ ਇਹ ਤਿੰਨੋਂ ਹੀ ਰਾਜ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸਨ।

ਇਸ ਲਈ ਸੂਬਾਈ ਕਾਂਗਰਸ 'ਚ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਵਾਰ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ 'ਚ ਇਸ ਅਸੰਤੁਲਨ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਮੀਦ ਦੇ ਉਲਟ ਅੰਬਿਕਾ ਸੋਨੀ ਤੇ ਡਾ. ਗਿੱਲ ਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ ਦੁਬਾਰਾ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

ਰਵਨੀਤ ਬਿੱਟੂ

ਹੈ, ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਦਰਜੇ ਤੋਂ ਪ੍ਰਮੋਟ ਕਰਕੇ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਸੂਬਾਈ ਕਾਂਗਰਸ 'ਚ ਅੰਦਰ ਹੀ ਅੰਦਰ ਕਾਫੀ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਹੈ, ਪਰ ਜਨਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਕੇ ਕਾਂਗਰਸ ਹਾਈਕਮਾਨ ਦੀ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਮੁੱਲ ਲੈਣ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਕ ਸਿਆਸੀ ਆਬਜ਼ਰਵਰ ਅਨੁਸਾਰ ਸੂਬਾਈ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਸਥਿਤੀ 'ਤੇ ਉਰਦੂ ਦਾ ਇਹ ਸ਼ੋਅਰ ਢੁੱਕਦਾ ਹੈ -

ਦਰਿਆ ਬੇਸਦਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਗਰਚੇ ਬੋਲਤਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੂਬਾਈ ਕਾਂਗਰਸ 'ਚ ਕਈਆਂ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਹੈ ਕਿ ਪਾਰਟੀ 'ਚ ਅਜੇ ਵੀ ਦਰਬਾਰੀ ਕਲਚਰ ਦਾ ਹੀ ਬੋਲਬਾਲਾ ਹੈ। ਨਾ ਅੰਬਿਕਾ ਸੋਨੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਡਾ. ਗਿੱਲ ਦਾ ਪੰਜਾਬ

ਸੰਤੋਸ਼ ਚੌਧਰੀ

ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਰਾਜ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੀ ਟਿਕਟ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਸਿਲਸਿਲਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਪਰ ਡਾ. ਮਨੋਹਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਅੰਬਿਕਾ ਸੋਨੀ ਨਾਲੋਂ ਕੁਝ ਵੱਖਰੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਇਕ ਆਈ.ਏ.ਐਸ. ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤਕ ਤਾਇਨਾਤ

ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਦਿੱਲੀ 'ਚ ਮੁੱਖ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਰਹੇ।

ਇਕ ਕਾਰਜਕੁਸ਼ਲ ਤੇ ਸਾਫ-ਸੁਥਰੇ ਅਕਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਹ ਇਕ ਵਿਵਾਦ-ਰਹਿਤ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦੇ ਵੀ ਮਾਲਕ ਹਨ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਪ੍ਰਤੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਰਪਿਤ ਹਨ।

ਇਸੇ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਿਛਲੀ ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਸਰਕਾਰ ਦੇ

ਵਿਜੈਇੰਦਰ ਸਿੰਗਲਾ

ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ 'ਚ ਬਤੌਰ ਮੰਤਰੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਕੇ ਯੂਥ ਤੇ ਖੇਡ ਵਿਭਾਗ ਦਾ ਚਾਰਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਕਾਮਨਵੈਲਥ ਖੇਡਾਂ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਹੋਣ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟਾਂ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਦੀ ਦੇਖ-ਰੇਖ ਤੇ ਟਾਈਮ ਟੇਬਲ ਮੁਤਾਬਕ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਰਮੇਸ਼ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਣੇ ਮੁਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ : ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਰਮੇਸ਼ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਰਾਜ ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ (ਸੀ.ਆਈ.ਸੀ.) ਨਿਯੁਕਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਲੰਬੀ 27 ਮਈ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ

ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ (ਕਰ ਅਤੇ ਆਬਕਾਰੀ) ਸ਼ਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਦੀ ਨਵੇਂ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਰਾਹ ਪੱਧਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਲਕੇ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਨਵੀਂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਅਸਾਮੀ ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਪਈ ਸੀ। ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਚਰਚਾ ਸੀ ਕਿ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਰਮੇਸ਼ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਵੀ ਚਰਚਾ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ (ਕਰ ਅਤੇ ਆਬਕਾਰੀ) ਸ਼ਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਰਮੇਸ਼ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਥਾਂ ਨਵਾਂ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਦੋਨਾਂ ਪਾਸੇ ਦੇ ਪੰਜਾਬਾਂ ਨੂੰ ਮਾੜੇ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਾਰ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ

-ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਨਿਊਜ਼ ਸਰਵਿਸ
ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨੀਂ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ, ਦੋਨੇ ਪੰਜਾਬਾਂ ਨੂੰ ਮਾੜੇ ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। 24 ਮਈ ਨੂੰ ਡੇਰਾ ਸੱਚਖੰਡ ਬੱਲਾਂ ਦੇ ਗੱਦੀ ਨਸ਼ੀਨ ਸੰਤ ਨਿਰੰਜਨ ਦਾਸ 'ਤੇ ਵਿਆਨਾ (ਆਸਟ੍ਰੀਆ) ਦੇ ਸ਼੍ਰੀ ਰਵੀਦਾਸ ਮੰਦਰ ਵਿਚ ਕੁਝ ਸ਼ਰਾਰਤੀ ਅਨਸਰਾਂ ਵਲੋਂ ਚਲਾਈ ਗਈ ਗੋਲੀ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਜਾਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਸੰਤ ਰਾਮਾਨੰਦ ਦੇ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਫਗਵਾੜਾ ਅਤੇ ਜਲੰਧਰ 'ਚ ਹਿੰਸਕ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਗੁੱਸੇ 'ਚ ਆਈ ਭੀੜ ਨੇ ਕਈ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਭੰਨ-ਤੋੜ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਅੱਗ ਲਾ ਕੇ ਕਈ ਗੱਡੀਆਂ ਨੂੰ ਸਾੜ ਦਿੱਤਾ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਹਿੰਸਕ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਤੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਹੋਰਨਾਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ 'ਚ ਵੀ ਫੈਲ ਗਿਆ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਜਲੰਧਰ, ਫਗਵਾੜਾ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਤੇ ਮਲੋਟ ਵਿਚ ਕਰਫਿਊ ਲਗਾਉਣਾ ਪਿਆ ਤੇ ਫੌਜ ਸੱਦਾਈ ਪਈ। ਗੁਆਂਢੀ ਸੂਬੇ ਹਰਿਆਣਾ 'ਚ ਵੀ ਯਮੁਨਾਨਗਰ-ਜਗਾਧਰੀ, ਕੂਰੂਕਸ਼ੇਤਰ, ਲਾਡਵਾ, ਸ਼ਾਹਬਾਦ ਤੇ ਹਿਮਾਚਲ ਦੇ ਜਸੂਰ ਤੇ ਨੂਰਪੁਰ ਵਿਚ ਛੋਟੀ-ਮੋਟੀ ਹਿੰਸਾ ਅਤੇ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਹੋਏ।

ਜਲੰਧਰ ਛਾਉਣੀ 'ਚ ਇਕ ਪੈਸੇਜਰ ਟ੍ਰੇਨ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾ ਦੇਣ ਅਤੇ ਫਗਵਾੜਾ 'ਚ ਇਕ ਟ੍ਰੇਨ ਦੇ ਇੰਜਣ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ

ਕਰਕੇ ਜੰਮੂ-ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ-ਦਿੱਲੀ ਰੂਟ 'ਤੇ ਟ੍ਰੇਨਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜਾਈ ਰੋਕ ਦਿੱਤੀ ਗਈ, ਜੋ 26 ਮਈ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਮੁੜ ਚਾਲੂ ਹੋਈ।

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਸਵੇਰੇ 10 ਵਜੇ ਇਕ ਆਤਮਘਾਤੀ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਧਮਾਕੇ ਅਤੇ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਫਾਇਰਿੰਗ 'ਚ 45 ਵਿਅਕਤੀ ਮਾਰੇ ਗਏ ਅਤੇ 250 ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਏ ਹਨ। ਤਾਲਿਬਾਨ ਦੇ ਆਤਮਘਾਤੀ ਨੇ ਇਹ ਕਾਰ ਬੰਬ ਧਮਾਕਾ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਖੂਬਸੂਰਤ ਮੰਨੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਿਵਲ ਲਾਈਨਜ਼ ਇਲਾਕੇ 'ਚ ਕੀਤਾ, ਜਿੱਥੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ, ਵਿਧਾਨ

ਸਭਾ, ਪੁਲਿਸ ਹੈੱਡਕੁਆਰਟਰ ਅਤੇ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਦੇ ਦਫਤਰ ਅਤੇ ਹੋਟਲ ਹਨ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਸ਼੍ਰੀ ਮਲਿਕ ਅਨੁਸਾਰ ਉਪਰੋਕਤ ਹਮਲਾਵਰ ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਹੈੱਡਕੁਆਰਟਰ ਵਾਲੀ ਤਿੰਨ ਮੰਜ਼ਿਲਾ ਇਮਾਰਤ ਨਾਲ ਵਿਸਫੋਟਕਾਂ ਨਾਲ ਭਰੀ ਕਾਰ ਨੂੰ ਟਕਰਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਬੈਰੀਅਰ 'ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਵਲੋਂ ਰੋਕੇ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੇ ਉਥੇ ਹੀ ਕਾਰ 'ਚ ਧਮਾਕਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਹ ਇਮਾਰਤ ਢਹਿ-ਢੇਰੀ ਹੋ ਗਈ। ਭਾਰਤੀ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਸੰਤ ਰਾਮਾਨੰਦ ਦੀ ਵਿਆਨਾ 'ਚ ਹੋਈ ਹੱਤਿਆ ਨਾਲ ਹਾਲਾਤ ਵਿਗੜੇ।

ਜਲੰਧਰ : ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਯੂ.ਐਸ.ਏ. ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਸੂਹਾ ਨੇ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਉਪਰ ਨਸਲੀ ਹਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦਖਲ ਦੇ ਕੇ ਉਥੇ ਪੜ੍ਹ ਰਹੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਏ। ਇਥੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਸ. ਦਸੂਹਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਵਿਚ 90 ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵਧ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਉਥੇ ਪਾਰਟ ਟਾਈਮ ਕੰਮ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਰੋਟੀ-ਰੋਜ਼ੀ ਵੀ ਕਮਾਉਂਦੇ ਹਨ

ਤੇ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਫੀਸਾਂ ਵੀ ਭਰਦੇ ਹਨ। ਉਥੇ ਭਾਰੀ ਫੀਸਾਂ ਭਰੀ ਬੈਠੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਹੁਣ ਕੋਈ ਰਸਤਾ ਵੀ ਨਹੀਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਡਿਗਰੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਹੀ ਰਹਿਣ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਹੀ ਤਬਾਹ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪੰਜਾਬ ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਵੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਆਪਣੇ ਰਸੂਖ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਵਾਉਣ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ. ਸਭਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਨਾਰੰਗਪੁਰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਨ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਤਾਲਿਬਾਨੀ ਮੁਖੀ ਬੈਤੁੱਲਾ ਮਹਿਸੂਦ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਧਮਕੀਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਧਮਾਕੇ ਦੀ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰੀ ਹੈ। ਸਵਾਤ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫੌਜਾਂ ਵਲੋਂ ਤਾਲਿਬਾਨ ਵਿਰੁਧ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਨਾਰਾਜ਼ ਬੈਤੁੱਲਾ ਨੇ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਫੌਜੀ ਕਾਰਵਾਈ ਤੁਰੰਤ ਬੰਦ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਲਾਹੌਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਧਮਾਕੇ ਅਤੇ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਬੈਤੁੱਲਾ ਮਹਿਸੂਦ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਲਾਹੌਰ 'ਚ ਸ਼੍ਰੀਲੰਕਾ ਦੀ ਕ੍ਰਿਕਟ ਟੀਮ ਅਤੇ ਲਾਹੌਰ ਨੇੜੇ ਮਨਾਵਾਂ 'ਚ ਸਥਿਤ ਪੁਲਿਸ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਸੈਂਟਰ 'ਤੇ ਆਤਮਘਾਤੀ ਹਮਲਾ ਕਰਵਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਦੋ ਦਰਜਨ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ। ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹਨ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਪੰਜਾਬ ਤਾਂ ਅੱਤਵਾਦ ਨਾਲ ਹਿੱਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੀ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਕਈ ਥਾਈਂ ਕਰਫਿਊ ਲੱਗਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਸੜਕੀ ਆਵਾਜਾਈ ਠੱਪ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਸੰਤ ਰਾਮਾਨੰਦ ਦੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਭਾਰਤ ਲਿਆਉਣ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਸੰਸਕਾਰ ਹੋਣ ਤਕ ਇਥੇ ਮੁੜ ਗੜਬੜ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਦੇ ਖਤਰੇ ਬਣੇ ਰਹਿਣਗੇ। ਇਸੇ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਵੀ ਹਾਲੇ ਚੌਕਸੀ ਵਰਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਫੌਜ ਸਮੇਤ ਨੀਮ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਸਤਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਤਾਇਨਾਤ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

RK

Carpet & Flooring, Inc.

ਵਾਜ਼ਬ ਭਾਅ,
ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸਰਵਿਸ

6346 N. Claremont Ave.
Chicago, IL 60659

Ravinder Singh Ravi

Ph. 773-761-6888
Fax: 773-761-6865

- *Commercial
- *Residential
- *Industrial
- *Sales
- *Installation
- *Cleaning
- *Repair

KARN GILL

44644 Ann Arbor Rd.
Plymouth, MI 48170

(734) 612-9984

www.KarnGill.Com
KarnGill@Hotmail.Com

COLDWELL BANKER
Preferred, Realtors

Either Buying or Selling a Home in Michigan
"Always Go with the Winner"

Punjab Times**Established in 2000
10th Year of Publication**Published every Saturday
by **A B Publication Inc.**
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018**Ph:847-359-0746
Fax:847-705-9388****Editor:**

Amolak Singh Jammu

Astt. Editor:Jaspreet Kaur
Kuljeet Singh**Graphics:**

Mandeep Singh

California Bureau:Ashok Bhaura
(Bureau Chief)
925-752-8025
Tarlochan Singh Dupalpur
(408) 903-9952
Charanjit Singh Pannu
408-608-4961
Devinder Singh
(510) 750-5757
Shiara Dhindsa
661-703-6664
Director Bus. Relations:
Pritam S. Grewal
408-406-0703**Jalandhar Bureau:**Jasvir Singh Sheeri
181-325-1889
181-279-1422**Distributed in:**

California, Illinois, Indiana, Michigan, Wisconsin, Ohio, Iowa, Mississippi, Arkansas, Texas, Nevada, Virginia, Oregon, Arizona, Georgia, Florida, Massachusetts, Washington, Kansas, Minnesota

**ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ
ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 75 ਡਾਲਰ,
ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ: 350 ਡਾਲਰ**

ਨੋਟ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ।

Disclaimer

The views expressed in the articles published in the columns of Punjab Times are that of their writers, and it is not implied that Punjab Times endorses them.

Sameway Punjab Times does not necessarily endorse the claims made in the advertisements published in Punjab Times.

**All disputes subject to
Chicago jurisdiction.**

ਪੰਜਾਬ ‘ਚ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ ‘ਤੇ ਜਾਤੀ ਕਲੇਸ਼ ਦੇ ਆਸਾਰ

ਸਾਡੇ ਗਏ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਕੁਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ 200 ਦੇ ਕਰੀਬ ਵਾਹਨ ਸਾਡੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਕ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਰੇ ਝਗੜੇ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ ਤਕਰੀਬਨ 7000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਅੱਖੀਂ ਦੇਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਡੇਰਾ ਬੱਲਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੇ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਪਠਾਨਕੋਟ ਚੌਂਕ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਦੌਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਇਥੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੰਗਾਕਾਰੀਆਂ ਵਲੋਂ ਜੰਗਲ ਹਸਪਤਾਲ ‘ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕਾਫੀ ਸਾਰੀ ਭੰਨ-ਤੋੜ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਇਹ ਤੋੜ-ਭੰਨ ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਪਸਰ ਗਈ, ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਕਈ ਹੋਰ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਅਤੇ ਬੈਂਕਾਂ ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪੂਰਬੀ ਹਸਪਤਾਲ, ਰਾਮਾ ਮੰਡੀ ਚੈਂਕ ਸਥਿਤ ਜੰਗਲ ਹਸਪਤਾਲ, ਦੁਆਬਾ ਚੈਂਕ ਨੇੜੇ ਸਥਿਤ ਕਮਲ ਹਸਪਤਾਲ ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਨਗਰ ਵਿਚ ਸਥਿਤ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਪਲੈਨਟ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜੀਆਂ 24 ਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਿਆਂ ਲਾੰਬੂ ਲਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜਲੰਧਰ ਛਾਉਣੀ ਵਿਖੇ ਰੇਲ ਗੱਡੀ ਨੂੰ ਵੀ ਅੱਗ ਲਗਾਈ ਗਈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਰੇਲਵੇ ਵਿਭਾਗ ਦਾ ਤਕਰੀਬਨ 70 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ।

ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ ਕੁਝ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਰੋਹੜੀਆਂ ਵਾਲਿਆਂ, ਸਧਾਰਨ ਸਕੂਟਰ ਸਵਾਰਾਂ ਅਤੇ ਟਰੱਕਾਂ ਆਦਿ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਖਸ਼ਿਆ ਗਿਆ। ਸਧਾਰਣ ਰਾਹਗੀਰਾਂ ਤੋਂ ਸਕੂਟਰ ਵਗੇਰਾ ਖੋਹ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗਾਂ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਏ.ਟੀ.ਐਮ. ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਦੀ ਵਿਆਪਕ ਭੰਨ ਤੋੜ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਲੇ ਪੈਸੇ ਲੁੱਟ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਮਾਰਬਲ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ, ਕਾਰਾਂ ਦੇ ਸ਼ੋਅ ਰੂਮਾਂ ਆਦਿ ਉੱਪਰ ਵੀ ਹਮਲੇ ਹੋਏ। ਭਾਵੇਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ 25 ਮਈ ਦੁਪਹਿਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਰਗਰਮ ਹੋ ਗਈ ਵਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਅਸਲ ਵਿਚ ਹਿੰਸਾ ਉੱਪਰ ਕਾਬੂ 26 ਮਈ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ ਤਕ ਹੀ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਿਆ, ਜਦੋਂ ਕੇਂਦਰ ਵਲੋਂ ਭੇਜੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਟੀਮਾਂ ਸਰਗਰਮ ਹੋਈਆਂ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵਾਪਰੀ ਇਸ ਹਿੰਸਾ ਨੂੰ ਰਾਜਨੀਤਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਨੀਝ ਵਾਲੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਅਧੀਨ ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਉਪਰ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਇਕ ਵਿਦਵਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਘਟਨਾ ਨਾਲ ਕਈ ਮੁੱਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਭਰ ਆਏ ਹਨ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਇਹ ਵਾਪਰੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਨੇ ਇਕ ਗੱਲ ਚਿੱਟੇ ਦਿਨ ਵਾਂਗ ਸਾਫ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਡੇਰਿਆਂ ਦੇ ਪਸਾਰੇ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਦਾ ਇਕ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਧਾਰਮਿਕ, ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਸਹੀ ਲਫਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਕਹਿਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਡੇਰਾਵਾਦ ਨੇ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਸਮਾਜਿਕ ਢਾਂਚਾ ਅੰਦਰੋਂ ਖਾ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਲਗਭਗ ਖੋਖਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਇਕ ਨੁਕਤਾ ਇਹ ਵੀ ਸਮਝਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ਕਿ ਡੇਰਾਵਾਦ ਵਿਰੁਧ ਸੰਘਰਸ਼ ਸਿਰਫ ਸੱਚਾ ਸੌਦਾ ਜਾਂ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਜਾਂ ਹਿੰਸਕ ਖਾਤਮੇ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਦੇ ਪਸਾਰ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਿਆਪਕ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਰਾਧਾ ਸੁਆਮੀ, ਨਿਰੰਕਾਰੀ, ਸੱਚਾ ਸੌਦਾ, ਸੱਤ ਕਰਤਾਰੀਏ ਅਤੇ ਰਵਿਦਾਸੀਆਂ ਦੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਿੱਜੀ ਡੇਰਿਆਂ ਦਾ ਇਕ ਵਿਆਪਕ ਜਾਲ ਵਿਛ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਹ ਵੀ ਇਕ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਡੇਰਿਆਂ ਉਪਰ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੰਗਤ ਜੁੜਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਵੋਟਾਂ

ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਦਾ ਤੋਰਾ-ਫੇਰਾ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਡੇਰਿਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਨੇ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਹੈ, ਉਹਦੇ ਲਈ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਬਾਦਲ ਕਦੀ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਦੇ ਮੱਥੇ ਰਗੜਦਾ ਹੈ ਕਦੀ ਸੱਚੇ ਸੌਦੇ ਵਾਲਿਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਜਾ ਹੱਥ ਜੋੜਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਦੀ ਰਾਧਾ ਸੁਆਮੀਆਂ ਦੀ ਚੌਂਕੀ ਭਰਨ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰੀ ਨੇ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਥੇ ਹੋਰ ਕੋਈ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨਹੀਂ ਚੱਲਦਾ,

ਸੱਚ ਖੰਡ ਬੱਲਾਂ ਵਾਲੇ ਸੰਤ ਨਿਰੰਜਣਦਾਸ

ਸਿਰਫ ਡੇਰੇ ਚੱਲਦੇ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸਮਰੱਥ ਬੰਦਾ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਅਫਸਰ, ਜਾਇਜ਼ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰੀ, ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਉੱਪਰ ਕਬਜ਼ੇ ਕਰਨ ਦੀ ਦੌੜ ਵਿਚ ਹੈ। ਸਧਾਰਨ ਬੇਬਸ ਬੰਦਾ ਡੇਰਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਚਲਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਡੇਰਾ ਮੁਖੀਆਂ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਦਾ ਗਠਜੋੜ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਾਇਮ ਹੈ। ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਲੁੱਟਣ ਵਾਲੇ ਅਫਸਰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਬਚਾਅ ਲਈ ਡੇਰਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਵੋਟ ਬੈਂਕ ਉਪਰ ਕਬਜ਼ਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਅਸਲੀ ਤਾਕਤ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੀ ਕੋਲ ਹੈ। ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੇਂਡੂ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ

ਵਿਚ ਸੰਗਤ ਘੱਟ ਰਹੀ ਹੈ, ਡੇਰਿਆਂ ਵਿਚ ਇਹ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇਸੇ ਲਈ ਹੀ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਵੀ ਡੇਰਿਆਂ ਦੇ ਮੁਥਾਜ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਵਾਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਇਸ ਧਾਰਮਿਕ ਵਹਿਣ ਵਿਚ ਪਏ ਵੱਡੇ ਮੋੜੇ ਦਾ ਕੀ ਕਰਨਾ ਹੈ? ਜਵਾਬ ਇਹੋ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਜਿਹੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੇ ਧਾਰਮਿਕ, ਸਮਾਜਕ ਅਤੇ ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਬਣਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਹੀਂ ਨਿਭਾਈ। ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਚਾਕਰੀ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਗੁਰੂ

(ਚਮਾਰ) ਜਾਤੀ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਲੋਕ ਜੁੜੇ ਹਨ। ਜਦਕਿ ਬਾਲਮੀਕੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਦੂਰ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ। ਉੱਝ ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਡੇਰੇ ਨੇ ਦੁਆਬੇ ਦੇ ਦਲਿਤ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਕਠਾਰ ਵਿਚ ਇਸ ਡੇਰੇ ਵਲੋਂ ਇਕ ਵੱਡਾ ਹਸਪਤਾਲ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਗਰੀਬ ਗੁਰਬੇ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ ‘ਤੇ ਸਹੂਲਤ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਹਸਪਤਾਲ ਤੋਂ ਦੁਆਬੇ ਦੇ ਲੱਖਾਂ ਲੋਕ ਲਾਭ ਉਠਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਨਾਲ ਧਾਰਮਿਕ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਜੁੜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਪਾਠਕ ਖੂਦ ਸਮਝ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਡੇਰੇ ਦੇ ਮੁਖੀ ਉਪਰ ਹੋਏ ਹਮਲੇ ਕਾਰਨ ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਏਡਾ ਵੱਡਾ ਉਬਾਲ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਕਿਉਂ ਉਠਿਆ।

ਇਸੇ ਲਈ ਇਕ ਰਾਜਨੀਤਕ ਮਾਹਿਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੰਸਾ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਪਰ ਡੇਰਾ ਬੱਲਾਂ ਵਾਲੇ ਸੰਤਾਂ ਉੱਪਰ ਹੋਏ ਇਸ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਇਸ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਾਹਮਣੇ ਡੇਰਿਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਕ ਨਵੇਂ ਜਾਤੀਵਾਦੀ ਕਲੇਸ਼ ਦਾ ਖਦਸ਼ਾ ਖੜਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਡੇਰੇ ਦੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਦੀ ਹਿੰਸਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੱਟ ਅਤੇ ਹੋਰ ਤਬਕਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਜਥੇਬੰਦ ਹੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਲੰਘੀ 31 ਮਈ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਲੰਧਰ ਨਜ਼ਦੀਕ ਪਿੰਡ ਪਰਾਗਪੁਰ ਦੇ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਇਕ ਵੱਡੀ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰਕੇ 101 ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਦੂਜੀ ਮੀਟਿੰਗ 2 ਜੂਨ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਮਾਡਲ ਟਾਊਨ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਹਿੰਸਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਖਿਲਾਫ ਵਰਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਨਰਮੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਸਤਿਆਂ ਦੀ ਗੋਲੀ ਨਾਲ ਮਾਰੇ ਗਏ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ 5 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇਣ ਦਾ ਵੀ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿਚ ਫੜੇ ਗਏ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਰਿਵੀਊ ਲਈ ਬਣਾਈ ਗਈ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜਾਤੀ ਕਲੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਧਾਰਮਿਕ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜਾਤਾਂ ‘ਤੇ ਉਪਰ ਉਠ ਕੇ ਸਾਰੇ ਤਬਕਿਆਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਮੌਕੇ ਪੈਦਾ ਕਰਨੇ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਦਾ ਮੂੰਹ ਗਰੀਬਾਂ ਤੇ ਪਛੜੀਆਂ ਜਾਤਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਿਦਿਅਕ, ਆਰਥਿਕ, ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਸਮਾਜਕ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਖੋਲ੍ਹਣਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਹਾਦਸੇ ਵਿਚ 228 ਮੌਤਾਂ

ਵਿਚ ਸਵਾਰ ਯਾਤਰੀਆਂ ਦੇ ਪਰਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਪੈਰਿਸ ਦੇ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ‘ਤੇ ਸੂਚਨਾ ਕੇਂਦਰ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਏਅਰ ਫਰਾਂਸ ਵਲੋਂ ਦੁਬੀ ਪਰਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜਹਾਜ਼ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਡਿੱਗਣ ਦੀ ਅਫਸੋਸਨਾਕ ਸੂਚਨਾ ਦਿਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ ਦੇ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਨੈਲਸਨ ਜੋਬਿਮ ਨੇ ਰਿਪੋਰਟਰਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਗੱਲ ਨਿਸ਼ਚੇ ਨਾਲ ਕਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਫੈਲਿਆ ਮਲਬਾ ਏਅਰ ਫਰਾਂਸ ਜਹਾਜ਼ ਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਲਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਦੇ ਜਿਉਂਦੇ ਬਚਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਬਲੈਕ ਬਾਕਸ ਨੂੰ ਕੱਢਣ ਦੇ ਸਾਰੇ ਢੰਗ ਤਰੀਕੇ ਲੱਭੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਸਿਗਨਲ ਸਿਰਫ 30 ਦਿਨ ਹੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਰਿਕਾਰਡ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਸਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖਰਾਬ ਮੌਸਮ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਲੱਭਣਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਇਕ ਬਹੁਤ

ਮੁਸ਼ਕਲ ਕਾਰਜ ਹੈ। ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ ਦੇ ਮਿਲਟਰੀ ਪਾਇਲਟਾਂ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੰਗਲਵਾਰ ਸਵੇਰੇ 60 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੇ ਫਾਸਲੇ ‘ਤੇ ਦੋ ਥਾਂਵਾਂ ‘ਤੇ ਜਹਾਜ਼ ਦਾ ਮਲਬਾ ਦੇਖਿਆ। ਇਹ ਥਾਂ ਜਹਾਜ਼ ਦੇ ਰਾਸਤੇ ਤੋਂ ਬਹੁਤੀ ਹਟਵੀਂ ਨਹੀਂ। ਹਾਦਸੇ ਦੇ ਅਸਲ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਬਲੈਕ ਬਾਕਸ ਮਿਲਣ ਵੇਲੇ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਈ ਹਫ਼ਤੇ ਲੱਗ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜਹਾਜ਼ ਤੂਫਾਨ ਨਾਲ ਟਕਰਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸੈਂ ਮੀਲ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਦੀ ਸਪੀਡ ਨਾਲ ਹਵਾਵਾਂ ਚੱਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਹਾਜ਼ ਵੀ ਕੋਈ 500 ਮੀਲ ਦੀ ਸਪੀਡ ‘ਤੇ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਟੱਕਰ ਵਿਚ ਜਹਾਜ਼ ਦਾ ਸਿਸਟਮ ਅਚਾਨਕ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੌਸਮੀ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਭੂਮਧ ਰੇਖਾ ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ ਸਾਲ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਮਹਾਸਾਗਰ ਵਿਚ ਅਸਮਾਨ ਛੂਹੰਦੇ ਤੂਫਾਨੀ ਵਾਵਰੋਲੇ ਆਮ ਗੱਲ ਹੈ। ਜਿਸ ਜਹਾਜ਼ ਹਾਦਸਾ ਹੋਇਆ ਉਥੇ ਉਤਰ

ਪੂਰਬੀ ਅਤੇ ਦੱਖਣ ਪੂਰਬੀ ਹਵਾਵਾਂ ਆਪਸ ਵਿਚ ਟਕਰਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਥਾਂ ਦੱਖਣੀ ਵਾਤਾਵਰਣ ਚੌਗਿਰਦੇ ਅਤੇ ਉਤਰੀ ਵਾਤਾਵਰਣ ਚੌਗਿਰਦੇ ਦੇ ਮੇਲ ਦੀ ਥਾਂ ਹੈ।

ਉੱਝ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅਨੁਭਵੀ ਪਾਇਲਟਾਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਜਹਾਜ਼ ਦੇ ਪਾਇਲਟਾਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਤਬਾਹਕੁੰਨ ਤੂਫਾਨ ਨਾਲ ਸਿਧਿਆਂ ਟਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਦੀ ਹੋ ਕੇ ਲੰਘਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਸਿਆਣਾ ਪਾਇਲਟ ਅਜਿਹਾ ਜੋਖਮ ਨਹੀਂ ਲੈਣ ਲੱਗਾ ਅਤੇ ਅਨੁਭਵੀ ਪਾਇਲਟਾਂ ਨੂੰ ਤੂਫਾਨ ਨੂੰ ਵਲਾ ਕੇ ਲੰਘਣ ਦੀ ਜਾਚ ਆ ਹੀ ਗਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਹੁਣ ਮੁਸੀਬਤ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਮਲਬਾ ਲੱਭਣ ਲਈ ਜਾਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਘਾਤਕ ਤੂਫਾਨਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਲੋਂ ਰਿਮੋਰਟ ਕੰਟਰੋਲ ਨਾਲ ਚੱਲਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪਣਡੁੱਬੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਮਲਬੇ ਅਤੇ ਬਲੈਕ ਬਾਕਸ ਨੂੰ ਕੱਢਣ ਲਈ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਫਰਾਂਸ ਦੇ 3 ਫੌਜੀ ਪੈਟਰੋਲ ਜਹਾਜ਼ ਮਲਬੇ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਗੇੜੇ ਕੱਢ ਆਏ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

ਬੀਬੀ ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ (ਡਾ.)

ਸ਼੍ਰੀ ਸੰਨੀ ਧੂੜ (ਮਿਸ਼ੀਗਨ)

ਪ੍ਰੋ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਮਦੇਵ

ਸ. ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ

ਸ. ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ

ਸ. ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ

ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ

ਸ. ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ

ਸ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ

ਸ. ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ

ਸ. ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ

ਸ. ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਬੋਪਾਰਾਏ

ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਹੈਪੀ

ਸ. ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ (ਮਿਲਵਾਕੀ)

ਸ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰੜ

ਸ. ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ

ਸ. ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ

ਸ. ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ (ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ)

ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ 'ਚੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਾਦਲ ਦਾ ਪੱਤਾ ਸਾਫ਼

-ਡਾ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਹਰਵਿੰਦਰ

ਆਖਰ ਉਹੀ ਹੋਇਆ, ਜਿਸ ਦਾ ਯਕੀਨ ਸੀ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਿੱਲੀ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ ਨੇ ਕਮੇਟੀ 'ਤੇ ਮੁੜ ਆਪਣਾ ਕਬਜ਼ਾ ਰੱਖਣ ਦੀ ਹਿੰਡ ਪੁਰਾਉਂਦਿਆਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਇਥੇ ਅਜਿਹੀ ਠਿੱਥੀ ਲਾਈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਨਾਨੀ ਚੇਤੇ ਕਰਵਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ।

ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਆਪਣੀ ਹਕੂਮਤ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਾਦਲ ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ 'ਚ ਨਾਕਾਮ ਰਿਹਾ, ਜਦਕਿ ਧੜਲੇ ਨਾਲ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਬਣੇ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਸ਼ੰਟੀ ਇਸੇ ਗਿੱਦੜਸਿੰਗੀ ਨੂੰ ਸੁੰਘਾਉਣ 'ਚ ਕਾਮਯਾਬ ਰਹੇ।

ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸਾਲਾਨਾ ਚੋਣ 'ਚ ਮਿਲੀ ਇਸ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਫਤਹਿ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ. ਸਰਨਾ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਹੁਣ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ 'ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਹੋਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ 'ਤੇ ਵੀ ਟਿਕੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਲ ਧਾਈ ਕਰੀ ਬੈਠਾ ਸਰਨਾ ਦਲ ਇਸ ਖੁਸ਼ਫਹਿਮੀ 'ਚ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਧੜਲੇਦਾਰ ਜਿੱਤ ਦਾ ਅਸਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤ 'ਤੇ ਵੀ ਪਵੇਗਾ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਾਦਲ ਦਾ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਇਹ ਹਸਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਆਸ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਦਲ ਦੇ ਸਮਰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰ ਕੱਟੀ ਹੋਈ ਪਤੰਗ ਵਾਂਗ ਸਰਨਾ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਝੋਲੀ ਜਾ ਡਿੱਗਣਗੇ, ਕਿਸੇ ਦੇ ਚਿੱਤ ਚੇਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਗੱਲ ਵੱਖਰੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਰਸਮ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਨਵੇਂ ਬਣੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਸ਼ੰਟੀ ਵਲੋਂ ਮਹਿੰਗੇ ਭਾਅ ਤਾਰ ਕੇ ਨਿਭਾਉਣ ਕਾਰਨ ਸਰਨਿਆਂ ਨੂੰ ਐਤਕੀ ਬਹੁਤੀ ਮੁਸ਼ੱਕਤ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਪਈ।

ਰਹਿੰਦੀ-ਖੂਹੰਦੀ ਕਸਰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਸਿੰਘ ਚੰਡੇਕ 'ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਤਖਤ ਦੇ ਦਬਾਅ ਕਾਰਨ ਬਰਾਸ਼ਤਾ ਦਿੱਲੀ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਪੁਸ਼ਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬਦੌਲਤ ਸਰਨਾ ਭਰਾਵਾਂ ਦੇ ਪੱਖ 'ਚ ਨਿੱਤਰ ਆਉਣ ਕਾਰਨ ਪੂਰੀ ਹੋ ਗਈ। ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਕੁਝ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦੇ ਫਰੋਖਤ ਲਈ ਬੋਲੀ ਐਤਕੀ 12 ਲੱਖ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ।

ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ 'ਤੇ ਸਰਨਾ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਇਹ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਜਿੱਤ ਯਕੀਨੀ ਤੌਰ

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ

'ਤੇ ਅਜਿਹੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਹੋ ਨਿੱਬੜੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਨੇਤਾ ਹੁਣ ਤੱਕ ਸਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਜਥੇਦਾਰ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਸਨ ਜਾਂ ਜਥੇਦਾਰ ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਹਿੰਤ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ। ਇਸ ਜਿੱਤ ਤੋਂ ਤਾਂ ਇਹੀ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਾਦਲ ਜਿਵੇਂ ਦਿੱਲੀ 'ਚ ਖਤਮ ਹੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਇਸ ਆਸ ਨੂੰ ਵੀ ਬੂਰ ਨਹੀਂ ਪੈ ਸਕਿਆ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਪੰਥਕ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ.ਕੇ. ਦਾ ਦਲ ਭੰਗ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੂਬਾਈ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਾ ਦੇਣ ਨਾਲ ਸਰਨਾ ਭਰਾਵਾਂ ਦੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਸਫਾਇਆ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਗੋਂ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜਿਹੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਵੀ ਕੱਚ ਦੇ ਭਾਂਡੇ ਵਾਂਗ ਚਕਨਾ-ਚੁਰ ਹੋ ਗਈ। ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਭਰਮ-ਭੁਲੇਖੇ ਸਨ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਕਮਾਂਡਰ ਬਣ ਜਾਣ ਨਾਲ ਰਾਜਧਾਨੀ 'ਚ ਇਨਕਲਾਬ ਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਚਿੰਟੇ ਦਿਨ ਵਰਗਾ ਕੌੜਾ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਸਰਨਾ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਦਿੱਲੀ 'ਚ

ਤਕਰੀਬਨ ਅੱਧੇ ਦਹਾਕੇ ਤੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਚੜ੍ਹਤ, ਵੇਲੇ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਐਗਰੋ ਫੂਡ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਰਘੁਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੌੜਾ ਦੀ ਬਦੌਲਤ ਅੱਜ ਤੱਕ ਬਰਕਰਾਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ ਉੱਠ ਕੇ ਸੋਨੀਆ ਦੇ ਦਰਬਾਰ 10 ਜਨਪਥ ਦੀਆਂ ਬੂਹੇ ਬਾਰੀਆਂ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਅੰਦਰ ਤਕ ਆਪਣਾ ਸਥਾਨ ਬਣਾਇਆ ਹੈ।

ਮਜ਼ੇਦਾਰ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਪੰਥ ਦੇ ਸਿਰਮੌਰ ਨੇਤਾ ਰਹੇ ਜਥੇਦਾਰ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਦੇ ਲਾਡਲੇ ਸ਼ਗਿਰਦ ਰਘੁਬੀਰ ਜੌੜਾ ਵਲੋਂ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੱਢੀ ਸਿਆਸੀ 'ਚੁੰਢੀ' ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਾਦਲ ਦਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਫਾਇਆ ਕਰ ਦੇਣ ਦਾ ਸਬੱਬ ਬਣੀ ਹੈ।

ਇਹ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਾਦਲ ਦੀ ਬਦਨਸੀਬੀ ਹੀ ਸਮਝੋ ਕਿ ਜੇ ਉਦੋਂ ਜੌੜਾ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਨਾ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਬਾਂਹ ਨਾ ਫੜਦੇ ਤਾਂ ਉਹ ਜਨਰਲ ਚੋਣਾ ਨਹੀਂ ਜਿੱਤ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਉਹ ਦੌਰ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਬਾਦਲ ਤੇ ਸਰਨਾ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਆਪਸੀ ਟਕਰਾਅ ਕਾਰਨ ਦੋਹਾਂ ਧੜਿਆਂ ਵਲੋਂ ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ 'ਤੇ ਜਿੰਦਗੀ ਜੜ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤੇ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਪੱਤ ਥਾਣਿਆਂ 'ਚ ਰੌਲੀ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਈ ਸੀ।

ਇਹ ਗੱਲ ਵੱਖਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਹਾਕਮਾਂ ਲਈ ਸੰਕਟ-

ਮੋਚਨ ਬਣ ਕੇ ਉਭਰੇ ਰਘੁਬੀਰ ਜੌੜਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਸ 'ਬ੍ਰਹਮ-ਅਸਤਰ' ਨਾਲ ਕਈ ਨਿਸ਼ਾਨੇ

ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ

ਲਾਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਆਪਣੇ ਪੁਰਾਣੇ ਦੋਸਤ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵਿਗੜ ਗਈ ਯਾਰੀ ਦਾ

ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਵਾਉਣਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ।

ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਾਦਲ ਦੇ ਸੂਬਾਈ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਹਿੰਤ ਤੇ ਖੁਦ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਕਬੂਲਿਆ ਕਿ ਸਾਡੀ ਆਪਸੀ ਨੇੜਤਾ ਨੂੰ ਰਘੁਬੀਰ ਜੌੜੇ ਨੇ ਠਿੱਥੀ ਲਾ ਕੇ ਸਰਨਾ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਾਮਯਾਬੀ ਦਿਵਾਈ ਹੈ। ਵਰਨਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੇ ਜੱਜ ਸ੍ਰੀ ਵਿਕਰਮਜੀਤ ਸੇਨ ਨੇ ਬਾਦਲ ਧੜੇ ਦੇ ਪੱਖ 'ਚ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਇਸ ਆਰ ਪਾਰ ਦੀ ਲੜਾਈ 'ਚ ਡਬਲ ਬੈਂਚ ਪਟੀਸ਼ਨ ਪੁਆਉਣ ਤਹਿਤ ਰਘੁਬੀਰ ਜੌੜਾ ਨੇ ਆਪਣਾ ਇਸ ਬ੍ਰਹਮ-ਅਸਤਰ ਤਹਿਤ 'ਚੁੰਢੀ' ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੱਢੀ ਸੀ, ਪਰ ਨੁਕਸਾਨ ਆਏ 'ਚ ਘੁਣ ਪਿਸਣ ਵਾਂਗ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਾਦਲ ਦਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਇੰਝ 4 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿਆਸੀ ਸ਼ਰੀਕੇਬਾਜ਼ੀ ਕਾਰਨ ਵੱਢੀ ਗਈ ਇਸ 'ਚੁੰਢੀ' ਦਾ ਅਸਰ ਅਜੇ ਤਕ ਬਰਕਰਾਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਾਦਲ ਦੇ ਜੜ੍ਹਾਂ ਤੇਲ ਦੇਣ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਮੁਲਕ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ 'ਚ ਰੋਲ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਵੇਖੋ ਇਸ 'ਚੁੰਢੀ' ਦਾ ਅਸਰ ਅਜੇ ਹੋਰ ਕਿੰਨੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਤਕ ਬਰਕਰਾਰ ਤੇ ਅਸਰਦਾਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ 'ਚੁੰਢੀ' ਦੇ ਦਰਦ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਤਰਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਝਲਕਦਾ ਹੈ।

ਲਮ੍ਹੇ ਨੇ ਖੜਾ ਕੀ, ਸਦੀਓਂ ਨੇ ਸਜਾ ਪਾਈ।

ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਸਿੱਖੀ ਵਿਚੋਂ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ : ਖਾਲੜਾ ਮਿਸ਼ਨ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਨੇ 'ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ' ਦੀ 25ਵੀਂ ਬਰਸੀ ਮੌਕੇ ਇਹ ਗੰਭੀਰ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਤੇ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਕਾਰਨ ਹੋਇਆ। ਖਾਲੜਾ ਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰੈੱਸ ਨੂੰ ਵੰਡੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿਚ ਹਰਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸਰਹਾਲੀ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਪਰਮਜੀਤ ਕੌਰ ਖਾਲੜਾ ਸਰਪ੍ਰਸਤ, ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸਰਪ੍ਰਸਤ, ਸਤਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਲਾਸੌਰ, ਵਿਰਸਾ ਸਿੰਘ ਬਹਿਲਾ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਂਝੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਤਹਿਤ ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 50 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਸੁਪਾਰੀ ਦੇ ਕੇ ਕਤਲ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਅਸਫਲ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਜਦੋਂ ਇਹ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਸਿਰੇ ਨਾ ਚੜ੍ਹੀ ਤਾਂ ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੇ 25 ਅਪ੍ਰੈਲ 1984 ਨੂੰ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸਕੱਤਰ ਆਰ.ਕੇ. ਧਵਨ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਛੱਡ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਮੈਂ ਬੜੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਲ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਉਹ ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਪੈਣਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਵਿਉਂਤ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਣਾਈ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਬਾਰੇ

ਤੁਹਾਨੂੰ ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿਚ ਸਮਝਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਬੰਦੇ ਫੌਜ ਦੇ ਭੱਜ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵੀ ਭੱਜ ਜਾਵੇਗਾ। ਖਾਲੜਾ ਮਿਸ਼ਨ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਸਿਰੇ ਨਾ ਚੜ੍ਹੀ ਤਾਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਨੰਗੀ ਹੋਣ ਦੇ ਡਰੇਂ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਸੋਢੀ ਦੇ ਕਤਲ ਬਦਲੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਛਿੱਦੇ ਨੂੰ 5 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇਣਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਇਹ ਵੇਰਵਾ 'ਨੀਹ ਰੱਖੀ ਗਈ' ਪੁਸਤਕ ਪੰਨਾ 135-136 'ਤੇ ਵੀ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਘਿਨੌਣਾ ਕਰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਮੁਆਫ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਾਦਲਕਿਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਸਨਮਾਨ ਦੇਣਾ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਸ ਘਿਨੌਣੇ ਪਾਪ ਲਈ ਸਾਰੀਆਂ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਗੁਰਮਤਾ ਕਰਕੇ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਸਿੱਖੀ ਵਿਚੋਂ ਖਾਰਜ ਕਰਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਵਾਪਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 25 ਸਾਲਾਂ ਦੇ

ਇਤਿਹਾਸ ਨੇ ਵੀ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਬਾਦਲ ਆਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਬਲਿਉ ਸਟਾਰ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਜੂਨ 84 ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਨ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਸਮੂਹ ਵਿਚੋਂ ਗੋਲੀਆਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਮਿਟਾਏ, ਫੌਜ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਲਈ ਲਿਖਤੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਰਮੇਸ਼ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਬਣਾਇਆ, ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਝੂਠੇ ਪੁਲਸ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਬਾਦਲ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਖਲੋਣ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦਿੱਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਵੀਜ਼ਨਲ ਬੈਂਚ ਤੋਂ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਕੁਝ ਮੀਟਰ ਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ 1919 ਵਿਚ ਵਾਪਰੇ ਜਲਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ ਗੋਲੀਕਾਂਡ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹੱਟਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਤੋਂ ਕਰਵਾਈ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਗੋਲੀਕਾਂਡ ਵਿਚ 700 ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ, ਪਰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਪੜਤਾਲ ਤੋਂ ਕਿਉਂ ਭੱਜ ਰਹੀ ਹੈ?

ਪਰਮਜੀਤ ਕੌਰ ਖਾਲੜਾ

ਹਮਲਾ ਸ਼ੈਤਾਨ ਦੇ ਆਸ਼ੀਆਨੇ 'ਤੇ ਕੀਤਾ, ਕਿਹਾ ਤਾਲਿਬਾਨ ਨੇ

ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ : ਲਾਹੌਰ 'ਚ ਬੀਤੀ 27 ਮਈ ਨੂੰ ਹੋਏ ਧਮਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਜੇ ਉਭਰਿਆ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ 28 ਮਈ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ਾਵਰ 'ਚ ਲੜੀਵਾਰ ਦੋ ਧਮਾਕੇ ਹੋਏ, ਜਿਸ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਹਿਲਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਤਾਬਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਧਮਾਕਿਆਂ 'ਚ ਘੱਟੋ ਘੱਟ 5 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧ ਵੀ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਫੱਟਣ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਵੀ ਖ਼ਬਰਾਂ ਹਨ।

ਸਮਾਚਾਰ ਏਜੰਸੀਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਧਮਾਕਾਖੋਜ਼ ਸਮੱਗਰੀ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਨੇ ਭੀੜ ਵਾਲੇ ਬਜ਼ਾਰ 'ਚ ਧਮਾਕਾ ਕੀਤਾ। ਪ੍ਰਤੱਖਦਰਸ਼ੀਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਦੋਵੇਂ ਧਮਾਕੇ ਤਿੰਨ ਮਿੰਟ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਹੋਏ। ਪੇਸ਼ਾਵਰ 'ਚ ਹੋਏ ਹਮਲਿਆਂ ਤੋਂ ਇਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਬੁੱਧਵਾਰ ਨੂੰ ਲਾਹੌਰ 'ਚ ਵੀ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਧਮਾਕੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਘੱਟੋ ਘੱਟ 43 ਵਿਅਕਤੀ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਲੋਕ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਵੀ ਹੋਏ ਸਨ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹਮਲਿਆਂ ਲਈ

ਤਾਲਿਬਾਨੀ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ। 28 ਮਈ ਨੂੰ ਹੋਏ ਧਮਾਕਿਆਂ ਸਬੰਧੀ ਇਕ ਸਰਕਾਰੀ ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ

ਤੋਂ ਹੀ ਤਾਲਿਬਾਨ ਕਮਾਂਡੋ ਬੈਤੁੱਲਾ ਮਹਿਸੂਦ ਵਲੋਂ ਧਮਕੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਧਮਕੀਆਂ 'ਚ ਮਹਿਸੂਦ ਵਲੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਦੂਰੀ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਹੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਹਿਸੂਦ ਨੇ ਸਰਹੱਦੀ ਖੇਤਰ 'ਚ ਫੌਜ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਵੀ

ਇਸਲਾਮ ਵਿਰੋਧੀ ਦੱਸਿਆ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਤਾਲਿਬਾਨ ਦੇ ਇਕ ਸੰਗਠਨ ਨੇ ਲਾਹੌਰ 'ਚ ਹੋਏ ਆਤਮਘਾਤੀ ਹਮਲੇ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲਈ ਹੈ। ਆਪਣੇ -ਆਪ ਨੂੰ ਤਹਿਰੀਕ-ਏ-ਤਾਲਿਬਾਨ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਐਲਾਨ ਮੀਡੀਆ ਨਾਂ ਦੇ ਸੰਗਠਨ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਰਾਹੀਂ ਤੁਰਕੀ ਜੇਹਾਦੀ ਵੈਬਸਾਈਟ ਉੱਤੇ ਤੁਰਕੀ ਭਾਸ਼ਾ 'ਚ ਜਾਰੀ ਇਕ ਬਿਆਨ 'ਚ ਇਹ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲਈ ਗਈ।

ਇਸਲਾਮੀ ਮੋਨੀਟਰ ਸਾਈਟ ਨੇ ਸੰਗਠਨ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤਹਿਰੀਕ-ਏ-ਤਾਲਿਬਾਨ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ 'ਚ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੇਹਾਦੀ ਹਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਨੁਕਸਾਨ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਇਸਲਾਮੀ ਮੋਨੀਟਰ ਸਾਈਟ ਨੇ ਸੰਗਠਨ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲਾਹੌਰ 'ਚ ਹਮਲਾ ਸ਼ੈਤਾਨਾਂ ਦੇ ਆਸ਼ਿਆਨੇ (ਪੁਲਿਸ ਦਫ਼ਤਰ) ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾ ਕੇ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸਵਾਤ 'ਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਬਲਾਂ ਦੇ ਹਮਲਿਆਂ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਲੋਕਾਂ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤਾ ਮਾਮੂਲੀ ਤੋਹਫ਼ਾ ਹੈ।

Freeway Travel Inc

ਸਸਤੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ, ਖਰਾ ਸੌਦਾ, ਬਿਹਤਰ ਸਰਵਿਸ

Call Raju

Tel: 773-973-0200

Fax: 773-973-0557

2542 W Devon Ave. Chicago IL 60659

Desi Bazar

Now Proudly Serving You At Two Locations

916 E. Main Street #118,
Greenwood, IN, 46143
Tel: 317-888-2040
Fax: 317-888-2050

6663 W Washington St
Indianapolis, IN 46231
Tel: 317-247-7240
Fax: 317-247-7250

We specialize in all kind of Indian Groceries and Sweets

- FRESH VEGETABLES EVERY THURSDAY
- FRESH GOAT MEAT

10% off on all Gurudwara supplies
and Religious programs!!

We Are Open 7 Days a Week

ਖੁਲ੍ਹਾ ਤੇ ਸਾਫ਼ ਸੁਥਰਾ ਸਟੋਰ, ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਮਾਣ ਦੇਸੀ ਬਾਜ਼ਾਰ

ਵਿਰਕ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਸਰਕਾਰ 'ਚ ਤਣੀ

—ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਨਿਊਜ਼ ਸਰਵਿਸ

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਸ਼੍ਰੀ ਐਸ.ਐਸ. ਵਿਰਕ ਖਿਲਾਫ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਬਿਊਰੋ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰਕ ਦੀ ਪਿੱਠ 'ਤੇ ਆ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਵਲੋਂ ਵਿਰਕ ਨਾਲ ਵਧੀਕੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਭਾਗ ਵਲੋਂ ਵਿਰਕ ਨੂੰ ਪੜਤਾਲ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਕ ਪੱਤਰ ਦਾ ਜੁਆਬ ਦਿੰਦਿਆਂ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਵਾਰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਅਤੇ ਲਿਖਤੀ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਵਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਜੁਆਬ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਵੇਖ ਕੇ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਸ.ਐਸ. ਵਿਰਕ ਖਿਲਾਫ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸਿਰਫ ਮਾਤੀ ਨੀਅਤ ਅਤੇ ਪੱਖਪਾਤ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਹੈ।

ਯਾਦ ਰਹੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚ 2007 ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਬਿਊਰੋ ਨੇ ਵਿਰਕ ਖਿਲਾਫ ਇਕ ਕੇਸ ਦਾਇਰ ਕਰਦਿਆਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ ਸਨ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਤੱਖ ਸੋਮਿਆਂ ਤੋਂ ਵਧੀਕ ਜਾਇਦਾਦ ਬਣਾਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਕ ਜੰਗੀ ਸ਼ਹੀਦ ਦੀ ਵਿਧਵਾ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਉੱਪਰ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਵੀ ਲਗਾਏ ਗਏ ਸਨ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਵਿਚ ਹੁੰਦਿਆਂ ਉਸ ਵਲੋਂ ਰੀਅਲ ਅਸਟੇਟ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਕ ਨਾਈਟ ਕਲੱਬ ਵੀ ਉਸ ਵਲੋਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚਲਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ ਗਏ ਸਨ ਕਿ ਵਿਰਕ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਰਾਹੀਂ ਰਾਜ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਘਾਟਾ ਪਾਇਆ। ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਚੀਫ ਸੈਕਟਰੀ ਚਿੱਤਕਲਾ ਜੁਤਸੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਰਮੇਸ਼ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇਕ ਪੱਤਰ ਲਿਖ ਕੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਰਕ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚਲੇ 23 ਸਾਲ ਦੇ ਕੈਰੀਅਰ ਵਿਚ ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਇਕ ਵੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਖਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ, ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਅੱਤਵਾਦ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਲਈ

ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ

ਉਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦਾ ਸਮਾਂ ਵਧਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਥੇ ਇਹ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਵਿਰਕ ਨੇ 27 ਅਪ੍ਰੈਲ 2007 ਨੂੰ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਡਿਊਟੀ ਸਾਂਭ ਲਈ ਸੀ। ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵਿਰਕ ਖਿਲਾਫ 8

ਸਤੰਬਰ 2007 ਨੂੰ ਕੇਸ ਕਿਵੇਂ ਦਾਇਰ ਕਰ ਲਿਆ, ਜਦੋਂਕਿ ਆਪਣੇ ਅਫਸਰੀ ਕਾਲ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੁਤਾਹੀ ਲਈ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਹਨ।

ਜੁਤਸੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਵੇਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਵਿਰਕ ਖਿਲਾਫ ਕੇਸ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਾਂ ਦੋਸ਼ ਪੱਤਰ ਵੀ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਉੱਕਾ ਹੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਲਟ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 197 ਅਧੀਨ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਕੋਈ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਅਜਿਹੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਕੁਰੱਪਸ਼ਨ ਵਿਰੋਧੀ ਐਕਟ 1988 ਅਧੀਨ ਧਾਰਾ 19 ਅਨੁਸਾਰ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਲਈ ਜਾਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਵਿਚ ਸਰਦਾਰ ਵਿਰਕ ਖਿਲਾਫ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਸਾਜ਼ੋ-ਸਮਾਨ ਖਰੀਦਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਰਿਸ਼ਵਤ ਲਈ ਗਈ। ਪਰ ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਡੀ.ਆਈ.ਜੀ. ਸ਼੍ਰੀ ਸਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਅਸਥਾਨਾ ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਪੜਤਾਲੀਆ ਅਫਸਰ ਸਨ, ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈਕੋਰਟ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਪਣੇ ਐਫੀਡੈਵਿਟ ਵਿਚ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵਿਰਕ ਵਲੋਂ ਏ.ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਹੁੰਦਿਆਂ ਸਿਰਫ 8.5 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਖਰੀਦੇ ਫਰੇਖਤ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਵਲੋਂ ਸਿਰਫ 65836 ਰੁਪਏ ਦਾ ਬਿੱਲ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਬਾਕੀ ਦੀ ਰਕਮ ਪੰਜਾਬ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਵਲੋਂ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੇਨਿਯਮੀਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਫਸਰ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਅਤੇ ਪੜਤਾਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਖਰੀ ਕਦਮ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਵਿਰਕ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਕਦਮ 'ਤੇ ਹੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਭੇਜੇ ਗਏ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, “ਤੁਸੀਂ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਵਿਰਕ ਨੂੰ ਜਿਥੇ

ਵੀ ਪੜਤਾਲੀਆ ਅਫਸਰ ਸੱਦੇ ਭੇਜਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ, ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿ ਦੋਸ਼ ਪੱਤਰ ਮੁਹਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਸਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਦੋਸ਼ ਪੱਤਰ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਤਾਂ ਹੁਣ ਕੋਈ ਵੀ ਪੜਤਾਲ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਤੋਰੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਅੱਗੇ ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ ਪੜਤਾਲੀਆ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਖੁਦ ਵੀ ਸਬੰਧਤ ਸਾਜ਼ੋ-ਸਮਾਨ ਦੀ ਖਰੀਦੇ-ਫਰੇਖਤ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਪੜਤਾਲ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਉੱਪਰ ਸੁਆਲ ਖੜੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਸਨ।”

ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਸ਼੍ਰੀ ਚੰਦਰਆਇਨੇਗਰ ਨੇ ਇਕ ਵੱਖਰੇ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਸ਼੍ਰੀ ਰਮੇਸ਼ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, “ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਰੇ ਹੀ ਅਦਾਲਤੀ ਫੈਸਲੇ ਸਾਫ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਰਕ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੈਟ ਵਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜੱਜਮੈਂਟ ਅਤੇ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਹਾਈਕੋਰਟ ਅਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵੀ ਵਿਰਕ ਦਾ ਪੱਖ ਪੂਰਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ 2009 ਵਿਚ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੋਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜੁਆਬ ਵਿਚ ਵੀ ਜਨਵਰੀ 2007 ਵਿਚ ਭੇਜੇ ਗਏ ਇਕ ਪੱਤਰ ਨਾਲੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ ਤੱਥ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਟੈਂਡ ਵਿਚ ਆਈ ਇਸ ਅਚਾਨਕ ਤਬਦੀਲੀ ਤੋਂ ਹੀ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਵਲੋਂ ਵਿਰਕ ਖਿਲਾਫ ਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਦੋਸ਼ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹਨ।”

ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੋਰ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਰਕ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਕੇਸ ਨਾਲ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ੁੱਖੀ ਜਿਹੇ ਸਾਬਕਾ ਅੱਤਵਾਦੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਵੀ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ। “ਤੁਸੀਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਰਕ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਝੂਠੀ ਪਛਾਣ ਦਿੱਤੀ, ਪਰ ਸ਼ੁੱਖੀ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਰਿਹਾਅ ਕਿਵੇਂ ਹੋਇਆ? ਕੀ ਇਸ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਅਫਸਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ? ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਵੀ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ।”

ਵਿਰਕ ਮੁਹਾਲੀ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਪੇਸ਼, ਸੁਣਵਾਈ 2 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ

ਮੁਹਾਲੀ : ਆਮਦਨ ਤੋਂ ਵਧ ਜਾਇਦਾਦ ਬਣਾਉਣ ਤੇ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਨੂੰ ਪਨਾਹ ਦੇਣ ਦੇ ਕਬਿਤ ਦੋਸ਼ਾਂ ਅਧੀਨ ਅਦਾਲਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ ਆਪਣੇ ਵਕੀਲ ਏ.ਐਸ. ਸੁਖੀਜਾ ਰਾਹੀਂ ਖੁਦ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਅਤੇ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਵਲੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਾਅਵਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ।

ਲੰਘੀ 29 ਮਈ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਵਿਰਕ ਦਾ ਕੇਸ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ-1 ਮੁਹਾਲੀ ਮਾਣਯੋਗ ਜੇ.ਐਸ. ਕੁਲਾਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਲੱਗਿਆ ਅਤੇ ਮਾਣਯੋਗ ਜੱਜ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਅਗਲੀ ਤਰੀਕ 2 ਜੁਲਾਈ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਵਿਭਾਗ ਵਲੋਂ ਬੀਤੀ 15 ਮਈ ਨੂੰ ਮੁਹਾਲੀ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਵਿਰਕ ਦੇ ਗ਼ੈਰ-ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਵਾਰੰਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਜਾਂ ਫਿਰ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ (ਸ਼੍ਰੀ ਵਿਰਕ) ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਜਾਂਚ ਵਿਚ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ।

ਆਪਣੀ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿਚ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਵਿਰਕ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਸਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਦਾਅ ਪੇਚ ਜਾਣਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਬਹਾਨਾ ਲਗਾ ਕੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਸਮੇਂ ਹਾਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪਿਛਲੇ ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਗ਼ੈਰ ਹਾਜ਼ਰ ਚਲੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸੰਧੂ ਆਈ.ਬੀ.ਐਫ. ਕੋਚ ਕਮਿਸ਼ਨ ਲਈ ਨਾਮਜ਼ਦ

ਪਟਿਆਲਾ : ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੂੰ ਆਈ.ਬੀ.ਐਫ. ਦੇ ਕੋਚ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੰਧੂ ਇਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਪਹਿਲੇ ਭਾਰਤੀ ਹੋਣਗੇ। ਸੰਧੂ ਨੇ ਇਥੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਟਰੇਨਿੰਗ ਇਜਲਾਸ ਦੌਰਾਨ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ 8 ਤੋਂ 10 ਮਈ ਤੱਕ ਇਟਲੀ ਦੇ ਮਿਲਾਨ ਵਿਚ ਸੰਪੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਬੈਠਕ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਸਨ। ਬੈਠਕ ਵਿਚ ਪੂਰੇ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਚ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਤਰਜ਼ 'ਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮੁੱਕੇਬਾਜ਼ੀ ਕੋਚ ਅਕਾਦਮੀ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਇਕ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪ੍ਰੋ. ਲੀਗ ਮੁਕਾਬਲਾ ਜਲਦੀ ਆਯੋਜਿਤ ਕਰਨ 'ਤੇ ਵੀ ਬੈਠਕ ਵਿਚ ਸਹਿਮਤੀ ਹੋਈ। ਸੰਧੂ ਨੇ ਕਿਊਬਾਈ ਕੋਚ ਬੀ.ਆਈ. ਫਰਨਾਂਡੇਜ਼ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਦੇ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਮੁੱਕੇਬਾਜ਼ੀ ਮਹਾਸੰਘ ਨਾਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਅਸਹਿਮਤੀ ਜਤਾਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰਮੰਡਲ ਖੇਡਾਂ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਲਈ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕੋਚ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ।

ਆਸਟਰੇਲੀਆ 'ਚ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਜਾਰੀ

ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਮਾਈਮਨ ਓਵਰਲੈਂਡ ਰੈਲੀ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਅਤੇ ਧਰਨਾਕਾਰੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਾਂ ਮੰਗਿਆ। ਪਰ ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਦੇ ਹੁਕਮਰਾਨ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਜਾਂ ਮੰਤਰੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਤੋਂ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਲੈਣ ਨਾ ਪੁੱਜੇ। ਸਗੋਂ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਸਟੀਫਨ ਸਮਿਥ ਨੇ ਇਕ ਖ਼ਬਰ ਏਜੰਸੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਬਾਰੇ ਜੋ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਭਾਰਤ-ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਬਾਕਾਇਦਾ ਸੰਪਰਕ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਮੌਸਮ ਬਾਰੇ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆਈ ਮੰਤਰੀ ਪੈਨੀ ਵੌਅ ਜੋ ਕਿ ਮਲੇਸ਼ਿਆਈ ਮੂਲ ਦੀ ਹੈ, ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆਈ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਹਿਣਸ਼ੀਲ ਹਨ, ਪਰ ਇਥੋਂ ਦੇ ਕਬਾਇਲੀ ਅਜਿਹੇ ਹਮਲਿਆਂ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਆਪ ਵੀ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਹਨ ਤੇ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਔਕੜਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਦੀ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਨੇਤਾ ਟੈਂਡ ਬੈਲੀਓ ਨੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਰੈਲੀ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇੰਨੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਸੁਣਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਗੜਬੜ ਵਾਲੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਨਫ਼ਰੀ ਵਧਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਇਥੇ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਵਿਚ ਇਸ ਸਮੇਂ 90,000 ਤੋਂ ਵਧ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਪੜ੍ਹ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਦੋ ਗੁਣਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਭਾਰਤੀ ਉਥੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ 'ਚ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਭਰਵਾਂ ਯੋਗਦਾਨ ਹੈ। ਪਰ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ 'ਚ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ 'ਤੇ ਹੋਏ ਨਸਲੀ ਹਮਲਿਆਂ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬ, ਹਰਿਆਣਾ ਅਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਦੀਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿਚ ਬਿਨੈ ਪੱਤਰ ਦੇਣ ਵਾਲੇ 23 ਫੀਸਦੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਿਨੈ-ਪੱਤਰ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਏ ਹਨ।

ਇਕ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ ਪੰਜਾਬ, ਹਰਿਆਣਾ ਅਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਹਰ ਸਾਲ ਕਰੀਬ 18 ਹਜ਼ਾਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਡਿਗਰੀਆਂ ਅਤੇ ਡਿਪਲੋਮੇ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਯੂਰਪੀਅਨ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਨ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆਈ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਹਾਸਲ ਹੋਣਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਪੜ੍ਹਨ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਮੁਤਾਬਕ ਚੀਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਦੂਜੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਹੈ। ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਅੰਕੜਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਇਸ ਸਾਲ ਹੁਣ ਤੱਕ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਲ 414,146 ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਪੜ੍ਹਨ ਆਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 80,472 ਭਾਰਤੀ ਸਨ। 2008 ਵਿਚ

ਪੂਰੇ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਚੋਂ ਇਥੇ 543,898 ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 97,035 ਭਾਰਤੀ ਸਨ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਤੋਂ 155 ਬਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਦੀ ਕਮਾਈ ਹੋਈ, ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਕਰੀਬ 3 ਬਿਲੀਅਨ

ਡਾਲਰ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਤੋਂ ਆਏ। ਪਿਛਲੇ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ 2004 ਵਿਚ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਨੂੰ 86 ਬਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ, 2005 ਵਿਚ 96 ਬਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ, 2006 ਵਿਚ 109 ਬਿਲੀਅਨ ਤੇ 2008 ਵਿਚ 155 ਬਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਦੀ ਕਮਾਈ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਤੋਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਚੌਥਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ।

ਨਸਲਭੇਦ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ

ਸਿਗਰਟ ਦੇ ਪੈਕਟਾਂ ਉਤੇ ਚਿੱਤਰਾਂ ਸਣੇ ਚੇਤਾਵਨੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ : ਤੰਬਾਕੂ ਉਤਪਾਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਅਜਿਹੇ ਸਾਰੇ ਉਤਪਾਦਾਂ ਉਤੇ 1 ਜੂਨ ਤੋਂ ਚਿੱਤਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਚੇਤਾਵਨੀ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਤੰਬਾਕੂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ ਉਤਪਾਦਾਂ ਉਤੇ ਬਿੰਦੂ ਅਤੇ ਫੇਫੜੇ ਦਾ ਚਿੱਤਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਰੂਪ 'ਚ ਲਾਉਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਪੈਕਟ ਦੇ 40 ਫੀਸਦੀ ਮੁੱਖ ਹਿੱਸੇ ਉਤੇ ਚਿੱਤਰ ਛਾਪਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੋਵੇਗਾ।

ਸਿਗਰਟ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਤਪਾਦ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਸੁਨੇਹਾ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ, ਜਿਹੜੇ ਪ੍ਰਤੱਖ ਜਾਂ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਤੰਬਾਕੂ ਬ੍ਰਾਂਡ ਜਾਂ ਤੰਬਾਕੂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦੇ ਹੋਣ। ਤੰਬਾਕੂ ਉਤਪਾਦਕਾਂ ਦੇ ਸਖ਼ਤ ਵਿਰੋਧ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਇਹ ਹੁਕਮ ਆਇਆ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਅਗਸਤ ਵਿਚ ਸਿਗਰਟ,

ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਆਰਥਿਕ ਮੰਦੇ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਦੇ ਵਾਸੀਆਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਡਰ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਘੱਟ ਤਨਖਾਹ ਉੱਪਰ ਵਧ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੰਨੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਥੋਂ

ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ (ਪੀ.ਆਰ.) ਸਥਾਈ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦੇਣ ਵਿਚ ਉਦਾਰਤਾ ਦਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਤਾਜ਼ਾ ਘਟਨਾਵਾਂ ਕਾਰਨ 1000 ਦੇ ਕਰੀਬ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹੋਏ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿਚੋਂ 225 ਬਿਨੈਕਾਰਾਂ ਨੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਪੇ ਤੇ ਵਾਰਿਸ ਵਧ ਫਿਕਰਮੰਦ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧ ਅਸਰ ਪੰਜਾਬ ਖਿੱਤੇ 'ਤੇ ਪਿਆ ਹੈ। ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ 'ਚ ਏਡੀ ਭਰਵੀਂ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਉਥੋਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਲਈ ਹੋਰ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਕੇ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਥੋਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਜ਼ਿੰਮੇ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ

ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਕੂਟਨੀਤਕ ਦਬਾਅ ਵਧਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਇਕੱਲੇ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਦੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ, ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮੁਲਕਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਲਿਬਨਾਨ, ਪੁਰਤਗਾਲ, ਸਪੇਨ ਤੇ ਨੀਦਰਲੈਂਡ ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਵਿਚ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਖਰਾਬ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਉਥੋਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਤਾਲਮੇਲ ਵਧਾ ਕੇ ਸਥਿਤੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਆਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਬੀਤੀ ਅਤੇ ਗੁਟਕਾ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਪੈਕਟਾਂ ਉਤੇ ਖੋਪੜੀ ਅਤੇ ਹੱਡੀ ਦਾ ਚਿੱਤਰ ਅਤੇ ਤੰਬਾਕੂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਮੌਤ ਦੀ ਚੇਤਾਵਨੀ ਛਾਪਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਿਆ। ਉਦੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਕ ਦਸੰਬਰ ਦੀ ਅੰਤਿਮ ਸਮਾਂ-ਸੀਮਾ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਹੱਦ ਨੂੰ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਅੱਗੇ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਜਦੋਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਣਬ ਮੁਖਰਜੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਨੇ ਸਮਾਂ ਹੱਦ 31 ਮਈ ਕਰ ਦਿਤੀ।

ਤੰਬਾਕੂ ਉਤਪਾਦਕ ਇਸ ਵਿਰੁਧ ਲਾਮਬੰਦ ਵੀ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਉਦੋਂ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਚੇਤਾਵਨੀ 31 ਮਈ, 2009 ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਿਗਰਟ ਅਤੇ ਹੋਰ ਤੰਬਾਕੂ ਉਤਪਾਦ ਐਕਟ ਪਾਸ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

ਓਬਾਮਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦਾ ਰੀਫਾਇਨਾਂਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

ਘਰਾਂ ਦੀ ਮਾਰਟਗੇਜ

ਆਪਣੇ ਪਿਛਲੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਮੈਂ ਓਬਾਮਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਮੋਕਿੰਗ ਹੋਮ ਅਫੋਰਡੇਬਲ ਫਰਾਮ (ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚ ਵਿਚ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ) ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਮੇਰੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਗਾਹਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਹੋਰ ਵੇਰਵੇ ਜਾਣਨ ਲਈ ਮੈਨੂੰ ਫੋਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾਇਆ। ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਤਹਿਤ ਜੇ ਤੁਹਾਡੀ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਰਟਗੇਜ ਫੈਨੀ ਮੇਅ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਵਿਚ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦੇ 105 ਫੀਸਦੀ ਤੱਕ ਕਰਜ਼ੇ ਨੂੰ ਰੀਫਾਇਨਾਂਸ ਕਰਵਾ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਕਈ ਲੋਕਾਂ ਵਾਸਤੇ ਇਹ ਨਾ ਮੰਨਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਜਾਪਦੀ ਸੀ ਪਰ ਅਸੀਂ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਹ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਜਿਹੇ ਲੋਨ ਰੀਫਾਇਨਾਂਸ ਕੀਤੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਰਜ਼ਾ ਘਰ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦਾ 80 ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੀ। ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਕਰਜ਼ਾ 105 ਫੀਸਦੀ ਤੱਕ ਵੀ ਸੀ ਪਰ ਅਸੀਂ ਇਹ ਲੋਨ ਰੀਫਾਇਨਾਂਸ ਕਰਵਾ ਸਕੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਰਜ਼ਾ ਘਰ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦੇ 105 ਫੀਸਦੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕੋਈ ਪੀ ਐਮ ਆਈ ਯਾਨਿ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਮਾਰਟਗੇਜ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਖੁਬਸੂਰਤ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾਉਣ ਲਈ ਨਾ ਕੋਈ ਵੱਧ ਫੀਸ ਦੇਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਪੁਆਇੰਟ ਹੀ ਖਰੀਦਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ।

ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਫੋਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਪਰ ਕਿਸੇ ਵਜ੍ਹਾ ਕਰਕੇ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਸਕੇ, ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਸ਼ਰੂਫੀਅਤ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡਾ ਫੋਨ ਨਾ ਲੈ ਸਕਿਆ ਹੋਵਾਂ। ਹਰ ਕਾਲ ਉੱਤੇ ਵਾਪਸੀ ਕਾਲ ਕਰ ਸਕਣੀ ਵੀ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਬਿਹਤਰ

ਬੰਦੋਬਸਤ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਤੁਸੀਂ ਕਦੀ ਵੀ ਕਾਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਜੇ ਤੁਹਾਡਾ ਲੋਨ ਫਰੈਡੀ ਮੈਕ ਪਾਸ ਹੈ ਤਾਂ ਨਵੀਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲੈਣ ਲਈ ਤੁਰਤ ਕਾਲ ਕਰੋ। ਮੈਂ ਅਜਿਹੇ ਗਾਹਕਾਂ ਦੀ ਵੀ ਰੀਫਾਇਨਾਂਸ ਕਰਨ ਲਈ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ 6.5%

ਅਮਨਜੋਤ ਸਿੰਘ ਹੁੰਦਲ

Ph: 586-604-8653
e-mail :

aman@alltimemortgagesolutions.com

ਵਿਆਜ ਦਰ 'ਤੇ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਹੜੇ ਘਰ ਦੀ ਕੀਮਤ ਘਟ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਰੀਫਾਇਨਾਂਸ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਤੁਸੀਂ ਜਾਣ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋਵੋਗੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਤੀਹ ਸਾਲਾ ਲੋਨ 4.75% ਉੱਤੇ ਅਤੇ ਕਈਆਂ ਨੂੰ 15 ਸਾਲਾ ਫਿਕਸਡ 4.625% ਵਿਆਜ ਦਰ ਉੱਤੇ

ਮਿਲਿਆ ਹੈ।

ਕਮਾਲ !

ਓਬਾਮਾ ਦੀ ਬੱਲੇ ਬੱਲੇ ਕਿੱਡੀ ਵੱਡੀ ਰਾਹਤ ਹੈ। ਆਓ ਜ਼ਰਾ ਹਿਸਾਬ ਲਾ ਕੇ ਵੇਖੀਏ: ਸ਼੍ਰੀ ਨਿਵਾਸ ਦੀ ਮਾਰਟਗੇਜ=300,000 ਵਿਆਜ ਦਰ 6.5% ਤੀਹ ਸਾਲਾ ਫਿਕਸਡ ਲੋਨ ਉੱਤੇ ਵਿਆਜ ਅਤੇ ਮੂਲ ਦੀ ਕਿਸ਼ਤ=1896 ਡਾਲਰ ਨਵੀਂ ਵਿਆਜ ਦਾ 4.75% ਨਵੀਂ ਕਿਸ਼ਤ 1564 ਡਾਲਰ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਬੱਚਤ 1896-1564=332 ਡਾਲਰ

360 ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਉੱਤੇ ਕੁੱਲ ਬੱਚਤ ਹੋਈ=119,520

ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਉਠਾਇਆ ਤਾਂ ਦੇਰ ਨਾ ਕਰੋ।

ਅਹਿਮ ਗੱਲ

ਓਬਾਮਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਹੋਮ ਅਫੋਰਡੇਬਲ ਲੋਨ ਮੋਡੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨਾਲ ਭੁਲੇਖਾ ਨਾ ਖਾਓ, ਉਹ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕਾਂ ਲਈ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਾਲੀ ਸੰਕਟ ਵਿਚ ਹਨ। ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਦਾ ਯਕੀਨ ਰੱਖੋ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਚੰਗੀ ਕਮਾਈ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਲੋਨ ਮੋਡੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦਾ ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਲੱਗਾ। ਕਿਉਂ ਭਲਾ? ਉਹ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸਵੈ-ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਹੈ ਅਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੁਝ ਲੈਂਡਰ ਉਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਟੈਕਸ ਰਿਟਰਨਾਂ, ਡਬਲਿਊ-2 ਫਾਰਮ, ਪੇਅ ਸਟੱਬ ਅਤੇ ਸਹੀਸ਼ਦਾ 4506-ਟੀ ਫਾਰਮ ਵੀ

ਮੰਗਣਗੇ। (ਉਹ ਤੁਹਾਡੀ ਟੈਕਸ ਰਿਟਰਨ ਬਾਰੇ ਆਈ ਆਰ ਐਸ ਤੋਂ ਸਿੱਧਿਆਂ ਵੀ ਟੈਕਸ ਰਿਟਰਨ ਮੰਗ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਹੈ ਜੋ ਵਾਕਿਆ ਹੀ ਮਾਲੀ ਸੰਕਟ ਵਿਚ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਫਰਾਡ ਲਈ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਫਾਇਦਾ ਨਾ ਉਠਾਉਣ ਦਿਓ: ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਮਦਦ ਲਈ ਬੇਵੱਸ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਮਿਲ ਸਕਦੇ ਹਨ-ਇਕ ਉਹ ਜਿਹੜੇ ਇਮਾਨਦਾਰ ਹਨ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡਾ ਦੁੱਖ ਤਕਲੀਫ ਸਮਝ ਕੇ ਤੁਹਾਡੀ ਮਦਦ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁਣਗੇ, ਦੂਜੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਉਹ ਲੋਕ ਹਨ ਜੋ ਤੁਹਾਨੂੰ ਫਸਿਆਂ ਵੇਖ ਕੇ ਤੁਹਾਡੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਵੇਲੇ ਸੈਂਕੜੇ ਫਰਮਾਂ ਹੱਥ ਪੱਲਾ ਮਾਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਤੁਹਾਡੀ ਲੋਨ ਮੋਡੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਫੀਸ ਪੰਜ ਸੌ ਡਾਲਰ ਤੋਂ ਛੇ ਹਜ਼ਾਰ ਡਾਲਰ ਤੱਕ ਹੈ। ਉਹ ਇਹ ਵੀ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਲੋਨ ਮੋਡੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨਾ ਹੋਣ ਉੱਤੇ ਲਈ ਗਈ ਫੀਸ ਵਾਪਸ ਕਰਨਗੀਆਂ ਪਰ ਫਰਜ਼ ਕਰੋ ਕਿ ਲੋਨ ਮੋਡੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਕੰਪਨੀ ਤੁਹਾਡੇ ਪਾਸ ਇਹ

ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਲੈ ਕੇ ਪਰਤਦੀ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਕਿਸ਼ਤ ਅਗਲੇ ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ ਸੌ ਤੋਂ ਦੋ ਸੌ ਡਾਲਰ ਘਟਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਸਲ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡੀ ਮਦਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਇਹ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ ਤੋਂ ਲਈ ਗਈ ਫੀਸ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੀਆਂ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ। (ਮੈਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਵੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਲਈ ਗਈ ਫੀਸ ਮੋੜ ਦੇਣਗੀਆਂ)

ਸਿਆਣਪ ਭਰਿਆ ਫੈਸਲਾ ਲਓ: ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਸੱਚੀ-ਮੁੱਚੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵੱਡੇ ਮਾਲੀ ਸੰਕਟ ਵਿਚ ਹੋ ਤਾਂ ਲੋਨ ਮੋਡੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਕਰਵਾਓ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਰੀਫਾਇਨਾਂਸਿੰਗ ਕਰਵਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਕਿਸ਼ਤ ਘਟਾਓ। ਰੀਫਾਇਨਾਂਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਰਜ਼ੇ ਉੱਤੇ ਕਿਸ਼ਤ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸਾਰੀ ਮਿਆਦ ਤੱਕ ਘਟਾਈ ਜਾਵੇਗੀ। ਲੋਨ ਮੋਡੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਸਿਰਫ ਕੁਝ ਹੀ ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਲਈ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਸਲਾਹ ਲਈ ਮੈਨੂੰ ਕਾਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮੁਫਤ ਸਲਾਹ ਦੇਵਾਂਗਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਰੀਫਾਇਨਾਂਸ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋ ਜਾਂ ਮੋਡੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ।

-ਅਮਨ ਹੁੰਦਲ, ਬਰੋਕਰ ਆਲ ਟਾਈਮ ਮਾਰਟਗੇਜ ਸੋਲਿਊਸ਼ਨਜ਼

ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਸਪੀਕਰ ਵਲੋਂ 13 ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਨਾਮਜ਼ਦ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ : ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਸਪੀਕਰ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ ਨੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਹਿਮ 13 ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਅਤੇ ਮੈਂਬਰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਮੇਟੀਆਂ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਗਠਜੋੜ ਅਤੇ ਸਦਨ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ, ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਕਈ ਆਜ਼ਾਦ ਵਿਧਾਇਕ ਵੀ ਕਮੇਟੀਆਂ ਵਿਚ ਹਨ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਲੋਂ ਕਮੇਟੀਆਂ ਲਈ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਅਨੁਸਾਰ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਨੂੰ ਅਨੁਮਾਨ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਅਜੀਤ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੋਢਰ, ਬ੍ਰਹਮ ਮਹਿੰਦਰਾ, ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ ਭੱਟੀ, ਰਾਣਾ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ, ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ, ਜਗਜੀਵਨ ਸਿੰਘ ਖੀਰਨੀਆ, ਕੇ.ਡੀ. ਭੰਡਾਰੀ, ਮਦਨ ਲਾਲ ਠੇਕੇਦਾਰ, ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ, ਸੁਨੀਲ ਜਾਖਤ ਅਤੇ ਵਿਰਸਾ ਸਿੰਘ ਵਲਟੋਹਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਕੈਪਟਨ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਨ ਪਬਲਿਕ ਅੰਡਰਟੇਕਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਬਣੇ ਹਨ। ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ 13 ਮੈਂਬਰ ਲਏ ਗਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਅਜੈਬ ਸਿੰਘ ਭੱਟੀ, ਬਿਸ਼ੇਬਰ ਦਾਸ,

ਬਾਂਸਲ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ 'ਚ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ : ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ ਕੌਮੀ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਜੁੜੀ ਪੰਦਰਵੀਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਨਵੇਂ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਲੋਂ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਸੂਬਿਆਂ ਤੇ ਖੇਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਬੋਲੀਆਂ ਵਿਚ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕਣ ਸਦਕਾ ਸਦਨ ਵਿਚ ਇਕ ਅਜਬ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਤਰੰਗੀ ਪੀਘ ਪੈਂਦੀ ਆਈ ਹੈ। ਆਪਣਾ ਇਹ ਸਰਵਜਨਕ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ 543 ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਨੌਜਵਾਨ ਤੇ ਬਿਰਧ, ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਤੇ ਪਸਤ ਹੋਏ। ਪੁਰਾਣੇ ਸਾਥੀ ਤੇ ਕੱਟੜ ਵਿਰੋਧੀ ਲਗਭਗ ਸਾਰੇ ਇਕੱਤਰ ਹੋਏ।

ਜੇਤੂ ਰੌਂਅ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਉਨਾਬੀ ਬਲਾਊਜ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਹਰੀ ਸਾੜੀ ਪਹਿਨੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਜਦਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ ਸ਼੍ਰੀ ਬਰੂਰ ਨੇ ਤਿਰੰਗਾ ਅੰਗਵਸਤਰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਤੇ ਸੰਸਦੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਪਵਨ ਕੁਮਾਰ ਬਾਂਸਲ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ 'ਚ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕੀ।

ਦਿਨੇਸ਼ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਬੱਬੇਹਾਲੀ, ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੈਣੀ, ਹਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੰਧੂ, ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੱਸੀ, ਹਰਮੋਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ

ਪ੍ਰਧਾਨ, ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਝੁੰਦਾਂ, ਜਗਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ, ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ ਅਤੇ ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ ਏ.ਆਰ. ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਸ਼੍ਰੀ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪਬਲਿਕ ਅਕਾਊਂਟਸ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਚ ਸੰਤ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਹੀ, ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਨੀ, ਗੁਰਤੇਜ ਸਿੰਘ ਘੁਤਿਆਣਾ, ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਖੰਗੂੜਾ, ਜਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਰੀਹਾ, ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ, ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ, ਬੀਬੀ ਰਜ਼ੀਆ ਸੁਲਤਾਨਾ, ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ, ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਠੰਡਲ ਅਤੇ ਸੁਰਜੀਤ ਕੁਮਾਰ ਜਿਆਨੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਡਾ. ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਬਣੇ ਹਨ। ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਂਤ, ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਘੁੰਨਸ, ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸਿੰਧੂ, ਭਗਤ ਚੂਨੀ ਲਾਲ, ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਸ਼ਿਵਾਲਿਕ, ਬੀਬੀ ਹਰਚੰਦ ਕੌਰ,

ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੰਜ ਗਰਾਈਂ, ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੀਆਂ ਵਿੰਡ, ਚੌਧਰੀ ਮੋਹਨ ਲਾਲ ਸਿੰਘ, ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ, ਸੀਤਾ ਰਾਮ ਕਸ਼ਯਪ ਅਤੇ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਧਰਮਸੇਤ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਸ਼੍ਰੀ ਸਤਪਾਲ ਗੋਸਾਈਂ ਹਾਊਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ, ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਨ, ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ, ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ ਭੱਟੀ, ਹਰੀਸ਼ ਬੇਦੀ, ਜੀਤਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿੰਧੂ, ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ ਏ.ਆਰ. ਅਤੇ ਬੀਬੀ ਰਾਣਾ ਰਾਜਬੀਰ ਕੌਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਸ਼੍ਰੀ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਠੰਡਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਬਣੇ ਹਨ। ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਅਨਿਲ ਜੋਸ਼ੀ, ਕੈਪਟਨ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਨ, ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ, ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਖੰਗੂੜਾ, ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ, ਨਰੇਸ਼ ਕਟਾਰੀਆ, ਬੀਬੀ ਰਜ਼ੀਆ ਸੁਲਤਾਨਾ, ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ, ਸੁਰਜੀਤ ਕੁਮਾਰ ਜਿਆਨੀ, ਤੇਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਵਿਰਸਾ ਸਿੰਘ ਵਲਟੋਹਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਸ਼੍ਰੀ ਵਿਰਸਾ ਸਿੰਘ ਵਲਟੋਹਾ ਸਰਕਾਰੀ ਆਸ਼ਵਾਸਨਾਂ ਸਬੰਧੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਬਣ ਗਏ ਹਨ। ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਸੰਤ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਬਿਸ਼ੇਬਰ ਦਾਸ, ਭਗਤ ਚੂਨੀ ਲਾਲ, ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ, ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਸ਼ਿਵਾਲਿਕ, ਰਾਣਾ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ, ਰਾਣਾ ਕੇ.ਪੀ. ਸਿੰਘ, ਮਦਨ ਲਾਲ ਠੇਕੇਦਾਰ, ਬੀਬੀ ਰਾਜਬੀਰ ਕੌਰ ਰਾਣਾ, ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਅਤੇ ਉਜਾਗਰ ਸਿੰਘ ਬਡਾਲੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਸ਼੍ਰੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੁਮਾਰ ਜਿਆਨੀ ਲੋਕਲ ਬਾਡੀਜ਼ ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਚ ਅਨਿਲ ਜੋਸ਼ੀ, ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ, ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੱਸੀ, ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ, ਜਗਜੀਵਨ ਸਿੰਘ ਖੀਰਨੀਆ, ਜਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਰੀਹਾ, ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ, ਲਾਲ ਸਿੰਘ, ਮਦਨ ਲਾਲ ਠੇਕੇਦਾਰ, ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸੋਨੀ, ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਠੰਡਲ ਅਤੇ ਉਜਾਗਰ ਸਿੰਘ ਬਡਾਲੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਗੁਰਤੇਜ ਸਿੰਘ ਵਿਧਾਨ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਨਿਯੁਕਤ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਕਮੇਟੀ ਦੇ 13 ਮੈਂਬਰ ਲਏ ਹਨ। ਅਨਿਲ ਜੋਸ਼ੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਬਣੇ ਹਨ ਅਤੇ 13 ਮੈਂਬਰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਹੋਏ ਹਨ। ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ ਸਦਨ ਦੀ ਮੇਜ਼ 'ਤੇ ਕਾਗਜ਼ ਪੱਤਰ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਬਣੇ ਹਨ।

SUPER TRAVEL

847-676-9090

E-mail: supertravel2003@yahoo.com

Lowest Fares With Excellent Service

AMERICAN AIR,
CONTINENTAL AIR

JET AIRWAYS
DELTA, AIR INDIA,
KLM, LUFTHANSA.

For Emergency
Call anytime at

847-673-3825

EARLY BIRD SALE!!!!

India \$545
London \$250

SYAN VIDEO PRODUCTION, INC.

Professional HD Video & Digital Photo Production

Multiple Camera Shooting / Digital Still Photography

(with flush mount Album)

Live Video Display with Large Screens

DJ Service with Laser Lights

Call Toll Free : 1-888-RAJ- SYAN

(725-7926)

(With 14 years Experienced)

734-261-0936 / 734-890-1767

E-mail: raj@syانvideo.com

or visit at: www.syanvideo.com

Aero Travel & Tours Inc.

8401 N. Crawford Ave #105, Skokie IL 60076

Serving The Community Since 1981
Most Economical Fares & Confirmed Seats to Indian,
Pakistan, Bangladesh, Europe and Middle East.

Consolidators For All Major Airlines

ਸਸਤੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਕਾਲ ਕਰੋ

Toll Free: (800) 679-1328

or (847) 677-2021

e-mail: aerotravel@gmail.com

ਡਿਫੈਂਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਗਈ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ : ਹੁਣ ਡਿਫੈਂਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਮੁਹਾਲੀ ਲਾਗੇ ਬਣਨੀ ਸੀ, ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਉਹ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵੀ ਹੁਣ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਇੰਡੀਅਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਡਿਫੈਂਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਜੋ ਮੁਹਾਲੀ ਵਿਚ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨੀ ਸੀ, ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਸ਼ਿਫਟ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਸ. ਰਮੇਸ਼ਵਰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਹੈ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹੀ ਇਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਸ਼ਿਫਟ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਡਿਫੈਂਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਇਥੋਂ ਦਿੱਲੀ ਸ਼ਿਫਟ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਿਨਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਇਥੋਂ ਸ਼ਿਫਟ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸ.

ਰਮੇਸ਼ਵਰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੁਹਾਲੀ ਵਿਚ ਇੰਡੀਅਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਡਿਫੈਂਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਾਸਤੇ ਸੈਕਟਰ 92 ਵਿਚ ਕਰੀਬ 231 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਲਾਟ ਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਡਿਫੈਂਸ ਸਰਵਿਸਜ਼ ਵੈਲਫੇਅਰ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਕੱਤਰ ਐਸ.ਐਸ. ਸੰਧੂ ਨੇ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ 'ਤੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਡਿਫੈਂਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਿੱਲੀ ਸ਼ਿਫਟ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਐਨਟੋਨੀ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਡਿਫੈਂਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਰੱਖੀ ਜਾਵੇ।

ਡਿਫੈਂਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੇਂਦਰ ਨੇ 2008 ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਤੇ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਵਧੀਆ ਸਿੱਖ - ਭਾਈ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ : ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰ ਭਾਈ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਕੌਮੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵਲੋਂ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅਗਲੇ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬਣਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇਣ 'ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਪਣੀ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਤੇ ਸੂਝਬੂਝ ਸਦਕਾ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੁਨੀਆ ਭਰ 'ਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਵਿਲੱਖਣ ਹਸਤੀ ਉਭਾਰਨ 'ਚ ਅਹਿਮ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕੇ ਜਿਹੜਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀ, ਉਹ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੁਝ ਹੀ ਸਾਲਾਂ 'ਚ ਕਰ ਵਿਖਾਇਆ ਹੈ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ '24 ਕੈਰੇਟ ਖਰਾ ਸੋਨਾ' ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਅਜਿਹੇ 'ਭਲੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ' ਨੂੰ ਬਣਦਾ ਮਾਣ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ 'ਤੇ 'ਲਾਫਟਰ ਸ਼ੋਅਜ਼' ਰਾਹੀਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਅਕਸ ਵਿਗਾੜਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੁਨੀਆ ਭਰ 'ਚ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਲਈ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਰੋਲ ਮਾਡਲ

ਭਾਈ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਹਨ। ਇਕ ਸੁਆਲ ਦੇ ਜੁਆਬ 'ਚ ਭਾਈ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਪੋਸ਼ਨ ਬਲਿਊ ਸਟਾਰ ਜਾਂ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਲਈ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਉਹਦੀ ਮਾਂ ਜਾਂ ਪਤੀ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਹੋਏ ਸਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਸਦਾ ਅਸਲ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਹੀ 'ਸੋਧਦੇ' ਆਏ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਕੇ-ਸਬੰਧੀਆਂ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ਦੇ ਆਏ ਹਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੋਨੀਆ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਕਰਤੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਦੰਗਿਆਂ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਚੋਣਾਂ ਵੇਲੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਪਣੇ ਹੱਕ 'ਚ ਵਰਤਦਾ ਆਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚੋਣਾਂ ਮਗਰੋਂ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਜਗਦੀਸ਼ ਟਾਈਟਲਰ ਜਾਂ ਸੱਜਣ ਕੁਮਾਰ ਦੇ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਲਏ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ੍ਰੀ ਬਾਦਲ ਦੀ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਵੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਵੀਆਨਾ 'ਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸੰਤ ਦੀ ਯਾਦ 'ਚ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ 'ਤੇ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਅਖੰਡ ਪਾਠ 'ਚ ਸ੍ਰੀ ਬਾਦਲ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਸਨ।

ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਹੋਏ ਆਹਮਣੇ-ਸਾਹਮਣੇ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ : ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਹਰੀਕੇ ਪਤਣ ਲੈਂਡ ਵਰਕਸ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚੋਂ 1053 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਅਣਅਧਿਕਾਰਤ ਕਾਸ਼ਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਅਜੀਬ ਕਸੂਤੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਫਸ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਆਹਮਣੇ-ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਏ ਹਨ।

ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਜੰਗਲਾਤ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਮੰਤਰਾਲੇ

ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਉਕਤ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਸਖ਼ਤ ਨੋਟਿਸ ਲੈਂਦਿਆਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਜਵਾਬ ਤਲਬੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਹਰੀਕੇ ਵੈੱਟ ਲੈਂਡ ਇਟਲੀ ਵਿਖੇ 1971 ਵਿਚ ਹੋਈ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਸੰਮੇਲਨ ਅਨੁਸਾਰ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵੈੱਟਲੈਂਡ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਅਣਅਧਿਕਾਰਤ ਕਾਸ਼ਤਕਾਰਾਂ ਕੋਲ ਕਿਵੇਂ ਵੇਚਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਪ੍ਰੈਲ ਵਿਚ ਇਕ ਡੀ.ਓ. ਪੱਤਰ ਆਇਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਜਵਾਬ ਦਾਅਵਾ ਤੁਰੰਤ ਭੇਜਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਅਗਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰ ਸਕੇ।

ਪਰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਕੋਈ ਫੌਰੀ ਉਤਰ ਨਾ ਦੇਣ ਕਰਕੇ ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਇਹ ਮਸਲਾ ਮੁੜ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਪਾਸ ਉਠਾਇਆ ਹੈ। ਵਰਨਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਤਰਨਤਾਰਨ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ, ਕਪੂਰਥਲਾ ਅਤੇ ਜਲੰਧਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਪੈਂਦੀ ਇਸ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਹਰੀਕੇ ਵੈੱਟਲੈਂਡ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

ਡੇਰਾ ਭਰਥਰੀ ਭੀਖੇਵਾਲ ਦਾ ਮਸਲਾ ਵੀ ਹੁਣ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਕੋਲ ਪੁੱਜਾ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ : ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਸਤਿਕਾਰ ਸਭਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਾਰਮਿਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਨੇ ਜਥੇਦਾਰ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਦੇ ਕੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਡੇਰਾ ਭਰਥਰੀ ਭੀਖੇਵਾਲ ਦੇ ਸਾਧ ਵਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦਾ ਤੁਰੰਤ ਨੋਟਿਸ ਲੈ ਕੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਰੱਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਮੂਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਲਾਂਭੇ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਸਤਿਕਾਰ ਸਭਾ ਨੂੰ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦੇ ਐਕਸ਼ਨ ਕਨਵੀਨਰ ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਇਕ ਵਫਦ ਜਥੇਦਾਰ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਜਥੇਦਾਰ ਨੂੰ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ ਕਿ ਡੇਰਾ ਭਰਥਰੀ ਭੀਖੇਵਾਲ (ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ) ਵਿਚ 17 ਮਈ 2009 ਨੂੰ ਡੇਰੇ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਚਾਰ ਹੋਇਆ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਪਤੜਾਲ ਕਰਕੇ ਇਸ ਡੇਰੇ ਨੂੰ ਆਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਉਣ ਲਈ ਡੇਰੇ ਵਿਚ ਭੇਜੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਉੱਤੇ ਵੀ ਰੋਕ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ, ਪਰ ਡੇਰੇ ਦੇ ਮਹੰਤ ਨੇ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦਾ ਇਧਰੋਂ-ਉਧਰੋਂ ਬੰਦੋਬਸਤ ਕਰਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਚਾਰ ਮਰਿਆਦਾ ਦੀ

ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਦੇ ਸਿੰਚਾਈ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਇਸ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਵੇਚਣ ਸਬੰਧੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਲ ਵਿਭਾਗ ਵਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਕੈਬਨਿਟ ਨੂੰ ਅਸਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਲਈ ਭੇਜੀ ਗਈ ਸੀ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਸ ਮਸਲੇ ਵਿਚ ਵੈਟਲੈਂਡ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਕੀ ਸਿੰਚਾਈ ਵਿਭਾਗ, ਜੋ ਇਸ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਅਸਲੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਾਲਕ ਹੈ, ਵਲੋਂ ਇਸ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ

ਇਕ ਗੈਰ ਮਾਲਕ ਵਿਕਾਸ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਠੀਕ ਹੈ? ਇਹ ਫੈਸਲੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਾਤੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦੀ ਮੂੰਹ ਬੋਲਦੀ ਤਸਵੀਰ ਹਨ।

ਸਿੰਚਾਈ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਉਕਤ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਵੀ ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਤੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਿਚਲਾ ਡਰ ਅਤੇ ਭੈਅ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

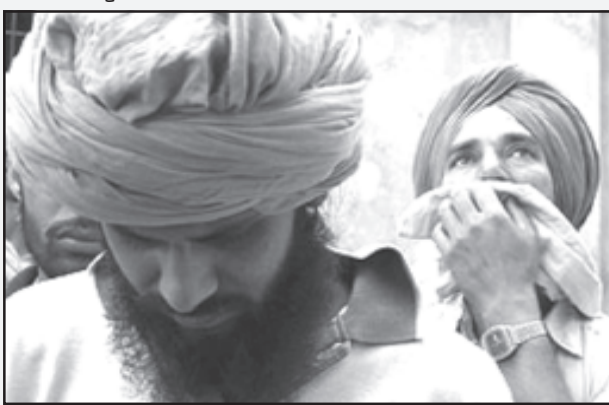
ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਲਈ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭੇਜਣ ਲਈ ਜਵਾਬ ਬਣਾਉਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਲੁਕਾਉਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੈਬਨਿਟ ਵਲੋਂ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਹਲੀ ਵਿਚ ਕਾਸ਼ਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੇਚੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਇਸ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਵੈੱਟਲੈਂਡ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

ਪਰ ਜੇਕਰ ਇਹ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵੈੱਟਲੈਂਡ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਤਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਸਬੰਧੀ ਆਪਣੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਿਵੇਂ ਲਿਆ? ਇਸ ਬਾਰੇ ਹੁਣ ਦੋਵੇਂ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਕਸ਼ਮਕਸ਼ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ।

ਪਿੰਡ ਅੰਨਦਾਨਾ 'ਚ ਸਾਲ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪੰਜ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਪੰਜ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਹੋਈਆਂ

ਅੰਨਦਾਨਾ : ਘੱਗਰ ਦਰਿਆ ਦੀ ਮਾਰ ਝੱਲਦੇ ਆ ਰਹੇ ਇਸ ਪਿੰਡ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਕਰਜੇ ਦੇ ਬੋਝ ਬੋਲੇ ਦੱਬੇ ਕਿਸੇ ਕਿਸਾਨ ਵਲੋਂ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਲੈਣ ਨੂੰ ਹੁਣ ਵੱਡੀ ਅਣਹੋਣੀ

ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਗੈਰਕੁਦਰਤੀ ਵਰਤਾਰੇ ਕਾਰਨ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਘਰ ਸੱਥਰ ਵਿਛਿਆ ਰਹਿਣਾ ਇਕ ਸਾਧਾਰਨ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਵੋਟਾਂ ਪੈਣ ਤੋਂ ਐਨ ਇਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ 15 ਮਈ ਨੂੰ ਇਸ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਨਾਂ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਨੇ ਕਰਜੇ ਦੀ

ਪੰਡ ਭਾਰੀ ਹੁੰਦੀ ਦੇਖਦਿਆਂ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਲਈ ਸੀ। ਇਸ ਕਿਸਾਨ ਦਾ ਅਜੇ ਸਿਵਾ ਵੀ ਠੰਢਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਇਆ ਕਿ 28 ਮਈ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਦੇ ਇਕ ਹੋਰ ਕਰਜ਼ਾਈ ਕਿਸਾਨ ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਕੀਟਨਾਸ਼ਕ ਦਵਾਈ ਪੀ ਕੇ ਆਪਣਾ ਅੰਤ ਕਰ ਲਿਆ। ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਇਸ ਪਿੰਡ 'ਚ ਇਸ ਸਾਲ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪੰਜ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ।

ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਰਪੰਚ ਗਿਆਨੀ ਰਾਮ ਦੇ ਦੱਸਣ ਮੁਤਾਬਕ ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਅਫਸੋਸਨਾਕ ਪਹਿਲੂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਸਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਘੱਗਰ ਦਰਿਆ ਦਾ ਬੰਨੂ ਬਨਾਉਣ ਲਈ ਐਕੁਆਇਰ ਕਰ ਲਈ ਸੀ ਤੇ ਇਹ ਕਿਸਾਨ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਹੋਇਆ ਸਮਝ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ 'ਚੋਂ ਬਾਕੀ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਤਾਂ ਐਕੁਆਇਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਚ ਗਈ, ਪਰ ਉਸ ਕੋਲ ਜੱਦੀ ਪੁਸ਼ਤੀ ਡੇਢ ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ।

ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਝੋਨੇ ਦੀ ਫਸਲ ਘੱਗਰ ਦਰਿਆ ਦੀ ਮਾਰ ਹੇਠ ਆ ਗਈ ਸੀ, ਫਿਰ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਕਣਕ ਬੀਜੀ ਤਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਐਕੁਆਇਰ ਹੀ ਹੋ ਗਈ। ਸਰਪੰਚ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣਾ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਨਾਲ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ

ਲਿਆ। 15 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਰਾਮ ਪਾਲ ਪੁੱਤਰ ਅਰਜਨ ਨੇ ਫਾਹਾ ਲੈ ਲਿਆ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਵਲੋਂ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਦੱਸਦਿਆਂ ਪਿੰਡ ਦੀ ਸੱਥ 'ਚ ਬੈਠੇ ਇਕ ਮੋਹਤਵਰ ਬਸਾਉ ਰਾਮ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਹਰ ਸਾਲ ਘੱਗਰ ਦੀ ਮਾਰ ਕਾਰਨ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਬਰਬਾਦ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਵੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਸਾਰ ਨਹੀਂ ਲਈ ਜਾ ਰਹੀ।

ਇਸ ਮੋਹਤਵਰ ਦਾ ਦੱਸਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਪਿੰਡ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਤਰਾਸਦੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵਾਲੇ ਤਾਂ ਬੇਜ਼ਮੀਨੇ ਹੋ ਕੇ ਦਿਹਾੜੀ ਦੱਪਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਦੋਂਕਿ ਗੈਰ ਕਾਸ਼ਤਕਾਰ (ਆੜੂਤੀਏ) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖੇਤੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ, 100-100 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਬਣ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਬੇਜ਼ਮੀਨੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣੇ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਇਲਾਜ ਤਾਂ ਦੱਸ ਕੇ ਨਹੀਂ ਜਾ ਰਿਹਾ, ਸਿਰਫ ਖੋਜਾਂ ਹੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਜਸੀ ਧਿਰ ਦੇ ਨੇਤਾ ਨੇ ਪਿੰਡ 'ਚ ਵਾਪਰ ਰਹੇ ਦੁਖਾਂਤ ਦੀ ਨਬਜ਼ ਟੋਹਣ ਦਾ ਯਤਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪਿੰਡ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਭੱਠਲ ਦੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਾ ਲਹਿਰਾਗਾਗਾ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਹੱਦ ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਇਸ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਿੰਡਾਂ 'ਚ ਗਿਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ।

ਬਲਦੇਵ ਮਾਨ ਹੁਣ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਤਰਲੇ ਕਰਨ ਲੱਗਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ : ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ 'ਚੋਂ ਛੇਕੇ ਗਏ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਖਰੀਆਂ-ਖਰੀਆਂ ਸੁਨਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੇ। ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਇਸ ਤਾਕ 'ਚ ਹਨ ਕਿ ਕਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਮਿਲਣ ਅਤੇ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 2007 'ਚ ਹੋਈਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਟੁੱਟੀ ਗੰਢਣ ਮੌਕੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਸੈਕਟਰ 38 ਦੇ ਇਕ ਘਰ 'ਚ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਵਾਅਦਿਆਂ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਣ।

ਪਾਰਟੀ ਵਿਚਲੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸੂਤਰਾਂ ਦਾ ਦੱਸਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਨੇ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਜਲੰਧਰ ਅਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ 'ਚ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨਾਲ ਦੋ ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਚੰਦੂਮਾਜਰਾ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਉਹ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਤੱਕ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋਏ।

ਅਕਾਲੀ ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਨੇ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਇਹੀ ਗੁਜ਼ਾਰਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਕ ਵਾਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਆਹਮੋ-ਸਾਹਮਣੇ ਕਰ ਦੇਣ। ਬਾਕੀ ਫਿਰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ। ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਂਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਸਮੇਂ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰੇਮ

ਸਿੰਘ ਚੰਦੂਮਾਜਰਾ ਤੇ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਸਮੇਤ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਲੋਭੋਵਾਲ) ਦੇ ਹੋਰਨਾਂ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਬੂਲਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਭਵਿੱਖ 'ਚ ਫਿਰ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ 'ਚੋਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਬਿਹਤਰ ਇਹੀ ਰਹੇਗਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੀ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਮੁੜ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਹੁਣ ਇਹੀ ਵਾਅਦੇ ਯਾਦ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਮਾਨ ਸ੍ਰੀ ਬਾਦਲ ਤੋਂ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦਾ ਸਮਾਂ ਮੰਗਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਮਿਲ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ।

ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਨੇ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਨਾਲ ਹੋਈਆਂ ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਦੀ ਤਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਦੇਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਉਹ ਤਾਂ ਨਿੱਜੀ ਕੰਮ ਲਈ ਹੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਸਨ।

ਉਂਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਏਨੀ ਗੱਲ ਜ਼ਰੂਰ ਕਹੀ, "ਮੈਨੂੰ ਪਾਰਟੀ 'ਚੋਂ ਕੱਢਣਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰਕਸੰਗਤ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਹਾਲੀਆ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਦਿਤੂਬਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਪਾਰਟੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ ਦੀ ਲੀਡ ਰਹੀ ਹੈ।"

ਨੇਪਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਰਾਹ ਮੁਸ਼ਕਲ, ਪ੍ਰਚੰਡ ਵਲੋਂ ਇਨਕਲਾਬ ਦਾ ਸੱਦਾ

—ਵੇਦਪ੍ਰਤਾਪ ਵੈਦਿਕ

ਸਾਡੇ ਗੁਆਂਢੀ ਮੁਲਕ ਨੇਪਾਲ ਵਿਚ ਮਾਧਵ ਕੁਮਾਰ ਨੇਪਾਲ ਨੇ ਆਪਣੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾ ਤਾਂ ਲਈ, ਪਰ ਉਹ ਚੱਲੇਗੀ ਕਿਵੇਂ? ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਗਿਣਤੀ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਨਵੀਂ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਜ਼ਰੂਰਤ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਬਹੁਮਤ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸਿਰਫ 301 ਸਾਂਸਦਾਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਕੋਲ ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਸੌ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਹੈ।

ਇਸ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਨਵੀਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਖਤਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਰ ਸਿਰਫ ਗਿਣਤੀ ਦੀ ਤਾਕਤ ਹੀ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਗਿਣਤੀ ਦੀ ਤਾਕਤ ਤਾਂ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਕੋਲ ਵੀ ਸੀ। ਮਾਧਵ ਕੁਮਾਰ ਨੇਪਾਲ ਪਿਛੇ ਜਿਹੜੀ ਗਿਣਤੀ ਦੀ ਤਾਕਤ ਹੈ, ਉਹ ਬੜੀ ਵੱਖਰੀ ਜਿਹੀ ਹੈ। ਖੁਦ ਮਾਧਵ ਕੁਮਾਰ ਨੇਪਾਲ ਪਿਛਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਦੋ ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਇਕੱਠੇ ਹਾਰੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸਯੋਗਤਾ ਜ਼ੀਰੋ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ, ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਨੇਪਾਲੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ (ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ-ਲੈਨਿਨਵਾਦੀ) ਨੇਪਾਲ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਪਾਰਟੀ ਬਣ ਕੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਉਭਰੀ ਸੀ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਨੇਪਾਲੀ ਵੋਟਰਾਂ ਨੇ ਤੀਜੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਧੱਕ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੀਟਾਂ ਤਾਂ ਨੇਪਾਲੀ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਜਿੱਤੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਨੇ।

ਇਹ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਹੈ ਕਿ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚੋਂ, ਜਿਹੜੀ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਨੇਤਾ ਹੁਣ ਸਰਕਾਰ ਚਲਾਏਗਾ। ਮਾਧਵ ਕੁਮਾਰ ਨੇਪਾਲ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਮਧੇਸੀਆਈ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗ ਵੀ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਹਿਯੋਗ ਕਿਸੇ ਅੱਗ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੀ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਤੈਰ ਕੇ ਪਾਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ? ਕੀ ਮਾਧਵ ਸਰਕਾਰ ਮਧੇਸੀਆਈ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰ ਸਕੇਗੀ? ਮਾਓਵਾਦੀ ਜੇਕਰ ਨੇਪਾਲ ਦੀਆਂ ਗੈਰ ਪਹਾੜੀ ਪਛੜੀਆਂ ਜਾਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨੇਪਾਲੀ ਫੌਜ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਕਰਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਮਧੇਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਤਰਾਈ ਦੇ ਹਿੰਦੀ ਭਾਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਭਰਤੀ ਕਰਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕੀ ਨੇਪਾਲ ਦੇ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਹਜ਼ਮ ਕਰ ਸਕਣਗੇ? ਇਸੇ ਮੰਗ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਹੀ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਡਿੱਗੀ ਹੈ। ਮਧੇਸੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਤਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ 'ਖਤਰਨਾਕ' ਹਨ। ਉਹ ਖੁਦਮੁਖਤਾਰੀ ਵੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨੇਪਾਲ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਵੀ। ਕੀ ਮਾਧਵ ਕੁਮਾਰ ਨੇਪਾਲ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੌਕਿਆਂ ਨੂੰ ਨੇਪਾਲੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾ ਸਕੇਗੀ? ਇਹ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਤੱਕ ਮਧੇਸੀਆਂ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਮੁਨਭੇਤ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਜੋ ਹੋਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਨੇਪਾਲੀ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ

ਏਮਾਲੇ ਨਾਲ ਹੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹ ਅਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਟਕਰਾਅ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਮਾਓਵਾਦੀ ਦੌੜ ਕੇ ਮਧੇਸੀਆਂ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਮਾਧਵ ਕੁਮਾਰ ਨੇਪਾਲ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਕੀ ਰਹਿ ਜਾਏਗੀ? ਨੇਪਾਲੀ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਏਮਾਲੇ, ਦੋਵੇਂ ਮਿਲ

ਪ੍ਰਚੰਡ

ਕੇ ਵੀ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ (ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਨੇਪਾਲੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ, ਮਾਓਵਾਦੀ) ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਮਾਓਵਾਦੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਸੁੱਟ ਦੇਣਗੇ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਨੇਪਾਲ ਦਾ ਧਿਆਨ ਹੁਣ ਨਵਾਂ ਗਣਤੰਤਰ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਘੱਟ, ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਖਿੱਚ-ਧੂਹ 'ਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕੇਂਦਰਿਤ ਰਹੇਗਾ।

ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਮਾਧਵ ਕੁਮਾਰ ਨੇਪਾਲ ਇਕ ਯੋਗ ਰਾਜਨੇਤਾ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਅਕਤੀਤਵ ਵਧੀਆ ਹੈ। ਉਹ ਭਾਰਤ ਦੇ ਦੋਸਤ ਵੀ ਹਨ, ਪਰ ਕੀ ਇਹ ਤੱਥ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗਲੇ ਦਾ ਪੱਥਰ ਸਿੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ? ਇਸ ਸਮੇਂ ਨੇਪਾਲ ਵਿਚ ਮਾਰਕਸਵਾਦ ਜਾਂ ਮਾਓਵਾਦ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਲਹਿਰ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਦੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿਰੋਧ ਹੀ ਨੇਪਾਲੀ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਹੈ। ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਹੀ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਦੀ ਅੱਗ ਸੁਲਗਾਈ। ਪਸ਼ੂਪਤੀਨਾਥ ਮੰਦਰ ਵਿਚ

ਭਾਰਤੀ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਦੀ ਬਰਖ਼ਾਸਤਗੀ ਦਾ ਅੰਦਰੂਨੀ ਕਲੋਸ਼ ਆਖਰ ਕੀ ਸੀ?

ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਪ੍ਰਚੰਡ ਦੇ ਭਾਰਤ ਨਹੀਂ, ਚੀਨ ਜਾਣ ਦਾ ਅਰਥ ਆਖਰ ਕੀ ਸੀ ਅਤੇ ਫੌਜੀ ਮੁਖੀ ਰੁਕਮਾਸ਼ਤ ਕਟਵਾਲ ਦੀ ਬਰਖ਼ਾਸਤਗੀ ਅਤੇ ਵਾਪਸੀ ਨੂੰ ਵੀ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ

ਮਾਧਵ ਕੁਮਾਰ ਨੇਪਾਲ

ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਮੱਥੇ ਮੜ੍ਹਿਆ ਹੈ। ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਦਾ ਇਹ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨੇਪਾਲ ਦੀ ਜਨਤਾ ਦੇ ਗਲੇ ਉਤਰੇ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗਾ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਮਾਧਵ ਕੁਮਾਰ ਨੇਪਾਲ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨੇਪਾਲੀ ਲੋਕ ਨੇਪਾਲ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਮੰਨਣਗੇ। ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਕਨਪੁਤਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਨਾਂ ਦੇਣਗੇ। ਮਾਓਵਾਦੀ ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਚੁੱਕਣ ਤੋਂ ਕਿਉਂ ਖੁੰਝਣਗੇ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁਹੀਦਾਨਾ ਅੰਦਾਜ਼, ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਗਠਜੋੜ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚੰਡ ਅਗਵਾਈ ਮਾਧਵ ਕੁਮਾਰ ਨੇਪਾਲ ਦੀ ਨੀਂਦ ਹਰਾਮ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗੀ। ਨੇਪਾਲ ਦੇ ਲੋਕ ਹੁਣ ਤੱਕ ਸਾਬਕਾ ਮਾਓਵਾਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਸ਼ਪਕਮਲ ਦਹਲ 'ਪ੍ਰਚੰਡ' ਦੇ ਅੱਤਵਾਦ ਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਭੁੱਲ ਚੁੱਕੇ ਹੋਣਗੇ।

ਪ੍ਰਚੰਡ ਤੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਪੁੱਛੇ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਨੌਂ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਕੀ ਕੀਤਾ? ਕੋਈ ਅਜਿਹੇ 9 ਕੰਮ ਗਿਣਾਓ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨੇਪਾਲ ਦੀ ਜਨਤਾ 10-20 ਸਾਲ ਤੱਕ ਯਾਦ ਕਰੇ।

ਗੱਡੀਆਂ ਨਾ ਰੁਕਣ ਕਾਰਨ ਭੜਕੇ ਬਿਹਾਰੀਆਂ ਨੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਸਮੇਤ ਰੇਲਾਂ ਸਾੜੀਆਂ

ਪਟਨਾ : ਖੁਸਰੋਪੁਰ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਕੁੱਝ ਗੱਡੀਆਂ ਦਾ ਠਹਿਰਾਅ ਬੰਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਨਾਰਾਜ਼ ਸਥਾਨਕ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਲੰਘੀ 1 ਜੂਨ ਨੂੰ ਸਟੇਸ਼ਨ ਸਮੇਤ ਦੋ ਰੇਲ ਗੱਡੀਆਂ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਗਾ ਦਿਤੀ। ਰੇਲ ਮੰਤਰੀ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਨੇ ਪਟਨਾ ਦੀ ਵਿਭਾਗੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਿਤੇ ਹਨ। ਰੇਲਵੇ ਦੇ ਲੋਕ ਸੰਪਰਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਏ.ਕੇ. ਚੰਦਰਾ ਨੇ ਦਸਿਆ ਕਿ ਪਟਨਾ-ਰਾਜਗੀਰ ਸੈਕਸ਼ਨ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੀ ਪੂਰਬੀ-ਕੇਂਦਰੀ ਰੇਲਵੇ ਦੀ ਦਾਨਾਪੁਰ ਡਵੀਜ਼ਨ ਦੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਰਾਜਗੀਰ-ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਸ਼੍ਰਮਜੀਵੀ ਐਕਸਪ੍ਰੈੱਸ ਦੇ ਨਾ ਰੁਕਣ ਕਾਰਨ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਭੜਕੇ ਪੇਂਡੂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਭੰਨਤੋੜ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਅੱਗ ਲੱਗਾ ਦਿਤੀ।

ਭੀੜ ਨੇ 3226 ਡਾਊਨ ਦਾਨਾਪੁਰ-ਜੈਨਗਰ ਇੰਟਰਸਿਟੀ ਐਕਸਪ੍ਰੈੱਸ ਅਤੇ 543 ਰਾਜਗੀਰ-ਦਾਨਾਪੁਰ ਪੈਸੇਂਜਰ ਰੇਲਗੱਡੀ ਨੂੰ ਵੀ ਅੱਗ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਏ.ਕੇ. ਚੰਦਰਾ ਨੇ ਦਸਿਆ ਕਿ ਦਾਨਾਪੁਰ-ਜੈਨਗਰ ਇੰਟਰਸਿਟੀ ਐਕਸਪ੍ਰੈੱਸ ਦੇ ਚਾਰ ਆਮ ਡੱਬੇ ਅਤੇ ਇਕ ਏਅਰਕੰਡੀਸ਼ਨਡ ਡੱਬੇ ਨੂੰ ਭੀੜ ਨੇ ਅੱਗ ਲਗਾਈ, ਜਦਕਿ ਰਾਜਗੀਰ-ਦਾਨਾਪੁਰ ਪੈਸੇਂਜਰ ਰੇਲਗੱਡੀ ਦੇ ਜਨਰੇਟਰ ਵਾਲੇ ਡੱਬੇ ਨੂੰ ਫੂਕਿਆ ਗਿਆ।

ਭੀੜ ਨੇ ਰੇਲਵੇ ਦੇ ਹੋਰ ਸਾਜ਼ੋ ਸਮਾਨ ਜਿਵੇਂ ਸਿਗਨਲ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਅਤੇ ਟਿਕਟ ਬੁਕਿੰਗ ਕਾਊਂਟਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਇਆ। ਪਟਨਾ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਮਿਲਦਿਆਂ ਹੀ ਸੀਨੀਅਰ ਰੇਲਵੇ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਅਤੇ ਗਸ਼ਤ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੀ ਗਈ। ਪਟਨਾ ਮਗਰੋਂ ਖਿੱਤੇ ਵਿਚ ਸਥਿਤੀ ਤਣਾਅਪੂਰਨ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਸਿਆ ਕਿ ਉੱਤਰ-ਕੇਂਦਰੀ ਰੇਲਵੇ ਵਲੋਂ ਸ਼੍ਰਮਜੀਵੀ ਐਕਸਪ੍ਰੈੱਸ ਸਮੇਤ ਹੋਰਨਾਂ ਗੱਡੀਆਂ ਦੇ ਠਹਿਰਾਅ ਇਸ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਬੰਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਦਿਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਗੱਡੀਆਂ ਦੇ ਰੁਕਣ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਦੀ ਵਾਪਰਕ ਅਹਿਮੀਅਤ ਨੂੰ ਘੋਖਾਂਗੇ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਕੋਈ ਫ਼ੈਸਲਾ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਟਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਾਵੜਾ ਰਾਜਗੀਰ,

ਦਰਭੰਗਾ ਅਤੇ ਸਹਿਰਸਾ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕਈ ਰੇਲਗੱਡੀਆਂ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਰੋਕ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਸਿਆ ਕਿ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਰੇਲਵੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਲੋਂ ਗੱਡੀਆਂ ਦੇ ਠਹਿਰਾਅ ਮੁੜ ਬਹਾਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਉਧਰ ਦਾਨਾਪੁਰ ਰੇਲ ਮੰਡਲ ਦੇ ਲੋਕ ਸੰਪਰਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਆਰ.ਕੇ. ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਸਿਆ ਕਿ ਬਿਹਾਰ ਦੇ 33 ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਗੱਡੀਆਂ ਦਾ ਅਸਥਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਠਹਿਰਾਅ ਸੀ।

ਸਾਬਕਾ ਰੇਲ ਮੰਤਰੀ ਲਾਲੂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਯਾਦਵ ਨੇ ਬਿਹਾਰ ਵਿਚ ਰੇਲਾਂ ਸਾੜੇ ਜਾਣ ਦੀ ਪਟਨਾ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਦਿਆਂ ਨਿਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸੇ ਲਈ ਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਬਹਾਲ ਰੱਖਣ ਵਿਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀ। ਕੌਮੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨੁਕਸਾਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਚੂਹਿਆਂ ਦੇ 80 ਫੀਸਦੀ ਜੀਨ ਮਨੁੱਖ ਨਾਲ ਮਿਲਦੇ ਜੁਲਦੇ

ਲੰਦਨ : ਚੂਹਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਅਕਸਰ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ਕਿ ਚੂਹੇ ਦੇ 80 ਫੀਸਦੀ ਜੀਨ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਇਥੇ ਹੋਏ ਇਕ ਤਾਜ਼ਾ ਅਧਿਐਨ ਵਿਚ ਚੂਹਿਆਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਜਿਨੋਮ ਲੜੀ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਕਰ ਲਈ ਗਈ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਦੇ 80 ਫੀਸਦੀ ਜੀਨ ਦੀ ਰਚਨਾ ਚੂਹਿਆਂ ਦੇ ਜੀਨ ਨਾਲ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

ਅਮਰੀਕਾ, ਸਵੀਡਨ ਅਤੇ ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨਿਕਾਂ ਦੀ ਇਕ ਟੀਮ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਸ ਖੋਜ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖੀ ਰੋਗਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ

ਸੰਵਿਧਾਨ-ਨਿਰਮਾਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਿੰਨਾ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ? ਆਮ ਬੰਦੇ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਕਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਦੂਰ ਹੋਈਆਂ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗੱਲ, ਫੌਜ ਮੁਖੀ ਰੁਕਮਾਸ਼ਤ ਕਟਵਾਲ ਨੂੰ ਬਰਖ਼ਾਸਤ ਕਰਨ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਕਿਹੜੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਪਈ ਸੀ? ਕੀ ਕਟਵਾਲ ਫੌਜੀ ਤਖਤਾ ਪਲਟ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਨ? ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਵੈਸੇ ਵੀ ਇਸ ਸਤੰਬਰ ਵਿਚ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਹੀ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਇਹੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਨੇਪਾਲੀ ਫੌਜ ਵਿਚ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਹ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਾ ਪਾਲਣ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਕਟਵਾਲ ਦੇ ਇਸ ਰਵੱਈਏ ਤੋਂ ਏਮਾਲੇ ਦੇ ਨੇਤਾ ਵੀ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਪਰ ਕਟਵਾਲ ਨੂੰ ਬਰਖ਼ਾਸਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਉਹ ਸਹਿਮਤ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦੇ। ਇਕ ਅਰਥ ਵਿਚ ਮਾਓਵਾਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਟਵਾਲ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦਮ 'ਤੇ ਬਰਖ਼ਾਸਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਅਣਖ ਦਾ ਸਵਾਲ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਰਾਮਬਰਨ ਯਾਦਵ ਨੇ ਕਟਵਾਲ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਪ੍ਰਚੰਡ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ।

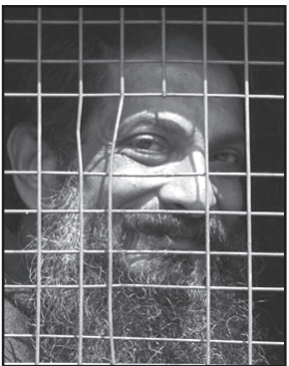
ਬੈਠੇ-ਬੈਠੇ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰ ਸੁੱਟ ਲਈ। ਪ੍ਰਚੰਡ ਇਹ ਭੁੱਲ ਗਏ ਕਿ ਜਨਵਰੀ 2008 ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਾਰਜਕਰਤਾਵਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਕੀ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਹ ਰਿਕਾਰਡ ਹੋਇਆ ਭਾਸ਼ਣ ਹੁਣ ਜਗ ਜਾਹਿਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਾਓਵਾਦੀ ਫੌਜੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਤਿੰਨ ਗੁਣਾ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ 19 ਹਜ਼ਾਰ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਨੇਪਾਲੀ ਫੌਜ ਵਿਚ ਧੱਸਣ ਲਈ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਆਗੂ ਈਆਨ ਮਾਰਟਿਨ ਨੂੰ ਪਟਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਵਿਚ ਕਟਵਾਲ ਦੇ ਅਤੀਅਲਪਣ ਨੂੰ ਗਲਤ ਕਿੱਦਾਂ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇ? ਪ੍ਰਚੰਡ ਦਾ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਵੀ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਨੇਪਾਲ ਵਿਚ ਰਾਜਨੀਤੀ 'ਤੇ ਫੌਜ ਭਾਰੂ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਯਾਦਵ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਨਾ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਕਟਵਾਲ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਕਿੱਦਾਂ ਹੁੰਦੀ? ਯਾਦਵ ਫੌਜੀ ਹਨ ਕੀ? ਹਕੀਕਤ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚੰਡ ਨੇ ਜੁਆ ਖੇਡਿਆ। ਫੌਜ ਮੁਖੀ ਨਾਲ ਖਿੱਚਧੂਹ ਕੀਤੀ, ਮਤਲਬ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਫੌਜ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆ ਬੈਲ, ਮੁਝੇ ਮਾਰ! ਨੇਪਾਲ ਬਚ ਗਿਆ।

ਹੁਣ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ ਦੇਣਾ ਬੇਕਾਰ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨਾਲ ਕਾਨਮੰਡੂ ਦੀ ਛਾਤੀ 'ਤੇ ਫੌਜ ਬੈਠ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਸੱਚਮੁੱਚ ਬੁਰਾ ਹੁੰਦਾ। ਖੁਦ ਪ੍ਰਚੰਡ ਨੇ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਕਟਵਾਲ ਨੂੰ ਵੱਢਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਸਮਰਥਨ ਕਿਉਂ ਮੰਗਿਆ? ਭਾਰਤ ਸਮਰਥਨ ਦੇ ਦਿੰਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਅੰਦਰੂਨੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਭਾਰਤ ਨੇ ਅੱਤਵਾਦ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ 'ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ' ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੱਚਾਈ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਨੇ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੁੱਟਿਆ। ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੁੱਟਿਆ। ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹੁਣ ਨੇਪਾਲ ਨੂੰ ਸੁੱਟਣ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਜੁਟਣਗੇ।

ਪੀ.ਵੀ. ਨਾਇਕ ਨੇ ਸੰਭਾਲੀ ਭਾਰਤੀ ਏਅਰਫੋਰਸ ਦੀ ਕਮਾਨ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ : ਏਅਰ ਚੀਫ ਮਾਰਸ਼ਲ ਪ੍ਰਦੀਪ ਵਸੰਤ ਨਾਇਕ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਏਅਰ ਫੋਰਸ ਦੇ 19ਵੇਂ ਮੁਖੀ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲ ਲਿਆ ਹੈ। ਨਾਇਕ ਫਲੀ ਹੋਮੀ ਮੇਜਰ ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਏਅਰ ਫੋਰਸ ਹੈਡ ਕੁਆਰਟਰ ਵਿਚ ਏਅਰ ਚੀਫ ਮਾਰਸ਼ਲ ਨਾਇਕ ਨੇ ਸਾਬਕਾ ਏਅਰ ਫੋਰਸ ਮੁਖੀ ਐਫ ਐਚ ਮੇਜਰ ਤੋਂ ਆਪਣਾ ਚਾਰਜ ਸੰਭਾਲਿਆ। ਚਾਰਜ ਸੰਭਾਲਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ੍ਰੀ ਨਾਇਕ ਨੇ ਏਅਰ ਫੋਰਸ ਦੀ ਸਲਾਮੀ ਪਰੇਡ ਦਾ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤਾ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਏਅਰ ਫੋਰਸ ਦੇ ਏਅਰ ਕਮਾਂਡਰਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ। ਏਅਰ ਚੀਫ ਮਾਰਸ਼ਲ ਨਾਇਕ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਏਅਰ ਫੋਰਸ ਵਿਚ 21 ਜੂਨ 1969 ਵਿਚ ਕਮਿਸ਼ਨ ਲਿਆ ਅਤੇ ਲੜਾਕੂ ਜਹਾਜ਼ ਦੇ ਪਾਇਲਟ ਬਣੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ 1971 ਦੀ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਵੀ ਭਾਗ ਲਿਆ ਸੀ। ਏਅਰ ਫੋਰਸ ਮੁਖੀ ਬਣਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਏਅਰ ਫੋਰਸ 'ਚ ਉਪ ਮੁਖੀ ਸਨ।

ਅੰਦੋਲਨ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਗੇ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚੋਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ਾਮ ਰਾਏਪੁਰ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚੋਂ ਰਿਹਾਅ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਦੌਰਾਨ ਸੇਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੀ.ਯੂ.ਸੀ.ਐਲ. ਹਮੇਸ਼ਾ ਤੋਂ ਹੀ ਸਲਵਾ

ਜੂਡਮ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਲਵਾ ਜੂਡਮ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹੈ। ਉਹ ਲਗਾਤਾਰ ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਗੇ। ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਵਰਕਰਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਹੋਏ ਹਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਿਲਾਫ ਮਾਮਲਾ ਹਾਲੇ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਸੇਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਿਲਾਫ ਫ਼ਤੀਸਗੜ੍ਹ ਜਨ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਾਨੂੰਨ ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਸੈਂਕੜੇ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਖਿਲਾਫ ਵੀ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਤਹਿਤ ਮਾਮਲੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਹਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਕਸਲੀ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਹੱਲ ਫੌਜੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਸਿਆਸੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਰਾਜ ਵਿਚ ਸ਼ਾਂਤੀ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਫੌਜੀ ਕਾਰਵਾਈ ਬੰਦ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਸਵਾਲ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹਨ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਮਾਓਵਾਦੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋਣ ਜਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਲੋਂ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਹੱਲ ਹਿੰਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਪੀ.ਯੂ.ਸੀ.ਐਲ. ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਸਨਿਚਰਵਾਰ, 6 ਜੂਨ, 2009

ਦੈਤਾਂ ਜਿੰਨੀ ਤਾਕਤ ਹੋਣੀ ਮਾੜੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਦੈਤਾਂ ਵਾਂਗ ਵਰਤਣਾ ਜ਼ਰੂਰ ਮਾੜਾ ਹੈ।

ਸੰਪਾਦਕੀ

ਨਸਲੀ ਹਿੰਸਾ ਤੇ ਸਾੜ-ਫੂਕ

ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਦੁਆਬੇ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੜਕੀਆਂ ਭੀੜਾਂ ਵਲੋਂ ਇਕ ਭਿਆਨਕ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸਾੜ ਫੂਕ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲੀ। ਬਹੁਤੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹਿੰਸਾ ਜਲੰਧਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਵਾਪਰੀ। 24 ਮਈ ਨੂੰ ਵਿਆਨਾ ਦੇ ਇਕ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਹੋਏ ਇਕ ਹਮਲੇ ਦੌਰਾਨ ਡੇਰਾ ਸੱਚਖੰਡ ਬੱਲਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੰਤ ਰਾਮਨੰਦ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੁਰੂ ਭਾਈ ਸੰਤ ਨਿਰੰਜਣਦਾਸ ਗੰਭੀਰ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਸ ਹਮਲੇ ਵਿਚ 16 ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਵੀ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋਏ ਸਨ। ਖ਼ੁਦ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵੀ ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੌਰਾਨ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਖਬਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਵੀ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਦੀ ਹਾਲਤ ਗੰਭੀਰ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਵੀ ਵਿਆਨਾ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤੇ ਗੈਰ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿੱਖ ਹਨ। ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਤੋਂ ਵਿਆਨਾ ਪਹੁੰਚੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੇ ਦੋਨਾਂ ਸੰਤਾਂ ਉੱਪਰ ਕਿਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਇਹਦੇ ਬਾਰੇ ਹਾਲੇ ਬਹੁਤਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ। ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਖਾੜਕੂ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੇ ਇਸ ਹਮਲੇ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲਈ ਹੈ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੇ ਵਾਪਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਨੇ ਉਂਗਲ ਸਿੱਖ ਕੱਟੜਪੰਥੀਆਂ ਵਲ ਉਠਾਈ ਸੀ ਅਤੇ ਪਿੱਛੋਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ ਫੋਰਸ ਨਾਂ ਦੀ ਇਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੇ ਘਟਨਾ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਵੀ ਲੈ ਲਈ ਸੀ। ਇਹ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜਲੰਧਰੋਂ ਛਪਦੇ ਇਕ ਅਖ਼ਬਾਰ ਨੇ ਛਾਪੀ ਸੀ। ਘਟਨਾ ਵਾਪਰਨ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਦਿਨ ਅਖ਼ਬਾਰ ਨੇ ਸੁਰਖੀ ਬਣਾ ਕੇ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਛੇ ਹਮਲਾਵਰ ਪਗੜੀਧਾਰੀ ਸਨ।

ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ ਫੋਰਸ ਵਲੋਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲੈਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬੱਬਰ ਖਾਲਸਾ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਰਵਿਦਾਸ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਹਮਦਰਦੀ ਜ਼ਾਹਰ ਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਆਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਕਾਰਾ ਕਿਸੇ ਖਾੜਕੂ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦਾ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਭਾਰਤੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਵਲੋਂ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਕੁਝ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵੀ ਛਪੇ ਕਿ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਰੱਦਣ ਵਾਲਾ ਬੱਬਰ ਖਾਲਸਾ ਦਾ ਬਿਆਨ, ਦੋਨੋਂ ਝੂਠੇ ਹਨ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਖ਼ੁਦ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ ਫੋਰਸ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣਾ ਬਿਆਨ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਂਝ ਜਿਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਇਹ ਬਿਆਨ ਲੱਗ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਿਆਨਾਂ ਦੀ ਸੀ ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਅਸਲ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਹੀ ਹਿੱਸਾ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਿਆਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਵੀ ਸਬੰਧਤ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਇਕ ਜਾਂ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਮੋੜਾ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਉਂਜ 10-12 ਘੰਟੇ ਦੰਗਾਕਾਰੀਆਂ ਵਲੋਂ ਖੁੱਲ੍ਹ ਖੇਡਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਸਖ਼ਤੀ ਨਾਲ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਜਿਸ ਦੇ ਸਾਰਥਕ ਸਿੱਟੇ ਵੀ ਨਿਕਲੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਦਮਾਂ ਕਾਰਨ ਲਾਂਬੜਾ, ਫਿਲੌਰ ਅਤੇ ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਸਤਿਆਂ ਦੀ ਫਾਇਰਿੰਗ ਕਾਰਨ ਤਿੰਨ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮੌਤਾਂ ਹੋਈਆਂ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਥਿਤੀ ਸੁਧਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ।

ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਕਪੂਰਥਲਾ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ, ਫਗਵਾੜਾ, ਫਿਲੌਰ ਅਤੇ ਮਲੋਟ ਆਦਿ ਵਿਚ ਵੀ ਕਰਫਿਊ ਲਗਾਉਣਾ ਪਿਆ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸਾੜ-ਫੂਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲੀ। ਉਂਜ ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਸਾੜ-ਫੂਕ ਬਹੁਤ ਵਿਆਪਕ ਸੀ। ਇਥੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਸਰਕਾਰੀ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ, ਸਗੋਂ ਰੇਲਾਂ, ਬੱਸਾਂ, ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕਾਰਾਂ, ਠੇਕਿਆਂ, ਬੈਂਕਾਂ ਦੇ ਏ.ਟੀ.ਐਮ. ਆਦਿ ਦੀ ਵੀ ਸਾੜ-ਫੂਕ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਸਧਾਰਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਪਾਰਕ ਕੀਤੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ, ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲਾਂ ਅਤੇ ਸਕੂਟਰਾਂ ਤੱਕ ਨੂੰ ਵੀ ਬਖਸ਼ਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ। ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਦੀਆਂ ਐਂਬੂਲੈਂਸਾਂ ਦੀ ਭੰਨ-ਤੋੜ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਉਪਰ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਰੇਲਵੇ ਦਾ ਭਾਰੀ ਨੁਕਸਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਕ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੋ ਕੁ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀ 7000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਮਾਲੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ। ਸਧਾਰਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਗਿਆ। ਉਂਜ ਇਹ ਗਨੀਮਤ ਹੀ ਸਮਝਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਸਾੜ-ਫੂਕ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਹਵਾ ਵਗੈਰਾ ਬਹੁਤੀ ਤੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ ਵਗ ਰਹੀ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਵੱਡੇ ਹਾਦਸੇ ਵਾਪਰ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਥਾਨਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਕੋਲ ਅੱਗ ਬੁਝਾਊ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਵੀ ਬੜੀ ਵੱਡੀ ਕਮੀ ਵੇਖੀ ਗਈ। ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਅੱਗ ਬੁਝਾਊ ਦਸਤਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਬਹੁਤੀ ਸਰਗਰਮੀ ਨਹੀਂ ਵੇਖੀ ਗਈ। ਕਈ ਕਈ ਵਾਰ ਫੋਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਫਾਇਰ ਬ੍ਰਿਗੇਡ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਥਾਈਂ ਮਿਲੀਆਂ ਹਨ।

ਜਿਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਵਰਤਾਰਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ, ਉਸ ਤੋਂ ਇਹੋ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਚਨਚੇਤ ਉੱਠਣ ਵਾਲੀ ਹਿੰਸਾ ਅਤੇ ਤੋੜ-ਭੰਨ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣ ਲਈ ਨਾ ਤਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਕੋਲ ਕੋਈ ਸਮਰੱਥ ਜਥੇਬੰਦਕ ਕੜੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਅਗਜ਼ਨੀ ਵਗੈਰਾ ਉੱਪਰ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣ ਲਈ ਸਾਧਨ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਕੋਲ ਹਨ। ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਰੱਬ ਆਸਰੇ ਹੀ ਚੱਲੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੋਈ ਇਹ ਸਾੜ-ਫੂਕ ਇਥੇ ਵਸਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਲਈ ਇਕ ਚੇਤਾਵਨੀ ਮਾਤਰ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜਾਨ-ਮਾਲ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਸਮਰੱਥ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣੇ ਹੋਣਗੇ।

ਜਿਉਂ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਮਾੜੀ ਮੋਟੀ ਠੰਡ-ਠਾਰ ਵਾਪਰੀ ਹੈ ਤਾਂ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਵਿਚੋਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਆਉਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ ਕਿ ਉਥੇ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਉੱਪਰ ਗੋਰੇ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆਈ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਨਸਲੀ ਹਮਲੇ ਕਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਉੱਚ ਵਿੱਦਿਆ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਭਾਰੀ ਆਰਥਿਕ ਕੀਮਤਾਂ ਅਦਾ ਕਰਕੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਆਰਥਿਕ ਮੰਦੇ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਗੋਰੀ ਨਸਲ ਇਹ ਸਮਝਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਲੋਕ ਸਾਡੀ ਥਾਂ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਨਸਲੀ ਹਿੰਸਾ ਅਤੇ ਅੰਨ੍ਹੀ ਸਾੜ-ਫੂਕ ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਹੋਵੇ ਮਾੜੀ ਹੀ ਕਹੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਂਜ ਇਕ ਸਵਾਲ ਇਹ ਵੀ ਉੱਠ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਧਰਤੀ ਦਾ ਕੋਈ ਕੋਨਾ ਨਸਲੀ ਤੇ ਮਾਰੂ ਹਿੰਸਾ ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੈ? ਜਵਾਬ ਨਾਂਹ ਹੀ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਕੋਈ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਹੀ ਇਸ ਬਿਮਾਰੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਲੜਣ ਦਾ ਤਹੱਈਆ ਹੀ ਇਕੋ ਇਕ ਸਾਰਥਕ ਕਦਮ ਬਣਦਾ ਹੈ।

ਖੇਤਰੀ ਪਾਰਟੀਆਂ 'ਚ ਵਧਦਾ ਪਰਿਵਾਰਵਾਦ

ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਤੰਤਰ 'ਚ ਕੀ ਵੰਸ਼ਵਾਦੀ ਸਿਆਸਤ ਹੁਣ ਇਕ ਪਰਿਵਾਰਕ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਾਂਗ ਬਣਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ? ਕੀ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਰਾਜਨੇਤਾਵਾਂ ਦੀ ਜਾਗੀਰ ਬਣ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ 'ਚ ਲੋਕਤੰਤਰ ਪਿੱਛੇ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਹੈਰਾਨੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਇਸ ਦੋਸ਼ ਲਈ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਨਿੰਦਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਹੋਰ ਖੇਤਰੀ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਾਂਗਰਸ

ਕਲਿਆਣੀ ਸ਼ੰਕਰ

ਤਾਂ ਹੁਣ ਮਾਸੂਮ ਜਿਹੀ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਖੇਤਰੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਨੇਤਾ ਹੁਣ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਆਪਣੇ ਧੀਆਂ-ਪੁੱਤਾਂ ਨੂੰ ਸੱਤਾ 'ਚ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਹੁਣੇ-ਹੁਣੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕਰੁਣਾਨਿਧੀ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ 'ਚ ਜੋ ਡਰਾਮਾ ਖੇਡਿਆ ਗਿਆ, ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਗੱਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਰੁਣਾਨਿਧੀ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਪ੍ਰਪੱਕਤਾ ਅਲੋਪ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਮੋਹ (ਪਰਿਵਾਰ ਮੋਹ) ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਇਹ ਦੇਖਣਾ ਦਿਲਚਸਪ ਰਿਹਾ ਕਿ ਕਰੁਣਾਨਿਧੀ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਔਲਾਦਾਂ ਨੂੰ ਸੱਤਾ ਸਿਆਸਤ 'ਚ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਬਜ਼ੁਰਗ ਨੇਤਾ ਨੇ ਪਰਿਵਾਰ 'ਚ ਆਪਣੇ ਲਈ ਸ਼ਾਂਤੀ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਵਾਸਤੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ 'ਚ ਭਵਿੱਖ 'ਚ ਆਪਣੇ ਸਿਆਸੀ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਵੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਫਾਰਮੂਲਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਕਈ ਘੰਟੇ ਬਿਤਾਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸਮੱਸਿਆ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਆਪਣੇ ਧੀਆਂ-ਪੁੱਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹ ਆਪਣੇ ਦੋ ਕੱਟੜ ਸਮਰਥਕ ਡੀ.ਐਮ.ਕੇ. ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਏ. ਰਾਜਾ ਅਤੇ ਟੀ.ਆਰ. ਬਾਲੂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ 'ਚ ਕਿਵੇਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਵਾਉਣ।

ਇਹੀ ਉਹ ਦਵੰਧ ਸੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਪਹਿਲੇ ਗੇੜ 'ਚ ਆਪਣੇ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਦਾ ਪੂਰਨਗਠਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ। ਡੀ.ਐਮ.ਕੇ. ਵਲੋਂ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ 'ਚ 4 ਅਹੁਦੇ ਮੰਗੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ, ਜਦਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਇਸ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਸਥਿਤੀ 'ਚ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਡੀ.ਐਮ.ਕੇ. ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾ ਪਹਿਲੇ ਗੇੜ 'ਚ ਆਪਣੇ 19 ਮੰਤਰੀਆਂ ਨਾਲ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕਣੀ ਪਈ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕਰੁਣਾਨਿਧੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਅੰਦਰ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀਆਂ 'ਚ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀ ਚੋਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਸਮਾਂ ਮਿਲ ਸਕੇ। ਅਖਰ ਵਿਚ ਕਰੁਣਾਨਿਧੀ ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਇੱਛਾ ਅੱਗੇ ਝੁਕਣਾ ਪਿਆ ਤੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਇਹ ਫਾਰਮੂਲਾ ਤਿਆਰ ਹੋਇਆ ਕਿ ਕਰੁਣਾਨਿਧੀ ਦੀ ਧੀ ਕਨਿਮੇੜੀ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ 'ਚ ਉਸ ਦੇ ਨਾਮਜ਼ਦ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਏ. ਰਾਜਾ ਅਤੇ ਜਗਤ ਰਕਸ਼ਕਨ ਨੂੰ ਮੰਤਰੀ ਅਹੁਦੇ ਮਿਲਣਗੇ। ਟੀ.ਆਰ. ਬਾਲੂ ਨੂੰ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ 'ਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਕਰੁਣਾਨਿਧੀ ਦੇ ਬੇਟੇ ਅਝਾਗਿਰੀ ਨੂੰ ਵੀ ਮੰਤਰੀ ਅਹੁਦਾ ਮਿਲ ਗਿਆ।

ਡੀ.ਐਮ.ਕੇ., ਜੋ ਕਦੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਿਤ ਅਤੇ ਦ੍ਰਵਿੜ ਹਿੱਤਾਂ ਤੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਲਈ ਸਮਰਪਿਤ ਪਾਰਟੀ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ, ਨੂੰ ਹੁਣ ਕਰੁਣਾਨਿਧੀ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜਗੀਰ ਬਣਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਐਮ.ਡੀ.ਐਮ.ਕੇ. ਦੇ ਨੇਤਾ ਵਾਈਕੋ ਨੇ ਹੋਰਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਅਣਦੇਖੀ ਕਰਕੇ ਕਰੁਣਾਨਿਧੀ ਦੇ ਬੇਟੇ ਸਟਾਲਿਨ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ 'ਚ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਪਾਰਟੀ 'ਚੋਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਨਾਰਾਜ਼ ਵਾਈਕੋ ਨੇ ਆਪਣੀ ਵੱਖਰੀ ਪਾਰਟੀ ਐਮ.ਡੀ.ਐਮ.ਕੇ. ਬਣਾ ਲਈ। ਅੱਜ ਪਾਰਟੀ 'ਚ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਨੇਤਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਗਿਆ, ਜੋ ਡੀ.ਐਮ.ਕੇ.

ਸੁਪਰੀਮੋ ਦੇ ਕਦਮਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਸਕੇ। ਕਰੁਣਾਨਿਧੀ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਚੇਨਈ 'ਚ ਕਾਫੀ ਹਲਚਲ ਪੈਦਾ ਕਰੀ ਰੱਖੀ, ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਇਕ ਗੱਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਸਿਆਸਤ 'ਚ ਪਰਿਵਾਰਵਾਦ ਹਾਵੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਇਸ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਤੁਸੀਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਲਈ ਇਕੱਲੇ ਕਰੁਣਾਨਿਧੀ ਨੂੰ ਹੀ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾ ਸਕਦੇ। ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਹੁਣ ਭਾਰਤੀ ਸਿਆਸਤ 'ਚ ਇਕ ਅਸਲੀਅਤ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਕਈ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜਨੇਤਾ ਹਨ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖਦੇ। ਇਕ ਸਿਆਸੀ ਪਰਿਵਾਰ 'ਚ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਸੱਤਾ ਸਿਆਸਤ 'ਚ ਜਗ੍ਹਾ ਬਣਾਉਣ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸੇ ਵਜ੍ਹਾ ਕਰਕੇ ਉਹ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਸਿਆਸੀ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਵੀ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕੋਈ ਵੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਮਈ ਨੇਤਾ ਆਪਣੇ ਧੀ-ਪੁੱਤ ਨੂੰ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਸੱਤਾ ਸਿਆਸਤ 'ਚ ਸਥਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਖੁਦ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰਭਾਵਹੀਣ ਜਾਂ ਅਸਮਰੱਥ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਖਾਨਦਾਨੀ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਹੁਣ ਵੀ ਇਹ ਸਿਲਸਿਲਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਨਹਿਰੂ-ਗਾਂਧੀ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਮੰਨੀ ਹੈ, ਪਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਲੋਕਤੰਤਰੀਕਰਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਨੇਤਾ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਕਬੂਲਣ ਸਬੰਧੀ ਹੁਣ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਆਖਰ ਲੋਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਜਾਂ ਸੱਤਾ ਸਿਆਸਤ 'ਚ ਕਿਸੇ ਨੇਤਾ ਦੇ ਜਾਨਸ਼ੀਨਾਂ ਵਲੋਂ ਖਾਨਦਾਨੀ ਸਿਆਸਤ ਚਲਾਉਣ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ? ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਉਹ ਵੀ ਸਾਧਾਰਨ ਵਰਕਰਾਂ ਵਾਂਗ ਕੰਮ ਕਰਕੇ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੀ ਪੌੜੀ ਤਕ ਪਹੁੰਚਣ। ਅਜਿਹੇ ਰਾਜਨੇਤਾਵਾਂ ਦੇ ਧੀਆਂ-ਪੁੱਤਾਂ ਜਾਂ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਇਹ ਲਾਭ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਮਾਂ-ਪਿਓ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸਦਕਾ ਚੋਣਾਂ ਜਿੱਤ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਖੱਬੇਪੱਖੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਅਪਵਾਦ ਹਨ, ਜਿਥੇ ਪਾਰਟੀ 'ਚ ਕਿਸੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਜਾਗੀਰਦਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਖੱਬੇਪੱਖੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਲੋਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੀ ਆਪਣੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਖੜ੍ਹੇ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪਰਿਵਾਰਕ ਨਾਟਕ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਫੈਲਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਇਹ ਖੇਤਰੀ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ 'ਚ ਕਲੇਸ਼ ਵੀ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਕ੍ਰਿਸ਼ਮਈ ਨੇਤਾ ਆਪਣੇ ਧੀਆਂ-ਪੁੱਤਾਂ ਤੇ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਸਿਆਸਤ 'ਚ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਇਕ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹੋਰਨਾਂ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।

ਖਾਨਦਾਨੀ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਸ਼ਰਦ ਪਵਾਰ 'ਤੇ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਧੀ ਸੁਪ੍ਰਿਆ ਨੂੰ ਸਿਆਸਤ 'ਚ ਅੱਗੇ ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ। ਨੈਕਾ ਆਗੂ ਫਾਰੂਕ ਅਬਦੁੱਲਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬੇਟੇ ਉਮਰ ਅਬਦੁੱਲਾ ਨੂੰ ਸਿਆਸਤ 'ਚ ਅੱਗੇ ਵਧਾਇਆ ਤੇ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੀ.ਏ. ਸੰਗਮਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਧੀ ਅਗਾਥਾ ਸੰਗਮਾ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ 'ਚ ਮੰਤਰੀ ਬਣਵਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਐਚ.ਡੀ. ਦੇਵੇਗੌੜਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬੇਟੇ ਕੁਮਾਰਸਵਾਮੀ ਵਲੋਂ ਕਰਨਾਟਕ 'ਚ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਸਥਿਰ ਕਰਨ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਦੇ ਪੱਖ 'ਚ ਹੀ ਬੋਲਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਕੀ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸਵਾਲੀਆ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਗਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਲਾਇਮ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਿਆਸੀ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਕੌਣ ਹੋਵੇਗਾ ਜਾਂ ਲਾਲੂ ਯਾਦਵ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਾਜਦ ਅਤੇ ਪਾਸਵਾਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲੋਕ ਜਨਸ਼ਕਤੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਨੇਤਾ ਕੌਣ ਹੋਵੇਗਾ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਸ ਲਾਈਨ 'ਚ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ।

ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ 'ਤੇ ਹਮਲੇ

ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ 'ਚ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ 'ਤੇ ਹਮਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਵਧਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਜਿੰਨੀਆਂ ਨਿਰਦਈ ਅਤੇ ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਹਨ, ਓਨੀਆਂ ਹੀ ਸੰਸਾਰਕ ਪਿੰਡ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਵਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਇਕ ਹਫ਼ਤੇ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਪੰਜ ਘਟਨਾਵਾਂ ਹੋਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਇਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੇ ਮੌਤ ਨਾਲ ਲੜਦੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਵਿਆਪਕ ਧਿਆਨ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਸੱਚ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਅੱਠ-ਦਸ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ-ਛੋਟੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨਿਰੰਤਰ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਮਾਰਚ ਦੀ ਇਕ ਰਿਪੋਰਟ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਦੋਂ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆਈ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ 'ਤੇ ਹਮਲਿਆਂ ਦੀਆਂ 500 ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਰਜ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਹਾਲ ਹੀ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹਿੱਸਕ ਅਤੇ ਜਾਨਲੇਵਾ ਰੂਪ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ। ਦੋ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੌਰਾਨ ਢਿੱਡ 'ਚ ਚਾਕੂ ਮਾਰੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਇਕ ਵਿਚ ਘਰ 'ਤੇ ਪੈਟਰੋਲ ਸੁੱਟਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਬੇਰੋਕ ਸਿਲਸਿਲਾ ਹੀ ਇਹ ਦੱਸਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਹੈ ਕਿ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਜਾਂ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਗੰਭੀਰ ਨਹੀਂ

ਹੈ ਜਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਵਿਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਦੋਵਾਂ ਹੀ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿਚ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਕਸ ਅਤੇ ਕਾਰਜ ਸਮਰੱਥਾ 'ਤੇ ਬਦਨੁਮਾ ਦਾਗ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਰਵੱਈਆ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਰਥਿਕ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਅਪਰਾਧ ਮੰਨਣ ਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਦੋਂਕਿ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੁਣ-ਚੁਣ ਕੇ ਇਕ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਿੱਛੇ ਕਿਤੇ ਨਾ ਕਿਤੇ ਨਸਲਵਾਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਵਿਚ ਬਿਨ ਬੁਲਾਏ ਮਹਿਮਾਨ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਉਥੋਂ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਕੈਂਪ ਲਾ ਕੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਲੁਭਾਉਣ ਲਈ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ 'ਤੇ 35 ਲੱਖ ਡਾਲਰ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਇਸ ਨਾਲ ਉਥੋਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਈਰਖਾ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਮਿਹਨਤੀ ਹਨ ਅਤੇ ਕਮਈ ਲਈ ਉਥੇ ਦਿਨ ਰਾਤ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਫਟਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਹਮਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਆਰਥਿਕ ਸਮਾਜਿਕ ਪ੍ਰਸਥਿਤੀਆਂ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹਨ।

ਠਾਹ-ਸੋਟਾ -ਚਾਚਾ ਬੇਲਿਹਾਜ਼

ਚਾਰ ਸਵਾਲ?

ਗੁਰੂ ਸਾਡਾ ਸਮਰੱਥ ਦਾਤਾਰ ਪੂਰਾ,

ਨਿੱਜ-ਪੂਜਾ ਫਿਰ ਕਿਉਂ ਕਰਵਾਈ ਜਾਂਦੀ?

ਲੈਣੀ ਓਟ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਵਾਲੀ,

ਜਨਤਾ ਕਾਹਤੋਂ ਫਿਰ ਪੈਰੀਂ ਪਵਾਈ ਜਾਂਦੀ?

ਲਾ ਕੇ ਉਂਗਲੀ ਦੇਖੇ ਤਮਾਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ,

ਧੌਣ ਬਿਪਰ ਦੀ ਕਿਉਂ ਨੀਂ ਝੁਕਾਈ ਜਾਂਦੀ?

ਭਾਂਬੜ ਸ਼ਾਂਤ ਹੁੰਦੇ ਨਾਲ ਪਾਣੀਆਂ ਦੇ,

ਅੱਗ ਨਾਲ ਕਦ ਅੱਗ ਬੁਝਾਈ ਜਾਂਦੀ?

ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਖਿੱਚ ਧੂਹ

ਇਹ ਸੋਚ ਅਜੀਬ ਲਗਦੀ ਹੈ ਕਿ ਚਿਤੀਆਘਰ ਵਿਚ ਲੋਕ ਪਿੰਜਰੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨੱਚ ਟੱਪ ਰਹੇ ਬਾਂਦਰਾਂ ਵਲ ਉਮੀਦ ਭਰੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਨਾਲ ਵੇਖ ਰਹੇ ਹੋਣ। 16 ਮਈ ਨੂੰ ਚੋਣ ਨਤੀਜੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲੱਖਾਂ ਭਾਰਤੀ ਵੋਟਰਾਂ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਮਚੀ ਉਬਲ-ਪੁਬਲ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋਣ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆ। ਹਾਂ, ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ 1991 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਜਿੱਤ ਹਾਸਲ

ਚੈਤਨਯ ਕਾਲਬਾਗ

ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਆਖਿਰਕਾਰ ਮੁਲਾਇਮ ਸਿੰਘ ਯਾਦਵ ਅਤੇ ਲਾਲੂ ਪ੍ਰਸਾਦ ਯਾਦਵ ਜਿਹੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਅਸਲੀਅਤ ਦੱਸ ਸਕੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਸ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਨਾਲ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਕਰਾਰ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾ ਕੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੈਸੀਅਤ ਦੱਸ ਦਿੱਤੀ।

ਸੱਚੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਬ੍ਰੇਕਿੰਗ ਨਿਊਜ਼ ਮਤਲਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਦਿਲੀ ਇੱਛਾ ਦੇ ਅੰਤਲੇ ਫੁਟੇਜ ਦੇਖਣਾ ਕਿੰਨਾ ਅੱਖ ਖੋਲ੍ਹਣ ਵਾਲਾ ਰਿਹਾ। ਬਹੁਗਲਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਬਹੁਮਤ ਦੇ ਜਾਦੂਈ ਅੰਕੜੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ, ਸ਼ਰਦ ਪਵਾਰ ਅਤੇ ਮੁਬੁਵੇਲ ਕਰੁਣਾਨਿਧੀ ਦੀ ਤਿਕਤੀ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਣਾ ਪਿਆ। ਇਹ ਕਿੰਨਾ ਦਿਲਚਸਪ ਹੈ ਕਿ 1997 ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਛੱਡ ਤ੍ਰਿਣਮੂਲ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਅਤੇ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੂਲ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ 1999 ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਛੱਡਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਰਦ ਪਵਾਰ ਹੁਣ ਸੋਨੀਆ ਅਤੇ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨਾਲ ਖੁਸ਼ੀ-ਖੁਸ਼ੀ ਆਉਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਲਾਲ (ਕਮਿਊਨਿਸਟ) ਤੋਂ ਭਗਵਾ (ਹਿੰਦੂਵਾਦੀ ਸੰਗਠਨ) ਝੰਡਾ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਹਾਸੀਏ 'ਤੇ ਧੱਕਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਮਮਤਾ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਖਿਲਾਫ ਆਪਣੀ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਹਮਲਾਵਰ ਰਹੀ। ਇਹੀ ਵਜ੍ਹਾ ਹੈ ਕਿ ਖੱਬੇਪੱਖੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰਾਜਨੀਤੀ 24 ਸੀਟਾਂ ਤੱਕ ਹੀ ਸੁੰਗੜ ਗਈ। ਜਿੱਥੇ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ 2004 ਵਿਚ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਨੇ 35 ਸੀਟਾਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ, ਉਥੇ ਇਸ ਵਾਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਹ ਅੰਕੜਾ 16 ਸੀਟਾਂ ਤਕ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਕੇਰਲ ਵਿਚ ਵੀ ਖੱਬੇਪੱਖੀਆਂ ਦਾ ਪੱਤਾ ਸਾਫ ਹੋ ਗਿਆ। ਪਰ ਕੀ ਮਾਰਕਸੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਇਸ ਤੋਂ ਬੇਚੈਨ ਹੈ? ਕੀ ਪੋਲਿਟ ਬਿਊਰੋ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸੁਧਾਰ ਹੋਣ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਾਰਤ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, "ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਅਨਸਰ ਜਿਹੜੇ ਖੱਬਿਆਂ ਦੀ ਹਾਰ 'ਤੇ ਜਸ਼ਨ ਮਨਾ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਾਕਪਾ ਲਈ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀਆਂ ਲਿਖ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਲਤ ਸਾਬਤ ਹੋ ਜਾਣਗੇ।"

ਇਹ ਦੇਖਣਾ ਦਿਲਚਸਪ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ 18 ਸਾਂਸਦਾਂ ਦਾ ਕੁਨਬਾ ਆਰਥਿਕ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਰਾਜਸੀ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿਚ ਜੁੜੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਾਲਮੇਲ ਬਿਠਾ ਕੇ ਚੱਲੇਗਾ। ਮਮਤਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਹਿ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਲਵੇ ਮੰਤਰਾਲਾ ਮਿਲੇ ਜਾਂ ਨਾ, ਉਹ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣਾ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਸਮਾਂ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ ਬਿਤਾਏਗੀ। ਉਹ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਰਥਿਕ ਖੇਤਰ (ਸੇਜ) ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਨਿਯਮ-ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਘੋਖ ਹੋਵੇ। ਪਰ ਵਾਪਸ ਚਿਤੀਆਘਰ ਦੇ ਰੂਪਕ 'ਤੇ ਆਈਏ ਤਾਂ ਇਹ ਐਮ. ਕਰੁਣਾਨਿਧੀ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਮੁਨੇਤ ਕਤਰਮ ਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਚੋਣ ਨਤੀਜਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੁਝ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਕਾਰਨਾਮੇ ਦਿਖਾਏ। ਪਿਛਲੇ ਹਫਤੇ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਐਸਤ ਤਾਮਿਲ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੇ ਜਿੱਥੇ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ 'ਤੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਦਿਖਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਵੈਲਪਿਲੇ ਪ੍ਰਭਾਕਰਨ ਦੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਦੀ ਫੁਟੇਜ ਨੂੰ ਉਦਾਸੀਨਤਾ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ, ਉਥੇ ਇਸ ਛੋਟੇ ਪਰਦੇ 'ਤੇ ਕਰੁਣਾਨਿਧੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੋਚੇਬਾਜ਼ੀ ਦੇ ਵੀ ਗਵਾਹ ਬਣੇ।

ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਮੁਖੀ ਹੋਣਾ ਸੌਖਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਤਿੰਨ ਪਤਨੀਆਂ, ਕਿੰਨੇ ਭੈਣ-ਭਰਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਤੀ-ਪੋਤੇ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਤਨੀਆਂ ਦੇ ਮਨਪਸੰਦ ਲੋਕ ਹੋਣ, ਜਿਹੜੇ ਆਪਣੀ ਹਿੰਸੇਦਾਰੀ ਲਈ ਲੜਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਣ। ਇਹ ਰਾਜਨੀਤਕ ਡਰਾਮਾ ਅਣਗਿਣਤ ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ ਹਾਰਾਂ, ਸ਼ਾਇਰਨਾਂ, ਤੁਫਾਨੀ ਆਵਾਜਾਈ, ਸਵੇਰ ਦੀਆਂ ਉਡਾਣਾਂ ਸਮੇਤ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਚਮਕ ਦਮਕ ਅਤੇ ਅਸਿਸਟਾਂਤ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਹੋਣਾ। ਮਸਲਨ ਇਸ ਵਿਚ ਉਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਸੀ, ਜੋ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਕਾਰਡਬੋਰਡ ਕੱਟ ਆਊਟਸ ਦੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਦਿੱਲੀ ਨੂੰ ਸਿਖਾ ਸਕਦੀ ਸੀ।

ਦ੍ਰਮੁਕ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਮਿਲ ਕੇ 26 ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤੀਆਂ। 2009 ਵਿਚ ਵੀ ਠੀਕ ਉਹੀ ਆਂਕੜਾ, ਜਿਹੜਾ 2004 ਵਿਚ ਸੀ। ਚੋਣ ਮੁਹਿੰਮ ਦੌਰਾਨ ਸ਼੍ਰੀਲੰਕਾਈ ਫੌਜ ਅਤੇ ਲਿੰਟੋ ਵਿਚਾਲੇ

ਆਖਰੀ ਜੰਗ ਅਤੇ ਜੈਲਲਿਤਾ ਦੁਆਰਾ ਆਖਰੀ ਸਮੇਂ ਈਲਮ ਕਾਰਡ ਖੇਡਣਾ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੋਟਰਾਂ ਨੇ ਈਲਮ ਦੇ ਮਸਲੇ ਵਲ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪਟੱਟਾਲੀ ਮੱਕਾਲ ਕਾਚੀ ਦਾ ਸਫਾਇਆ ਹੋ ਗਿਆ।

ਕਰੁਣਾਨਿਧੀ ਵਲੋਂ ਚਾਰ ਦਹਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਾਜਨੀਤਕ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਜ਼ਰੀਏ ਦ੍ਰਮੁਕ ਨੇ ਪੂਰੇ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਵਿਚ ਇਨੀਆਂ ਗਹਿਰੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਜਮਾ ਲਈਆਂ, ਜਿਸ ਦਾ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਅਨਾਦ੍ਰਮੁਕ ਕੋਲ ਵੀ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਵੋਟਿੰਗ ਦੇ ਆਖਰੀ ਘੰਟਿਆਂ ਵਿਚ ਵੋਟਿੰਗ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਨਾਟਕੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਧ

ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ

ਐਮ. ਕਰੁਣਾਨਿਧੀ

ਗਿਆ। ਦ੍ਰਮੁਕ ਹੀ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਪਾਰਟੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਹਰ ਵੋਟਿੰਗ ਕੇਂਦਰ 'ਤੇ ਵੋਟਰਾਂ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਲਈ ਟੋਬਲ ਲਾ ਰੱਖੇ ਸਨ। ਦ੍ਰਮੁਕ ਜਾਣਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਹੜਾ ਬਟਨ ਦਬਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਾਮਰੇਡ ਕਾਰਤ ਸਮੇਤ ਹਰ ਕੋਈ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਸਹਿਮਤ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਾਰ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਅਣਮਿੱਥੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪਾਣੀ ਵਾਂਗ ਪੈਸਾ ਖਰਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਕ ਸਜੱਗ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਮਾਹਿਰ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਵਿਚ ਦ੍ਰਮੁਕ ਅਤੇ ਅਨਾਦ੍ਰਮੁਕ ਵਿਚਕਾਰ ਖਰਚੇ ਦੀ ਹੋੜ ਮੱਚੀ ਪਈ ਸੀ।

ਆਖਰ ਦ੍ਰਮੁਕ ਸੰਚਾਰ, ਆਈ.ਟੀ. ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੀ ਮੰਗ 'ਤੇ ਕਿਉਂ ਅੜ ਗਈ? ਕਿਉਂ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਟੀ.ਆਰ. ਬਾਲੂ ਅਤੇ ਏ. ਰਾਜਾ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਆਪਣੇ

ਮੰਤਰਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਲਚਸਪ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਏ। ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨ, 30-ਜੀ ਲਾਈਸੈਂਸ ਅਤੇ ਰਾਮਸੇਤੂ ਯੋਜਨਾ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਮ, ਜਿੱਥੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਠੋਕੇ ਸੰਭਵ ਹਨ। ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਇਸ ਗਣਿਤ ਨੂੰ ਸਮਝ ਗਏ ਹੋਵੋਗੇ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਸਾਡੇ ਵਿਚੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਲੋਕ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਵਿਚ ਆਇਆ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਉਛਾਲ ਇਸ ਦੇ ਵੋਟ-ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵਿਚ ਮਹਿਜ਼ 2 ਫੀਸਦੀ ਦੇ ਵਾਧੇ ਨਾਲ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਾਧਾ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ। ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿਚ ਇਸ ਨੇ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਛਾੜ ਦਿੱਤਾ। ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਇਸ ਨੇ 2004 ਵਿਚ 29 ਸੀਟਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਇਸ ਵਾਰ 33 ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤ ਲਈਆਂ। ਜੇਕਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਉਮੀਦੋਂ ਵਧ ਸਫਲਤਾ ਨਾ ਮਿਲਦੀ ਤਾਂ ਕੁਲੀਸ਼ਨ ਸੰਸਦ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਭਾਜਪਾ ਵੀ ਕਰਨਾਟਕ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਅਕਸ ਸੁਧਾਰਦਿਆਂ 19 ਸੀਟਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਗਈ। ਕੇਰਲ ਵਿਚ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਖੱਬੇਪੱਖੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਜਨਤਾ ਦੇ ਵਧਦੇ ਰੋਸ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ।

ਹੁਣ ਇਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਅਤੇ ਕਰਨਾਟਕ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਸਾਖ ਦੁਬਾਰਾ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਹੈ। ਹਕੀਕਤ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਹਿੰਦੀ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਨਿਸਤੇਜ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀ, ਜੇਕਰ ਇਸ ਨੂੰ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸਫਲਤਾ ਨਾ ਮਿਲਦੀ। ਬਿਹਾਰ, ਛਤੀਸਗੜ੍ਹ ਅਤੇ ਝਾਰਖੰਡ ਜਿਹੇ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਲ 64 ਸੀਟਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਹ ਸਿਰਫ 4 ਸੀਟਾਂ ਹਾਸਲ ਕਰ ਸਕੀ। ਵਿਚਾਰੇ ਮੁਲਾਇਮ ਸਿੰਘ ਯਾਦਵ ਅਤੇ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਲਈ ਇਹ ਕੋਈ ਰਾਹਤ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 22 ਮਈ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਭਵਨ ਵਿਚ ਹੋਏ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕ ਸਮਾਰੋਹ ਵਿਚ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਾਲ ਬੈਠਣ ਲਈ ਸੀਟਾਂ ਮਿਲੀਆਂ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਮੁਲਾਇਮ ਸਿੰਘ ਇਹੀ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਸੀਨੀਅਰ ਨੌਕਰਸ਼ਾਹਾਂ, ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਬਿਹਤਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਆਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਬੇਰਹਿਮ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਉਖਾਤ ਸੁੱਟਿਆ ਗਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਮਾਇਆਵਤੀ ਦਾ ਉਭਾਰ ਸੱਚੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਛਲਾਵਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕਾਂਗਰਸ ਤੇ ਯੂ ਪੀ ਏ ਨੂੰ ਇਕ ਹੋਰ ਮੌਕਾ ਬਖਸ਼ ਦਿਤਾ ਹੈ ਲੋਕਾਂ ਨੇ

ਤੁਹਾਡੇ ਵਰਗੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਲੋਕਾਂ ਵਾਂਗ ਮੈਂ ਵੀ ਆਮ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਤੀਜਿਆਂ ਤੋਂ ਖੁਸ਼ ਹਾਂ। ਇਸ ਵਾਰੀ ਸ਼ਾਸਨ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਬਹੁਮਤ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਪਿਛਲੀ ਵਾਰੀ ਵਾਂਗ ਖਿਚੜੀ ਗਠਜੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਹਰ ਕੋਈ ਆਪਣੇ ਰਸਤੇ ਤੁਰਿਆ ਫਿਰਦਾ ਸੀ। ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਕਿਸਮਤ ਵਾਲੇ ਸਨ, ਜਿਹੜੇ ਇਸ ਤਿੱਖੀ ਨੌਕ ਝੋਕ ਤੋਂ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਬਚੇ ਰਹੇ। ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਅਨਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਕਿਸਮਤ ਵਾਲੇ ਸਨ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਆਰਥਿਕ ਉਛਾਲ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦਰ 8 ਫੀਸਦੀ ਤੱਕ ਬਣੀ ਰਹੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਗਲਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਖੱਬਿਆਂ ਨੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਸੁਧਾਰਾਂ ਨੂੰ ਫੜੀ ਰੱਖਿਆ।

ਅਜਿਹੇ ਕਈ ਹੋਰ ਵੀ ਕੰਮ ਸਨ, ਜਿਹੜੇ ਉਹ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ। ਮਸਲਨ ਉਹ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਹਟਾ ਸਕਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਉਹ ਇਸ ਤੋਂ ਬੱਚਦੇ ਰਹੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨੀਂ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਆਸਾਨ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਆਰਥਿਕ ਉਛਾਲ ਦਾ ਗੁਬਾਰਾ ਨਹੀਂ ਫਟਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਾਲਾਤ ਵਿਗੜਣ ਲੱਗੇ। ਖੈਰ, ਚੰਗੀ ਖ਼ਬਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਜਾਂ ਕਹੋ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਇਸ ਵਾਰੀ ਇੰਨੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤ ਲਈਆਂ ਹਨ ਕਿ ਆਪਣੇ ਵਾਅਦਿਆਂ 'ਤੇ ਖਰਾ ਨਾ ਉਤਰਨ ਲਈ ਹੁਣ ਕੋਈ ਸਫਾਈ ਦੇਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸ ਤੋਂ ਸਾਡੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ ਬਣ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਤੋਂ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਦੇ ਸਮੇਂ ਕਾਫੀ ਉਮੀਦਾਂ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਡਾ. ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਵੀ ਜਲਦੀ ਨਤੀਜੇ ਦੇਣ ਦਾ ਭਾਰੀ ਬੋਝ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਜਿਹਾ ਸਾਰੇ ਮੋਰਚਿਆਂ 'ਤੇ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਕੁਝ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਖੇਤਰਾਂ ਜਿਵੇਂ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਉਭਾਰਨ, ਖਾਦ ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਥੱਲੇ ਲਿਆਉਣ, ਨੌਕਰੀਆਂ ਬਚਾਉਣ ਅਤੇ ਅਤਿਵਾਦ ਖਿਲਾਫ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਰਗੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਹੋਣਗੀਆਂ ਹੀ। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਸੁਭਾਗ ਨਾਲ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨੌਜਵਾਨ ਲੋਕ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ 82 ਸਾਂਸਦਾਂ ਦੀ ਉਮਰ 40 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਕਾਂਗਰਸੀ ਹਨ। ਉਵੇਂ ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚੀ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰੀਏ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪੁਰਾਣੇ ਚਿਹਰੇ ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣਗੇ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕੀ ਏਜੰਡੇ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਵਰਗੇ ਹੀ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਇਹ ਪੁਰਾਣੀ ਅੰਬੈਸਡਰ ਕਾਰ ਵਾਂਗ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਆਪਣਾ ਬੰਪਰ ਬਦਲ ਕੇ ਨਵੀਂ ਦਿਖਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਡਾ. ਸਿੰਘ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਜਤਾ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਪਿਛਲੀ ਵਾਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਵਧੀਆ ਟੀਮ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਲਿਹਾਜ਼ਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੂਜਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਠੀਕ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੂਜਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਇਹ ਸਿਰਫ ਨੌਜਵਾਨ ਸਾਂਸਦ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੁੱਗਣੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿਚ ਕਰੋੜਪਤੀ ਵੀ ਦੁੱਗਣੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਕੋਈ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨੀਂ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਆਦਰਸ਼ ਬੀਤੇ ਵਿਚ ਚਲੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ

ਪ੍ਰੀਤੀਸ਼ ਨੰਦੀ

ਰਾਜਨੀਤੀ ਪੈਸਾ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਜ਼ਰੀਆ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਜਿਹੜਾ ਖਰਚਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਮੁੱਲ ਦੇਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਮਕਸਦ ਕੀ ਹੈ। ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਸਮੂਹਾਂ 'ਤੇ ਹੋਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਬਰਸਾਉਣਾ ਅਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ। ਇਹੀ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਇਕ ਬੇਦਾਗ ਅਕਸ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਵੈਸੇ ਇਕ ਚੰਗੀ ਖ਼ਬਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵਿਚ ਇਸ ਵਾਰੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਹਿਲਾ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਮੈਂਬਰ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਲਿੰਗਕ ਵਿਤਕਰਿਆਂ ਨਾਲ ਲੜਦੇ ਹੋਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਮੌਕਿਆਂ ਦੇ ਨਵੇਂ ਬੂਹੇ ਖੋਲ੍ਹ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਜਿਹੜੇ ਪਰੰਪਰਿਕ ਰਾਜਨੀਤਕ ਵਰਗਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ। ਇਕ ਹੋਰ ਚੰਗੀ ਖ਼ਬਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਾਤੀ, ਧਰਮ ਅਤੇ ਖੇਤਰ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮਸਲਿਆਂ ਦੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਭੂਮਿਕਾ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਹੀ ਮੁੱਖ ਮੁੱਦਾ ਸੀ।

ਇਕ ਚੰਗੀ ਖ਼ਬਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵਿਚ ਇਸ ਵਾਰੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਹਿਲਾ ਸਾਂਸਦ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਲਿੰਗਕ ਵਿਤਕਰਿਆਂ ਨਾਲ ਲੜਦੇ ਹੋਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਮੌਕਿਆਂ ਦੇ ਨਵੇਂ ਦੁਆਰ ਖੋਲ੍ਹ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਲੋਕ ਪਰੰਪਰਿਕ ਰਾਜਨੀਤਕ ਵਰਗ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ। ਇਕ ਹੋਰ ਚੰਗੀ ਖ਼ਬਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਾਤੀ, ਧਰਮ ਅਤੇ ਖੇਤਰ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮਸਲਿਆਂ ਦੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਭੂਮਿਕਾ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਹੀ ਮੁੱਖ ਮੁੱਦਾ ਸੀ।

ਜਨਤਾ ਨੇ ਬਦਲਾਅ ਦੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ ਲਈ ਵੋਟ ਦਿੱਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਵਾਦਗ੍ਰਸਤ ਮਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਨਾਰੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਹੜੇ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਸਾਡੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੂੰ ਸਤਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਕੀ ਇਸ ਦਾ ਇਹ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਵੀ.ਪੀ. ਸਿੰਘ ਦੀ ਵਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਚੁਪਚਾਪ ਦਫਨ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਜਾਂ ਮਾਇਆਵਤੀ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ? ਕੀ ਇਸ ਦਾ ਇਹ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਹੁਣ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ (ਹੋਰ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਭਾਈਚਾਰੇ) ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਅਹੁਦੇ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨਹੀਂ ਹਨ? ਕੀ ਇਸ ਦਾ ਇਹ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਲਾਲੂ ਪ੍ਰਸਾਦ ਯਾਦਵ ਅਤੇ ਮੁਲਾਇਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ?

ਕੋਈ ਵੀ ਭਾਵਨਾ ਇੰਨੀ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਪਿੱਛਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੀ। ਪਰ ਹਾਂ, ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਪੁਨਰਨਿਰਮਾਣ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਪੁਨਰ ਉਥਾਨ ਖਾਤਰ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ

ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਪਿੱਛੇ ਛੁੱਟ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਗਲੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ 'ਤੇ ਤਾਲਬਾਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਲਿੰਟੋ ਚੁਪ ਚਾਪ ਸੋਧ ਲਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਨੇਪਾਲ ਦੇ ਮਾਓਵਾਦੀ ਅਤੇ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਦੇ ਹੂਜੀ ਗੰਭੀਰ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹਨ। ਪਰ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹੀ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ, ਜਿਹੜਾ ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੀਹ 'ਤੇ ਲਿਆਉਣਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਡਾ. ਸਿੰਘ ਇਸ ਨੂੰ 100 ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਇਸ ਦੇ ਦੂਜੇ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਦੇਖੀਏ ਤਾਂ ਬੁਰੀ ਖ਼ਬਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਸਾਡੇ ਇਥੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਰਿਕਾਰਡ ਵਾਲੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਈ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਐਲਾਨੀ ਜਾਇਦਾਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਟੈਕਸ ਵਿਵਸਥਾ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਲੋਕ ਵੀ ਹੈਰਾਨ ਹਨ। ਹਕੀਕਤ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਜਾਇਦਾਦ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਈ ਸਾਂਸਦ (ਅਤੇ ਸਾਂਸਦ ਬਣਨ ਦੇ ਇਛੁੱਕ) ਟੈਕਸਦਾਤਾਵਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚੋਂ ਗਾਇਬ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਫ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜਨੀਤੀ ਇਕ ਬੇਹੱਦ ਕਮਾਊ ਜ਼ਰੀਆ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਪਿਛਲੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿਚ ਹੋਏ ਵਾਧੇ ਤੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਹੈਰਾਨੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਈ ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ, ਧੀਆਂ ਅਤੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਵਾਰੀ ਅਗੇ ਲੈ ਆਏ ਹਨ। ਹੁਣ ਇਥੇ ਭਾਈ-ਭਤੀਜਾਵਾਦ ਕੋਈ ਗੰਦਾ ਸ਼ਬਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਕਿਸ ਦੀ ਕਮੀ ਖਟਕ ਰਹੀ ਹੈ? ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਦੀ? ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਹਾਂ ਤਾਂ ਇਸ ਨੌਜਵਾਨ 'ਤੇ ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਦੇ ਵਾਅਦਿਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਭਾਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਪਾਉਣੀ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਸ ਦਾ ਤਾਜ਼ਗੀ ਭਰਿਆ ਚਿਹਰਾ ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਲੁਭਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਸ 'ਤੇ ਭਾਰੀ ਉਮੀਦਾਂ ਦਾ ਬੋਝ ਪਾ ਕੇ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਦੀ ਹਕੀਕੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿਓ। ਜੇਕਰ ਉਹ ਇਹ ਭੂਮਿਕਾ ਬੇਹਤਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਿਭਾਅ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਬਦਲਾਅ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਵੱਡੀਆਂ-ਵੱਡੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਹਕੀਕਤ ਵਿਚ ਬਦਲਾਅ ਲਈ ਵੋਟ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ। ਅਸੀਂ ਦਰਅਸਲ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਲਈ ਵੋਟ ਦਿੱਤੀ। ਅਸੀਂ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਨੂੰ ਸਥਿਰਤਾ ਸਮਝ ਲਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਸਥਿਰਤਾ ਦੇ ਲਿਹਾਜ਼ ਤੋਂ ਕਾਰਗਰ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਗਲਤੀ ਕਰੇਗੀ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਇਹ ਸਮਝਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵੋਟਰਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਇਸ ਲਈ ਚੁਣਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਪਿਛਲੀ ਵਾਰੀ ਚੰਗਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵੋਟਰ ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਵਾਪਸ ਲਿਆਏ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਨਾ ਚੁਣਨ 'ਤੇ ਅਸਥਿਰਤਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਭਾਰਤੀ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਅਸਥਿਰਤਾ ਨੂੰ ਹੋਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੇਰ ਤੱਕ ਸਹਿਣ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਗੁੰਝਲ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਨਾਂਹ ਕਰਨੀ ਕੋਈ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਜੂਨ 84 ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਹਫ਼ਤਾ ਅਸੀਂ ਇੰਜ ਗੁਜ਼ਾਰਿਆ

ਪੂਰੇ ਪੱਚੀ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਪੁਰਾਣੀ ਨਿੱਜੀ ਡਾਇਰੀ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਨਾਲ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਚੰਦਰੇ ਦਿਨਾਂ ਅਤੇ ਕੁਲਹਿਣੀਆਂ ਰਾਤਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਖੌਫ਼ਜ਼ਦਾ ਪਲਾਂ ਦੀ ਦਾਸਤਾਂ ਲਿਖਣ ਲੱਗਿਆਂ ਹਾਂ ਤਾਂ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਉਹੀ ਮੌਤ ਦੇ ਸਾਥੇ ਵਰਗਾ ਡਰ ਤੇ ਸਹਿਮ, ਪਰਛਾਵੇਂ ਵਾਂਗ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਖੁਦ ਨੂੰ ਖਤਰਨਾਕ ਗੁੰਮ-ਸੁੰਮ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਲਾਪਤਾ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਆਪਣੇ ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਦੀ ਉੱਘ-ਸੁੱਘ ਲੈਣ ਲਈ ਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਤੱਕ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਨਹਿਰ ਦੇ ਕੰਢੇ ਮੱਝਾਂ ਚਾਰਦੇ ਗੁੱਜਰਾਂ ਜਾਂ ਰਸਤੇ 'ਚ ਟਕਰਦੇ ਕਿਸੇ ਵਿਰਲੇ ਟਾਵੇਂ ਰਾਹੀਂ-ਮੁਸਾਫਿਰ ਤੋਂ 'ਅੱਗੇ ਕਿਤੇ ਮਿਲਟਰੀ ਜਾਂ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲੇ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਖੜ੍ਹੇ?' ਦਾ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਦਾ, ਬੰਗੇ ਵਲ ਵਧਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਜਿੱਥੋਂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਮੇਰਾ ਛੋਟਾ ਭਰਾ ਆਪਣੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸਾਥੀਆਂ ਸਮੇਤ ਜੂਨ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਤੋਂ ਹੀ ਗੁੰਮ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਚੜ੍ਹੀ, ਮੱਕੀ ਜਾਂ ਕਮਾਦ ਕੋਲੋਂ ਲੰਘਣ ਲੱਗਿਆਂ ਕੰਨੀਂ ਪਿਆ ਕੋਈ ਅਚਨਚੇਤੀ ਖੜਾਕ, ਜਿਵੇਂ ਮੈਨੂੰ ਰਫਲਾ ਵਾਲੇ ਫੌਜੀਆਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਵਾ ਦਿੰਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਪਲ ਯਾਦ ਕਰਕੇ ਮੇਰੇ ਹੁਣ ਵੀ ਰੌਂਗਟੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚੇ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ, ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ 'ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼' ਕਪਟੀ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਦੀ ਵਲ ਛਲ ਵਾਲੀ ਕੁਟਲਨੀਤੀ ਕਾਰਨ, ਜੂਨ ਚੁਰਾਸੀ ਦੇ ਘੱਲੂ-ਘਾਰੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਆ ਪਹੁੰਚਿਆ ਸੀ। ਸ਼੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰੋਂ ਸੌ ਕੁ ਮੀਲ ਦੂਰ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਆਮ ਵਾਂਗ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਤੀਤ ਕਰ ਰਹੇ ਸਾਂ। ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਪਿਛੋਕੜ ਵਾਲਾ ਪਰਿਵਾਰ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਅਸੀਂ ਵੀ ਚੱਲ ਰਹੇ ਖਾੜਕੂਵਾਦ ਦੇ ਉਤਰਾਅ ਚੜ੍ਹਾ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਾਂ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਲੋਂ ਲਗਾਏ ਮੋਰਚੇ ਦੌਰਾਨ ਦਸ ਗਿਆਰਾਂ ਮਹੀਨੇ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਬਿਤਾਉਣ ਮਗਰੋਂ, ਮੈਥੋਂ ਛੋਟਾ ਭਰਾ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਮੈਂ ਘਰੇਲੂ ਕਿਰਤ-ਵਿਰਤ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਬਤੌਰ ਅਖੰਡ ਪਾਠੀ ਵੀ ਵਿਚਰਦਾ ਸਾਂ। ਸਿੱਖ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਕਾਲਜ ਤੋਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹੈੱਡ-ਗ੍ਰੰਥੀ ਰਹੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਇਕ ਨਿਕਟਵਰਤੀ ਪਾਸੋਂ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ (ਲੜੀ ਵਾਰ ਸਰੂਪ) ਦੀ ਸੰਬਿਆ ਲੈਣ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪੁਰਾਤਨ ਸਿੱਖ ਸਾਹਿਤ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਪਾਰਖੂ ਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰ ਮੇਰੀ ਚੰਗੀ ਕਦਰ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਕਾਲਜ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਕਰਵਾਏ ਜਾਂਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਮੈਂ ਸਟੇਜ-ਸਕੱਤਰੀ ਤੇ ਹੋਰ ਸੇਵਾਵਾਂ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸਾਂ।

ਮੇਰੇ ਪਿੰਡੋਂ ਤਿੰਨ ਕੁ ਮੀਲ 'ਤੇ ਸਥਿਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪਿੰਡ ਮੀਰਪੁਰ ਜੱਟਾਂ ਦਾ ਸਰਪੰਚ ਸ. ਦਰਸਨ ਸਿੰਘ (ਜੋ ਖੁਦ ਬੁਲੰਦ ਮਿੱਠੀ ਆਵਾਜ਼ ਦਾ ਮਾਲਕ ਚੋਟੀ ਦਾ ਅਖੰਡ ਪਾਠੀ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਗੁਰੂ-ਘਰ ਵਿਖੇ ਸਵੇਰੇ-ਸ਼ਾਮ ਸ਼੍ਰੀ ਮੁੱਖ ਵਾਕ ਲੈਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਖੁੰਝਾਉਂਦਾ!) ਮੇਰਾ ਵੀ ਚੰਗਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸੀ। ਇਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਬੇਟੀ ਦਾ ਵਿਆਹ ਨੀਯਤ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ 7 ਜੂਨ 1984 ਦਾ। ਲਾਗਲੇ ਕਸਬੇ ਜਾਡਲਾ ਤੋਂ ਬਰਾਤ ਚੱਲਦੀ ਸੀ। ਸਰਪੰਚ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਸਦਕਾ ਜਾਡਲੇ, ਮੁੰਡੇ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਘਰੇ ਤਿੰਨ ਜੂਨ ਤੋਂ ਪੰਜ ਜੂਨ ਤੱਕ ਕਰਵਾਏ ਸ਼੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਵਿਚ ਵੀ ਮੈਂ ਸ਼ਾਮਲ ਸਾਂ। ਤਕਰੀਬਨ ਛੇ ਫੁੱਟ ਕੁ ਮਹੀਨਾ ਪਹਿਲੋਂ ਹੀ ਇਹ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤਹਿ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਦੋਵੇਂ ਪਾਸੇ ਚੰਗੇ ਸਰਦੇ-ਪੁੱਜਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਧੂਮ-ਧਾਮ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ।

ਉਧਰ 31 ਮਈ ਅਤੇ 1 ਜੂਨ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਚੌਕ ਘੰਟਾ ਘਰ ਸਾਹਮਣੇ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਐਫ. ਦੇ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਵਲੋਂ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ 'ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਵਰਾਉਣ ਦੀ ਦਰਦਨਾਕ ਖ਼ਬਰ ਆ ਗਈ। ਜਾਡਲੇ ਮੁੰਡੇ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਘਰ ਤਿੰਨ ਜੂਨ ਨੂੰ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਅਰੰਭ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ, ਭਾਵ ਦੋ ਜੂਨ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿਚ ਫੌਜ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦੀ ਮਨਹੂਸ ਖ਼ਬਰ ਆ ਗਈ। ਜਾਡਲੇ ਦੇ ਜੂਨ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਅਖੰਡ ਪਾਠ

ਦੀ ਅਰੰਭਤਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਿਆਣੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨਾਲ ਇਸ ਘਰ ਦੇ ਮੁਖੀਆਂ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਗੰਭੀਰ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਮੀਰਪੁਰੀਆ ਸਰਪੰਚ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਇਆ। ਮੈਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯਾਦ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਇਹੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਵਿਆਹ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕੈਂਸਲ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਜੱਗੋਂ ਤੇਰਵੀਂ ਹੋਣ ਲੱਗੇ! ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਸਮੂਹ 'ਚ ਫੌਜਾਂ ਵਤਨ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਕਿਸੇ ਦੇ ਚਿੰਤ-ਚੇਤੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਐਡਾ ਭਿਆਨਕ ਭਾਣਾ ਵਰਤ ਜਾਏਗਾ?

ਸੋ ਰਾਏ-ਮਸ਼ਵਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਦੋ ਜੂਨ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਅਰੰਭ ਕਰਵਾ ਕੇ ਸਰਪੰਚ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਘਰੇ ਵਿਆਹ ਦੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ 'ਚ ਜਾ ਜੁੱਟਿਆ। ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਮਤਲਬ 3 ਜੂਨ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਸ਼੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਗੋਲਾਬਾਰੀ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਖ਼ਬਰਾਂ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਜਾਡਲੇ ਚਾਰ ਜੂਨ ਨੂੰ ਭੋਗ ਪਾ ਕੇ, ਪੰਜ ਜੂਨ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਮੀਰਪੁਰ ਸਰਪੰਚ ਦੇ ਘਰ ਬੇਟੀ ਦਾ ਆਨੰਦ ਕਾਰਜ ਨਿਰਵਿਘਨਤਾ ਸਹਿਤ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਨਾਲ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਅਰੰਭ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਘਰ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਬਾਬੇ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਪਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰੋਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਨੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਚਿੰਤਾਤੁਰ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਰਿਕਰਮਾ ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਹੋਰ ਤੇਜ਼ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਕਨਸੋਆਂ ਨੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਚਿਹਰਿਆਂ 'ਤੇ ਪਿੱਲਤਣ ਲੈ ਆਈ। ਆਲਿਉਂ ਦੁਆਲਿਉਂ ਭੈੜੀਆਂ ਭੈੜੀਆਂ ਅਫਵਾਹਾਂ ਵੀ ਸੁਣਨ 'ਚ ਆਉਣ ਲੱਗੀਆਂ। ਖ਼ਬਰਾਂ ਸੁਣਨ ਦਾ ਇਕੋ ਇਕ ਸਰੋਤ ਰੇਡੀਉ ਸੀ, ਜੋ ਪਿੰਡ ਦੀ ਬਿਜਲੀ ਗੁੱਲ ਹੋਣ ਨਾਲ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ। ਹੱਟੀ ਤੋਂ ਚਾਰ ਸੈਲ ਮੰਗਵਾ ਕੇ ਰੇਡੀਉ ਚੱਲਦਾ ਕੀਤਾ। ਜਦ ਵੀ ਖ਼ਬਰਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਬੁਲੇਟਿਨ ਆਉਂਦਾ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਭੱਜ ਕੇ ਰੇਡੀਉ ਵਾਲੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਨੂੰ ਭੱਜਦੇ। ਪੂਰੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਰਫਿਊ ਲਾਗੂ ਹੋ ਜਾਣ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਸੁਣ ਕੇ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਹੱਕੇ-ਬੱਕੇ ਰਹਿ ਗਏ। ਖ਼ਬਰਾਂ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਫੌਜ ਦੀ ਕਿਹੜੀ ਕਿਹੜੀ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਲ ਤੋਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਫੌਜ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸੂਚਨਾ ਸੁਣ ਕੇ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਸਭ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠੋਂ ਮਿੱਟੀ ਨਿਕਲ ਗਈ।

ਚਾਅਵਾਂ-ਲਾਡਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਧੀ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦੀ ਤਿਆਰੀ 'ਚ ਰੁੱਝਿਆ ਸਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਗੁੰਮ ਸੁੰਮ ਜਿਹਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਕੋਠੇ 'ਤੇ ਟੰਗਿਆ ਗਿਆ ਲਾਊਡ ਸਪੀਕਰ ਬੱਲੇ ਲਾਹ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਘਰ ਆਏ ਹਲਵਾਈ ਨੂੰ ਵੀ ਮੋੜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਪੰਜ ਜੂਨ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਵੀ ਉੱਠ ਉੱਠ ਕੇ ਖ਼ਬਰਾਂ ਸੁਣਦੇ ਰਹੇ। ਛੇ ਜੂਨ ਸਵੇਰੇ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੋਹਰਲੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਗਹਿਗੱਚ ਲੜਾਈ ਦੀਆਂ ਭਿਆਨਕ ਖ਼ਬਰਾਂ ਸੁਣੀਆਂ। ਘਰ ਦੀਆਂ ਬੀਬੀਆਂ ਨੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ-ਪਾਣੀ ਤਾਂ ਤਿਆਰ ਕਰ ਲਿਆ, ਪਰ ਨਾ ਹੀ ਪਾਠੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਅੰਨ-ਜਲ ਮੂੰਹ ਨੂੰ ਲਾਇਆ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਰਪੰਚ, ਉਸਦੇ ਭਰਾਵਾਂ ਜਾਂ ਨੌਜਵਾਨ ਬੇਟਿਆਂ ਨੇ। ਸਹਿਰ ਵਰਗੀ ਗਹਿਮਾ-ਗਹਿਮੀ ਵਾਲੇ ਭਾਰੇ ਪਿੰਡ ਮੀਰਪੁਰ ਜੱਟਾਂ ਵਿਚ ਮੁਰਦੇਹਾਣੀ ਜਿਹੀ ਛਾ ਗਈ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਕਈ ਨੀਲੀਆਂ-ਪੀਲੀਆਂ ਦਸਤਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਸੱਜਣ, ਅਫਸੋਸ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਾਂਗ ਸਰਪੰਚ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਜਿੰਦ ਜਾਨ ਤੋਂ ਪਿਆਰੇ ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਫੌਜਾਂ ਦੀ ਚੜ੍ਹਾਈ? ਇਹ ਅਣਕਿਆਸਿਆ ਕਹਿਰ ਭਰਿਆ ਸਵਾਲ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਛੇ ਜੂਨ ਦੁਪਹਿਰ ਇਕ ਵੱਜ ਕੇ ਚਾਲੀ ਮਿੰਟ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਖ਼ਬਰਾਂ ਦਾ ਬੁਲੇਟਿਨ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ। ਵਰਾਂਡੇ 'ਚੋਂ ਉੱਠ ਕੇ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਜਣੇ ਰੇਡੀਉ ਵਾਲੇ ਕਮਰੇ ਅੰਦਰ ਨੂੰ ਦੌੜੇ। ਸੁਰਿੰਦਰ 'ਬਤਰਾ' ਨਾਂ ਵਾਲੀ ਬੀਬੀ ਨੇ 'ਇਹ ਅਕਾਸ਼ ਬਾਣੀ ਏ' ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਹਿ ਅਣਹੋਣੀ ਸੁਣਾਈ-

“.....ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ, ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ, ਬਾਬਾ ਠਾਰਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜਨਰਲ ਸੁਬੇਗ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੋਹਰਲੇ ਪਾਸੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੇ ਬੜਿਆਂ ਕੋਲੋਂ ਬਰਾਮਦ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ...!”

ਦਿਲਾਂ ਨੂੰ ਚੀਰਦੀ ਇਹ ਮਨਹੂਸ ਖ਼ਬਰ ਸੁਣ ਕੇ ਜਿੱਥੇ ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਖੜ੍ਹਾ-ਬੈਠਾ ਸੀ, ਬਾਈਂ ਸੁੰਨ ਹੋ ਗਿਆ! ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਵਲ ਨੂੰ ਡੱਰ ਭੱਰ ਹੋ ਕੇ ਦੇਖਣ ਲੱਗੇ। ਪਿੰਡ ਦਾ ਇਕ ਬਜ਼ੁਰਗ ਬਾਪੂ ਸੰਤਾ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਲੰਬੇ ਦਾਹੜੇ 'ਤੇ ਹੱਥ ਫੇਰਦਿਆਂ ਹੌਕਾ ਭਰ ਕੇ ਬੋਲਿਆ-

“ਦੁਸ਼ਮਣ ਬਾਤ ਕਰੇ ਅਣਹੋਣੀ” ਵਾਲੀ ਕਹਾਵਤ, ਸਾਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਤੱਕ ਇਸ ਕਰਕੇ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਈ, ਕਿਉਂਕਿ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਫੌਜਾਂ ਦੀ ਚੜ੍ਹਾਈ ਬਾਰੇ ਅਸੀਂ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸੋਚਿਆ...ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਆਪਣੇ' ਹੀ ਸਮਝ ਰਹੇ ਸਾਂ, ਲੇਕਿਨ....!”

ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਉਹ ਕੁਝ ਨਾ ਬੋਲ ਸਕਿਆ। ਰੇਡੀਉ ਤੋਂ ਹੋਰ ਖ਼ਬਰਾਂ ਸੁਣਨ ਦੀ ਕੋਈ ਖਾਹਿਸ਼ ਨਾ ਰਹੀ। ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਸਾਰੇ ਜਣੇ ਬਾਹਰ ਵਰਾਂਡੇ 'ਚ ਡੱਠੇ ਹੋਏ ਮੰਜਿਆਂ ਉੱਪਰ ਚੁੱਪ-ਗੁੱਤੁਪ ਹੋਏ ਬੈਠੇ ਰਹੇ। ਮੁੱਕਦੀ ਗੱਲ ਛੇ ਤੇ ਸੱਤ ਜੂਨ ਦੀ ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਰਾਤ ਸਰਪੰਚ ਦਾ ਸਾਰਾ ਟੱਬਰ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਵਾਲੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਕੋਲ ਬਹਿ ਕੇ ਪਾਠ ਸੁਣਦਾ ਰਿਹਾ। ਸਵੇਰੇ ਸੁਵਖਤੋਂ ਹੀ ਬੋੜਾ ਜਿਹਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਬਣਾ ਕੇ ਭੋਗ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਮੀਰਪੁਰ ਜੱਟਾਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਮੱਝਾਂ ਚਾਰਨ ਵਾਲੇ

ਕੀਰਤਨ ਦੌਰਾਨ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਹੀ ਭਾਈ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਦੋਂ ਗਰਜ਼ਵੀਂ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ “ਕੁੱਤਾ ਰਾਜ ਬਠਾਲੀਐ ਫਿਰ ਚੱਕੀ ਚੱਟੈ” ਅਤੇ ਆਸਾ ਰਾਗ ਵਿਚਲੇ ਬਾਬਰ-ਬਾਣੀ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹਦੇ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਦਿਲਾਂ ਨੂੰ ਠੰਢ ਪੈਂਦੀ ਮਾਲੂਮ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਅਕਸਰ ਨਿਮਰਤਾ 'ਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਜੀ, ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਮੰਦਾ-ਚੰਗਾ ਬੋਲਣ ਜਾਂ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢਣ ਦੀ ਵਾਦੀ ਤੋਂ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਵਰਜਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ, ਉਦੋਂ ਆਪ ਇੰਨੇ ਚਿੜਚਿੜੇ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਕਿ ਆਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਉਡਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਕੋਈ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਜਾਂ ਜਹਾਜ਼ ਦੇਖਦਿਆਂ ਸਾਰ ਆਪਣਾ ਢਾਂਗੂ ਉਤਾਹ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਮਣ-ਮਣ ਦੀਆਂ ਗਾਲਾਂ ਦੇਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ। “ਆਪਣੀ ਮਾਂ...ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਗੁਰੂ ਘਰੋਂ ਕਿਆ ਕਿਆ ਢੋਈ ਜਾਂਦੈ ਐ...ਹਰਾਮ...!” ਲਾਪਤਾ ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਦੀ ਬੈਰ-ਸੁੱਖ ਮੰਗਣ ਲਈ ਅਰਦਾਸਾਂ ਕਰਦੀ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਇਕ ਜੁਬਾਨੇ ਮੈਨੂੰ ਬੰਗੇ ਕਾਲਜ ਜਾ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਦੱਸ-ਭੱਖਲ ਕੱਢਣ ਲਈ ਕਹਿੰਦੀ ਤਾਂ ਘੜੀ ਕੁ ਮਗਰੋਂ ਆਪੇ ਹੀ ‘ਬਾਹਰ ਮਾਹੌਲ ਬੜਾ ਖਰਾਬ ਹੈ’ ਕਹਿ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਘਰੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਨਸੀਹਤ ਦੇਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ।

ਕੁਝ ਪਾਲੀਆਂ ਨੇ ਨਹਿਰ ਤੋਂ ਮੁੜ ਕੇ ਆਉਂਦਿਆਂ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਨਹਿਰ ਦੀ ਪਟੜੀ ਉੱਪਰ ਮਿਲਟਰੀ ਵਾਲੇ ਗਸਤ ਕਰਦੇ ਫਿਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਆਉਂਦੇ ਜਾਂਦੇ ਰਾਹੀਂ-ਮੁਸਾਫਰ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਗੱਡੀਆਂ 'ਚ ਬਹਾਈ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਲੀਆਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਮੈਂ ਉਧਰ ਨੂੰ ਨਾ ਜਾਵਾਂ। ਜਦ ਕਿ ਮੇਰਾ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਤੇ ਨੇੜਲਾ ਰਸਤਾ ਨਹਿਰ ਦੀ ਪਟੜੀ ਹੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਲਾਹ ਮੰਨ ਕੇ ਮੈਂ ਓਟਾਲਾਂ ਤੇ ਬੀਰੇਵਾਲ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਜਾਡਲੇ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਇੱਥੇ ਮੈਨੂੰ ਮਜ਼ਾਰਾ ਕਲਾਂ ਦਾ ਇਕ ਸਾਬਕਾ ਫੌਜੀ ਮਿਲਿਆ, ਜੋ ਰਾਹਾਂ ਵਲੋਂ ਜਾਡਲੇ ਆਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਚੱਪੇ ਚੱਪੇ 'ਤੇ ਆਰਮੀ ਦੇ ਸੈਨਕ ਘੁੰਮਦੇ ਫਿਰਦੇ ਨੇ। ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਘਰੇਲੂ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਕੁਝ ਸਮਾਨ ਖਰੀਦ ਕੇ ਰੱਖ ਲੈ। ਲੰਡ ਪੈਣ 'ਤੇ ਕਹਿ ਦੇਈ ਕਿ ਮੈਂ ਇਹ ਸਮਾਨ ਖਰੀਦਣ ਵਾਸਤੇ ਜਾਡਲੇ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹੀ ਗੱਲ ਹੋਈ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਪਹੁੰਚਣ ਤੱਕ ਤਿੰਨਾ ਮੀਲਾਂ ਦੇ

ਫਾਸਲੇ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਦੋ ਥਾਂ ਮਿਲਟਰੀ ਵਾਲੇ ਮਿਲੇ। ਦੋਹੀਂ ਬਾਈਂ ਝੋਲੇ ਦੇ ਸਮਾਨ ਨੇ ਮੇਰਾ ਛੁਟਕਾਰਾ ਤਾਂ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ, ਪਰ ਬਿਸਤ ਦੁਆਬਾ ਨਹਿਰ ਦੇ ਪੁਲ 'ਤੇ ਮਿਲੀ ਸੈਨਕ-ਟੁਕੜੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਦਾਹੜੇ ਕਟੇ, ਪੱਗ ਵਾਲੇ 'ਸਰਦਾਰ' ਦੀ ਇਕ ਬਿਨਾਂ ਵਜਾਹ ਗਾਲੂ ਵਰਗੀ ਟਿੱਪਣੀ ਨੇ ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਖੱਟਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਮਦਰਾਸੀ ਜਿਹੇ ਜਾਪਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਫੌਜੀਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਇਸ ਪੱਗ ਵਾਲੇ ਭਰਾ ਵਲ ਮੈਂ ਤਾਂ ਅਪਣੱਤ ਜਿਹੀ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ। ਪਰ ਉਹ ਅੱਗਿਉਂ ਆਪਣੀ ਗੰਨ ਦੀ ਸੰਗਲੀ ਨੂੰ ਛਣਕਾ ਕੇ ਬੋਲਿਆ- “ਬੰਨ੍ਹੀ ਫਿਰਦੇ ਐ ਪੱਗਤਾ!” ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹੜੀ 'ਨਸਲ' ਦਾ 'ਸਿੱਖ' ਹੋਵੇਗਾ ਉਹ!

ਪੰਜਾਂ ਛੋਆਂ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੇ ਘਰ ਆਇਆ ਸਾਂ। ਘਰ ਵੜਦਿਆਂ ਹੀ ਮੇਰੀ ਮਾਂ, ਮੇਰੇ ਸਾਈਕਲ ਦੇ ਹੈੱਡਲ ਉਪਰ ਦੁਹੱਬਤ ਮਾਰ ਕੇ ਰੋਂਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਕਹਿੰਦੀ...“ਪਾਪੀਆਂ ਨੇ ਕਹਿਰ ਵਰਤਾ ਦਿੱਤਾ, ਪੁੱਤਾ!” ਨਿੰਮ ਬੱਲੇ ਅਲਾਣੀ ਮੰਜੀ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਭਾਈ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਮੇਰੇ ਵਲ ਦੇਖ ਕੇ ਅੱਖਾਂ ਭਰ ਲਈਆਂ- “ਕਾਕਾ, ਬਹੁਤ ਮਾੜਾ...!” ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਵਾਕ ਪੂਰਾ ਨਾ ਹੋਇਆ। ਜੇਬ 'ਚੋਂ ਰੁਮਾਲ ਕੱਢ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਖਾਂ ਪੂੰਝੀਆਂ। ਘਰ ਵਿਚ ਸਮਸਾਨ ਭੂਮੀ ਵਰਗਾ ਸੰਨਾਟਾ ਛਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਤਿੰਨ ਬੱਚੇ ਵੀ ਸਹਿਮੇ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਇਧਰ-ਉਧਰ ਦੇਖ ਕੇ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਫਿਰ ਰੋਣ ਲੱਗ ਪਈ “....ਹਫ਼ਤਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਉਹ ਤਾਂ ਕਾਲਜ ਤੋਂ ਮੁੜ ਕੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਇਆ!” ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਦਾ ਸਵਰਗਾਂ ਵਿਚ ਵਾਸਾ ਹੋਵੇ! ਦੇਖੋ ਉਸਦਾ ਗੁਰੂ-ਘਰ ਪ੍ਰਤੀ ਮੋਹ ਪਿਆਰ ਤੇ ਸਿਦਕ!! ਮਾਰੋ-ਮਾਰੀ ਦੇ ਖਤਰਨਾਕ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਜਵਾਨ ਪੁੱਤ ਦੀ ਗੁੰਮਸੁਦਚੀ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਦੱਸੀ, ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਘੱਲੂਘਾਰੇ 'ਤੇ ਹੁੰਝ ਕੇਰੇ!!! ਮਾਂ ਤਾਂ ਹੁੰਦੀ ਹੀ ਮਹਾਨ ਹੈ, ਪਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਦਰ-ਘਰ ਪ੍ਰਤੀ ਅਨੂਠੀ ਸਰਧਾ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਮੇਰਾ ਸੌ ਸੌ ਪ੍ਰਣਾਮ!

ਅੱਠ ਜੂਨ ਸਵੇਰੇ ਜਲੰਧਰ ਰੇਡੀਉ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਭਾਈ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਦੀ ਗਾਈ ਹੋਈ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਪ੍ਰਸਾਰਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਬਾਅਦ 'ਚ ਅਨਾਉਂਸਰ ਵਲੋਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਰਿਲੇਅ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਫੇਰ ਕਈ ਦਿਨ ਭਾਈ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ ਰਾਹੀਂ ਜੱਥੇ ਵਲੋਂ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਆਉਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਰੇਡੀਉ ਤੋਂ ਕੀਰਤਨ ਸੁਣਦਿਆਂ ਕਈ ਵਾਰ ਪਿੱਛਿਉਂ ਗੋਲੀ ਚੱਲਦੀ ਦੀ ਠਾਹ-ਠੂਹ ਵੀ ਸਾਫ ਸੁਣਾਈ ਦਿੰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ।

ਕੀਰਤਨ ਦੌਰਾਨ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਹੀ ਭਾਈ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਦੋਂ ਗਰਜ਼ਵੀਂ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ “ਕੁੱਤਾ ਰਾਜ ਬਠਾਲੀਐ ਫਿਰ ਚੱਕੀ ਚੱਟੈ” ਅਤੇ ਆਸਾ ਰਾਗ ਵਿਚਲੇ ਬਾਬਰ-ਬਾਣੀ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹਦੇ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਦਿਲਾਂ ਨੂੰ ਠੰਢ ਪੈਂਦੀ ਮਾਲੂਮ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਅਕਸਰ ਨਿਮਰਤਾ 'ਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਜੀ, ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਮੰਦਾ-ਚੰਗਾ ਬੋਲਣ ਜਾਂ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢਣ ਦੀ ਵਾਦੀ ਤੋਂ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਵਰਜਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ, ਉਦੋਂ ਆਪ ਇੰਨੇ ਚਿੜਚਿੜੇ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਕਿ ਆਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਉਡਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਕੋਈ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਜਾਂ ਜਹਾਜ਼ ਦੇਖਦਿਆਂ ਸਾਰ ਆਪਣਾ ਢਾਂਗੂ ਉਤਾਹ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਮਣ-ਮਣ ਦੀਆਂ ਗਾਲਾਂ ਦੇਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ। “ਆਪਣੀ ਮਾਂ...ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਗੁਰੂ ਘਰੋਂ ਕਿਆ ਕਿਆ ਢੋਈ ਜਾਂਦੈ ਐ...ਹਰਾਮ...!”

ਲਾਪਤਾ ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਦੀ ਬੈਰ-ਸੁੱਖ ਮੰਗਣ ਲਈ ਅਰਦਾਸਾਂ ਕਰਦੀ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਇਕ ਜੁਬਾਨੇ ਮੈਨੂੰ ਬੰਗੇ ਕਾਲਜ ਜਾ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਦੱਸ-ਭੱਖਲ ਕੱਢਣ ਲਈ ਕਹਿੰਦੀ ਤਾਂ ਘੜੀ ਕੁ ਮਗਰੋਂ ਆਪੇ ਹੀ ‘ਬਾਹਰ ਮਾਹੌਲ ਬੜਾ ਖਰਾਬ ਹੈ’ ਕਹਿ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਘਰੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਨਸੀਹਤ ਦੇਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸਰਹੱਦਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਜਨਮੀ ਮੇਰੀ ਮਾਂ, ਕਦੇ ਸਾਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਪੰਜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਾਕੇ ਵੇਲੇ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣਾਉਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ। ਇਧਰੋਂ

ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦੁਪਾਲਪੁਰ

ਉਧਰੋਂ ਆਈਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਜਾਂ ਰੋਜ਼ ਰੋਜ਼ ਉਡਦੀਆਂ ਅਫਵਾਹਾਂ ਬਾਰੇ ਸਾਡੇ ਘਰ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਹੀ ਤਬਸਰਾ ਹੁੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਛੋਟੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਪੁੱਤਰ ਬਾਬਾ ਸੂਰਜ ਮੱਲ ਜੀ ਦੀ ਅੰਸ਼-ਬੰਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ, ਸਾਡੇ ਗੁਆਂਢ 'ਚ ਰਹਿੰਦੇ ਬਾਬਾ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸੋਢੀ ਇਸ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦਿੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਉਦੋਂ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਸਾਂ ਹੁੰਦੇ। ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਪਰਤਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹਣ ਬਾਅਦ ਹਕੀਕਤ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ-

ਤੁਮਾਰੇ ਰਹਿਤੇ ਲੁਟਾ ਚਮਨ ਬਾਗ ਬਾਂ ਕੈਸੇ ਮਾਨੂੰ ਕਿ ਤੁਮਾਰਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਨਾ ਬਾ! ਕੁਝ ਅਰਸੇ ਬਾਅਦ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਆਵਾਜਾਈ ਮੁੜ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਦੇ ਹਮ-ਜਮਾਤੀਆਂ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚੀਂ ਲੰਘਦਾ ਹੋਇਆ ਬੰਗੇ ਗਿਆ। ਭਾਵੇਂ ਹਾਲਾਤ ਆਮ ਵਰਗੇ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ, ਪਰੰਤੂ ਹਾਲੇ ਵੀ ਪੈਰਾ ਮਿਲਟਰੀ ਦਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਨ ਸਾਬਤ-ਸੂਰਤ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਫੜੋ-ਫੜੀ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਨੀਲੀ ਦੀ ਬਜਾਏ ਲਾਲ ਪੱਗ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਉਕਤ ਸਫਰ ਲਈ ਨਿੱਕਲਿਆ ਸਾਂ। ਸੁੰਨ-ਮਸਾਨ ਰਸਤੇ, ਭੈਅ-ਭੀਤ ਹੋਏ ਪਿੰਡ ਜਿਵੇਂ ਦਿਉ ਫਿਰ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਘੁੰਮਦਾ ਘੁੰਮਾਉਂਦਾ ਬੰਗਾ ਸਹਿਰ ਵਿਚ ਸਥਿਤ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਚਰਨਕੰਵਲ ਜੀਦੋਂਵਾਲ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਇਸ ਗੁਰੂ ਘਰ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਲਜ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਜਦ ਮੈਂ ਉਧਰ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਭੰਵਾ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਕਾਲਜ, ਫੌਜ ਦੀ ਛਾਉਣੀ ਬਣਿਆ ਨਜ਼ਰ ਆਇਆ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਫਤਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉੱਥੇ ਦੋ ਚਾਰ ਕੁ ਸਿੰਘ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਉਹ ਕੋਈ ਗੱਲ ਹੀ ਨਾ ਕਰਨ। ਮੈਂ ਉੱਠ ਕੇ ਲੰਗਰ ਵਲ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉੱਥੇ ਇੰਜ ਖਿਲਾਰਾ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਹੁਣੇ ਹੁਣੇ ਭੁਚਾਲ ਆ ਕੇ ਹਟਿਆ ਹੋਵੇ। ਦਾਣਿਆਂ ਦੇ ਡਰੰਮ ਇਧਰ ਉਧਰ ਪਲਟੇ ਪਏ ਸਨ। ਦਾਲਾਂ, ਮਸਾਲੇ, ਘਿਉ-ਤੇਲ ਦੇ ਪੀਪੇ ਸਾਰੇ ਵਿਹੜੇ 'ਚ ਖਿਲਰੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਲੰਗਰ ਵਾਲੇ ਭਾਂਡੇ ਇਉਂ ਪਏ ਸਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਦੂਰੋਂ ਵਗਾਹ ਵਗਾਹ ਕੇ ਸੁੱਟੇ ਹੋਣ। ਬਾਹਰ ਬਾਲਣ ਵਾਲੀਆਂ ਲੱਕੜਾਂ ਦਾ ਵੀ ਇਹੀ ਹਾਲ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਕਮਰਿਆਂ ਦੇ ਜ਼ਿੰਦੇ ਕੁੰਡੇ ਤੋੜੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਜਿੱਥੇ ਸਦਾ ਹੀ ਰੌਣਕਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਸਨ, ਉੱਥੇ ਵੀਰਾਨੀ ਦੇਖ ਕੇ ਅੱਖਾਂ 'ਚੋਂ ਹੁੰਝ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਸਰੋਵਰ ਵਿਚ ਫੌਜ ਦੇ ਗੋਤਾਖੋਰ ਪੁਣ-ਛਾਣ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਕ ਜਾਣੂ ਸੇਵਾਦਾਰ ਤੋਂ ਇੰਨੀ ਕੁ ਸੂਹ ਮਿਲੀ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਜੂਨ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਮਿਲਟਰੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਕਾਲਜ ਤੋਂ ਕਈ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਹੁ-ਟਿਕਾਣੇ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਏਹੀ ਪਤਾ ਲੈ ਕੇ ਮੈਂ ਵਾਪਸ ਪਿੰਡ ਆ ਗਿਆ। ਕਈ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ, ਨਵਾਂਸ਼ਹਿਰ ਬੈਂਕ ਵਿਚ ਕਿਸਤ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਾਉਣ ਗਏ ਸਾਡੇ ਗਵਾਂਢੀਆਂ ਦੇ ਇਕ ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਆ ਕੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਰੇਲਵੇ ਰੋਡ 'ਤੇ ਲੁਧਿਆਣੇ ਵਲ ਨੂੰ ਜਾ ਰਹੀ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਇਕ ਜੀਪ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡਾ ਛੋਟਾ ਮੁੰਡਾ ਬੈਠਾ ਸੀ।

ਤੂਫਾਂ ਦੇ ਰਹਮ ਪੇ ਬੀਂ, ਫਕੀਰੋਂ ਕੀ ਕਸ਼ਤੀਆਂ ਤੂਫਾਂ ਹੀ ਕਸ਼ਤੀਯੋਂ ਕੋ ਚਲਾਤਾ ਚਲਾ ਗਯਾ।

ਅਮੈਰਿਕਨ ਏਅਰਲਾਈਨ ਦੀ ਦਿੱਲੀ ਉਡਾਣ 'ਚ ਹੋਰ ਸਹੂਲਤਾਂ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭਾਟੀਆ): ਅਮੈਰਿਕਨ ਏਅਰਲਾਈਨ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਉਡਾਣ ਨਵੰਬਰ 2004 ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਸਫਰ ਦਾ ਘੱਟ ਸਮਾਂ ਹੋਣ ਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਚੰਗੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਕਰਕੇ ਇਹ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਉਡਾਣ ਵਿਚ ਏਅਰ ਲਾਈਨ ਨੇ ਜਿਥੇ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ਉਥੇ ਖਾਣੇ ਦੀ ਵੀ ਬਿਹਤਰ ਚੋਣ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਭਾਂਤ ਸੁਭਾਤੇ ਭਾਰਤੀ ਖਾਣੇ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਲੰਘੇ ਦਿਨੀਂ ਅਮੈਰਿਕਨ ਏਅਰਲਾਈਨ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਸਥਾਨਕ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਫਲਾਈਟ ਦੇ ਜਹਾਜ਼ ਬੋਇੰਗ 777 ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦਿੱਤਾ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਜਹਾਜ਼ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰਵਾਉਂਦਿਆਂ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਮੈਰੀ ਫਾਗਨ ਤੇ ਰਾਜ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਜਹਾਜ਼ ਵਿਚ 243 ਸੀਟਾਂ ਹਨ ਜਿਹਨਾਂ ਵਿਚ ਫਸਟ ਕਲਾਸ, ਬਿਜ਼ਨਸ ਕਲਾਸ ਅਤੇ ਇਕਾਨਮੀ ਕਲਾਸ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਫਸਟ ਕਲਾਸ ਫਲੈਗਸ਼ਿਪ ਸੂਈਟਾਂ ਵਿਚ 16 ਸੀਟਾਂ ਹਨ ਜਿਹਨਾਂ ਵਿਚ 6 ਫੁਟ 8 ਇੰਚ ਤਕ ਖੁਲ ਕੇ ਫਲੈਟ ਬੈਡ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਵਾਰੀਆਂ ਅਰਾਮ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਨੀਂਦ ਪੂਰੀ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸਦੇ ਦੋਵੇਂ ਪਾਸੇ ਪਰਾਈਵੇਸੀ ਲਈ ਡਿਵਾਈਡਰ, ਕੰਪਿਊਟਰ ਲਈ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਪਲੱਗ, ਦੋ ਵੱਡੇ ਟਰੇਅ ਟੇਬਲ, ਨਿੱਜੀ ਫੋਨ ਦੀ ਸਹੂਲਤ, ਆਡੀਓ ਤੇ ਵੀਡੀਓ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇਖਣ ਦੀ ਸਕਰੀਨ ਹੈ ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਚਕੋਰੀ ਸੀਟਾਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਨਾਲ ਮੁਸਾਫਰ ਆਮਣੇ-ਸਾਹਮਣੇ ਬੈਠ ਕੇ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਇਕੱਠੇ ਬੈਠ ਕੇ ਡਿਨਰ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਬਿਜ਼ਨਸ ਕਲਾਸ ਵਿਚ 37 ਸੀਟਾਂ ਹਨ। ਦੋ ਸੀਟਾਂ ਵਰਗਾ ਫਾਲਤੂ ਸਥਾਨ ਪਿਛੇ, ਬਲੇ, ਉਤੇ ਤਕ ਲੱਤਾਂ ਨੂੰ ਪਸਾਰਨ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਹੈ। ਸੀਟ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ 76 ਇੰਚ ਤਕ ਆਪਣੀ ਪਸੰਦ ਅਨੁਸਾਰ ਕਰ ਕੇ ਸੋਣ ਲਈ ਅਰਾਮਦਾਇਕ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਈਵੇਸੀ ਲਈ 10 ਇੰਚ ਨਿੱਜੀ ਡਿਵਾਈਡਰ, ਟਰੇਅ ਟੇਬਲ, ਵੱਧ ਘਟ ਲਾਈਟ ਵਾਲਾ ਵਰਕ ਟੇਬਲ, ਪਾਵਰ ਪੋਰਟ, ਮਨੋਰੰਜਨ ਲਈ 10.6 ਦਾ ਟੱਚ ਸਕਰੀਨ, 37 ਫੀਚਰ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਚੋਣ, 50 ਸੰਗੀਤ ਸੀ.ਡੀ., 14 ਅਮਰਿਕਨ ਚੈਨਲ ਅਤੇ ਬੋਸ ਬਰਾਂਡ ਦੇ ਹੈਡ ਸੈਟ ਉਪਲਬੱਧ ਹਨ।

ਇਕਨੋਮੀ ਕਲਾਸ ਵਿਚ 194 ਸੀਟਾਂ 2-5-2 ਦੀ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ ਵਿਚ ਹਨ। ਮਨੋਰੰਜਨ ਲਈ ਵੀਡੀਓ ਫਿਲਮਾਂ, ਆਪਣੀ ਮਨਪਸੰਦ ਦੀ ਫਿਲਮ ਦੇਖਣ ਦੀ ਸਹੂਲਤ, ਪਾਜ਼ ਸਾਧਨ ਨਾਲ ਫਿਰ ਸਟਾਰਟ ਕਰਕੇ ਰੁਕੀ ਫਿਲਮ ਦੇਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਕੈਬਿਨ ਵਿਚ ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਬੁਕਿੰਗ ਕਰਾਉਣ ਵੇਲੇ ਪਾਵਰ ਪੋਰਟ ਆਪਸਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਉਡਾਣ ਵਿਚ ਮੁਸਾਫਰ ਆਪਣੇ ਮਨਪਸੰਦ ਖਾਣੇ ਦਾ ਲੁਤਫ ਉਠਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਦਿੱਲੀ ਮੈਨੂ ਵਿਚ ਖੁੰਬ ਮੱਟਰ ਮਸਾਲਾ, ਹਰਾ ਚਿਕਨ, ਸ਼ਾਕਾਹਾਰੀ ਸਾਗ ਪਨੀਰ, ਚੂੜਾ ਟਿੱਕਾ ਮਸਾਲਾ, ਗੋਭੀ ਮੁਸੱਲਮ, ਮੁਗਲਈ ਝੀਂਗਾ, ਪਨੀਰ ਮੱਖਣ

ਅਮੈਰਿਕਨ ਏਅਰਲਾਈਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਉਡਾਣ ਵਿਚ ਸਹੂਲਤਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦੇ ਹੋਏ

ਵਾਲਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਡਾਇਬਟੀਜ਼ ਖਾਣੇ ਸੰਬੰਧੀ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਰਾਜ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਖਾਸ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਮਨਮੀਤ ਚੋਹਾਨ ਚੈਫ ਹੈ ਜੋ ਭਾਰਤੀ ਖਾਣੇ ਦੀ ਮਾਹਿਰ ਹੈ। ਯਾਤਰੀਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਪੈਸ਼ਲ ਭੋਜਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਦੀ ਹਰ ਸੰਭਵ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਅਮੈਰਿਕਨ ਏਅਰ ਲਾਈਨ ਨੇ ਯਾਤਰੀਆਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ ਇਕ ਐਡਮਿਨਿਸਟਰੇਟਿਵ ਕਲੱਬ ਵੀ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। 3200 ਸੁਕੇਅਰ ਫੁੱਟ ਦੇ ਏਰੀਏ ਵਿਚ ਸਥਿਤ ਇਸ ਕਲੱਬ ਵਿਚ ਸੋਣ, ਪੜ੍ਹਨ ਤੇ ਨਹਾਉਣ ਧੋਣ ਅਤੇ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਲਈ ਚੰਗਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ ਜਿਥੇ ਤੁਸੀਂ ਅਰਾਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਸੁਸਤਾ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਲੋੜ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸ਼ਾਵਰ ਵੀ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਬਿਜ਼ਨਿਸ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਇਥੇ 504 ਯਾਤਰੂਆਂ ਦੇ ਬੈਠਣ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਹੈ, 39 ਵਰਕ ਸਟੇਸ਼ਨ, ਚਾਰ ਪੀ.ਸੀ. ਇੰਟਰਨੈਟ, ਪ੍ਰਿੰਟਰ, ਕਾਪੀਅਰ, ਫੈਕਸ ਮਸ਼ੀਨ ਵਗੈਰਾ ਦੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਹਨ। ਇਥੇ ਟੈਲੀਫੋਨ ਸਹੂਲਤਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀਆਂ ਅਖਬਾਰਾਂ, ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਅਤੇ ਚਾਹ-ਕਾਫੀ, ਬਾਰ ਦਾ ਵੀ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਹੈ। ਇਕ

ਚਿਲਡਰਨ ਰੂਮ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਬੱਚੇ ਵੀ ਆਨੰਦ ਮਾਣ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਕੀ ਇਕਾਨਮੀ ਕਲਾਸ ਵਾਲੇ ਵੀ ਇਸ ਕਲੱਬ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਨ? ਇਹ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਪੰਜਾਹ ਡਾਲਰ ਦਾ ਇਕ ਦਿਨ ਦਾ ਪਾਸ ਖਰੀਦ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਾਂ

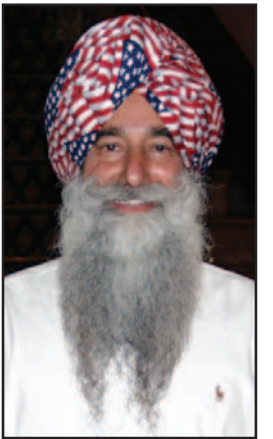
ਹੈ। ਸ਼ਾਮ ਦੀ ਫਲਾਈਟ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇੰਡੀਆ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਮੁਸਾਫਰ ਦਿਨ ਦਾ ਬਿਜ਼ਨਸ ਜਾਂ ਕੰਮ ਮੁਕਾ ਕੇ ਵੀ ਜਾ ਸਕਦੇ, ਛੁੱਟੀ ਲੈਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਇੰਡੀਆ ਤੋਂ ਵਾਪਸੀ 'ਤੇ ਇਥੇ ਸਵੇਰੇ ਐਡਮਿਨਿਸਟਰੇਟਿਵ ਕਲੱਬ ਵਿਚ ਤਿਆਰ ਹੋ ਕੇ ਕੰਮ 'ਤੇ ਸਿੱਧੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਇੱਥੇ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਿਚ ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਦੁਭਾਸ਼ੀਏ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ, ਜੋ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੋਣ ਤੇ ਹਰ ਵੇਲੇ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਉਪਲਬੱਧ ਹਨ। ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਅਤੇ ਹੈਡੀਕੈਪ ਲਈ ਵੀ ਖਾਸ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ। ਟਰੇਡ ਏਅਰ ਹੋਸਟੈਸ, ਸਟਾਫ ਤੇ ਗਾਈਡ ਬਹੁਤ ਅਣਜਾਣ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਿੱਕਤ ਨਹੀਂ ਆਉਣ ਦਿੰਦੇ। ਜਿਹਾਦਾ ਭਾਰ ਹੋਣ 'ਤੇ ਡਿਸਕਾਉਂਟ ਰੇਟ ਤੇ ਬੈਗੇਜ ਚਾਰਜ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਲਈ ਉਡਾਣ ਟਰਮੀਨਲ 3 ਹਰ ਰੋਜ਼ 7:20 'ਤੇ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਟਰਮੀਨਲ 5 'ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ

ਲਾਸ ਏਂਜਲਸ: ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬ) ਦੇ ਆਗੂ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਲਿੰਕਰਸ਼ਿਮ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਰਹੇ ਸ.

ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਦਾ ਦਿਲ ਦਾ ਦੌਰਾ ਪੈਣ ਨਾਲ ਬੀਤੇ ਦਿਨ ਦਿਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹ 56 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿਛੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਦੋ ਬੱਚੇ ਛੱਡ ਗਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਓਕਲੈਂਡ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਪਾਰਕ (22601 ਲੇਸਰ ਸਟਰੀਟ, ਚੈਟਸਵਰਥ) ਵਿਖੇ 5 ਜੂਨ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 11 ਵਜੇ ਤੋਂ 1 ਵਜੇ ਦਰਮਿਆਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਮਿੱਤ ਭੋਗ ਉਸੇ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਖੇ ਪਵੇਗਾ। ਉਹ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਬੜੀ ਜਾਣੀ-ਪਛਾਣੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਫੋਨ 818-674-2727 ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸਪਰਿੰਗਫੀਲਡ, ਓਹਾਇਓ ਵਿਚ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਡੇਅ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਰੇਡ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਲੋਕ। ਇਸ ਪਰੇਡ ਵਿਚ ਕੋਈ ਚਾਲੀ ਹਜ਼ਾਰ ਲੋਕ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ।

ਸਸਤੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ ਤੇ ਸਰਵਿਸ ਵੀ ਵਧੀਆ

Lowest Air Fares For INDIA

AB TRAVEL SERVICES
Ph.847-630-2096

We Will Beat Any Deal

On a Discounted Rate for Credit Card and ATM Processings Best Deal for all Business Owners Save Money

Hotel POS System

Wright Express
Voyager
Fuelman
Fleetscards

Credit Card
Loans
ATM
INSURANCE
Check Guaranteed
Credit Card Advance Funding

Need Financing?
We do Financing for Hotel/Motels, Gas Stations, and other Commercial Properties

Call Mr. Amrit Patel
ATM Credit Card Services
1-877-ATM-0003

Cascade Banquets

800 W. Irving Park Rd., Bensenville, IL 60106

Owned & Managed By
Sher-A-Punjab Restaurant
Capacity upto 700 people
Catering Available For All Events

- *Anniversary*
- *Birthday Party*
- *Engagement & Wedding Celebration*
- *Graduation Celebration*
- *Baby Shower & Bridal Shower*

SPECIAL

Call (630) 860-0086
 or Mr. Arun Gupta (630) 310-2795
 or Mr. Joginder Singh (773) 931-6196
www.cascadebanquet.com

**\$20.99
 PER
 PERSON**

ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਹੱਟੀ-ਭੱਠੀ: ਗੁਲਾਟੀ ਦੀ ਕੰਟੀਨ

ਰੰਗ-ਬੇਰੰਗ

ਬਲਜੀਤ ਬਾਸੀ

ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਖੇ ਨਿਮਾਣੀ ਜਿਹੀ ਗੁਲਾਟੀ ਦੀ ਕੰਟੀਨ ਸਾਡੇ ਸਮਿਆਂ ਦੀ ਹੱਟੀ-ਭੱਠੀ ਹੈ ਜਿੱਥੋਂ ਚੁਰਮੁਰੇ ਗਰਮ ਗਰਮ ਭੁੱਜੇ ਦਾਣਿਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ਫੁਸਫੁਸੀ ਤੜੀ-ਠੰਡੀ ਚਾਹ ਦਰਕਾਰ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਜਿਥੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਹੱਟੀ-ਭੱਠੀ ਵਿਚ ਠਰਕ ਦੇ ਗਾਹਕ ਦਿਨ ਭਰ ਗੇੜਾ ਮਾਰਦੇ ਜਾਂ ਦਾਅ ਲੱਗਣ ਤੇ ਡੇਰਾ ਹੀ ਜਮਾ ਲਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਉਥੇ ਇਹ ਕੰਟੀਨ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੜ੍ਹ ਰਹੇ ਜਾਂ ਪੜ੍ਹ ਲਿਖੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਿਹਲੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਬੈਠਗਾਹ ਬਣੀ ਪਈ ਸੀ। ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਖਾਲੀ ਪੀਰੀਅਡ ਜਾਂ ਪੀਰੀਅਡ ਨੂੰ ਖਾਲੀ ਕਰਕੇ ਏਥੇ ਘੰਟਿਆਂਬੰਧੀ ਜੰਮ ਕੇ ਬੈਠੇ ਰਹਿੰਦੇ ਤੇ ਗਲਾਸਾਂ ਦੇ ਗਲਾਸ ਚਾਹ ਦੇ ਫੂਕਦੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਕਈ ਵਾਰੀ ਤਾਂ ਪੂਰੀ ਦੀ ਪੂਰੀ ਕਲਾਸ ਕੰਟੀਨ ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਉਤਰ ਜਾਂਦੀ, ਮਾਨੋਂ ਪਿਕਨਿਕ ਹੋ ਰਹੀ ਹੋਵੇ। ਅੰਦਰੋਂ ਠੰਡੇ ਸਾਹ ਭਰਦੇ ਕੁੜੀਆਂ-ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੇ ਝੁਰਮੁਟ ਗਲਾਸ ਚੁਕੀ ਤੇ ਦਿਲ ਫੜੀ ਏਧਰ ਉਧਰ ਤੜਫਦੇ ਫਿਰਦੇ। ਅੱਖਾਂ ਤੜੀਆਂ ਕਰਨ ਦੇ ਸ਼ੌਕੀਨ ਵੀ ਲਾਅ ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਵੀ ਇਧਰ ਹੀ ਗੇੜਾ ਰੱਖਦੇ।

ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੇ ਲੋਕ ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰ, ਲੇਖਕ, ਕਲਾਕਾਰ, ਪੀ ਜੀ ਆਈ ਦੇ ਡਾਕਟਰ ਵੀ ਏਥੇ ਅਕਸਰ ਹੀ ਗੇੜੀ ਮਾਰਦੇ, ਏਥੋਂ ਦੇ ਰਮਣੀਕ ਤੇ ਰੁਮਾਂਟਕ ਵਾਤਾਵਰਣ ਤੇ ਰਸ਼ਕ ਕਰਦੇ। ਇਸਦੇ ਮੁਢ ਹੀ ਗਾਂਧੀ ਭਵਨ ਅਤੇ ਇੰਗਲਿਸ਼ ਆਡੀਟੋਰੀਅਮ ਵਿਚ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਅਕਾਦਮਿਕ ਜਾਂ ਸਾਹਿਤਕ ਫੈਕਸ਼ਨ ਚਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਅਜਿਹਾ ਮਾਹੌਲ ਸਾਹਿਤਕ ਮਿਲਣੀਆਂ ਅਤੇ ਇੰਟਰਵਿਊਆਂ ਲਈ ਬੜਾ ਸਾਜ਼ਗਾਰ ਸੀ। ਸੱਚਮੁੱਚ ਇਹ ਜਗ੍ਹਾ ਏਕਾਂਤ ਤੇ ਗਹਿਮ-ਗਹਿਮੀ ਦਾ ਇਕ ਅਜੀਬ ਸੁਮੇਲ ਸੀ।

ਮੈਂ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਪੱਚੀ ਕੁ ਸਾਲ ਲਾਏ ਹਨ ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਕੰਟੀਨ ਪਰਵਾਨ ਚੜ੍ਹੀ ਤੇ ਫਿਰ ਅੰਤ ਨੂੰ ਪੁੱਜੀ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮੈਂ ਵੀਹ-ਪੱਚੀ ਵਾਰੀ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੋਵਾਂਗਾ। ਫੇਲ੍ਹ ਤਾਂ ਮੈਂ ਇਕੋ ਵਾਰੀ ਹੋਇਆ ਸਾਂ, ਫੇਲ੍ਹ ਕਾਹਦਾ ਪੇਪਰ ਹੀ ਛੱਡੇ ਸਨ; ਗੁਲਾਟੀ ਦੀ ਕੰਟੀਨ ਦਾ ਸ਼ੌਕੀਨ ਆਖਰ ਇਕ ਵਾਰੀ ਤਾਂ ਪੇਪਰ ਛੱਡੇਗਾ ਹੀ। ਮੈਂ ਪੰਜਾਬੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੀ ਦੂਹਰੀ ਐਮ.ਏ. ਕੀਤੀ। ਆਪਾਂ ਵਿਅੰਗਕਾਰ ਸੂਬਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਇਕ ਨਾ ਮੰਨੀ ਜਿਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਪੱਗ ਇਕ ਵਾਰੀ ਸੁਆਰ ਕੇ ਬੰਨ੍ਹ ਲਵੋ, ਪੱਗ ਤੇ ਪੱਗ ਬੰਨਣ ਦਾ ਕੀ ਫਾਇਦਾ। ਖੈਰ ਦੂਹਰੀ ਡਿਗਰੀ ਕਾਰਨ ਮੈਨੂੰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਕੋਸ਼ਕਾਰੀ ਵਿਭਾਗ ਵਿਚ ਸ਼ਬਦ ਸੰਭਾਲ-ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰੱਖਣ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਮਿਲ ਗਈ-ਗੁਲਾਟੀ ਦੀ ਕੰਟੀਨ ਅਜੇ ਹੋਰ ਕਰਮਾਂ ਵਿਚ ਜੁ ਸੀ। ਕੈਪਸ ਦੇ ਇਕ ਖੁੰਜੇ ਲੱਗੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਹ ਸਾਰੇ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੇ ਪੜ੍ਹਾਕੂਆਂ, ਨਾਲਾਇਕਾਂ, ਖਲੀਫਿਆਂ ਦੀ ਖਿੱਚ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਸੀ। ਆਰਟਸ ਬਲਾਕ 1 ਤੇ 2 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸਥਿਤ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਸ ਕੰਟੀਨ ਪ੍ਰਤੀ ਆਕਰਸ਼ਣ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਸੀ ਬਲਾਕ-1 ਦੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਭਾਗ ਦੀਆਂ ਤਿਤਲੀਆਂ ਜਿਹੀਆਂ ਹੁਸੀਨ ਕੁੜੀਆਂ। ਇਹ ਅਮੀਰ ਘਰਾਂ ਦੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਮਿਜਾਜਣਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨੱਕ ਥੱਲੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਿਆਉਂਦੀਆਂ। ਕਲਾਸਫੈਲੋ ਮੁੰਡੇ ਤਾਂ ਲੋਲੂਤ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਬੱਸ ਅੱਖਾਂ ਠੰਡੀਆਂ ਕਰਨ ਜੋਗੇ। ਚਾਰ ਅੱਖਾਂ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਸੁਰਤ ਵਿਚ ਇਕੋ ਮਾਈ ਦਾ ਲਾਲ ਕਰ ਸਕਿਆ ਹੈ। ਰੰਗਹੀਣ, ਗੰਧਹੀਣ, ਸੁਆਦਹੀਣ, ਲਾਭਹੀਣ ਤੇ ਹਾਣਹੀਣ ਇਸ ਕੰਟੀਨ ਦੀ ਚਾਹ ਪੀਣ ਲਈ ਘੱਟ, ਤੌਰੇ ਗਲਾਸ ਦਾ ਨਿੱਘ ਮਾਨਣ ਤੇ ਉਡਦੀਆਂ ਭਾਫ਼ਾਂ ਨਿਹਾਰਨ ਲਈ ਵਧੇਰੇ ਖਰੀਦੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਇਹ ਚਾਹ ਪੀਦਿਆਂ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਯਾਦ ਆ ਜਾਂਦੀ। ਹਿਸਾਬ ਦੇ ਮਾਸਟਰ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰੀ ਲਾਭ-ਹਾਨੀ ਦਾ ਸਵਾਲ ਲਿਖਵਾਇਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਲੋ ਚਾਹ-ਪੱਤੀ ਦਾ ਖਰੀਦ ਮੁੱਲ ਕੱਢਣਾ ਸੀ। ਮੇਰਾ ਉਤਰ ਕੁਝ ਕੁ ਪੈਸਿਆਂ ਵਿਚ ਨਿਕਲਿਆ ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੇਖ

ਕੇ ਮਾਸਟਰ ਨੇ ਵੱਟ ਕੇ ਬੱਪਤ ਮਾਰਦਿਆਂ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਵਿਅੰਗ ਕੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਅਸਲੀ ਚਾਹ ਪੱਤੀ ਦੀ ਕੀਮਤ ਹੈ ਜਾਂ ਚਾਹ ਪੀ ਕੇ ਸੁੱਟੇ ਹੋਏ ਫੇਕਟ ਦੀ। ਸੁਆਦਿ ਗੁਲਾਟੀ ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਕੋਈ

ਪੱਤੀ ਵਰਤਦਾ ਸੀ। ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਘੜੇ ਦੀ ਸੁਕਲ ਪਰ ਕ੍ਰਿਸਮਈ ਸੁਖਸੀਅਤ ਵਾਲਾ ਗੁਲਾਟੀ ਖਚਰੀ ਹਾਸੀ ਹੱਸਦਾ ਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ/ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਟਿੱਚਰਾਂ ਕਰਦਾ ਆਪਣੀ ਘਟੀਆ ਚਾਹ ਪਿਲਾਈ ਜਾਂਦਾ। ਇਹ ਕੰਟੀਨ ਸਿਰਫ ਆਪਣੇ ਦੁਕਾਨੀ ਦਾਇਰੇ ਤੱਕ ਹੀ ਮਹਿਦੂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਲਕਿ ਇਸਦੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ ਚੌਤਰਫੀਂ ਫੈਲੇ ਘਾਹ ਦੇ

ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ

ਲਾਅਨਾਂ ਤੱਕ ਮਾਰ ਕਰਦੀਆਂ ਸਨ। ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਚਾਹ ਦੇ ਗਲਾਸ ਦੂਰ ਤੱਕ ਚੁੱਕ ਲਿਆਂਦੇ ਤੇ ਹਰ ਸੰਭਵ ਆਸਣ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਸੇਵਨ ਕਰਦੇ: ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਕੇ, ਨਿਉਂ ਕੇ, ਬੈਠ ਕੇ, ਲੰਮੇ ਪੈ ਕੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਥੇ ਮੇਜ਼-ਕੁਰਸੀ ਤਾਂ ਹੈ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੀ ਲਉ, ਚਾਹ ਢਿਡ ਵਿਚ ਚਲੇ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਤੇ ਸੁਆਦ ਜੀਭ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਬਾਹਰ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਦਰਅਸਲ ਇਹ ਚਾਹ ਰੀਲੈਕਸ ਹੋਣ ਤੇ ਮਿਲ ਬੈਠਣ ਲਈ ਡੱਫੀ ਜਾਂ ਕੋਲ ਰੱਖੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਖਾਲੀ, ਉਣੇ ਜਾਂ ਭਰੇ ਗਲਾਸ ਏਧਰ ਉਧਰ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ। ਆਪੇ ਮੁੰਡੂ ਵਿਚਾਰਾ ਖਿਲਰੇ ਗਲਾਸ ਟੋਹਲਦਾ ਤੇ ਸਮੇਟਦਾ ਫਿਰੇ। ਕਲਾਸ ਰੂਮਾਂ ਵਿਚ ਲੈਕਚਰ ਸਟੈਂਡ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਕੇ ਤਾਘੜਦੇ ਤਿਵਾੜੀ ਤੇ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਕਹਿੰਦੇ ਕਹਾਉਂਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਏਥੇ ਗੁਲਾਟੀ ਦੀ ਸ਼ਹਿ ਵਿਚ ਆਏ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਚਾਹ ਪੀਦੇ ਮਾਉਂ ਜਿਹੇ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਮੇਰੇ ਦੇਖਦਿਆਂ ਦੇਖਦਿਆਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਵੀਹ ਉਤੇ ਚਾਰ ਪੂਰ ਗੁਲਾਟੀ ਦੀ ਚਾਹ ਨਾਲ ਕਲੇਜੇ ਸਾੜ ਗਏ।

ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਐਮ.ਏ. ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸਾਲ ਸਾਡੀ ਚਾਰ ਜਣਿਆਂ ਦੀ ਚੌਕੜੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਜੋ ਵਿਹਲੇ ਪੀਰੀਅਡ ਜਾਂ ਲੱਗੇ ਪੀਰੀਅਡ ਛੱਡ-ਛਡਵਾ ਕੇ ਇਸ ਕੰਟੀਨ ਦੀ ਚੌਕੀ ਭਰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ। ਅਸਵਨੀ,

ਚਾਹੇ ਗੁਲਾਟੀ ਦੀ ਕੰਟੀਨ ਦੀ ਥਾਂ ਹੁਣ ਇਹ ਹੱਟ ਆ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਪਰ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਰੌਣਕਾਂ ਕਿਥੇ? (ਫੋਟੋ: ਵਿਸ਼ਵ ਭਾਰਤੀ)

ਕੇਸ਼ਵ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਮਿਨਹਾਸ ਤੇ ਮੈਂ ਚਾਹੇ ਹੀ ਪੇਂਡੂ ਪਿਛੋਕੜ ਵਾਲੇ ਸਾਂ। ਬਹੁਤੀ ਚਾਹ ਪੀਣ ਜੋਗੇ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਪੈਸੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਹੁੰਦੇ। ਅਸੀਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਕਵੀ ਟੀ.ਐਸ. ਈਲੀਅਟ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਉਸੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗੇ ਗਏ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਐਵੇਂ ਘੋਰ ਵਿਸ਼ਾਦ ਤੇ ਸਵੈ-ਉਪਰੇਖਣ ਦੇ ਬੁਰੀ ਤਰਾਂ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨਾ ਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ

ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਪੱਥਰਾਂ ਦਾ ਨਿਰਮੋਹ ਜਿਹਾ ਸ਼ਹਿਰ ਕਹਿ ਕੇ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਜਿਹੇ ਬਣੇ ਫਿਰਨਾ।

ਅਸਵਨੀ ਪੇਂਟਿੰਗ ਕਰਦਾ ਤੇ ਕੇਸ਼ਵ ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਕਵਿਤਾ ਲਿਖਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਤੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦੇ ਭੋਗਣਹਾਰੇ ਤੇ ਆਲੋਚਕ ਸਾਂ। ਅਸਵਨੀ ਚਿੱਤਰਕਲਾ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਧੇਰੇ ਕਰਦਾ ਪਰ ਪੇਂਟਿੰਗ ਕਰਦਾ ਬਹੁਤ ਘਟ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਸੈਸਨ ਵਿਚ ਸੁਆਦਿ ਉਸਨੇ ਇਕ ਹੀ ਪੇਂਟਿੰਗ ਬਣਾਈ, ਬੱਸ ਕੈਨਵਸ 'ਤੇ ਐਵੇਂ ਠੀਕੇ ਠੀਕੇ ਜਿਹੇ ਵਾਹੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਹ ਵਾਨ ਗੋਗ ਦੀ ਤਰਾਸਦਕ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੇ ਉਸਦੀ ਪ੍ਰਭਾਵਦਾਈ ਪ੍ਰਗਟਾਉਵਾਦੀ ਕਲਾ ਬਾਰੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਾ ਮਾਨੋਂ ਉਹ ਆਪ ਵੀ ਉਸ ਵਰਗਾ ਹੀ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਅੰਦਰੋਂ ਉਸ 'ਤੇ ਹੱਸਦੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕੇਸ਼ਵ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਕਵਿਤਾ ਕਵਿਤਾ ਹੀ ਹੋਇਆ ਰਹਿੰਦਾ। ਕਲਾਸ ਰੂਮ ਵਿਚ ਬੈਠਿਆਂ, ਚਾਹ ਪੀਦਿਆਂ ਜਾਂ ਨਾ ਪੀਦਿਆਂ ਉਹ ਅਕਸਰ ਕਵਿਤਾ ਹੀ ਝਰੀਟਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਉਸਨੇ ਇਕ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿਚ ਦੋ ਤਿੰਨ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦਾ ਮਸੌਦਾ ਤਿਆਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਪੈਸੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਉਸਦਾ ਇਕ ਕਾਵਿ-ਸੰਗ੍ਰਿਹ ਛਪਵਾਇਆ ਜਿਸਦਾ ਮੁਖਬੰਦ ਹਿੰਦੀ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਮਹਿੰਦੀਰੱਤਾ ਤੋਂ ਲਿਖਵਾਇਆ। ਸੰਗ੍ਰਿਹ ਦਾ ਨਾਮ ਸੀ 'ਸ਼ਹਰ ਕਾ ਦੁਖ' ਤੇ ਇਸ ਵਿਚਲਾ ਨਿਰੁਪਤ ਦੁਖ ਸਾਡਾ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਸੀ। ਅਲੋਕਾਰ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਸਾਲ ਅਸੀਂ ਚੌਹਾਂ ਨੇ ਪੇਪਰ ਛੱਡ ਦਿੱਤੇ।

ਇਸੇ ਕੰਟੀਨ 'ਤੇ ਹੀ ਗਲ ਵਿਚ ਹੱਡ ਲਟਕਾਈ ਨਕਸਲਵਾਦੀ ਕਵੀ ਮ੍ਰਿਤੂਬੋਧ ਵੇਲੋ-ਕੁਵੇਲੋ ਅਚਾਨਕ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਤੇ ਅਮਿਤੋਜ, ਲੋਕ ਨਾਥ, ਸੱਤਪਾਲ ਗੋਤਮ ਤੇ ਮੇਰੇ ਵਰਗੇ ਮਾਤਾ ਮੋਟਾ ਸਾਹਿਤਕ ਮੱਸ ਰੱਖਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਸਾਰ ਹੀ ਹਰ ਵਾਰ ਪੈਰਾਂ ਥੱਲੇ ਅੱਗ ਮਚਾ ਦਿੰਦਾ, "ਫਟਾ ਫਟ ਚਾਹ ਤੇ ਸਿਗਰਟ ਪਿਲਾ ਦਿਓ, ਮੈਂ ਅੰਡਰਗਰਾਊਂਡ ਹਾਂ, ਪੁਲਸ ਕਿਤੇ ਮੈਨੂੰ ਫੜ੍ਹ ਨਾ ਲਵੇ।" ਗੁਲਾਟੀ ਦੀ ਚਾਹ ਖਾਤਰ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਨੂੰ ਖਤਰੇ 'ਚ ਪਾਉਂਦਾ ਦੇਖ ਕੇ ਅਸੀਂ ਉਸ ਦੀ ਇਛਾ ਪੂਰੀ ਕਰਦੇ ਮਤਾਂ ਇਨਕਲਾਬ ਪਿਛੇ ਨਾ ਰਹਿ ਜਾਵੇ। ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸਾਡੇ ਇਕ ਦੋਸਤ ਹਰਜੀਤ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰੀ ਕੰਟੀਨ ਤੇ ਚਾਹ ਦੇ ਨਾਲ ਮੈਂਡਰਿਕਸ (ਨਸ਼ੇ ਵਾਲੀ ਦਵਾਈ) ਦੀਆਂ ਏਨੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਖਾ ਲਈਆਂ ਕਿ ਉਸਦੀ ਸੁਰਤ ਟਿਕਾਣੇ ਨਾ ਰਹੀ। ਅਜਿਹੀ ਨਿਰਵਾਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਅਸੀਂ 'ਨਜ਼ਾ ਲੈਣਾ' ਆਖਦੇ ਸਾਂ (ਨਜ਼ਾ+ਮਜ਼ਾ=ਨਜ਼ਾ!)। ਅਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਫੜ੍ਹ ਕੇ ਉਸਦੇ ਕਮਰੇ ਤਕ ਲੈ ਕੇ ਗਏ। ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਜਾ ਕੇ ਕਿਤੇ ਉਸਦੀ ਸੁਰਤ ਟਿਕਾਣੇ ਆਈ ਤਾਂ ਗੋਲੀਆਂ ਦੀ ਭਾਨ ਤੇ ਖੁਸ਼ਕੀ ਉਤਾਰਨ ਲਈ ਉਹ ਕਿਤਿਓਂ ਲਿਆ ਕੇ ਗਰਮ-ਗਰਮ ਪੰਘਰੇ ਘਿਓ ਦਾ ਕੋਲ ਪੀ ਗਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਇਲਾਜ ਬੜਾ ਘਿਨਾਉਣਾ ਜਿਹਾ ਲੱਗਾ ਤੇ ਦੇਖ ਕੇ ਹੀ ਉਲਟੀ ਆਉਣ ਨੂੰ ਜੀਅ ਕਰੇ। ਆਪਾਂ ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਇਕ ਹੋਰ ਗੋਲੀ ਖਾ ਲਈਈ

ਨੂੰ ਮੋਟਾ ਗਿੱਲ ਹੀ ਆਖਦੇ ਸਾਂ। ਉਸ ਦੀ ਫੋਟੋ ਕਾਪੀ ਉਸਦਾ ਇਕ ਛੋਟਾ ਭਰਾ ਸੁਆਦਿ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਭਾਗ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦਾ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਛੋਟਾ ਗਿੱਲ ਇੰਡੀਅਨ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਅਸਾਂ ਦੋਵਾਂ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਨਾਂ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ "ਬਣ" ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਦੋਵੇਂ 'ਬਣ' ਅਕਸਰ ਇਕੱਠੇ ਹੀ ਤੁਰੇ ਫਿਰਦੇ ਸਨ। ਮੋਟਾ ਗਿੱਲ ਕੋਈ ਵੀ ਗੱਲ ਪੂਰਾ ਖੁਭ ਕੇ ਸੁਣਾਉਂਦਾ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵਾਰਦਾਤ ਕਾਰਨ ਹਵਾਲਾਤ ਵਿਚ ਡੱਕਿਆ ਗਿਆ। ਉਸਨੇ ਇਸ ਅਨੁਭਵ ਦਾ ਵਰਨਣ ਏਨਾ ਦਿਲਚਸਪ ਤੇ ਰੁਮਾਂਚਕ ਵੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਾਡਾ ਜੀਅ ਕਰੇ ਕਾਸ਼ ਪੁਲਸ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਹੁਣੇ ਹਵਾਲਾਤ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਦੇਵੇ। ਮੋਟਾ ਗਿੱਲ ਕਈ ਵਾਰੀ ਗੁਲਾਟੀ ਦੀ ਚਾਹ ਪੀਣ ਲਗਦਾ ਤਾਂ ਗਲਾਸਾਂ ਦੇ ਗਲਾਸ ਡੱਫੀ ਜਾਂਦਾ ਤੇ ਖਾਲੀ ਗਲਾਸ ਵਗਾਹ ਵਗਾਹ ਕੇ ਮਾਰਦਾ। ਉਹ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਮਾਰਕਿਟ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਉਸਦਾ ਟਾਫੀਆਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਮਰਤਬਾਨ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਾ ਕਰਦਾ ਸਾਰੀਆਂ ਟਾਫੀਆਂ ਖਾ ਜਾਂਦਾ। ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਵਿਚਾਰਾ ਦੇਖਦਾ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਮੋਟੇ ਗਿੱਲ ਨੇ ਲਾਅ ਵਿਭਾਗ ਵਿਚ ਦਾਖਲਾ ਲੈ ਲਿਆ ਤੇ ਕਈ ਸਾਲ ਲਾ ਦਿੱਤੇ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਜਦ ਮੈਂ ਕੋਸ਼ਕਾਰੀ ਵਿਭਾਗ ਵਿਚ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਸਾਂ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਇਕ ਭਾਸ਼ਨ ਪ੍ਰਤਿਯੋਗਤਾ ਕਰਵਾਈ। ਕਾਲਜਾਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤੇ ਬਾਹਰਵੀਂ ਤੇਰਵੀਂ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹੀ ਇਸ ਪ੍ਰਤਿਯੋਗਤਾ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਆਏ। ਗਿੱਲ ਵੀ ਇਸ ਵਿਚ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਨਿੱਕੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦਰਮਿਆਨ ਉਹ ਭੇਡਾਂ ਵਿਚ ਉੱਠ ਲਗਦਾ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਪ੍ਰਤਿਯੋਗਤਾ ਦਾ ਜੱਜ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਖੈਰ ਫ਼ਸਟ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਆਉਣਾ ਵੀ ਸੀ ਤੇ ਮੈਂ ਕੱਢਣਾ ਵੀ ਸੀ ਪਰ ਉਸਨੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਅੱਖ ਨਾ ਮਿਲਾਈ ਤੇ ਫੈਕਸ਼ਨ ਖਤਮ ਹੋਣ 'ਤੇ ਗੁਲਾਟੀ ਦੀ ਚਾਹ ਪੀਤਿਆਂ ਬਗੈਰ ਪਤਰਾ ਵਾਚ ਗਿਆ। ਇਹ ਮੋਟਾ ਗਿੱਲ ਅੱਜ ਕੱਲ ਪੰਜਾਬ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਸਫਲ ਵਕੀਲ ਹੈ ਤੇ ਇਸਨੇ ਇਕ ਛੱਮਕ-ਛੱਲੇ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਫਿਲਮ ਐਕਟਰਸ ਕਿਰਨ ਠਾਕਰ ਸਿੰਘ ਖੈਰ ਜੋ ਅਨੁਪਮ ਖੈਰ ਦੀ ਪਤਨੀ ਹੈ, ਐਮ.ਏ. ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਭਾਗ-2 ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਕਲਾਸਫੈਲੋ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਕਹਿਣ ਨੂੰ ਹੀ। ਉਹ ਅਕਸਰ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਲਾਅ ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟ ਦੇ ਇਕ ਉਚੇਂ ਲੰਮੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਬੋਬੀ ਗਰੇਵਾਲ ਨਾਲ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਘੁੰਮਦੀ। ਉਹ ਇਕੱਠੇ ਗੁਲਾਟੀ ਦੀ ਕੰਟੀਨ 'ਤੇ ਚਾਹ ਪੀਣ ਆਉਂਦੇ। ਮੇਰਾ ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸੁਆਦਿ ਹੀ ਇਕ ਸਾਲ ਵਿਚ ਚਾਰ ਪੰਜ ਵਾਰੀ ਕਲਾਸ ਵਿਚ ਵੜੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਹ ਜਦ ਕਦੇ ਵੀ ਆਉਂਦੀ ਪੰਜ-ਦਸ ਮਿੰਟ ਲੇਟ ਹੀ ਆਉਂਦੀ। ਉਸਨੇ ਅਕਸਰ ਹੀ ਮੈਕਸੀ ਪਾਈ ਹੁੰਦੀ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਇਕ ਬੁੱਢਾ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਮਿਲਟਨ ਦਾ ਮਹਾਂ-ਕਾਵਿ 'ਪੈਰਾਡਾਈਜ਼ ਲੋਸਟ' (ਸੁਰਗ ਗੁਆਚਾ) ਪੜ੍ਹਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕਿਰਨ ਠਾਕਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਲਾਸ ਰੂਮ 'ਤੇ ਦਸਤਕ ਦਿੱਤੀ, 'ਮੇ ਆਈ ਕਮ ਇਨ ਸਰ?' ਕਹਿ ਕੇ ਉਸਨੇ ਅੰਦਰ ਆਉਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਮੰਗੀ। ਬੁੱਢੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਨੇ ਝੁਕਦਿਆਂ ਤੇ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥਾਂ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਿਆਂ ਪੂਰੇ ਅਦਬ ਨਾਲ ਉਰਦੂ ਵਿਚ ਖੁਸ਼-ਆਮਦੀਦ ਕੀਤੀ, "ਤਸਰੀਫ ਰਖੀਏ ਜਨਾਬ"।

ਉਹ ਅੰਦਰ ਵੜ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਸ਼ਰਾਰਤੀ ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਪੈਰਾਡਾਈਜ਼ ਰੀਗੇਡ' ('ਸੁਰਗ ਮੁੜ ਲੱਭ ਪਿਆ': ਮਿਲਟਨ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਮਹਾਂ-ਕਾਵਿ) ਸਾਰੀ ਕਲਾਸ ਹੱਸ ਪਈ। ਉਹ ਬਾਹਰੋਂ ਕੱਚੀ ਪਰ ਅੰਦਰੋਂ ਗਦਗਦ ਹੋਈ ਸਭ ਤੋਂ ਪਿਛਲੇ ਬੈਂਚ 'ਤੇ ਬੈਠ ਗਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਲੈਕਚਰ ਵੱਲ ਕਿਸ ਦਾ ਧਿਆਨ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਭਾਗ ਵਿਚ ਇਕ ਛੀਟਕੇ ਜਿਹੇ ਲੰਮੀ ਦਾਅਤੀ ਵਾਲੇ ਗੁਰਮੁਖ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਹੁੰਦੇ ਸੀ ਰਾਮ ਸਿੰਘ। ਉਹ ਗੁਰਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਤੇ ਵੈਸ਼ਨੋ ਜੀਵਨ ਬਸਰ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿੰਦੇ। ਇਕ

ਵਾਰੀ ਇਸ ਕੰਟੀਨ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਲਾਅਨ ਵਿਚ ਇਕ ਪਾਰਟੀ ਹੋਈ। ਜਦ ਪ੍ਰੋ. ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਨੂੰ ਗੁਲਾਟੀ ਦੀ ਚਾਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਫ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੇ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਚਾਹ ਨਹੀਂ ਪੀਤੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਦੇ ਮੀਟ-ਸਰਾਬ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਲਾਇਆ। ਉਹ ਬੱਸ ਦੁੱਧ ਪੀਂਦਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਏਨੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਵੀ ਉਸਦੇ ਦੰਦ ਪੂਰੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸਨ। ਇਕ ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਨੇ ਮਲਕ ਦੇਣੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੰਦਾਂ ਨੂੰ ਚੱਜ ਦੇ ਕੰਮ ਲਈ ਵਰਤਣਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਦੰਦ ਕੀ ਕਰਨੇ ਹਨ? ਖੈਰ ਸੀਨੀਅਰ ਟੀਚਰ ਦਾ ਮਾਣ ਕਰਦਾ ਇਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਗੁਲਾਟੀ ਦੀ ਕੰਟੀਨ ਵੱਲ ਦੁੱਧ ਲੈਣ ਲਈ ਦੌੜ ਪਿਆ। ਇਹ ਗੱਲ ਚਿਤੀਆਂ ਦੇ ਆਲ੍ਹਣੇ ਵਿਚੋਂ ਦੁੱਧ ਭਾਲਣ ਵਾਲੀ ਹੋਈ। ਗੁਲਾਟੀ ਦੇ ਬੁੱਝੇ ਵਿਚ ਇਕ ਗਲਾਸ ਦੁੱਧ ਕਿੱਥੇ ਸੀ। ਗੜਵੀ ਦੁੱਧ ਦੀ ਨਾਲ ਤਾਂ ਉਹ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਲੰਘਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਹਾਰ ਕੇ ਮਾਰਕੀਟ ਤੋਂ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਾਹਿਬ ਲਈ ਦੁੱਧ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਇਕ ਵਾਰੀ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਟੂਰ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਿਸੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਗਿਆ। ਪ੍ਰੋ. ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਇਸ ਟੂਰ ਦਾ ਇਨਚਾਰਜ ਸੀ। ਮੂਡ 'ਚ ਆਏ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀ ਲਈ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਜਦ ਮੁੰਡੇ ਸੌ ਗਏ ਤਾਂ ਕੁੜੀਆਂ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਮੁੰਡਿਆਂ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਤੀ ਹੈ। ਪ੍ਰੋ. ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਸੁਤੇ ਪਏ ਕੱਲੇ-ਕੱਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੇ ਮੰਜੇ 'ਤੇ ਗਿਆ ਤੇ

ਕਿਰਨ ਠਾਕਰ ਸਿੰਘ ਖੈਰ

ਨੱਕ ਕੋਲ ਕਰਕੇ ਹਰ ਇਕ ਦੇ ਮੂੰਹ ਦੀ ਬੋ ਸੁੰਘਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਨਤੀਜਾ ਕੀ ਨਿਕਲਿਆ? ਹਰ ਇਕ ਨੇ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਪ੍ਰੋ. ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਅਰਾਮ ਨਾਲ ਮੂੰਹ ਲਟਕਾਉਂਦਾ ਬਹਿ ਗਿਆ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਵੈਸ਼ਨੋਵਾਦੀ ਲੈਕਚਰਾਂ ਦਾ ਅਸਰ ਤੇ ਹਸਰ ਆਪਣੇ ਨੱਕ ਨਾਲ ਦੇਖ ਲਿਆ ਸੀ!

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ ਸਟੱਡੀਜ਼ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਮੁਖੀ, ਧੁਰੰਧਰ ਸਿੰਘ ਸਕਾਲਰ ਤੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਕਾਰ ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਵੀ ਇਸ ਕੰਟੀਨ ਦੇ ਹੇਠ ਦੀ ਲੰਘ ਗਏ ਹਨ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਫਰੀਦ ਚੇਅਰ ਦੇ ਮੁਖੀ ਤੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਆਲੋਚਕ ਡਾ. ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਖ ਸਟੇਟ ਬਾਰੇ ਅਹਿਮ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਗੁਲਾਟੀ ਦੀ ਕੰਟੀਨ 'ਤੇ ਆਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਖੜ੍ਹੇ ਖੜ੍ਹੇ ਚਾਹ ਤਾਂ ਪੀ ਲਈ ਪਰ ਬਹਿਸ ਦੌਰਾਨ ਮੁੱਕੀਆਂ ਮਾਰਨ ਲਈ ਉਥੇ ਮੇਜ਼ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪਰਾਈਵੇਸੀ। ਉਹ ਨਵੇਂ ਨਵੇਂ ਬਣੇ ਸਟੂਡੈਂਟ ਸੈਂਟਰ ਚਲੇ ਗਏ ਤੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ। ਬੈਰਾ ਪਾਣੀ ਦੇ ਗਲਾਸ ਛੱਡ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਕਾਫ਼ੀ ਦੀ ਲੰਮੀ ਉਡੀਕ ਸੀ। ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਗਲਾਸ ਵਿਚ ਉਂਗਲੀ ਡੋਬ ਕੇ ਮੇਜ਼ ਤੇ ਆਪਣੇ ਵਲੋਂ ਤਜਵੀਜ਼ਿਆ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ ਬਣਾਇਆ। ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਦ ਇਹ ਨਕਸ਼ਾ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਤੱਕਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਹੋਇਆ। ਉਹ ਕੁਝ ਹੋਰ ਇਲਾਕੇ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 21 'ਤੇ)

ਅਫਗਾਨ-ਜੰਗ ਦੀ ਹਕੀਕਤ

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲੇਖ

ਪਰਮਜੀਤ ਰੋਡੇ

ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਵੱਡਾ ਜੰਗੀ ਅਖਾੜਾ ਬਣਨ ਵਲ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨੇੜ ਭਵਿੱਖ 'ਚ ਈ ਖੁੱਖਾਰ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਜਾ ਰਹੀ ਇਸ ਜੰਗ ਦੀ ਭਿਆਨਕਤਾ ਅਤੇ ਕਰੂਰਤਾ

ਪਰਮਜੀਤ ਰੋਡੇ

ਸਾਫ ਸਾਫ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਜੰਗ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਰੁਖ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਇਸ ਨੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ-ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਨਵੇਂ ਤੇਲ ਅਤੇ ਨਵੀਆਂ ਕਤਾਰਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵੀਅਤਨਾਮ ਦੀ ਜੰਗ ਵਾਂਗ ਸਾਨੂੰ ਸਭ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਜੰਗ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਭੇ ਧਿਰਾਂ ਦਾ ਬੜਾ ਕੁਝ ਦਾਅ 'ਤੇ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਜੇ ਚਲੰਤ ਜਿਹੀ ਵੰਡ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮੌਣੇ ਰੂਪ 'ਚ ਚਾਰ ਧਿਰਾਂ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ-ਪਹਿਲੀ ਧਿਰ ਹੈ ਅਮਰੀਕੀ-ਨਾਟੋ ਫੌਜ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਪਿੱਠ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਸਮੁੱਚਾ ਪੱਛਮੀ ਸਾਮਰਾਜ। ਸਿਰ ਤੋਂ ਪੈਰਾਂ ਤੱਕ ਆਧੁਨਿਕ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਇਹ ਧਿਰ ਇਸ ਖਿੱਤੇ ਦੀ ਧਰਤੀ ਅਤੇ ਸਪੇਸ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਅਜਾਰੇਦਾਰੀ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਦੂਸਰੀ ਧਿਰ ਹੈ ਤਾਲਿਬਾਨ-ਅਲਕਾਇਦਾ ਨਾਮ ਦੀ ਕੱਟੜ ਇਸਲਾਮਿਕ ਧਾਰਮਕ ਜਨੁੰਨੀ ਧਿਰ। ਪਿਛਾਖਤੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਪਰਨਾਈ ਹੋਈ ਇਹ ਧਿਰ ਅਮਰੀਕੀ-ਨਾਟੋ ਫੌਜਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਖਦੇੜਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਲੋਕਪੱਖੀ, ਭਵਿੱਖ ਨਕਸ਼ੇ ਤੋਂ ਹੀਣੀ ਅਤੇ ਅਸਮਰਥ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਖੂਹ 'ਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਖਾੜੇ 'ਚ ਸੁਟਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਤੀਸਰੀ ਧਿਰ ਹੈ ਵਿਚਾਰੇ ਲੋਕ। ਕੌਮੀ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਜਜ਼ਬੇ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ, ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਗਲਬੇ ਅਤੇ ਗੁਲਾਮੀ ਤੋਂ ਸਖਤ ਨਫ਼ਰਤ ਹੈ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸੈਕੂਲਰ, ਉਨੰਤਸ਼ੀਲ ਅਤੇ ਪਾਏਦਾਰ, ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਸਦਕਾ ਹਾਲ ਦੀ ਘੜੀ ਤਾਲਿਬਾਨ-ਅਲਕਾਇਦਾ ਦੇ ਲੜ ਲੱਗ ਕੇ ਈ ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹੀ ਧਿਰ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਜੰਗ ਦੀ ਚੌਕੀ 'ਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧ ਪਿਸ ਰਹੀ ਹੈ। ਚੌਥੀ ਧਿਰ ਹੈ ਗੁਆਂਢੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਰੂਸ, ਚੀਨ, ਇਰਾਨ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਧਿਰ। ਇਹ ਕੋਈ ਬੱਝਵੇਂ ਅਤੇ ਸਾਂਝੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਪਰਨਾਈ ਧਿਰ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਇਸ ਜੰਗ 'ਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਵੀ ਹਿਤ ਸਮਾਏ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਜੰਗ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਨੇੜਿਓਂ ਅਤੇ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਾਲ ਦੇਖ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਇਧਰ ਜਾਂ ਉਧਰ ਆਪਣਾ ਵਜ਼ਨ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਇਸ ਦੀ ਵਾਜਬੀਅਤ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਬੁਸ਼ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਸਬੰਧ 11 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਵਰਲਡ ਟਰੇਡ ਸੈਂਟਰ ਅਤੇ ਪੈਂਟਾਗਨ 'ਤੇ ਹੋਏ ਹਮਲੇ ਨਾਲ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਲੜਾਈ ਸਿਰਫ ਉਸਾਮਾ ਬਿਨ ਲਾਦੇਨ ਨੂੰ ਫੜਨ ਅਤੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ 'ਚੋਂ ਅਲਕਾਇਦਾ ਦੇ ਟਰੇਨਿੰਗ ਸੈਂਟਰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਅਮਰੀਕੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਓਬਾਮਾ ਇਸ ਜੰਗ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਪਸਾਰਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤੱਕ ਕਰਨ 'ਤੇ ਤੁਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਦੋ ਮਕਸਦ ਹਨ। ਨੰਬਰ ਇਕ, ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦਾਂ ਵਲੋਂ ਅਮਰੀਕਾ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਹਮਲੇ ਲਈ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਅਧਾਰਭੂਮੀ ਬਣਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣਾ ਅਤੇ ਨੰਬਰ ਦੋ ਹੈ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ 'ਚ ਸਥਿਰਤਾ ਲਿਆਉਣੀ। ਪਰ ਜੇ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਦਹਾਕਿਆਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਘਟੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ 'ਤੇ ਸਰਸਰੀ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰੀਏ ਤਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੂਠ ਬੁਸ਼ ਵੀ ਬੋਲਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੱਚ ਓਬਾਮਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬੋਲ ਰਿਹਾ। ਲੜਾਈ ਦੇ ਅਸਲੀ ਕਾਰਨਾਂ ਅਤੇ ਮਕਸਦਾਂ ਲਈ ਬੁਸ਼ ਨੇ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹਨੇਰੇ 'ਚ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਓਬਾਮਾ ਵੀ ਲੁਕਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜੰਗ ਦਾ ਅਸਲ ਮਕਸਦ ਤਾਂ ਅਮਰੀਕੀ ਅਤੇ ਪੱਛਮੀ ਸਾਮਰਾਜੀਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ 'ਚ ਵਾਧਾ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਸਾਮਰਾਜੀ ਸਲਤਨਤ ਦੀ ਸਥਾਪਤੀ ਹੈ। ਤਾਲਿਬਾਨ ਅਤੇ ਅਲਕਾਇਦਾ ਤਾਂ ਇਸ ਮਕਸਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਰਾਹ ਦਾ ਰੋੜਾ ਹਨ,

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਸਤੇ 'ਚੋਂ ਹਟਾਉਣਾ ਅਮਰੀਕੀ ਸਾਮਰਾਜ ਦੀ ਫੌਰੀ ਅਤੇ ਅਣਸਰਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਕਾਰਟਰ ਦੀ ਹਕੂਮਤ 'ਚ ਕੌਮੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਜਥਿਰਾਨਿਊ ਬਰਜਿਸਕੀ ਨੇ 1997 'ਚ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ "ਜਿਹੜੀ ਵੀ ਤਾਕਤ ਯੂਰੋ ਏਸ਼ੀਆ 'ਤੇ ਭਾਰੂ ਹੈ, ਉਹ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਤਿੰਨ ਬਹੁਤ ਹੀ ਉਪਜਾਊ ਤੇ ਉਨਤ ਖਿੱਤਿਆਂ 'ਚੋਂ ਦੋ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਦੀ ਹੈ।...ਦੁਨੀਆ ਦੇ 75% ਲੋਕ ਯੂਰੋ ਏਸ਼ੀਆ 'ਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬਹੁਤੀ ਭੌਤਿਕ ਦੌਲਤ ਵੀ ਇਥੇ ਹੀ ਹੈ। ਦੁਨੀਆ ਦੀ 60% ਜੀ.ਐਨ.ਪੀ. ਅਤੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਲੱਭੇ ਗਏ ਊਰਜਾ ਸੋਮਿਆਂ ਦੇ ਤਿੰਨ ਹਿੱਸੇ ਵੀ ਯੂਰੋ ਏਸ਼ੀਆ 'ਚ ਹੀ ਹਨ ਅਤੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਯੂਰੋ ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਐਨ ਵਿਚਕਾਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਹੋ ਸੱਚਾਈ ਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਅਮਰੀਕੀ ਸਾਮਰਾਜ ਵਲੋਂ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੇ ਊਰਜਾ ਸੋਮਿਆਂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਫੌਜੀ ਸਿਆਸੀ ਉੱਚਤਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ 'ਚ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਇਕ ਫੋਕਲ ਪੁਆਇੰਟ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਖਿੱਤੇ 'ਚ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਭਾਰੂ ਤਾਕਤ ਸੋਵੀਅਤ ਰੂਸ ਨੇ ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਅਖੀਰ ਤੱਕ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਪੈਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਗਣ ਦਿੱਤੇ।

1991 'ਚ ਸੋਵੀਅਤ ਰੂਸ ਦਾ ਖਿੰਡਣਾ ਅਮਰੀਕਾ ਲਈ ਵਰਦਾਨ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ। ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਅਚਾਨਕ ਹੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਸੁਪਰ ਪਾਵਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਖਿਆ,

ਲਈ ਇਕ ਮੁਹਿੰਮ ਲਾਮਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਕਿ ਉਸ ਮੰਡੀ ਵਲ ਜਾਂਦੀਆਂ (ਤੇਲ) ਪਾਈਪ ਲਾਈਨਾਂ ਤੋਂ ਸੋਵੀਅਤ ਅਜਾਰੇਦਾਰੀ ਤੋੜੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵਧ ਉਹ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਭਾਰੂ ਸੰਸਾਰਕ ਪੁਜੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਕੁੰਜੀਵਤ ਊਰਜਾ ਸਪਲਾਈ ਰੂਟ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫਾਰਸ ਦੀ ਖਾੜੀ ਦਾ ਬਦਲ ਉਸਾਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਪਾਈਪ ਲਾਈਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਸਮੁੰਦਰ 'ਚੋਂ ਦੀ ਲੰਘਦੀ ਹੋਈ ਪੱਛਮੀ ਮੰਡੀ ਨਾਲ ਜੁੜ ਸਕੇ ਤਾਂ ਕਿ ਇਰਾਨ ਜਿਹੜਾ ਪਰਸ਼ੀਅਨ ਗਲਫ਼ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਲਈ "ਕੁਦਰਤੀ ਪੁਲ" ਦਾ ਕੰਮ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਵੀ ਬਾਈਪਾਸ ਅਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਰਕਸਿਸਟ ਲੇਖਕ ਲੈਰੀ ਏਵਰਿਸਟ ਵੀ ਅਜੋਕੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਦਿਆਂ ਅਜਿਹੇ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਹੀ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਅਮਰੀਕਨ ਵਿਦੇਸ਼ ਪਾਲਸੀ ਦਾ ਮੁੱਖ ਪਹਿਲੂ, ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਮਰੀਕਨ ਅਧੀਨਗੀ ਨੂੰ ਨਾ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਡੇਰਾਲਾਂ, ਮੱਧ ਪੂਰਬ ਅਤੇ ਏਸ਼ੀਅਨ ਖਿੱਤਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਤਰਤੀਬ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਯੁੱਧਨੀਤਕ ਊਰਜਾ ਸ਼ਕਤੀ (ਤੇਲ) ਵਰਗੇ ਕੁੰਜੀਵਤ ਸੋਮਿਆਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਦੇ ਜਹਾਜ਼ਰਾਨੀ ਰਸਤਿਆਂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨਾ ਹੈ।"

ਓਬਾਮਾ ਹੋਵੇ ਬੁਸ਼ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਕਲਿੰਟਨ, ਵਿਦੇਸ਼ ਪਾਲਸੀ ਤੱਤ ਰੂਪ 'ਚ ਮਿਲਦੀ ਜੁਲਦੀ

ਤਾਲਿਬਾਨ ਕਾਰਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸਵਾਤ ਵਾਦੀ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਹਾਲਾਤ ਕਾਰਨ ਉਜੜੇ ਲੋਕ

ਜਿਸ ਨੂੰ ਚੈਲੰਜ ਕਰਨਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪਾਵਰ ਦੇ ਵੱਸ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਹੀ। ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਤਾਕਤ ਦਾ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਖਿਲਾਅ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਅਮਰੀਕਾ ਜੋ ਚਾਹੇ ਮਨਾਈਆਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਨਾਲੋਂ ਟੁੱਟੇ ਸੈਂਟਰਲ ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਪੰਜ ਦੇਸ਼-ਤੁਰਕਮੇਨਿਸਤਾਨ, ਉਜਬੇਕਿਸਤਾਨ, ਕਜਾਖਸਤਾਨ, ਤਾਜਿਕਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਕਾਦਿਰਸਤਾਨ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਕੜ 'ਚ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ ਪੱਖਾਂ ਭਾਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਪਹਿਲਾਂ ਬੁਸ਼ ਦੇ ਰਾਜ ਦੌਰਾਨ ਉਦੋਂ ਦੇ ਡਿਫੈਂਸ ਸੈਕਟਰੀ ਡਿੱਕ ਚੇਨੀ ਵਲੋਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਦਿਸ਼ਾ 'ਚ ਤਿੰਨ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ (ਪਾਲਵਾਲਟੋਵਿਜ਼, ਲੈਬਿਸ ਲਿਬੀ ਅਤੇ ਜਾਲਮੇ ਖਾਲਿਲਯਾਦ) ਵਲੋਂ ਇਕ ਨੀਤੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਨੂੰ 'ਡਿਫੈਂਸ ਪਲੈਨਿੰਗ ਗਾਈਡੈਂਸ' ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਹਾਕਮ ਹਲਕਿਆਂ 'ਚ ਬਹਿਸਾਂ ਚੱਲੀਆਂ, ਸੈਮੀਨਾਰ ਹੋਏ ਅਤੇ "ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਫਾਰ ਏ ਨਿਊ ਅਮੈਰੀਕਨ ਸੈਂਚਰੀ" ਅਤੇ "ਕਲੀਨ ਬਰੇਨ" ਵਗੈਰਾ ਵਗੈਰਾ ਪੇਪਰ ਲਿਖੇ ਗਏ। ਸਭ ਪੇਪਰਾਂ ਅਤੇ ਬਹਿਸਾਂ ਦਾ ਤੱਤ ਸਾਂਝਾ ਸੀ ਕਿ ਅਮਰੀਕਨ ਹਿੱਤਾਂ ਦਾ ਵਾਧਾ ਕਿਵੇਂ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਤਾਕਤ ਨੂੰ ਉਭਰਨ ਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾਵੇ।

ਇਕ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮੈਗਜ਼ੀਨ "ਏ ਵਰਡ ਟੂ ਵਿਨ" ਨੇ ਸਮੁੱਚੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਦਿਆਂ 2001 'ਚ ਲਿਖਿਆ ਸੀ, "ਜਦੋਂ ਹੀ 1990 'ਚ ਸੋਵੀਅਤਾਂ ਨੇ ਪਿਛਲਮੋੜਾ ਕੱਟਿਆ ਤਾਂ ਅਮਰੀਕੀ ਸਾਮਰਾਜੀਆਂ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਏਸ਼ੀਆਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਮੰਡੀ ਨਾਲ ਜੋੜਨ

ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਮਈ 2001 'ਚ ਤਾਲਿਬਾਨ ਸਰਕਾਰ ਲਈ 40 ਮਿਲੀਅਨ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ 'ਵਿੱਤੀ' ਸਹਾਇਤਾ ਵਜੋਂ ਪਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਨਾਲੋਂ ਨਾਲ ਨਾਰਦਰਨ ਅਲਾਇੰਸ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ-ਤਾਲਿਬਾਨ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਨਾਲ ਗਿੱਟਮਿੱਟ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਬੋਬ ਬੁਡਵਾਰਡ ਨਾਮ ਦਾ ਲੇਖਕ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ "ਬੁਸ਼ ਓਨ ਵਾਰ" 'ਚ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ 9/11 ਦੇ ਅਮਰੀਕਾ 'ਤੇ ਹੋਏ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਪੰਜ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਰਦਰਨ ਅਲਾਇੰਸ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸਕੀਮਾਂ 'ਤੇ ਅਮਲ ਹੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ।

ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਜੁਲਾਈ 'ਚ ਅਲਕਾਇਦਾ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਤਾਲਿਬਾਨ ਖਿਲਾਫ ਹਮਲਾਵਰ ਰੁਖ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੀ ਪਰਪੋਜਲ ਆ ਗਈ, ਜਿਹੜੀ 4 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਇਸ 'ਸੂਭ ਕੰਮ' 'ਚ ਆਪਣਾ ਰੋਲ ਦੇਣ ਲਈ ਸੀ.ਆਈ.ਏ. ਵਾਸਤੇ 125-200 ਮਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਦੀ ਰਕਮ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। 6 ਦਿਨ ਬਾਅਦ 10 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਭਾਵ 9/11 ਤੋਂ ਸਿਰਫ ਇਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਕੌਮੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਕੌਂਡਾਲਿਜ਼ਾ ਰਾਈਸ ਨੇ "ਗੁਪਤ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟਿਵ" ਨਾਂ ਦਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦਸਤਖਤਾਂ ਲਈ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬੁਸ਼ ਦੀ ਮੋਜ 'ਤੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਅਗਲੇ ਹੀ ਦਿਨ 9/11 ਦਾ ਭਾਣਾ ਵਰਤ ਗਿਆ। ਬੱਸ ਫਿਰ ਕੀ ਸੀ। ਅੰਨਾ ਕੀ ਭਾਲੋ ਦੋ ਅੱਖਾਂ!

ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਲਈ ਇਸ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਬਹਾਨਾ ਅਤੇ ਮੌਕਾ ਹੋਰ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਸੋ ਗੱਜ ਵੱਜ ਕੇ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਤਿਆਰੀ ਨਾਲ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਕੇ ਤਾਲਿਬਾਨ ਨੂੰ ਖਦੇੜ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਥਾਂ ਕਨਪੁਤਲੀ ਕਰਜ਼ਾਈ ਸਰਕਾਰ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਜੰਗ ਜਾਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੱਤ ਸਾਲਾਂ 'ਚ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਨਾਟੋ ਫੌਜਾਂ ਦਾ ਕੀ ਹਸ਼ਰ ਹੋਇਆ ਹੈ? ਸਾਡੇ ਸਭ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ।

ਅਫਗਾਨੀ ਜੰਗ 'ਚ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਨਾਟੋ ਤਾਕਤਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਬਹੁਤ ਪਤਲੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬਦ ਤੋਂ ਬਦਤਰ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਲੜਾਈ ਦੇ ਹਰ ਫਰੰਟ 'ਤੇ ਹਾਰਾਂ, ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ, ਜਲਾਲਤ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਗੈਰ ਸਾਜਗਾਰ ਹਾਲਤਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। (1) ਤਾਲਿਬਾਨ ਧਿਰ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਵਧ ਤਕਤੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਗਿਣਤੀ ਪੱਖੋਂ ਵੀ, ਮੁਹਾਰਤ ਪੱਖੋਂ ਵੀ ਅਤੇ ਠੋਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਾਲੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਪਸਾਰੇ ਪੱਖੋਂ ਵੀ। ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦਾ 70% ਤੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਸਰਹੱਦੀ ਏਰੀਆ ਤਾਲਿਬਾਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਕੰਟਰੋਲ 'ਚ ਆ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਕਾਬਲ ਅਤੇ ਇਕਾ-ਦੁੱਕਾ ਹੋਰ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ। (2) ਅਮਰੀਕੀ ਹਵਾਈ ਹਮਲਿਆਂ ਕਾਰਨ ਹੋਈਆਂ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਮੌਤਾਂ ਵਜੋਂ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਹਾਹਾਕਾਰ ਮੱਚੀ ਪਈ ਹੈ। ਵਿਆਹ ਪਾਰਟੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪਬਲਿਕ ਇਕੱਠਾਂ 'ਤੇ ਬੰਬਾਰੀ ਇਕ ਆਮ ਵਰਤਾਰਾ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਫੌਜੀ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਲੋਂ ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਕੀਤੀਆਂ ਯਕੀਨੀ ਦਹਾਨੀਆਂ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਬੈਟਲਫੀਲਡ ਰੂਲਾਂ ਦੇ

ਬਾਵਜੂਦ ਹਾਲਾਤ ਭੋਰਾ ਭਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੁਧਰੇ। ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਸਿਵਲੀਅਨ ਮੌਤਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ 31% ਦਾ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। (3) ਅਮਰੀਕੀ ਨਾਟੋ ਫੌਜਾਂ ਲਈ ਹਥਿਆਰ ਅਤੇ ਖਾਧ ਖੁਰਾਕ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਲਈ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਇਕੋ ਇਕ ਜ਼ਮੀਨੀ ਰਸਤਾ ਬੰਦ ਹੋਣ ਵਾਂਗ ਹੈ। ਵੋਆ ਦੁਆਈ ਲਈ ਵਰਤੋਂ ਜਾਂਦੇ ਫੌਜੀ ਤੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਗੱਡੀਆਂ ਦੇ ਕਾਫਲਿਆਂ 'ਤੇ ਹੋਏ ਗੁਰੀਲਾ ਹਮਲਿਆਂ ਕਾਰਨ ਹੋਈ ਭਾਰੀ-ਤਬਾਹੀ ਕਰਕੇ ਵੱਡੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਖੜੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। (4) ਅਮਰੀਕੀ ਹਮਾਇਤ ਦਾ ਘੇਰਾ ਸੁੰਗੜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨਾਟੋ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਜੰਗ 'ਚ ਹੋਰ ਫੌਜੀ ਭੇਜਣ ਤੋਂ ਬੇਵੱਸੀ ਜਾਹਰ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਤਕਰੀਬਨ ਸੱਭੇ ਨਾਟੋ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਅੰਦਰ ਜੰਗ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਲੋਕ ਰਾਇ ਅਤੇ ਦਬਾਅ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਅਮਰੀਕਾ ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਨਿਖੇੜੇ ਦੀ ਹਾਲਤ 'ਚ ਹੈ। (5) ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਇਸ ਲੜਾਈ ਦਾ ਬੋਝ ਝੱਲਣ ਦੀ ਹਾਲਤ 'ਚ ਨਹੀਂ। ਜਿਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਲੜਾਈ ਨੇ ਲਮਕਣਾ ਹੈ ਖਰਚਿਆਂ 'ਚ ਅਬਾਹ ਵਾਧਾ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਅੱਗਾ ਦੌੜ ਪਿੱਛਾ ਚੋੜ ਵਾਲੀ ਹਾਲਤ ਬਣੀ ਪਈ ਹੈ। (6) ਕਰਜ਼ਾਈ ਸਰਕਾਰ ਸੱਤ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ 'ਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਇਕ ਵੀ ਸਮੱਸਿਆ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀ। ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਜਗੀਰਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪੇਂਡੂ ਧਨਾਵਾਂ 'ਤੇ ਟੇਕ ਕਾਰਨ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਗਰੀਬਾਂ ਦਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਗੀਰਦਾਰਾਂ ਧਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਜਮਾਤੀ ਵਿਰੋਧ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਹ ਜਮਾਤੀ ਵਿਰੋਧਤਾਈ ਅਫਗਾਨੀ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਗਠਜੋੜ ਖਿਲਾਫ ਭੁਗਤ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਪਰੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਪੋਪੀ ਫਸਲ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਫੌਜਾਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਤਬਾਹੀ ਬਲਦੀ 'ਤੇ ਤੇਲ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਲੜਾਈ ਤੱਤ ਰੂਪ 'ਚ ਕਿਸਾਨੀ ਜੰਗ 'ਚ ਬਦਲਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। (7) ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਜੱਦੀ ਦੁਸ਼ਮਣ ਰੂਸ ਮੁੜ ਪੈਰਾਂ ਸਿਰ ਖੜਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਟੁੱਟੇ ਹੋਏ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਮੁੜ ਆਪਣੀ ਬੁੱਕਲ 'ਚ ਲੈਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਕਰਾਗਸਤਾਨ ਸਮੇਤ ਸਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਢਿਲਾ ਜਿਹਾ ਜਥੇਬੰਦਕ ਢਾਂਚਾ ਖੜਾ ਕਰ ਲਿਆ, ਜਿਸ ਦਾ ਰੋਲ ਸਿਰਫ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਸੀ, ਪਰ ਹੁਣੇ ਖਤਮ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗ 'ਚ "ਜੁਆਇੰਟ ਰੈਪਿਡ ਰੀਐਕਸ਼ਨ ਫੋਰਸ" ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਫੌਜੀ ਪੱਖ ਨੂੰ ਵੀ ਉਭਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਅਫਗਾਨ-ਪਾਕਿ ਸਰਹੱਦ 2640 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਲੰਬੀ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਡੂਰੈਂਡ ਲਾਈਨ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। 1893 'ਚ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਮਾਰਟੀਮਰ ਡੂਰੈਨ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ 'ਚ ਖਿੱਚੀ ਗਈ ਇਸ ਲਾਈਨ ਦੇ ਦੋਨੋਂ ਪਾਸੀ ਪਖਤੂਨ ਲੋਕ ਵਸਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਸਰਹੱਦੀ ਲਾਈਨ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ। ਸਾਂਝੀ ਬੋਲੀ, ਸਾਂਝਾ ਸਭਿਆਚਾਰ, ਸਾਂਝਾ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪਿਛੋਕੜ ਅਤੇ ਸਾਂਝੇ ਆਰਥਿਕ ਸਮਾਜਕ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ 'ਚ ਬੱਝੇ ਹੋਏ ਇਹ ਲੋਕ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਗੁਲਾਮੀ ਨੂੰ ਸਖਤ ਨਫ਼ਰਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਖਿਲਾਫ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦੋਸਤ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਹੋ ਕੇ ਲੜਨ ਵਾਲਾ ਹਰ ਇਨਸਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੀਰੋ।

ਇਹ ਉਹੀ ਇਲਾਕਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਤਾਲਿਬਾਨ ਲੜਾਕੂ ਆਪਣਾ ਆਧਾਰ ਇਲਾਕਾ ਬਣਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਲਹਿਰ ਅਤੇ ਤਾਕਤ ਦੇ ਪਸਾਰੇ ਲਈ ਬੜੀ ਮੁਹਾਰਤ ਨਾਲ ਵਰਤ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਉਹੀ ਇਲਾਕਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਅਖਬਾਰ 'ਫਾਈਨੈਨਸ਼ੀਅਲ ਟਾਈਮਜ਼' ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਸਿਰਫ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਖਖਤੂਨਿਸਤਾਨ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਉਭਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਤਾਂ ਇਕ ਹਕੀਕਤ ਬਣਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।" ਇਹ ਉਹੀ ਇਲਾਕਾ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿਰਫ ਅਮਰੀਕੀ ਨਾਟੋ ਫੌਜਾਂ ਵਲੋਂ ਮਿਜ਼ਾਇਲਾਂ ਦਾਗੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਹੁਣ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਫੌਜ ਲਗਾਤਾਰ ਬੰਬਾਰੀ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਉਹੀ ਇਲਾਕਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਸਿੰਗਾਪੁਰ 'ਚ ਨੈਨਜੰਗ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀਕਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਰਾਜਾ ਮੋਹਨ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ "ਜੇ ਕੁਝ ਅਫਗਾਨ ਪਾਕਿ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਵਾਪਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਕੀ ਸਭ ਕੁਝ ਦੇ ਨੈਣ ਨਕਸ਼ ਨਿਖਰਨੇ ਹਨ।"

ਤਾਲਿਬਾਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ 'ਚ ਚੱਲ ਰਹੀ

ਇਸ ਕੌਮੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਹਿਰ 'ਚ ਦੋ ਪਹਿਲੂ ਇਕ ਦੂਸਰੇ 'ਚ ਘੁਲਮਿਲ ਗਏ ਹਨ। ਪਹਿਲਾ ਪੱਖ ਹੈ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਦਾ ਅਤੇ ਦੂਸਰਾ ਹੈ ਧਾਰਮਿਕ ਜਨੂੰਨ ਦਾ। ਜਿੱਥੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਦਾ ਪਹਿਲੂ ਅਤੇ ਜਜ਼ਬਾ ਲਹਿਰ ਦਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹਾਂਦਰੂ ਪੱਖ ਹੈ, ਉਥੇ ਧਾਰਮਿਕ ਜਨੂੰਨ ਦਾ ਪਹਿਲੂ ਦੋ ਧਾਰੀ ਤਲਵਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਹਾਂ ਪੱਖੀ ਰੋਲ ਸੀਮਤ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਉਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਹੈ, ਜਿਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਇਹ ਹਮਲਾਵਰਾਂ 'ਤੇ ਸੱਟ ਮਾਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਨਾਂਹ ਪੱਖੀ ਰੋਲ ਜਿਵੇਂ ਇਸਲਾਮਿਕ ਲਾਅ ਦੀ ਪ੍ਰੋਤਤਾ, ਔਰਤ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਧਰਮਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਰਵੱਈਆ ਆਦਿ

ਬਾਅਦ ਅਫਗਾਨੀ ਲੋਕ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਆਰਥਕ ਸਮਾਜਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨਗੇ? ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅੰਦਰੂਨੀ ਤੇ ਘਰੇਲੂ ਮਾਮਲਾ ਹੈ।

1986 'ਚ ਸੋਵੀਅਤ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ 'ਚ ਸੋਵੀਅਤ ਆਰਮੀ ਚੀਫ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ, “ਸੱਤਾਂ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ, ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੀ ਧਰਤੀ ਦਾ ਇਕ ਵਰਗ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੋਵੀਅਤ ਫੌਜ ਦੇ ਬੂਟੇ ਨੇ ਨਾ ਛੋਹਿਆ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਈ ਅਸੀਂ ਉਥੋਂ ਹਿਲਦੇ ਹਾਂ ਦੁਸ਼ਮਣ ਬੱਟ ਆਣ ਥਾਂ ਮਲਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਭ ਕੁਝ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਈ ਚੱਲਣ

ਪਿਛਾਖਤੀ ਅਤੇ ਲੋਕ ਵਿਰੋਧੀ ਹਨ।

ਫਿਰ ਵੀ ਕੌਮੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਪਹਿਲੂ ਭਾਰੂ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸਮੁੱਚੀ ਲਹਿਰ ਅਤੇ ਲੜਾਈ ਦਾ ਖਾਸਾ ਹੱਕੀ, ਲੋਕ ਪੱਖੀ ਅਤੇ ਅਗਾਂਹ ਵਧੂ ਹੈ, ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੀਆਂ ਇਨਸਾਫਪਸੰਦ ਅਤੇ ਉਨਤਸ਼ੀਲ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਅਫਗਾਨੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਦੀ ਪਿੱਠ 'ਤੇ ਹਨ। ਅਫਗਾਨੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜਿੱਤ ਯਕੀਨੀ ਹੈ। ਇਸ ਲੜਾਈ 'ਚ ਸੈਕੂਲਰ ਅਤੇ ਜਮਹੂਰੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਕਾਫੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹਨ, ਲੜਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀ ਸਿਆਸਤ 'ਤੇ ਉਹ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਛਾਪ ਛੱਡਦੀਆਂ ਹਨ? ਇਸ ਤੱਥ 'ਤੇ ਮੁਨੱਸਰ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਲੜਾਈ 'ਚੋਂ ਕਿਨਾਂ ਕੁ ਤਕੜਾ ਹੋ ਕੇ ਨਿਕਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਿੱਤ ਤੋਂ

ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।” ਇਸ ਸਚਾਈ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਗੋਰਬਾਚੇਵ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਹੋਰ ਟੱਕਰਾਂ ਮਾਰਦਾ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਅਖੀਰ ਪੂਛ ਦਬਾ ਕੇ ਦੌੜ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਅਫਗਾਨੀ ਮਾਹਿਰ ਵਾਰ ਵਾਰ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ “ਅਮਰੀਕੀ ਅਤੇ ਨਾਟੋ ਫੌਜਾਂ ਉਹੀ ਗਲਤੀਆਂ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਸੋਵੀਅਤ ਫੌਜਾਂ ਹਾਰ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਖਜ਼ਾਨਾ ਖਾਲੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਰੂਸੀ ਫੌਜ ਬੇਦਿਲ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਖੁਦ ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਢਹਿ ਢੇਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।”

ਅੱਜ ਓਬਾਮਾ ਵੀ ਇਤਿਹਾਸ ਤੋਂ ਸਿੱਖਣ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਨਸੀਹਤ ਸੁਣਨ ਦੇ ਮੂਡ 'ਚ ਨਹੀਂ, ਹਰ ਹਾਲਤ 'ਚ ਜ਼ੋਰ ਅਜਮਾਈ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਲਗਦਾ ਹੈ ਪੱਥਰ ਚੱਟ ਕੇ ਈ ਮੁੜੇਗਾ।

ਸੋਨੀਆ ਨੂੰ ਬਿਨਾ ਪੁੱਛੇ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਤੇ ਫਿਲਮ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ

—ਜੈਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਚੌਕਸੇ

ਪ੍ਰਿਥਵੀਸ਼ ਗਾਂਗੁਲੀ ਨੇ ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਮੁੰਬਈ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਟੈਕਸ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਟੀ.ਡੀ. ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਜੀਵਨ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ 'ਸੋਨੀਆ' ਨਾਂ ਦੀ ਇਕ ਫਿਲਮ ਬਣਾਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਤੋਂ ਕੋਈ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਲਈ, ਕਿਉਂਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤਹਿਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਫਿਲਮਕਾਰ ਜਗਮੋਹਨ ਮੁੰਦਤਾ ਨੇ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਤੋਂ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਾ ਮਿਲਣ ਕਾਰਨ ਫਿਲਮ ਨਹੀਂ ਬਣਾਈ ਸੀ। ਮਨੁੱਖੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਵੀ ਸੀ, ਪਰ ਅਲਿਖਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਕਿ ਬਾਇਓਪਿਕ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਲਈ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਬਹੁਗਲਾ ਇਹ ਜਾਨਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਟੀ.ਡੀ. ਕੁਮਾਰ ਉਰਫ ਕੁਮਾਰ ਕਿਰਨ ਨੂੰ ਬਤੌਰ ਫਿਲਮਕਾਰ ਕੀ ਤਜਰਬਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਵਿਸ਼ੇ ਨਾਲ ਉਹ ਨਿਆਂ ਕਰ ਸਕਣਗੇ ਜਾਂ

ਖੁਦਕਸ਼ੀ ਨਾ ਕਰ ਸਕਣ 'ਤੇ ਕਲੀਨਿਕ 'ਤੇ ਕੇਸ

ਬੀਜਿੰਗ: ਇਥੇ ਇਕ ਔਰਤ ਇਕ ਕਲੀਨਿਕ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਠੇਕਣ ਵਾਲੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਥੋਂ ਲਈਆਂ ਗਈਆਂ ਨੀਂਦ ਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਖਾ ਕੇ ਵੀ ਉਹ ਮਰੀ ਨਹੀਂ। ਦਰਅਸਲ ਇਸ ਔਰਤ ਨੇ ਗੁਆਂਢੀ ਸਥਿਤ ਇਕ ਕਲੀਨਿਕ ਤੋਂ ਖੁਦਕਸ਼ੀ ਕਰਨ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਦੋ ਵਾਰੀ ਨੀਂਦ ਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਦੀਆਂ ਛੇ ਸ਼ੀਸ਼ੀਆਂ ਖਰੀਦੀਆਂ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖਾ ਕੇ ਵੀ ਉਹ ਆਪਣੇ ਇਰਾਦੇ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਨਾ ਹੋ ਸਕੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਨਕਲੀ ਦਵਾਈ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਖੁਦਕਸ਼ੀ ਨਾ ਕਰ ਸਕਣ ਦਾ ਗੁੱਸਾ ਕਲੀਨਿਕ ਦੇ ਡਾਕਟਰ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਠੇਕ ਕੇ ਕੱਢਣ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਨਹੀਂ। ਸਰ ਰਿਚਰਡ ਐਟਨਬਰੋ ਨੇ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਰੰਗਮੰਚ ਅਤੇ ਸਿਨੇਮਾ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। 'ਗਾਂਧੀ' ਫਿਲਮ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਸੰਸਕਰਣ ਪੰਡਿਤ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਲਾਹ ਅਨੁਸਾਰ ਅਨੇਕਾਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਖੁਦ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 1982 ਵਿਚ ਉਹ ਫਿਲਮ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਸਕੇ। ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਅਤੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਫਿਲਮ ਵਿਕਾਸ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਵਲੋਂ ਰਕਮ ਵੀ ਮਿਲੀ ਸੀ।

ਇਕ ਦੌਰ ਵਿਚ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਸਤਿਆਜੀਤ ਰੇਅ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਪੰਡਿਤ ਨਹਿਰੂ 'ਤੇ ਵਿਤਚਿਤਰ ਬਣਾਉਣ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਗੱਲਬਾਤ ਸਮੇਂ ਮੌਜੂਦ

ਅਫਸਰ ਨੇ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਬਾਅਦ ਸਤਿਆਜੀਤ ਰੇਅ ਵਲੋਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਰਜ਼ੀ ਅਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਅਫਸਰ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਖੁੰਝਾਉਂਦੇ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮੌਕਾ ਇਜਾਦ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਜਿੰਦਾਂ ਹੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਮਿਲੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਲਤਾੜਿਆ ਅਤੇ ਰਾਏ ਨੂੰ ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਈਆਂ। ਸਰਦਾਰ ਪਟੇਲ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਤੇ ਕੇਤਨ ਮਹਿਤਾ ਨੇ ਫਿਲਮ ਬਣਾਈ, ਜਿਹੜੀ ਪਹਿਲਾਂ 'ਭਵਨੀ ਭਵਈ' ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਹ ਪੁਣੇ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਤੋਂ ਬਾਕਾਇਦਾ ਸਿੱਖਿਅਤ ਫਿਲਮਕਾਰ ਸਨ। ਬਾਬਾ ਸਾਹਿਬ ਅੰਬੇਦਕਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਤੇ ਜੱਬਾਰ ਪਟੇਲ ਨੇ ਫਿਲਮ ਬਣਾਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਆਪਣੇ ਖੇਤਰ ਦੇ ਮਾਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਸਨ। ਮਹਾਨ ਫਿਲਮਕਾਰ ਸ਼ਿਆਮ ਬੇਨੇਗਲ ਨੇ ਮਹਾਤਮਾ

ਗਾਂਧੀ ਦੁਆਰਾ ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਵਿਚ ਬਿਤਾਏ ਸਾਲਾਂ 'ਤੇ 'ਦਿ ਮੇਕਿੰਗ ਆਫ ਦਿ ਮਹਾਤਮਾ' ਬਣਾਈ ਅਤੇ ਸੁਭਾਸ਼ ਚੰਦਰ ਬੋਸ 'ਤੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਿਲੱਖਣ ਫਿਲਮ ਬਣਾਈ ਸੀ। ਹਾਲੀਵੁਡ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਬਾਇਓਪਿਕ ਬਣੇ ਹਨ ਅਤੇ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਬਣਾਏ ਹਨ। ਆਲੇਵਾਰ ਸਟੋਨ ਦੀ ਕੈਨੇਡੀ 'ਤੇ ਬਣੀ ਫਿਲਮ ਇਤਿਹਾਸਕ ਮਹੱਤਵ ਦੀ ਫਿਲਮ ਸਿੱਧ ਹੋਈ।

ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਹਾਨ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਤੇ ਫਿਲਮ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਇਤਿਹਾਸਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਅਤੇ ਖੋਜ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵਾਪਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪੈਸੇ ਅਤੇ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ

ਹੈ। ਗੁਲਜਾਰ ਦੀ 'ਆਂਧੀ' ਇਕ ਕਾਲਪਨਿਕ ਫਿਲਮ ਸੀ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਪਾਤਰ (ਸੁਚਿਤਰਾ ਸੇਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਭਾਇਆ ਗਿਆ) ਦੀ ਚਾਲ-ਢਾਲ 'ਤੇ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਿੰਦੀ ਸੀ।

ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਪਾਬੰਦਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਫਿਰ ਖੁਦ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਦੁਬਾਰਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦਾ ਰਾਹ ਸਾਫ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਵਿੱਠਲ ਭਾਈ ਪਟੇਲ (ਸਾਗਰ) ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਲੈ ਗਏ ਸਨ। ਬਾਇਓਪਿਕ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਮਹਾਨ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਲੋਕਪ੍ਰਿਯਤਾ ਨੂੰ ਬਾਕਸ ਆਫਿਸ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਦੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਗੱਲਾਂ ਹਨ। ਸੈਂਸਟਿਵ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਸਨਸਨੀਯੋਜ਼ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਿਚ ਫਰਕ ਹੈ। ਮਨੁੱਖੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਅਰਾਜਕਤਾ ਦੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਗੱਲਾਂ ਹਨ।

ਮਰਦਾਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦਾ ਹੱਲ ਆਯੁਰਵੈਦ ਦੇ ਸੰਗ

ਮਰਦਾਨਾ ਤਾਕਤ ਲਈ ਸਿਹਤ ਰੀਯੋਗ ਕੋਰਸ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹੀ ਤਿੱਲਾ (ਸੁਪਰ ਪਾਵਰ)

ਇਕ ਹਫਤਾ ਦਵਾਈ ਖਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੁਸੀਂ ਗ੍ਰਹਿਸਥ ਜੀਵਨ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਅਨੰਦ ਉਠਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੋਵੇ-ਗਲਤ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਸ਼ੂਗਰ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਵਧਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਕਾਰਨ।

ਹਿਰੇ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ

ਮੋਟਾਪਾ ਘਟਾਓ

ਸਿਹਤ ਬਣਾਓ

ਵਾਲਾਂ ਦਾ ਝੜਨਾ

ਸ਼ੂਗਰ ਕੰਟਰੋਲ

ਇਸਤਰੀ ਰੋਗ

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਫਾਰਮੇਸੀ ਜਿੱਥੇ ਮਰਦਾਂ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਪਿਛਲੇ 50 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਇਲਾਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਨਸਾਂ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹੀ (ਸੁਪਰ ਪਾਵਰ) ਤੇਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਮਰਦਾਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਬੁਢਾਪੇ ਵਿਚ ਜਵਾਨੀ ਵਰਗੀ ਤਾਕਤ ਦੁਬਾਰਾ ਹਾਸਿਲ ਕਰੋ।

ਪੂਰਾ ਕੋਰਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੁਬਾਰਾ ਦਵਾਈ ਖਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ।

ਡਾ. ਨੰਦ ਕਿਸ਼ੋਰ ਓਬਰਾਏ
ਆਯੁਰਵੈਦਿਕ ਰਤਨ
ਰਜਿ. ਨੰ. 59/AY/PB.

ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਭੈੜੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਵਿਚ ਫਸ ਕੇ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਤਰਨਾਕ ਅਤੇ ਗੁਪਤ ਰੋਗਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਔਰਤ ਦੇ ਕਾਬਿਲ ਨਾ ਰਹਿਣਾ, ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ, ਮਸਾਨੇ ਦੀ ਗਰਮੀ, ਪਿਸ਼ਾਬ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਆਉਣਾ, ਖੂਨ ਨਾ ਬਣਨਾ, ਖਾਂਦਿਆਂ ਪੀਂਦਿਆਂ ਸੁੱਕਦੇ ਜਾਣਾ ਆਦਿ ਤਮਾਮ ਤਕਲੀਫਾਂ ਤੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਸਾਡੀ 50 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਅਜਮਾਈ ਹੋਈ ਦਵਾਈ ਅਤੇ ਸੁਪਰ ਪਾਵਰ ਤੇਲ ਦੇ ਕੋਰਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋ। ਇਸ ਦੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਵਰਤਣ ਨਾਲ ਸੁਪਨਦੋਸ਼ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਰਦਾਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਵਾਈ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਗਏ ਗੁਜ਼ਰੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਫਿਰ ਤੋਂ ਜਵਾਨੀ ਦੀ ਝਲਕ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

Surajvanshi Pharmacy (R)

MANUFACTURE & EXPORTER OF HERBAL PRODUCTS

25, New Model Town, Jalandhar (Punjab) INDIA.

Contact : Dr. Shweta Oberoi E-mail : shweta077@yahoo.com

Mobile : 98155-33933 Fax : 0091-181-5062627

PUNJAB AUTO WERKS Akai Transport Corp

1930 W. Hubbard St., Chicago, IL

For Excellent Auto Body Work, Taxi Cab
Leasing, 24 Hours Towing, Complete Auto
Repair of Domestic & Foreign Cars

ਅਮਰੀਕਨ ਅਤੇ ਇੰਪੋਰਟਡ ਕਾਰਾਂ ਦੀ
ਰਿਪੇਅਰ ਦਾ ਕੰਮ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਅਤੇ ਵਾਜਬ
ਭਾਅ ਉਤੇ ਕਰਦੇ ਹਾਂ

ਟੈਕਸੀ ਕੈਬ ਵੀ
ਲੀਜ਼ 'ਤੇ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ

Call
Gurcharn Singh Jhaj
Jaidev Singh Bhattal
Sukhraj Singh Takhar

Tel. 312-243-3344, 312-243-2255

Fax: 312-243-2277

ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਨਵੀਂ ਕੈਬਨਿਟ ਹੋਈ ਸਰਗਰਮ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ : ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਤੋਂ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ, ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਦੇ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕਣ ਤੋਂ ਇੱਕ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਹੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਟੀਮ ਵਲੋਂ ਤਿੱਖੀ ਸਰਗਰਮੀ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲੀ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਵਲੋਂ ਨਵੀਂ ਕੈਬਨਿਟ ਨੂੰ ਕੰਮ ਕਰਨ ਜਾਂ ਲਾਂਭੇ ਹੋ ਜਾਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਵਲੋਂ ਆਪਣੀ ਅਗਲੇ 100 ਦਿਨ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦੀ ਰੂਪ ਰੇਖਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਦੀ ਸੱਤਾ ਰਾਹੀਂ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਆਪਣੀ ਸਾਧਾਰਣ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਸਥਿਤੀ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛੁਕ ਹੈ।

ਲੰਘੀ 29 ਮਈ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੀਨੀਅਰ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੇ ਅਹੁਦੇ ਦਾ ਕਾਰਜਭਾਰ ਸੰਭਾਲਣ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਜਿੱਥੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸੈਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਹੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਰਣਨੀਤੀ ਘੜਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਉਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਿਛਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਰੁਕੇ ਹੋਏ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਸੈਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਹੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਪਿਛਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਤੇ ਸੱਤਾਧਾਰੀਆਂ ਦਰਮਿਆਨ ਪਈ ਤਰੇਤ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਹਿੱਤ ਸੰਸਦੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਮੰਤਰੀ ਪਵਨ ਬਾਸਲ ਨੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਵਲ ਦੋਸਤੀ ਦਾ ਹੱਥ ਵਧਾਇਆ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਬਾਸਲ ਨੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ 'ਤੇ ਪੂਰੀ

ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰ ਕਰੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੰਸਦ ਨੂੰ ਸੁਚਾਰੂ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੀ ਮਦਦ ਮੰਗੀ। ਕਾਰਜਭਾਰ ਸੰਭਾਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ੍ਰੀ ਬਾਸਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੰਸਦ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣਾ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ 'ਤੇ ਖਰਾ ਉਤਰਨਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਵੇਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਸਪੀਕਰ ਅਤੇ ਡਿਪਟੀ ਸਪੀਕਰ ਦੀ ਚੋਣ ਸਬੰਧੀ ਚਰਚਾ ਅਜੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣੀ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਸਾਫ਼ ਪ੍ਰਪਰਾਵਾਂ 'ਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪੰਦਰਵੀਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਸੈਸ਼ਨ ਇੱਕ ਜੂਨ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ। ਦੋ ਜੂਨ ਨੂੰ ਸੰਸਦ ਦੇ ਨਵੇਂ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ

ਸਹੁੰ ਚੁੱਕੀ। ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਪਾਟਿਲ ਨੇ 9 ਜੂਨ ਤੱਕ ਚਲਣ ਵਾਲੇ ਇਸ ਸੈਸ਼ਨ 'ਚ 4 ਜੂਨ ਨੂੰ ਸੰਸਦ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਬੈਠਕ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨੁੱਖੀ ਵਸੀਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਵਿਕਾਸ ਮੰਤਰੀ ਕਪਿਲ ਸਿੱਬਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਅਰਜੁਨ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਆਰੰਭੇ ਗਏ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਨੂੰ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਸੋਧ ਕਰਕੇ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ

ਪਿਛਲੇ 5 ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਮੰਤਰਾਲੇ ਵਲੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿਸੇ ਨੀਤੀ ਜਾਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਖਤਮ

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ, ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਣਬ ਮੁਖਰਜੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਭਵਨ ਵਿਚ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ

ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਹੜੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਜਾਂ ਨਿਯਮ ਜਾਂ ਫਿਰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਪਹਿਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਟਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਂਕਿ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਖੇਤਰ 'ਚ ਤਬਦੀਲੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਬੱਚਿਆਂ ਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਸ੍ਰੀ

ਸਿੱਬਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਰ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਿਲੇਬਸਾਂ 'ਚ ਤਬਦੀਲੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿੱਖਿਆ 'ਚ ਤਬਦੀਲੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਸਕੂਲਾਂ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੇ ਸਿਲੇਬਸਾਂ 'ਚ ਸੋਧ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਈ ਆਈ ਟੀ ਨੂੰ ਵੀ ਬਦਲਦੇ ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਨਾਲ ਆਧੁਨਿਕ ਬਣਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੰਤਰਾਲਾ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਗਿਆਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਵਿੱਦਿਅਕ ਸੁਧਾਰਾਂ ਸਬੰਧੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਗਿਆਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਰਥਚਾਰਾ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਅਹਿਮ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਸਿੱਬਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖਿਆ ਖੇਤਰ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਚੁਣੌਤੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਅਤੇ ਪਹੁੰਚ ਦਾ ਮੇਲ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਇਹ ਨਿਸ਼ਚਤ ਕਰੇਗੀ ਕਿ ਹਰੇਕ ਬੱਚੇ ਅਤੇ ਨੌਜਵਾਨ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਮਿਲੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਅਜਿਹੀ ਯੋਜਨਾ ਤਿਆਰ ਕਰੇਗੀ, ਜਿਸ 'ਚ ਲੋੜਵੰਦ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ

ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਆਰਥਿਕ ਮਦਦ ਮਿਲੇਗੀ। ਸ੍ਰੀ ਸਿੱਬਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਬਿੱਲ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਇਸ ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਭਾ 'ਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਰਹਿ ਚੁੱਕੇ 72 ਸਾਲਾ ਫਾਰੂਕ ਅਬਦੁੱਲਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਵਿਭਾਗ ਚੁਣੌਤੀ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਪਰ ਉਹ ਇਸ ਚੁਣੌਤੀ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕਰਨਗੇ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪਿਛਲੀ ਸਰਕਾਰ 'ਚ ਵਣਜ ਤੇ ਉਦਯੋਗ ਮੰਤਰੀ ਰਹੇ ਕਮਲ ਨਾਥ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਵਾਰ ਹਾਈਵੇਜ਼ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦਾ ਚਾਰਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਸੜਕਾਂ ਤੇ ਆਵਾਜਾਈ ਖੇਤਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨਗੇ।

ਨਵੀਂ ਸਰਕਾਰ 'ਚ ਸਿਹਤ ਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਕਲਿਆਣ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਣ ਵਾਲੇ ਗੁਲਾਮ ਨਬੀ ਆਜ਼ਾਦ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਯੂ ਪੀ ਏ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਕੌਮੀ ਪੇਂਡੂ ਸਿਹਤ ਮਿਸ਼ਨ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹਨ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨਗੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੌਮੀ ਸ਼ਹਿਰੀ ਸਿਹਤ ਮਿਸ਼ਨ ਵਲੋਂ ਕੈਬਨਿਟ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ 6 ਨਵੇਂ ਏਮਜ਼ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ 'ਚ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਕੰਮ 'ਚ ਤੇਜ਼ੀ ਲਿਆਂਦੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਕਾਨੂੰਨ ਮੰਤਰੀ ਵੀਰੱਪਾ ਮੋਇਲੀ ਨੇ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਗਲੇ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ 'ਚ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੁਧਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ।

ਇਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹੋਈ ਕੇਂਦਰੀ ਕੈਬਨਿਟ ਵਿਚ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੀ ਵੰਡ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ : ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹੋਈ :

ਵੀਰਭੱਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਟੀਲ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਵਿਲਾਸ ਰਾਓ ਦੇਸ਼ਮੁੱਖ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਉਦਯੋਗ ਤੇ ਜਨਤਕ ਉਦਯੋਗ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਗੁਲਾਮ ਨਬੀ ਆਜ਼ਾਦ ਨੂੰ ਸਿਹਤ ਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਭਲਾਈ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਸੁਸ਼ੀਲ ਕੁਮਾਰ ਸਿੰਧੇ ਨੂੰ ਊਰਜਾ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਐਮ. ਵੀਰੱਪਾ ਮੋਇਲੀ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਤੇ ਨਿਆਂ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਫਾਰੂਕ ਅਬਦੁੱਲਾ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਤੇ ਨਵਿਆਉਣਯੋਗ ਊਰਜਾ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਐਸ. ਜੈਪਾਲ ਰੈਡੀ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿਰੀ ਵਿਕਾਸ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਕਮਲ ਨਾਥ ਨੂੰ ਸੜਕੀ ਆਵਾਜਾਈ ਤੇ ਹਾਈਵੇਜ਼ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਵਾਜ਼ਲਾਰ ਰਵੀ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਰਹਿੰਦੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਮੀਰਾ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਸ਼੍ਰੋਤ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਦਿਆਨਿਧੀ ਮਾਰਨ ਨੂੰ ਕੱਪੜਾ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਏ. ਰਾਜਾ ਨੂੰ ਸੰਚਾਰ ਤੇ ਸੂਚਨਾ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਮੁਰਲੀ

ਦਿਓਰਾ ਨੂੰ ਪੈਟਰੋਲੀਅਮ ਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਗੈਸ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਅੰਬਿਕਾ ਸੋਨੀ ਨੂੰ ਸੂਚਨਾ ਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰਨ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਮਲਿਕਅਰਜੁਨ ਖਰਗੇ ਨੂੰ ਕਿਰਤ ਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਕਪਿਲ ਸਿੱਬਲ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖੀ ਸ਼੍ਰੋਤ ਵਿਕਾਸ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਬੀ.ਕੇ. ਹਾਂਡੇਕ ਨੂੰ ਖਾਨਾਂ ਤੇ ਉੱਤਰ-ਪੂਰਬੀ ਖੇਤਰ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਅਨੰਦ ਸ਼ਰਮਾ ਨੂੰ ਵਪਾਰ ਤੇ ਉਦਯੋਗ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਸੀ.ਪੀ. ਜੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ ਤੇ ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਕੁਮਾਰੀ ਸੈਲਜ਼ਾ ਨੂੰ ਹਾਊਸਿੰਗ ਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਗਰੀਬੀ ਨਿਵਾਰਨ ਤੇ ਸੈਰ ਸਪਾਟਾ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਸੁਬੋਧ ਕਾਂਤ ਸਹਾਏ ਨੂੰ ਫੂਡ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਉਦਯੋਗ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਐਮ.ਐਸ. ਗਿੱਲ ਨੂੰ ਯੁਵਕ ਮਾਮਲੇ ਤੇ ਖੇਡ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਜੀ.ਕੇ. ਵਾਸਨ ਨੂੰ ਜਹਾਜ਼ਰਾਨੀ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਪਵਨ ਕੁਮਾਰ ਬਾਸਲ ਨੂੰ ਸੰਸਦੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਮੁਕਲ ਵਾਸਨਿਕ ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਆਂ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਕਾਂਤੀਲਾਲ ਭੁਰੀਆ ਨੂੰ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ

ਬਾਰੇ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਐਮ.ਕੇ. ਅਲਗਿਰੀ ਨੂੰ ਰਸਾਇਣ ਤੇ ਖਾਦ ਮੰਤਰਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ (ਸਵਤੰਤਰ ਕਾਰਜ ਭਾਰ) - ਪ੍ਰਫੁੱਲ ਪਟੇਲ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿਰੀ ਹਵਾਬਾਜ਼ੀ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਪ੍ਰਿਥਵੀਰਾਜ ਚਵਾਨ ਨੂੰ ਵਿਗਿਆਨ ਤੇ ਤਕਨਾਲੋਜੀ, ਧਰਤ ਵਿਗਿਆਨ ਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਦਫਤਰ 'ਚ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ, ਨਿੱਜੀ ਤੇ ਜਨਤਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤ, ਪੈਨਸ਼ਨ ਤੇ ਸੰਸਦੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਮੰਤਰਾਲੇ, ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਜੈਸਵਾਲ ਨੂੰ ਕੋਲਾ, ਅੰਕੜਾ ਤੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਸਲਮਾਨ ਖੁਰਸ਼ੀਦ ਨੂੰ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਮਾਮਲਿਆਂ ਤੇ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਦੀਨਸ਼ਾ ਜੇ. ਪਟੇਲ ਨੂੰ ਲਘੂ, ਛੋਟੇ ਤੇ ਮੱਧ ਦਰਜੇ ਦੇ ਉਦਯੋਗ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਤੀਰਥ ਨੂੰ ਔਰਤਾਂ ਤੇ ਬਾਲ ਵਿਕਾਸ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਜੈਰਾਮ ਰਮੇਸ਼ ਨੂੰ ਵਾਤਾਵਰਨ ਤੇ ਜੰਗਲ ਮੰਤਰਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਰਾਜ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੇ ਵਿਭਾਗ - ਸ੍ਰੀ ਕਾਂਤ

ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਤੋਂ ਹਮਾਇਤ ਵਾਪਸ ਲੈਣੀ ਚੰਗਾ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ-ਬਰਧਨ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਖਰਾਬ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਬਾਅਦ ਭਾਕਪਾ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਕਰਾਰ 'ਤੇ ਪਿਛਲੀ ਮਨਮੋਹਨ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਹਮਾਇਤ ਵਾਪਸ ਲੈਣਾ ਚੰਗਾ ਵਿਚਾਰ ਨਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਭਾਕਪਾ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਏ.ਬੀ. ਬਰਧਨ ਨੇ ਬੀਤੀ 1 ਜੂਨ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਭਾਰਤ-ਅਮਰੀਕਾ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਕਰਾਰ 'ਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਇਸ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸੋਚਿਆ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਨ ਕਿ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੈਰ-ਸਾਮਰਾਜਵਾਦ ਦੇ ਸੁਰ ਵਿਚ ਹਮਾਇਤ ਵਾਪਸ ਲੈਣਾ ਚੰਗਾ ਵਿਚਾਰ ਨਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਭਾਕਪਾ ਦੇ ਮੁਖ ਪੱਤਰ 'ਨਿਊ ਏਜ' ਦੇ ਤਾਜ਼ਾ ਅੰਕ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਸ 'ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਕਿਉਂਕਿ ਹੋਰ ਭਖਦੇ ਮੁੱਦੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਅਸੀਂ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸੀ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸਨੇ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ।

ਜੇਨਾ ਨੂੰ ਰਸਾਇਣ ਅਤੇ ਖਾਦ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਈ. ਅਹਿਮਦ ਨੂੰ ਰੇਲਵੇ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਮੁੱਲਾਪਲਈ ਰਾਮ ਚੰਦਰਨ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਵੀ. ਨਾਰਾਇਣ ਸਵਾਮੀ ਨੂੰ ਯੋਜਨਾ ਅਤੇ ਸੰਸਦੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਮੰਤਰਾਲਾ,

ਪ੍ਰਨੀਤ ਕੌਰ

ਗੁਲਾਮ ਨਬੀ ਆਜ਼ਾਦ

ਅਗਾਥਾ ਸੰਗਮਾ

ਯੋਤੀਰਦਿੱਤਿਆ ਸਿੰਧੀਆ ਨੂੰ ਵਪਾਰ ਅਤੇ ਉਦਯੋਗ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਡੀ. ਪੁਰਾਨਦੇਸਵਾਰੀ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖੀ ਸ਼੍ਰੋਤ ਵਿਕਾਸ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਕੇ.ਐਚ. ਮਨੀਅਪਾ ਨੂੰ ਰੇਲਵੇ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਅਜੇ ਮਾਕਨ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਪਾਨਾਬਾਕਾ ਲਕਸ਼ਮੀ ਨੂੰ ਕੱਪੜਾ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਨਮੋਨਰਾਇਣ ਮੀਨਾ ਨੂੰ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਐਮ.ਐਮ. ਪਾਲਮ ਰਾਜੂ ਨੂੰ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਸਵਾਤਾ ਰਾਏ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿਰੀ ਵਿਕਾਸ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਐਸ.ਐਸ. ਪਲਨੀ ਮਣੀਚਕਮ ਨੂੰ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਜਤਿਨ ਪ੍ਰਸਾਦ ਨੂੰ ਕੁਦਰਤੀ ਗੈਸ ਅਤੇ ਪੈਟਰੋਲ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਏ. ਸਾਈ ਪ੍ਰਾਬਪ ਨੂੰ ਸਟੀਲ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਪ੍ਰਨੀਤ ਕੌਰ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਗੁਰਦਾਸਕਾਮਿਤ ਨੂੰ ਸੰਚਾਰ ਅਤੇ ਸੂਚਨਾ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਹਰੀਸ਼ ਰਾਵਤ ਨੂੰ ਕਿਰਤ ਅਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ

ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਭਲਾਈ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਸੀਸਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਸੁਲਤਾਨ ਅਹਿਮਦ ਨੂੰ ਸੈਰ ਸਪਾਟਾ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਮੁਕਲ ਰਾਏ ਨੂੰ ਜਹਾਜ਼ਰਾਨੀ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਮੋਹਨ ਜਤਾਉਆ ਨੂੰ ਸੂਚਨਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰਨ

ਮੰਤਰਾਲਾ, ਡੀ. ਨਿਪੋਲੀਅਨ ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਸੁਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਡਾ. ਐਸ. ਜਾਗਾਥਾਰਾਕਸ਼ਕਨ ਨੂੰ ਸੂਚਨਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰਨ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਐਸ. ਗਾਂਧੀਸਿਲਵਨ ਨੂੰ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਭਲਾਈ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਤੁਸ਼ਾਰ ਭਾਈ ਚੌਧਰੀ ਨੂੰ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਸਚਿਨ ਪਾਇਲਟ ਨੂੰ ਸੰਚਾਰ ਅਤੇ ਸੂਚਨਾ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਅਰੁਣ ਯਾਦਵ ਨੂੰ ਯੁਵਕ ਭਲਾਈ ਅਤੇ ਖੇਡ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਪ੍ਰਾਤਿਕ ਪਾਟਿਲ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਉਦਯੋਗ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਉਦਯੋਗ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਆਰ.ਪੀ.ਐਨ. ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੜਕੀ ਆਵਾਜਾਈ ਅਤੇ ਹਾਈਵੇਜ਼ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਸ਼ਸ਼ੀ ਬਰੂਰ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਵਿਨਸੋਂਟ ਪਾਲਾ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਸਰੋਤ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਪ੍ਰਾਦੀਪ ਜੈਨ ਨੂੰ ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਅਗਾਥਾ ਸੰਗਮਾ ਨੂੰ ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ ਮੰਤਰਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸਿੱਖ-ਜਗਤ ਅਤੇ ਰੰਘਰੇਟੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਬੇਟੇ ਆਪਸੀ ਪ੍ਰੇਮ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਫਾਰ ਕੰਨਫ਼ਲੈਕਟ ਐਂਡ ਪੀਸ ਸਟੱਡੀਜ਼ (ਇਫ਼ਕੋਪਸ) ਨੇ ਵੀਆਨਾ, ਆਸਟ੍ਰੀਆ ਵਿਚ ਵਾਪਰੇ ਮੰਦਭਾਗੇ ਦੁਖਾਂਤ ਲਈ ਸਮੂਹ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਅਤੇ ਰੰਘਰੇਟੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਬੇਟਿਆਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੁਖਾਂਤ ਮਗਰੋਂ ਉਲਝੀ ਤਾਣੀ ਨੂੰ ਸੁਲਝਾਉਣ ਲਈ ਸਬਰ, ਸਹਿਜ, ਸੰਤੋਖ ਅਤੇ ਸਰਬ-ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਵਾਲੇ ਮਹੌਲੇ ਨੂੰ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਇਕਜੁੱਟ ਰਹਿਣ। ਸੰਸਥਾ ਨੇ ਇਥੇ ਜਾਰੀ ਇਕ ਬਿਆਨ ਵਿਚ

ਨਿਊਯਾਰਕ ਮੇਅਰ ਨੇ ਰਿਪੋਰਟਰ ਨੂੰ ਕਲੰਕ ਕਿਹਾ

ਨਿਊਯਾਰਕ : ਸਿਟੀ ਦੇ ਮੇਅਰ ਮਾਈਕਲ ਬਲੂਮਬਰਗ ਨੇ ਇਕ ਰਿਪੋਰਟਰ ਦੁਆਰਾ ਉਲ-ਜਲੂਲ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਕਲੰਕ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ। ਦਰਅਸਲ ਮੇਅਰ ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟਰ ਵਲੋਂ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਸਵਾਲ ਬਿਲਕੁਲ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਆਏ। ਰਿਪੋਰਟਰ ਨੇ ਮੇਅਰ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕੀ ਉਹ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਵੇਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀ ਕਰਨਗੇ। ਇਹ ਸਵਾਲ ਮੇਅਰ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਿਪੋਰਟਰ ਨੂੰ ਬੁਰਾ-ਭਲਾ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ।

ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਆਸਟ੍ਰੀਆ ਵਿਚ ਵਾਪਰੀ ਘਟਨਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖ ਤੇ ਖਾਲਸਾਈ ਤਵਾਰੀਖ਼, ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਿਦਕ ਦੇ ਹਾਣ ਦੀ ਹਾਣੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਦੁਖਾਂਤ ਨੇ ਜਿਥੇ ਰੰਘਰੇਟਿਆਂ ਦੀ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਨਾਲ ਦੂਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵਧਾਇਆ ਹੈ ਉਥੇ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਰਤਾਰੇ ਅੰਦਰ ਦਸਤਾਰ ਅਤੇ ਸਿਰੀ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਲਈ ਮਿਹਨਤ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਲਈ ਹੋਰ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਤਾਣਾ ਬੁਣ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਵਖਰੇਵਿਆਂ ਦਾ ਹੱਲ ਕੇਵਲ ਸ਼ਮਸ਼ੀਰਾਂ ਦੀ ਨੌਕ ਅਤੇ ਬੰਦੂਕ ਦੀ ਗੋਲੀ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਲੱਭਣਾ ਸਿੱਖ ਅਤੇ ਖਾਲਸਾਈ ਵਿਰਾਸਤ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਗੋਸਟ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੀ ਆਪਸੀ ਗੱਲਬਾਤ ਰਾਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਹੱਲ ਵੀ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਗੱਲਬਾਤ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ। ਖਾਲਸਾਈ ਪਰੰਪਰਾ ਮੁਤਾਬਕ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਸਿੱਖ-ਪੰਥ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਛਤਰ-ਛਾਇਆ ਅਧੀਨ ਬੈਠ ਕੇ ਹੀ ਨਜਿੱਠ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਇਕੱਲੀ ਸੰਪਰਦਾ ਜਾਂ ਗਰੁੱਪ ਨੂੰ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਹੱਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸਹਿਮਤੀ ਤੋਂ ਆਪ ਹੀ ਆਪਣੇ ਤੌਰ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਕਰੇ।

NirpalKaur.com

ਨਿਰਪਾਲ ਕੌਰ ਡਾਟ ਕੌਮ

A WEBSITE SHOWCASING THE TASTE OF PUNJABI FOOD

ਪੰਜਾਬਣ ਦੀ ਰਸੋਈ

ਖਿੱਚੇ ਇਸ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੋਈ

VISIT : WWW.NIRPALKAUR.COM

HOME COOKING, FASHION AND HEALTH

ਐਥਿਕਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਲੋਂ ਰੂਬੀ ਢੱਲਾ ਸਾਫ਼ ਬਰੀ, ਨੈਨੀ ਕਸੂਤੀ ਫਸੀ

ਟੋਰਾਂਟੋ : ਇਥੋਂ ਦੇ ਚਰਚਿਤ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨਾਲ ਭਰੇ ਹਲਕੇ ਬਰੈਂਪਟਨ ਸਪਰਿੰਗਡੇਲ ਦੀ ਮੈਂਬਰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਡਾ. ਰੂਬੀ ਢੱਲਾ ਨੂੰ ਐਥਿਕਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਵਲੋਂ ਆਖਰ ਨੈਨੀ ਕੇਸ 'ਚੋਂ ਕਲੀਨ ਚਿੱਟ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਛਾਣਬੀਣ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਗੌਰਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਹਫ਼ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕੁਝ ਨੈਨੀਆਂ ਵਲੋਂ ਡਾ. ਢੱਲਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ 'ਤੇ ਕੁਝ ਮੂੰਹ ਜ਼ਬਾਨੀ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਐਮ.ਪੀ. ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਹੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤ 'ਚੋਂ ਲੰਘਣਾ ਪਿਆ, ਸਗੋਂ ਉਸ ਦੇ ਹਲਕਾ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਅਤੇ ਸਪੋਰਟਰਾਂ ਲਈ ਵੀ ਇਹ ਅਸਹਿਣਯੋਗ ਗੱਲ ਸੀ। ਐਥਿਕਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਮੈਰੀ ਡਾਅਸਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਰੂਬੀ ਢੱਲਾ 'ਤੇ ਲਾਏ ਗਏ ਮਾੜੇ ਵਰਤਾਅ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਹੋਰ ਛਾਣਬੀਣ ਦੀ ਕੋਈ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ।

ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਡਾ. ਢੱਲਾ ਨੇ ਸੱਚ ਝੂਠ ਦੇ ਨਿਤਾਰੇ ਲਈ ਖੁਦ ਐਥਿਕਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਪੜਤਾਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਬਾਰੇ ਮੀਡੀਆ 'ਚ ਉਹ ਵਾਰ ਵਾਰ ਇਹ ਕਹਿੰਦੀ ਰਹੀ ਕਿ ਸੱਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਬਲਵਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਕੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਸੱਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਤੱਕ ਉਹ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਰਾਇ ਨਾ ਬਣਾਉਣ।

ਪਿਛੇ ਜਿਹੇ ਉਸ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਨੂੰ ਖੋਰਾ ਲੱਗਣ ਦੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਵੀ ਬਾਹਰ ਆਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਸਿਆਸੀ ਕੈਰੀਅਰ ਡਗਮਗਾਉਣ ਦੀਆਂ ਕਿਆਸਅਰਾਈਆਂ ਵੀ ਗਰਮ ਸਨ, ਪਰ

ਰੂਬੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹਮਾਇਤ ਬਰਕਰਾਰ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਐਥਿਕਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਜਿੱਥੇ ਰੂਬੀ ਢੱਲਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਮਿਲੀ ਹੈ ਉਥੇ ਕਾਫੀ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਤੋਂ ਉੱਬਲ ਰਹੇ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਸਿਰ ਪਾਣੀ ਦਾ ਛਿੱਟਾ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ।

35 ਸਾਲਾ ਲਿਬਰਲ ਐਮ.ਪੀ. ਰੂਬੀ ਢੱਲਾ ਅਨੁਸਾਰ ਕੁਝ ਸਿਆਸੀ, ਗੈਰ ਸਿਆਸੀ ਅਨੁਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਕੈਰੀਅਰ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲਾਉਣ ਦੀ ਮਨਸ਼ਾ ਨਾਲ ਸਿਰਤੋੜ ਯਤਨ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਪਰ ਕਾਮਯਾਬ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇ। ਉਹ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਸਿੱਖ ਲਿਬਰਲ ਐਮ.ਪੀ. ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਹਲਕੇ 'ਚੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਜਿੱਤੀ ਹੈ। ਉਹ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਕਰਦੀ ਆਈ ਹੈ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਕਈ ਔਰਤ ਸੰਗਠਨਾਂ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਪਿਛਲੇ ਹਫ਼ਤਿਆਂ 'ਚ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੌਰਾਨ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਕੋਨੇ ਕੋਨੇ ਤੋਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਹਾਅ ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਮਾਰਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਤੇ ਹਮਾਇਤ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਐਥਿਕਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਅਤੇ ਤਸੱਲੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸੱਚ ਦੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਦੀ ਮੁੱਦਈ ਹੈ। ਅਟਾਰਾ ਤੋਂ ਟਰਾਂਟੋ ਨੂੰ ਜਹਾਜ਼ ਫੜਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਰੂਬੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਬੇਸ਼ੱਕ ਕਿਸੇ ਮਿਸ਼ਨ 'ਤੇ ਜਾਂਦਿਆਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਅਤੇ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਪੇਸ਼ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਇਰਾਦਾ ਅਤੇ ਸੱਚ ਸਾਰੇ ਰੋੜ੍ਹਿਆਂ ਅਤੇ ਕੰਢਿਆਂ ਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ ਰਾਹ 'ਚ ਹਟਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।”

ਨੈਨੀ ਕਸੂਤੀ ਫਸੀ : ਰੂਬੀ ਢੱਲਾ 'ਤੇ

ਦੁਰਵਿਹਾਰ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਮੜ੍ਹਨ ਵਾਲੀ ਔਰਤ ਹੁਣ ਆਪਣੇ ਬੁਣੇ ਜਾਲ 'ਚ ਖੁਦ ਫਸ ਗਈ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਨੈਨੀ ਵਿਵਾਦ ਕਾਰਨ ਖ਼ਬਰਾਂ 'ਚ ਆਈ ਮੈਗਡਾਲੇਨ ਗੋਰਡੋ ਨੇ ਬੇਸ਼ੱਕ ਬਰੈਂਪਟਨ

ਰੂਬੀ ਢੱਲਾ

ਸਪਰਿੰਗਡੇਲ ਦੀ ਮੈਂਬਰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਮੁਢਲੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੈਨੇਡਾ 'ਚ ਲਿਆਉਣ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਦਿਖਾਉਣ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਟੋਰਾਂਟੋ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਜਾਰਜ ਰੂਜਵੈਲ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਨੈਨੀ (ਕੇਅਰ ਗਿਵਰ) ਉਸ ਦੇ

ਘਰੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਕੰਮ ਛੱਡ ਗਈ ਅਤੇ ਉਲਟਾ ਉਹਦੇ ਉਪਰ ਹੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾੜੇ ਵਰਤਾਅ ਵਾਲੇ ਝੂਠੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਐਮ.ਪੀ. 'ਤੇ ਲਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਖ਼ਬਰ ਨੂੰ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਨੈਸ਼ਨਲ ਅਖ਼ਬਾਰ ਗਲੋਬ ਐਂਡ ਮੇਲ ਨੇ ਛਾਪਿਆ ਹੈ। ਅਖ਼ਬਾਰ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਮਿਸੀਸਾਗਾ ਦੇ ਜਾਰਜ ਰੂਜਵੈਲ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੇ ਗੋਰਡੋ ਨੂੰ 2007 ਦੀ ਕ੍ਰਿਸਮਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਚਹੁੱ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਵਾਸਤੇ ਤਾਈਵਾਨ ਤੋਂ ਸਿੰਧਾ ਟੋਰਾਂਟੋ ਲਿਵ ਇਨ ਕੇਅਰ ਗਿਵਰ ਵਜੋਂ ਮੰਗਵਾਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਇਸ ਔਰਤ ਨੂੰ ਵਧੀਆ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਆਈ। ਉਸ ਨੂੰ ਘਰ 'ਚ ਪੂਰੀ ਗਰਮਜੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਸਨੇਹ ਨਾਲ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਚਰਚ ਲਿਜਾਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੁਗਾਤਾਂ ਵੀ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਰੂਜਵੈਲ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਇਸ ਫਿਲਪੀਨ ਔਰਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਤਕਲੀਫ਼ ਬਾਰੇ ਵਾਰ ਵਾਰ ਪੁੱਛਦਾ ਰਿਹਾ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਵੱਖਰਾ ਬੈਂਕ ਖਾਤਾ ਵੀ ਖੁਲਵਾਇਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਜੋ ਕੰਮ ਦੇ ਪੈਸੇ ਉਸ ਦੇ ਖਾਤੇ 'ਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੋ ਸਕਣ।

ਰੂਜਵੈਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਘਰ 'ਚ ਸਭ ਕੁਝ ਠੀਕ-ਠਾਕ ਚਲ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਔਰਤ ਦੇ ਤੇਵਰ ਅਚਾਨਕ ਬਦਲਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ। ਸ਼ਹਿਰ ਦੀਆਂ ਹੋਰਨਾਂ ਨੈਨੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲਣ ਜੁਲਣ ਕਰਕੇ ਉਹ ਹੋਰ ਵਧ ਪੈਸੇ ਵਾਲੀਆਂ ਨੌਕਰੀਆਂ ਬਾਰੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਲੱਗ ਗਈ ਅਤੇ ਮਹੀਨੇ ਕੁ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੇ ਬੀਮਾਰੀ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਕਿਸੇ ਜਾਣਕਾਰ ਨਾਲ ਕਾਰ 'ਚ ਬੈਠ ਕੇ ਚਲੀ ਗਈ। ਉਸ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਬੰਦੇ ਨੇ ਇਸ ਔਰਤ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਦਿਲ

ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਘਰ 'ਚ ਥਾਂ ਦਿੱਤੀ ਉਸੇ ਨੂੰ ਤੁਹਮਤਾਂ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ। ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਇਹੀ ਮੈਗਡਾਲੇਨ ਗੋਰਡੋ ਰੂਬੀ ਢੱਲਾ ਦੇ ਘਰ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲੱਗ ਗਈ, ਪਰ 11ਵੇਂ ਦਿਨ ਉਥੋਂ ਵੀ ਚਲਦੀ ਬਣੀ। ਰੂਜਵੈਲ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ (ਨੈਨੀ) ਖੁਦ ਹੀ ਕੰਮ ਦੇ ਪੈਸੇ ਨਕਦ ਹੀ ਲੈਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਯਾਦ ਰਹੇ ਇਸ ਔਰਤ ਨੇ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਦੋਸ਼ ਐਮ.ਪੀ. ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ 'ਤੇ ਲਾਏ ਸਨ, ਪਰ ਉਸਦੇ ਬਿਆਨਾਂ 'ਚ ਬਹੁਤਾ ਵਜ਼ਨ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਿਆ। ਡਾ. ਰੂਬੀ ਢੱਲਾ ਨੇ ਸੱਚ ਝੂਠ ਦਾ ਨਿਤਾਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟਰੀ ਕਮੇਟੀ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੈਨੀਆਂ ਵਲੋਂ ਲਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ ਢਿੱਲੇ ਪੈ ਗਏ ਸਨ। ਅੰਦਰੂਨੀ ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਐਥਿਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਇਸ ਕੇਸ ਦੀ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਨਾ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਅੰਦਾਜ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਕਿਧਰੇ ਵਧ ਰਹੀ ਭਾਰਤੀ ਵਿਕਾਸ ਦਰ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ : ਭਾਰਤ ਦੇ ਅਰਥਚਾਰੇ ਨੇ ਬੀਤੇ ਮਾਲੀ ਸਾਲ (2008-09) ਦੀ ਆਖਰੀ ਤਿਮਾਹੀ (ਜਨਵਰੀ-ਮਾਰਚ 2009) ਦੌਰਾਨ ਅਨੁਮਾਨਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵਧ ਵਿਕਾਸ ਦਰ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤੀ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਸਦਕਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਏਸ਼ੀਆ ਦੀ ਇਹ ਤੀਜੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਛੇਤੀ ਹੀ ਆਲਮੀ ਮਾਲੀ ਮੰਦਵਾੜੇ ਤੋਂ ਉਭਰ ਆਵੇਗੀ।

ਇਸ ਤਿਮਾਹੀ ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤ ਦੀ ਕੁਲ ਘਰੇਲੂ ਪੈਦਾਵਾਰ (ਜੀ.ਡੀ.ਪੀ.) ਵਿਕਾਸ ਦਰ 5.2 ਫੀਸਦੀ ਰਹਿਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ੀਨਗੋਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਦਰ 5.8 ਫੀਸਦੀ ਰਹੀ। ਜਦਕਿ ਮਾਲੀ ਸਾਲ ਦੀ ਤੀਜੀ ਤਿਮਾਹੀ (ਅਕਤੂਬਰ-ਦਸੰਬਰ 2008) ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਦਰ 5.3 ਫੀਸਦੀ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਸ ਪੂਰੇ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਦੋਸ਼ ਦੀ ਵਿਕਾਸ ਦਰ 6.7 ਫੀਸਦੀ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਗੁਲਾਟੀ ਦੀ ਕੰਟੀਨ

ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੁੱਠ ਮੀਟੀ 'ਤੇ ਜੋਰ ਨਾਲ ਨਕਸ਼ੇ 'ਤੇ ਹੁੰਝਾ ਫੇਰ ਕੇ ਨਕਸ਼ਾ ਮਿਟਾ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਮੁੜ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਉਂਗਲੀ ਡੋਬ ਕੇ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਸੰਦ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ ਵਾਹ ਦਿੱਤਾ। ਆਪੋ ਵਿਚ ਸਹਿਮਤ ਹੋਏ ਉਹ ਠਹਾਕਾ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਸ ਪਏ। ਸੱਚਮੁੱਚ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ ਪਾਣੀ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ ਹੀ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਬੜੇ ਲੋਕ ਆਏ ਜੋ ਮਗਰੋਂ ਜਾ ਕੇ ਵੱਡੇ ਤੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਬਣੇ (ਸਿਵਾਏ ਮੇਰੇ ਤੋਂ) ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦੇ ਲੋਕ ਵੱਡੇ ਹੀ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਵੀ ਇਥੋਂ ਹੀ ਗਏ ਹਨ। ਜੇ ਉਹ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਨਾ ਹੋਏ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਅਵੱਸ਼ ਗੁਲਾਟੀ ਦੀ ਚਾਹ ਪੀਤੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਪਰ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਜਾਣੂਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਗੁਲਾਟੀ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਨਾ ਉਸਦੀ ਕੰਟੀਨ। ਉਥੇ ਇਕ ਮਾਡਰਨ ਹੱਟ ਬਣ ਗਈ ਹੈ ਜਿਥੇ ਟਰੇਆਂ ਵਿਚ ਕਾਫੀ, ਹੋਟ ਡੌਗ ਤੇ ਸੈਂਡਵਿਚ ਸਰਵ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਦੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿਚ ਅੱਜ ਦੀਆਂ ਹੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਚੱਲਣੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਹੱਟ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਗੁਲਾਟੀ ਦੀ ਕੰਟੀਨ ਹੈ ਤੇ ਉਸਦੇ ਪਿੱਛੇ ਹੱਟੀ-ਭੱਠੀ। ਇਹ ਵੀ ਠੀਕ ਹੈ ਉਹ ਵੀ ਠੀਕ ਸੀ।

ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਤੇ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ 'ਚ ਤੁਫਾਨ ਨਾਲ 155 ਜਣੇ ਮਰੇ

ਕੋਲਕਾਤਾ : ਰਾਹਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮੁੰਦਰੀ ਤੁਫਾਨ 'ਆਇਲਾ' ਨੇ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਅਤੇ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਵਿਚ 155 ਤੋਂ ਵਧ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਜਾਨ ਲੈ ਲਈ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਲਗਭਗ 5 ਲੱਖ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬੇਘਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਰਾਹਤ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਫੌਜ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਪਰ ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਉਹ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਸਕੀ। ਗੁਆਂਢੀ ਦੇਸ਼ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ 'ਚ ਆਇਲਾ 'ਆਇਲਾ' ਕਾਰਨ ਲਗਭਗ 90 ਵਿਅਕਤੀ ਮਾਰੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮੁੰਦਰੀ ਤੁਫਾਨ ਹੁਣ ਮੱਠਾ ਪੈ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮੁਹਾਰ ਬੰਗਾਲ ਦੀ ਖਾੜੀ ਤੋਂ ਉਤਰ ਵਲ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

ਆਇਲਾ ਕਾਰਨ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦਾਰਜਲਿੰਗ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਬਾਰਿਸ਼ ਹੋਈ ਅਤੇ ਲੰਘੀ 26 ਮਈ ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਢਿੱਗਾਂ ਡਿੱਗੀਆਂ ਜਿਸ ਵਿਚ 11 ਵਿਅਕਤੀ ਦੱਬੇ ਗਏ। ਆਇਲਾ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਦੱਖਣੀ 24 ਪਰਗਣਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ 'ਤੇ ਪਿਆ ਹੈ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਆਪਾਲਾ ਸੇਨ ਨੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ 20 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਮੁੰਦਰੀ ਤੁਫਾਨ ਦਾ ਸਭ

ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਹਿਰ ਸਾਡੇ ਹੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ 'ਤੇ ਪਿਆ।

ਉਤਰੀ 24 ਪਰਗਣਾ ਵਿਚ 9 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਕਲਕਾਤਾ ਵਿਚ 6 ਅਤੇ ਹਾਵੜਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ 7 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਹੈ। ਸੁੰਦਰਬਾਨ ਦੇ ਬਲਡੀਹ ਪਿੰਡ ਦੇ ਮਲੀਨਾ ਅਰਾਮੀ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਜੀਵਨ ਭਰ ਦੀ ਜਮ੍ਹਾਂ ਪੂੰਜੀ 20 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਲਾ ਕੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਝੌਂਪੜੀ ਬਣਾਈ ਸੀ। ਸਾਡਾ ਘਰ ਟੁੱਟ ਗਿਆ ਹੈ ਹੁਣ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਕਿੱਥੇ ਸੋਵਾਂਗਾ। ਸੁੰਦਰਬਾਨ ਦੇ ਕਈ ਪਿੰਡਾਂ ਅਤੇ ਕੰਢੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਲਗਭਗ 2 ਲੱਖ ਲੋਕ ਬੇਘਰ ਹੋ ਗਏ ਹਨ।

ਦਾਰਜਲਿੰਗ-ਸਿੱਕਮ 'ਚ 23 ਮੌਤਾਂ : ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਦਾਰਜਲਿੰਗ ਅਤੇ ਉੱਤਰ ਪੂਰਬ ਰਾਜ ਸਿੱਕਮ ਵਿਚ 'ਆਇਲਾ' ਤੁਫਾਨ ਨਾਲ 23 ਵਿਅਕਤੀ ਮਾਰੇ ਗਏ ਅਤੇ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਖਿਲੇਸ਼ ਚਤੁਰਵੇਦੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਢਿੱਗਾਂ ਡਿੱਗਣ ਅਤੇ ਘਰਾਂ ਦੇ ਢਹਿਣ ਨਾਲ ਦਾਰਜਲਿੰਗ ਵਿਚ 11, ਜੋਰਬੰਗਲਾ ਵਿਚ 4, ਕੁਸ਼ਿਧਾਂਗ ਵਿਚ 7 ਅਤੇ ਕੁਚ ਬਿਹਾਰ ਵਿਚ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਕ ਅਨੁਮਾਨ ਅਨੁਸਾਰ 7 ਹਜ਼ਾਰ ਮਕਾਨ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਏ, ਜਿਸ

ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਹਜ਼ਾਰ ਪਰਿਵਾਰ ਬੇਘਰ ਹੋ ਗਏ। ਫੌਜ ਰਾਹਤ ਸਮੱਗਰੀ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਲਿਜਾਣ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਰੇਡੀਓ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਰੌਣਕ ਮੇਲਾ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿਚ ਇੰਟਰਨੈਟ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵੇਲੇ ਸੁਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

www.Raunkmela.com

**Enjoy Live Radio Show
Every Sun: 9am-9.30am
(Central Time)
on 1590AM**

or on Internet.

Since 1983

ਮੇਜ਼ਬਾਨ: ਪੰਮੀ ਗਿਲ

CUSTOM CARPENTRY

ਪਿਛਲੇ ਤੀਹ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ

ਸ਼ਿਕਾਗੋਲੈਂਡ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਘਰ, ਰੂਮ ਅਡੀਸ਼ਨ, ਨਵੀਂ ਕਿਚਨ, ਨਵੇਂ ਵਾਸ਼ਰੂਮ, ਸਾਈਡਿੰਗ ਤੇ ਰੀਕਰੀਏਸ਼ਨ ਰੂਮ, ਨਵੀਂ ਡੈਕੋਰੇਸ਼ਨ ਵਗੈਰਾ ਦਾ ਕੰਮ ਤਸੱਲੀਬਖ਼ਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕਲੇਮ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ

GIAN SINGH SEEHRA
Ph: 630-841-6537

ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਸੀਹਰਾ

Loose Weight Feel Great!

***Natural *Guaranteed *Doctor Recommended**

ਮੋਟਾਪਾ

ਦੁਖੀ ਨਾ ਹੋਵੋ, ਕੁਦਰਤੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਇਸ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਓ

ਕੁਦਰਤੀ ਹਰਬਲ Products ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਭਾਰ ਘਟਾ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ Side Benefits ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਘਟਾ ਜਾਂ ਖਤਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ

IQBAL KAUR
Ph: 708-444-0554

ਭਾਰਤ ਦੇ ਚੌਥਾ ਹਿੱਸਾ ਲੋਕ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਕਸ ਵਾਲੇ!

—ਕਰਨ ਥਾਪਰ

ਇਕ ਨਵੀਂ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਇਕ ਨਵੀਂ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਪਿਛਲੀਆਂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਗਲਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਲਈ ਮਿਸਾਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਜਨਤਾ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫ਼ਤਵੇ ਦਾ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਵਧ-ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ। ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਚੀਜ਼ਾਂ ਬਦਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਮਨ ਹੀ ਮਨ ਹਾਲਾਤ 'ਚ ਸੁਧਾਰ ਆਉਣ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦਿਆਂ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਨੇਤਾ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਦੇ ਗਠਨ 'ਚ ਮੰਦਭਾਗੀ ਦੇਰੀ ਅਤੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਤੇ ਕੁਝ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁਣ ਸਾਡੀ 15ਵੀਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਸੈਸ਼ਨ 1 ਜੂਨ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਦੇਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਸਾਡੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ 'ਤੇ ਖਰੇ ਉਤਰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ? ਉਹ ਜਨਤਾ ਦੀਆਂ ਖਾਹਿਸ਼ਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨਗੇ ਜਾਂ ਆਪਣੀ ਕਾਰਜਸ਼ੈਲੀ 'ਤੇ ਹੀ ਚੱਲਣਗੇ?

ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਫਾਰ ਡੈਮੋਕ੍ਰੇਟਿਕ ਰਿਫਾਰਮਜ਼ (ਏ.ਡੀ.ਆਰ.) ਨੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਲੋਂ ਆਪਣੇ ਕਾਰਜ ਦਾਖਲ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਲਫ਼ਨਾਮਿਆਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਏ.ਡੀ.ਆਰ. ਨੇ ਜੇਤੂ ਐਲਾਨੇ ਗਏ 541 ਸੰਸਦੀ ਮੈਂਬਰਾਂ 'ਚੋਂ 533 ਦੇ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਪੜ੍ਹੇ

ਹਨ। ਇਸ ਅਧਿਐਨ ਤੋਂ ਜੋ ਸਿੱਟੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ, ਉਹ ਮੋਹ ਭੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੀ ਰਹੇ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਥਿਤੀਆਂ 'ਚ ਤਬਦੀਲੀ ਆਈ ਹੈ, ਪਰ ਉਹ ਨਿਰਾਸ਼ਾਜਨਕ ਹੀ ਹੈ।

ਸਾਡੇ 150 ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਅਜਿਹੇ ਚੁਣੇ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਗਿਣਤੀ 2004 'ਚ ਚੁਣੇ ਗਏ ਅਜਿਹੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 22 ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ 17.2 ਫੀਸਦੀ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਤਸੱਲੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਕਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁਧ ਚੱਲ ਰਹੇ

ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਇਸ ਵਾਰ ਜ਼ਰੂਰ ਘਟੀ ਹੈ। 2004 'ਚ ਅਜਿਹੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਰੁਧ 429 ਕੇਸ ਚੱਲ ਰਹੇ ਸਨ, ਜੋ ਹੁਣ ਘਟ ਕੇ 412 ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ। ਏ.ਡੀ.ਆਰ. ਦੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ 'ਚ ਕੁਝ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਵੀ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ 'ਚ ਖਟਾਸ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਾਡੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਬਜਾਏ ਵਧੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁਧ ਹੱਤਿਆ,

ਲੁੱਟ-ਖੋਹ-ਡਕੈਤੀ, ਅਗਵਾ, ਜਾਲਸਾਜ਼ੀ ਅਤੇ ਨੱਗੀ ਵਰਗੇ ਗੰਭੀਰ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਚ ਕੇਸ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਅਜਿਹੇ ਐਮ.ਪੀ. 55 ਸਨ ਤੇ ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧ ਕੇ 72 ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦਾ

ਹੱਤਿਆ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਹਨ ਤਾਂ 24 'ਤੇ ਹੱਤਿਆ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਦੇ, 7 ਵਿਰੁਧ ਡਕੈਤੀ ਦੇ, 3 ਵਿਰੁਧ ਲੁੱਟ-ਖੋਹ ਦੇ, 2 ਵਿਰੁਧ ਅਗਵਾ ਦੇ ਅਤੇ 5 ਵਿਰੁਧ ਹੱਤਿਆ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਅਗਵਾ ਕਰਨ ਦੇ ਕੇਸ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ।

ਲਗਭਗ 13 ਫੀਸਦੀ ਹੈ।

ਆਖਰ ਇਸ ਸਾਰੇ ਕੁਝ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਕੀ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ? ਇਹੀ ਕਿ ਸਾਡੇ ਇਥੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਕਾਫੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਵੀ ਕੁਝ ਬਹੁਤ ਗੰਭੀਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਏ.ਡੀ.ਆਰ. ਨੇ ਵੀ ਨਵੀਂ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਚੁਣੇ ਗਏ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦਾ ਅਪਰਾਧਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਤੇ ਵਰਗੀਕਰਣ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ 20 'ਤੇ

ਤੁਸੀਂ ਯਕੀਨ ਕਰੋ ਜਾਂ ਨਾ, ਪਰ ਸਾਡੇ ਇਥੇ ਇਕ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਅਜਿਹਾ ਵੀ ਹੈ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਅਤੇ ਰਾਜਪਾਲ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਦਬਾਅ ਪਾਉਣ ਦਾ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਹੈ। ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 124 ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਕ ਵਿਭਿੰਨ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਕਾਨੂੰਨ ਮੰਤਰੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਏ.ਡੀ.ਆਰ. ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਸੂਚੀ 'ਚ ਜਹਾਨਾਬਾਦ (ਬਿਹਾਰ) ਤੋਂ ਜਨਤਾ ਦਲ (ਯੂ) ਦੇ ਜਗਦੀਸ਼ ਸ਼ਰਮਾ ਵਿਰੁਧ 17 ਮਾਮਲੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਸੂਚੀ 'ਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਟਾਪ ਟੈਨ' ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚ 3 ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਅਤੇ 2 ਕਾਂਗਰਸੀ ਐਮ.ਪੀ. ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ

ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਰਵੱਈਆ ਅਪਣਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ?

ਜੇ ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਕੁਲ ਜਿੱਤੇ ਹੋਏ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨੂੰ ਦੇਖੀਏ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ 42 ਅਜਿਹੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲੇ ਦਰਜ ਹਨ ਅਤੇ 19 'ਤੇ ਤਾਂ ਗੰਭੀਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਹਨ। ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 42 ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ 12 ਵਿਰੁਧ ਗੰਭੀਰ ਮਾਮਲੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਦੇਖੀਏ ਤਾਂ ਰਾਜਦ 'ਚ ਅਜਿਹੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 75 ਫੀਸਦੀ ਹੈ। ਸਪਾ ਦੇ 36.75 ਫੀਸਦੀ, ਬਸਪਾ ਦੇ 28.57 ਫੀਸਦੀ, ਭਾਜਪਾ ਦੇ 36.21 ਫੀਸਦੀ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ 20.30 ਫੀਸਦੀ ਅਪਰਾਧੀ ਹਨ। ਜੇ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਦੇਖੀਏ ਤਾਂ ਯੂ.ਪੀ. ਨੰਬਰ ਇਕ 'ਤੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। 80 ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ 'ਚੋਂ ਇਥੇ 30 ਵਿਰੁਧ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲੇ ਦਰਜ ਹਨ, ਪਰ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਦੇਖੀਏ ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ 'ਚ ਅਜਿਹੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ 48, ਬਿਹਾਰ, ਗੁਜਰਾਤ ਤੇ ਝਾਰਖੰਡ 'ਚ 42 ਫੀਸਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਅਸਾਮ 'ਚ ਹੈ, ਜਿਥੇ 7.14 ਫੀਸਦੀ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲੇ ਦਰਜ ਹਨ।

ਹੁਣ ਇਕ ਆਖਰੀ ਗੱਲ-ਏ.ਡੀ.ਆਰ. ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਨਵੀਂ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ 'ਚ 300 ਕਰੋੜਪਤੀ ਆਏ ਹਨ। ਬਸ ਇਹੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ-ਮੇਰਾ ਭਾਰਤ ਮਹਾਨ।

ਹਮਲਾ ਸ਼ੈਤਾਨ ਦੇ ਆਸ਼ੀਆਨੇ 'ਤੇ ਕੀਤਾ, ਕਿਹਾ ਤਾਲਿਬਾਨ ਨੇ

ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ : ਲਾਹੌਰ 'ਚ ਬੀਤੀ 27 ਮਈ ਨੂੰ ਹੋਏ ਧਮਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਜੇ ਉਭਰਿਆ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ 28 ਮਈ ਨੂੰ

ਸੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਨੇ ਭੀੜ ਵਾਲੇ ਬਜ਼ਾਰ 'ਚ ਧਮਾਕਾ ਕੀਤਾ। ਪ੍ਰਤੱਖਦਰਸ਼ੀਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਦੋਵੇਂ ਧਮਾਕੇ ਤਿੰਨ ਮਿੰਟ ਦੇ ਅੰਦਰ-

ਪੇਸ਼ਾਵਰ 'ਚ ਲੜੀਵਾਰ ਦੋ ਧਮਾਕੇ ਹੋਏ, ਜਿਸ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਹਿਲਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਤਾਬਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਧਮਾਕਿਆਂ 'ਚ ਘੱਟੋ ਘੱਟ 5 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧ ਵੀ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਫੱਟਣ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਵੀ ਖ਼ਬਰਾਂ ਹਨ। ਸਮਾਚਾਰ ਏਜੰਸੀਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਧਮਾਕੇਬੱਜ਼ ਸਮੱਗਰੀ ਰੱਖੀ ਗਈ

ਅੰਦਰ ਹੋਏ। ਪੇਸ਼ਾਵਰ 'ਚ ਹੋਏ ਹਮਲਿਆਂ ਤੋਂ ਇਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਬੁੱਧਵਾਰ ਨੂੰ ਲਾਹੌਰ 'ਚ ਵੀ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਧਮਾਕੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਘੱਟੋ ਘੱਟ 43 ਵਿਅਕਤੀ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਲੋਕ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਵੀ ਹੋਏ ਸਨ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹਮਲਿਆਂ ਲਈ ਤਾਲਿਬਾਨੀ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ।

28 ਮਈ ਨੂੰ ਹੋਏ ਧਮਾਕਿਆਂ ਸਬੰਧੀ ਇਕ ਸਰਕਾਰੀ ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਤਾਲਿਬਾਨ ਕਮਾਂਡੋ ਬੈਂਤੁੱਲਾ ਮਹਿਸੂਦ ਵਲੋਂ ਧਮਕੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਧਮਕੀਆਂ 'ਚ ਮਹਿਸੂਦ ਵਲੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਦੂਰੀ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਹੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਹਿਸੂਦ ਨੇ ਸਰਹੱਦੀ ਖੇਤਰ 'ਚ ਫੌਜ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸਲਾਮ ਵਿਰੋਧੀ ਦੱਸਿਆ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਤਾਲਿਬਾਨ ਦੇ ਇਕ ਸੰਗਠਨ ਨੇ ਲਾਹੌਰ 'ਚ ਹੋਏ ਆਤਮਘਾਤੀ ਹਮਲੇ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲਈ ਹੈ। ਆਪਣੇ -ਆਪ ਨੂੰ ਤਹਿਰੀਕ-ਏ-ਤਾਲਿਬਾਨ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਐਲਿਫ਼ ਮੀਡੀਆ ਨਾਂ ਦੇ ਸੰਗਠਨ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਰਾਹੀਂ ਤੁਰਕੀ ਜੇਹਾਦੀ ਵੈਬਸਾਈਟ ਉਤੇ ਤੁਰਕੀ ਭਾਸ਼ਾ 'ਚ ਜਾਰੀ ਇਕ ਬਿਆਨ 'ਚ ਇਹ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲਈ ਗਈ।

ਇਸਲਾਮੀ ਮੋਨੀਟਰ ਸਾਈਟ ਨੇ ਸੰਗਠਨ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤਹਿਰੀਕ-ਏ-ਤਾਲਿਬਾਨ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ 'ਚ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੇਹਾਦੀ ਹਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਨੁਕਸਾਨ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਇਸਲਾਮੀ ਮੋਨੀਟਰ ਸਾਈਟ ਨੇ ਸੰਗਠਨ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲਾਹੌਰ 'ਚ ਹਮਲਾ ਸ਼ੈਤਾਨਾਂ ਦੇ ਆਸ਼ੀਆਨੇ (ਪੁਲਿਸ ਦਫ਼ਤਰ) ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾ ਕੇ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸਵਾਤ 'ਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਬਲਾਂ ਦੇ ਹਮਲਿਆਂ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਲੋਕਾਂ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤਾ ਮਾਮੂਲੀ ਤੋਹਫ਼ਾ ਹੈ।

ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਜਨਰਲ ਮੋਟਰਜ਼ ਹੋਈ ਦਿਵਾਲੀਆ

ਨਿਊਯਾਰਕ : ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਕਾਰਾਂ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀ ਕੰਪਨੀ ਜਨਰਲ ਮੋਟਰਜ਼ ਨੇ ਬੈਂਕਰਪਸੀ ਸਬੰਧੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਖਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਪ੍ਰੰਤੂ ਨਾਲ ਹੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ 'ਚ ਇਹ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਦੀ ਰਹੇਗੀ।

ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋ ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਨਵੀਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਜਨਰਲ ਮੋਟਰਸ ਮੁੜ ਹੋਂਦ 'ਚ ਆ ਜਾਵੇਗੀ।

ਸਨਅਤੀ ਖੇਤਰ 'ਚ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਚੌਥੀ ਦਿਵਾਲੀਆ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਜਨਰਲ ਮੋਟਰਜ਼ ਨੇ ਨਿਊਯਾਰਕ ਦੀ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਚੈਪਟਰ 11 ਅਧੀਨ ਦਿਵਾਲੀਆ ਹੋਣ ਸਬੰਧੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਬਰਾਕ ਓਬਾਮਾ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਲੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਮੁੜ ਹੋਂਦ 'ਚ ਲਿਆਉਣ ਸਬੰਧੀ ਯੋਜਨਾ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ।

ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਆਏ ਆਰਥਿਕ ਮੰਦੇ ਨੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ 'ਚ ਤਹਿਲਕਾ ਮਚਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜਨਰਲ ਮੋਟਰਜ਼ ਗਰੁੱਪ ਦੇ ਉਪ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਿੱਕ ਰੀਲੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਇਹ ਕਦਮ ਬਿਲਕੁਲ ਦਰੁਸਤ ਹੈ ਅਤੇ ਜਨਰਲ ਮੋਟਰਜ਼ ਮੁੜ ਮੁਕਾਬਲੇ ਅਤੇ ਲਾਭ ਨਾਲ ਜਲਦੀ ਹੀ ਹੋਂਦ 'ਚ ਆ ਜਾਵੇਗੀ। ਜਨਰਲ ਮੋਟਰਜ਼ ਦੀ ਭਾਰਤ 'ਚ ਸ਼ਾਖਾ ਨੇ ਕਿਹਾ

ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦਿਵਾਲੇ ਦਾ ਭਾਰਤ 'ਚ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਥੇ ਇਸ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ। ਜੀ.ਐੱਮ.ਇੰਡੀਆ ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਇਕ ਬਿਆਨ 'ਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੀ.ਐੱਮ.ਇੰਡੀਆ ਨੂੰ, ਅਮਰੀਕੀ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਚੈਪਟਰ 11 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਇਸ ਲਈ ਜੀ.ਐੱਮ.ਇੰਡੀਆ ਦੇ

ਡੀਲਰ, ਵਾਰੰਟੀ ਅਤੇ ਗਾਹਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਣ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਰਹਿਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਇਹ ਆਮ ਵਾਂਗ ਹੀ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਰਹੇਗੀ। ਇਥੇ ਵਰਨਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਜਨਰਲ ਮੋਟਰਜ਼ ਦੀ 91 ਅਰਬ ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ। ਜੀ.ਐੱਮ.ਨੇ ਇਹ ਕਦਮ 27 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਚੁਕਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੀ ਜਾਇਦਾਦ ਇਕ ਨਵੀਂ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਬ੍ਰਾਂਡ ਪੇਂਟਿੰਗ, ਸੇਟਰਨ, ਹਮਰ ਅਤੇ ਸੈਬ ਛੱਡਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਕੰਪਨੀ ਉੱਤਰੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਆਪਣੇ 20 ਫੀਸਦੀ ਡੀਲਰਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਨਾਤਾ ਤੋੜ ਲਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ 30 ਹਜ਼ਾਰ ਨੌਕਰੀਆਂ ਵੀ ਖਤਮ ਹੋਣ ਦਾ ਖਦਸ਼ਾ ਹੈ। ਜੀ.ਐੱਮ. ਨੂੰ ਹੋਰ 30 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਦੀ ਮਦਦ ਦੇ ਬਦਲੇ ਓਬਾਮਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਕੰਪਨੀ 'ਚ 60 ਫੀਸਦੀ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ 20 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਦੀ ਮਦਦ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਸਰਕਾਰ 10 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਦੀ ਰਕਮ ਦੇਵੇਗੀ ਅਤੇ 12 ਫੀਸਦੀ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਹਾਸਲ ਕਰੇਗੀ।

ਕਈ ਰੰਗ ਬਦਲੇ ਕਮਲਾ ਦਾਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚ

ਪਾਠਕਾਂ ਵਲੋਂ ਸਾਹ ਰੋਕ ਕੇ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਤੇ ਕਹਾਣੀਆਂ ਲਿਖਣ ਵਾਲੀ ਕਮਲਾ ਦਾਸ ਆਪਣੇ ਸਾਹਾਂ ਦਾ ਸਰਮਾਇਆ ਪੂਰਾ ਕਰਕੇ ਚੱਲ ਵਸੀ। ਮਲਿਆਲੀ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਲਿਖਣ ਵਾਲੀਆਂ ਲੇਖਿਕਾਵਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਕਤਾਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਕਮਲਾ ਦਾਸ 75 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਹੋਣ ਦੇ ਪੂਰੇ ਵਿਚ ਫ਼ਾਨੀ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਆਖ ਗਈ। ਕਮਲਾ ਦਾਸ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਲਿਖਣ ਵਾਲੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੇਖਿਕਾਵਾਂ ਵਿਚ ਮੋਢੀ ਹੋਣ ਦਾ ਮਾਣ ਹਾਸਲ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਤੇ ਕਾਮਨਾਵਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਨਿਸ਼ੰਗ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਦਾ ਜਨਮ ਕੇਰਲ ਦੇ ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਹੋਇਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਾਹਿਤ ਤੇ ਕਲਾ ਦੀ ਰਵਾਇਤ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਡੂੰਘੀਆਂ ਲਗੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਬਾਲਮਣੀ ਅੰਮਾ ਮਲਿਆਲੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਨਾਮਵਰ ਲੇਖਿਕਾ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਪੀਠ ਸਨਮਾਨ

ਨਾਲ ਨਿਵਾਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਬਾਪ ਵੀ.ਐਮ. ਨਾਇਰ 'ਮਾਤਰ ਭੂਮੀ' ਵਰਗੀ ਮਿਆਰੀ ਫਿਲਮ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸੀ। ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਚੌਥੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਕਮਲਾ ਦਾਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਉਮਰ ਦੇ ਚੌਥੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿਚ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਆਮਦ ਦਾ ਐਲਾਨ ਪਲੇਠੇ ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਿਹ ਨਾਲ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧ ਚਰਚਾ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ 'ਮਾਈ ਸਟੋਰੀ' ਛਪਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਈ। ਆਪਣੀ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਸਾਰੇ ਰਹੱਸਾਂ ਨੂੰ ਬੇਪਰਦ ਕਰਕੇ ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਅੰਤਿਮ ਵਿਦਾਇਗੀ ਮੌਕੇ ਉਸ ਦੀ ਆਤਮਾ 'ਤੇ ਕੋਈ ਬੋਝ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਕਮਲਾ ਦਾਸ ਨੇ ਜਿਸ ਤਰਜ਼ ਦੀਆਂ ਆਜ਼ਾਦੀਆਂ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਕੀਤੀ, ਉਹ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ

ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਆਲੋਚਨਾ ਦਾ ਵੀ ਕੇਂਦਰ ਬਣੀਆਂ। ਕਮਲਾ ਦਾਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਅਗਲਾ ਪੜਾਅ ਉਸ ਦੀ ਉਹ ਬੌਧਿਕ ਉਡਾਨ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਆਜ਼ਾਦੀਆਂ ਤੋਂ ਬੰਧੇ ਵਾਲੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਜਦੋਂ 1999 ਵਿਚ ਕਮਲਾ ਦਾਸ ਨੇ ਇਸਲਾਮ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ਕਮਲਾ ਸੁਰੱਈਆ ਹੋ ਜਾਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਹ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਬਣ ਗਈ।

ਕਮਲਾ ਦਾਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਇਕ ਜਗਿਆਸੂ ਮਨੁੱਖ ਦੀਆਂ ਪਹਿਲਕਦਮੀਆਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਆਜ਼ਾਦ ਖਿਆਲ ਔਰਤ ਤੋਂ ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਰਵਾਇਤੀ ਘਰੇਲੂ ਔਰਤ ਬਣਨ ਦਾ ਸਫਰ ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਉੱਤੇ ਹੋਵਾਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਜਿਸ ਸ਼ਿੱਦਤ ਨਾਲ ਪਹਿਲੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਆਜ਼ਾਦੀਆਂ ਮਾਨਣ ਤੇ

ਬੰਦੀਆਂ ਤੋੜਨ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਕੀਤੀ, ਉਸ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਉਸ ਨੇ ਕਬੂਲ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਬੋਝ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਸੋ ਉਹ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਤੇ ਬੰਧੇ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਹੈ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਛੇ ਦਹਾਕੇ ਪੂਰੇ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੂੰ ਚਿੱਤਰਕਾਰੀ ਦਾ ਸ਼ੌਂਕ ਜਾਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਚਿੱਤਰਕਾਰੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸਥਾਪਤ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਬਣ ਗਈ। ਉਸ ਵਲੋਂ ਬਣਾਏ ਗਏ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਚਿੱਤਰ ਆਲੋਚਕਾਂ ਨੂੰ ਉਕਸਾਉਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਏ। ਆਪਣੀ ਜੱਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਆਪਣਾ 'ਭਾਵਨਾਤਮਿਕ ਰਾਜ' ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੇ ਜਾਇਦਾਦ ਕੇਰਲਾ ਦੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕੈਡਮੀ ਨੂੰ ਦਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਚਿੱਟੀ ਸਾੜ੍ਹੀ ਬੰਨ੍ਹਦੀ ਕਮਲਾ ਸੁਰੱਈਆ ਹੋ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਾਲੀ ਸਾੜ੍ਹੀ ਤੇ ਬੁਰਕਾ ਪਾਉਣ ਲੱਗੀ। ਕਾਲੇ ਤੇ ਚਿੱਟੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਕਮਲਾ ਦਾਸ ਦਾ ਜੀਵਨ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਰੰਗਾਂ ਤੱਕ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਤੇਰੀਆਂ ਬਰੰਗ ਚਿੱਠੀਆਂ

ਹੱਥੀਂ ਆਪਣੇ ਕਿਵੇਂ ਮੈਂ ਅੱਗ ਲਾਵਾਂ?

ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਖੁਤ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ ਤਾਂ ਬੜੇ ਬਦਕਿਸਮਤ ਹੋ। ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਖਤ ਲਿਖਣ ਤੋਂ ਇਸ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਹੇਜ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਤਾਣਾ-ਬਾਣਾ ਔਖਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸਗੋਂ ਜੇ ਉਹ ਖੁਤ ਲਿਖਣਗੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੈਸੀਅਤ ਦੀ ਪਟਾਰੀ ਖਿਲਰ ਜਾਵੇਗੀ ਕਿ ਉਹ ਹਨ ਕੀ? ਪਿਆਰ ਦੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਵਿਚ ਮੋਤੀਆਂ ਵਾਂਗ ਖੁਤ ਪਰੇ ਕੇ ਲਿਖਣਾ ਬਹੁਤ ਔਖਾ ਹੈ। ਚਿੱਠੀਆਂ ਧਰਵਾਸ ਵੀ ਦੇਂਦੀਆਂ ਨੇ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਚੇਤੇ ਕਰਨ ਦਾ ਵਸੀਲਾ ਵੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ ਤੇ ਕਈ ਚਿੱਠੀਆਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਫਰੇਮ ਕਰਵਾ ਕੇ ਘਰੇ ਵੀ ਅੰਗੀਠੀ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਵੀਰਤਾ ਦੇ ਇਨਾਮ ਪੁਰਸਕਾਰਾਂ ਜ਼ਰੀਏ ਲਿਖੀ ਗਈ ਚਿੱਠੀ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਲਈ ਕਈਆਂ ਲਈ 'ਤਾਮਰ ਪੱਤਰ' ਸਭ ਤੋਂ ਪਿਆਰਾ ਖੁਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਨਾ ਕਰੋ, ਨਿੰਦਾ ਜਿਉਂਦਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੀ ਕੋਝੀ ਚਾਲ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਗੱਲੇ ਵਿਚ ਖੁਤ ਨਾ ਲਿਖੋ ਫੇਰ ਕਦੇ ਵੀ ਤੁਹਾਡੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਤੇ ਦਾਗ ਨਹੀਂ ਉਭਰਨਗੇ। ਚਿੱਠੀ ਸੰਬੋਧਨ ਤੋਂ ਸਮਾਪਤੀ ਤੱਕ ਮੋਤੀਆਂ ਦਾ ਹਾਰ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਚਾਰ ਸੌ ਤੋਂ ਉਪਰ ਕੀਮਤੀ ਚਿੱਠੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਅੱਲ੍ਹੜ ਵਰੇਸ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦੀਆਂ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੇਮ ਪੱਤਰ ਵੀ ਹਨ, ਮਹਾਰਥੀ ਗਾਇਕਾਂ ਦੇ ਧੰਨਵਾਦੀ ਖਤ ਵੀ। ਮਾੜੇ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਉਹ ਧਮਕੀ ਪੱਤਰ ਵੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇਖੇ 'ਸਾਡੇ...ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਰਹੇ ਨੇ...ਤੂੰ ਮੇਲੇ ਲਾਉਨੈ, ਤੂੰਬੀਆਂ ਖੜਕਾਉਨੈ, ਤੇਰੀ...ਚੀਂ ਗੋਲੀਆਂ ਲੰਘਾ ਦਿਆਂਗੇ।' ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਖੁਤਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਸਾਂਭ ਸਾਂਭ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਤੇ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਾਂਗੇ, ਫੋਟੋ ਕਾਪੀਆਂ ਨਾਲ ਲਗਾ ਕੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਧਮਕੀਆਂ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਵਿਚ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਚਮਕੀਲੇ ਤੇ ਪੁਜਾ ਦੇ ਗੀਤ ਸੁਣੀਏ ਹਨ। 'ਸੋਹਣਾ ਕੌਣ ਹੋ ਸਕਦੈ?' ਉਹ ਜਿਹੜਾ ਅਨ੍ਹੇ ਨੂੰ ਵੀ ਸੋਹਣਾ ਲੱਗੇ ਤੇ ਖੁਤ ਚੰਗਾ ਉਹ ਜੀਹਨੂੰ ਲੱਖ ਵਾਰ ਪੜ੍ਹਿਆਂ ਵੀ ਮਨ ਤ੍ਰਿਪਤ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਜਿਵੇਂ ਛੜਾ ਆਪਣੇ ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲ ਸਕਦਾ, ਇਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਤੇ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਸਦਾ ਯਾਦ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਤੁਹਾਡੇ ਆਪਣਿਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਲਿਖੀਆਂ, ਪਰ ਗਿਆਨ ਦੀ ਮਾਤ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਲਿਖ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ 'ਤੇ ਅਹਿਸਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਵਿਛੜ ਕੇ ਭਾਵੇਂ ਜੀਓ ਪਰ ਖਤਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝ ਨੂੰ ਮੋਢਾ ਨਾ ਪੈਣ ਦਿਉ।

ਇਹ ਗੱਲ ਕੀਹਨੂੰ ਚੰਗੀ ਲਗਦੀ ਹੈ ਕਿ ਗਲਤੀ ਉਹ ਕਰੇ, ਪਰ ਰੋਣਾ ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਪਵੇ। ਇਵੇਂ ਹਰ ਕੋਈ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਡਾਕੀਆ ਚਿੱਠੀ ਤਾਂ ਲੈ ਕੇ ਆਵੇ, ਪਰ ਅਜਿਹੀ ਕਿ ਸਾਰੇ ਟੱਬਰ ਦੇ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਚਾਵਾਂ ਦੀ ਲਾਲੀ ਚੜ੍ਹ ਜਾਵੇ, ਪਰ ਬਦਲਦੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਤੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਬਿੱਲਾਂ ਤੇ ਖਰਚਿਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਵਧ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ ਹਨ, ਡਾਕੀਏ ਤੇ ਚਿੱਠੀ ਦੋਹਾਂ ਨਾਲ ਨਫਰਤ ਜਿਹੀ ਹੁੰਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਉਹ ਚਿੱਠੀਆਂ ਆਉਣ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਘੱਟ ਹੀ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰਾ ਟੱਬਰ ਕੱਠਿਆਂ ਬੈਠ ਕੇ ਸੁਣਦਾ ਸੀ ਤੇ ਸੁਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਸਾਰਾ ਟੱਬਰ ਦੁੱਖ ਅਤੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਸ਼ਰਬਤ ਘੋਲ ਘੋਲ ਪਿਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਚਿੱਠੀ ਤੇ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਸਬੰਧ ਬੜਾ ਗੂੜ੍ਹਾ ਹੈ, ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲਾਤ ਤੇ ਸੰਦਰਭ ਬਦਲ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਮੋਟੇ ਬਿੱਲ ਵਾਲੀ ਚਿੱਠੀ ਮਾੜੇ ਧੀੜੇ ਦਾ ਕਾਲਜਾ ਰੁੱਗ ਭਰ ਕੇ ਕੱਢ ਲੈਂਦੀ ਹੈ।

ਟੈਲੀਫੋਨ ਦੀ 'ਹੈਲੋ ਤੇ ਹਾਏ' ਚਿੱਠੀ ਦਾ ਪੜ੍ਹਿਆ-ਲਿਖਿਆ ਕੋਈ ਸੁਧਰਿਆ ਰੂਪ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਸੁੱਖ-ਸਾਂਦ ਤੇ ਰਾਜੀ-ਬਾਜੀ ਪੁੱਛੀ ਹੀ ਚਿੱਠੀ ਜਰੀਏ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਹੁਣ ਭਾਵੇਂ ਚੰਗੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਮਾੜੇ ਦਫਤਰ ਜਿੰਨੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਡਾਕ ਆਉਂਦੀ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਮੇਰੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਜਿਸ ਘਰ ਚਿੱਠੀ ਆਉਂਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਉਸ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਹੀ ਅਲੱਗ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। 'ਫਲਾਣੇ ਦੇ ਡਾਕੀਆ ਚਿੱਠੀ ਫੜਾ ਕੇ ਗਿਆ ਸੀ' ਜਾਂ 'ਨੀ ਭੈਣ ਕੀਹਦੀ ਚਿੱਠੀ ਆਈ ਐ?' ਆਂਢੀ-ਗੁਆਂਢੀ ਚਾਅ ਨਾਲ ਪੁੱਛਣ ਆਉਂਦੇ ਸਨ। ਹੁਣ ਭਾਵੇਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਸਾਡੀ ਰੋਜ਼ਮਰਾ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਗਈਆਂ ਹਨ ਤੇ ਨਵੀਂ ਪੀੜੀ ਸੋਚਦੀ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਜੀਵਨ-ਚਾਲ ਕਿਵੇਂ ਚੱਲਦੀ ਹੋਵੇਗੀ? ਪਰ ਸਭ ਕੁਝ ਸਮਾਨਤਰ ਚਲਦਾ ਆਇਆ ਹੈ।

ਮੀਡੀਏ ਵਿਚ 'ਰੋਇਟਰ' ਜਾਂ ਜੀਹਨੂੰ ਰਾਈਟਰ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਦੀ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਹੈ। ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਏ.ਐਫ.ਪੀ. ਤੱਕ ਸਮਾਚਾਰ ਤੇ ਫੋਟੋ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਭਾਵੇਂ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਫੋਟੋ ਕੈਮਰੇ ਦੀ 'ਕਲਿੱਕ' ਨਾਲ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੇ ਦਫਤਰਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੀਆਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਜਾਂ ਟੈਲੀਪ੍ਰਿੰਟਰ ਦੇ ਆਸਰੇ ਹੀ ਚੱਲਦੀਆਂ ਸਨ। ਫੋਟੋ ਖਿੱਚ ਕੇ, ਧੁਆ ਕੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੇ ਦਫਤਰਾਂ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਦੀ ਸੀ ਤੇ ਬ੍ਰੇਮਾਈਡ ਬਣ ਦੇ ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ 'ਬਲਾਕ' ਜਰੀਏ ਛਪਦੀ ਸੀ, ਉਹ ਵੀ ਕਾਲੀ ਚਿੱਟੀ ਤੇ ਕੁਆਲਟੀ ਜ਼ੀਰੋ। ਪਰ ਹੁਣ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੀ ਕਮਾਂਡ 'ਚ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਫੈਕਸਾਂ ਜਾਂ ਈ-ਮੇਲਾਂ ਦਾ ਤੀਹ ਕੁ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਚਿੱਤ-ਚੇਤਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਸਾਰਾ ਚਿੱਠੀ ਦਾ ਵਿਕਸਤ ਰੂਪ ਹੈ।

ਅਮਰੀਕਾ ਵਰਗੇ ਮੁਲਕ ਨੇ ਜਿਸ ਕਬੂਤਰ ਨੂੰ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਦੇ ਕੇ ਉਹਦੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਘੜੀ ਦੇ ਬਰੀਕ ਸੈੱਲ ਵਰਗਾ ਕੈਮਰਾ ਸੂਰੀਆਂ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਵਰਤਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਕਬੂਤਰ ਦੀਆਂ ਝਾਂਜਰਾਂ ਨਾਲ ਕਦੇ ਖੁਤ ਜਾਂ ਚਿੱਠੀ ਭੇਜੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਤੇ ਇਹੋ ਹੀ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਸੁੱਖ-ਸੁਨੇਹਾ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦਾ ਸਾਧਨ ਸੀ। ਪਰ ਇਹ ਕਬੂਤਰ ਲੰਬਿਆਂ ਪੈਂਡਿਆਂ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਉਡ ਸਕਦੇ ਸਨ ਤੇ

ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਦੂਰੀ ਤੱਕ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਚਿੱਠੀ ਲੈ ਕੇ ਪਹੁੰਚਣਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਸੁੱਖ-ਸੁਨੇਹਾ ਆਪ ਬੰਦੇ ਦੇ ਵਸ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਗੀਤਾਂ ਵਿਚ 'ਵੇ ਕਬੂਤਰਾ...ਤੈਨੂੰ ਰੱਬ ਦਾ ਵਾਸਤਾ...' ਜਾਂ 'ਚਿੱਠੀ ਮੇਰੇ ਢੋਲ ਦੀ ਪਹੁੰਚਾਈ' ਵੇ ਕਬੂਤਰਾ' ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਜਿਕਰ ਹੈ ਉਹ ਹਮਾਤਤ ਬੰਦੇ ਦਾ ਨਹੀਂ। ਅਮੀਰ ਤੇ ਸਾਹੀ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਕਬੂਤਰ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਕਬੂਤਰ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਥਾਂ-ਟਿਕਾਣਾ, ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ, ਸਾਕ ਸਬੰਧੀ, ਰਸਤਾ ਪਹਿਚਾਨਣ ਦੀ ਮੁਕੰਮਲ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਦੇਣ ਵਿਚ ਇਕ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵਧ ਸਮਾਂ ਲੱਗਦਾ ਸੀ। ਸਿਰਫ ਢਿੱਡ ਭਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਸੌਂਕ ਤੋਂ ਕੀ ਲੈਣਾ ਦੇਣਾ ਸੀ। ਕਬੂਤਰ ਦੀ ਇਸੇ ਚਤੁਰਾਈ ਤੇ ਹੁਸ਼ਿਆਰੀ ਕਰਕੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਤਲੀਆਂ 'ਤੇ ਚੋਗ ਚੁਗਾਉਣ, ਪਾਲਣ ਤੇ ਉਡਾਣਾਂ ਭਰਨ ਦਾ ਸੌਂਕ ਤੇ ਮੁਕਾਬਲਾ ਅਰੰਭ ਹੋਇਆ। ਕਬੂਤਰ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜਿਸ ਘਰ ਵਿਚ ਪਲਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਘਰ ਵਿਚਲੇ ਮੈਂਬਰ ਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਵਾਕਿਫ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਾਂ ਸ਼ੈਤਾਨ ਪੰਛੀ ਹੈ, ਭਲਾ ਉਹਦਾ ਬਨੇਰੇ 'ਤੇ ਬੋਲਣ ਜਾਂ ਘਰ 'ਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸੁੱਖ-ਸੁਨੇਹੇ ਨਾਲ ਕੀ ਸਬੰਧ ਹੈ? ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਅਸੀਂ ਕਦੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਨਹੀਂ। ਮਹਿਮਾਨ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਪੈਦਲ ਆਉਂਦੇ ਸਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਸੁਭਾਅ ਮੁਤਾਬਕ ਕੁਝ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦਾ ਸਾਮਾਨ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਇਸੇ ਲਈ ਖੋਹ-ਬਿੱਚ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਜਾਂ ਮਹਿਮਾਨ ਵਲੋਂ ਲਿਆਂਦੀ ਚੀਜ਼ ਬਨੇਰਿਆਂ 'ਤੇ ਸੁੱਟਣ ਦੀ ਤਾਕ 'ਚ ਉਹ ਬਾਹਰੋਂ ਹੀ ਮਹਿਮਾਨ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰਦਿਆਂ ਬਨੇਰੇ 'ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਕਾਂ-ਕਾਂ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਹੋਰ ਇਹ ਸ਼ੈਤਾਨ ਕਾਂ ਕਿਹੜਾ ਕਿਸੇ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇ। ਨਾਲੇ ਜਦੋਂ ਕਬੂਤਰ ਸੁੱਖ ਸੁਨੇਹਾ ਲੈ ਕੇ ਉਡਦੇ ਤਾਂ ਕਾਂ ਪਿੱਛੇ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹਦੇ ਮੂੰਹ 'ਚ ਚਿੱਠੀ ਦਾ ਕਾਗਜ਼ ਹੈ ਜਾਂ ਰੋਟੀ ਦਾ ਟੁੱਕਾ। ਕਬੂਤਰ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਾਂ ਬਨੇਰੇ 'ਤੇ ਕਾਂ-ਕਾਂ ਕਰਦਾ ਤੇ ਇਹ ਘਰ ਵਿਚ ਅਗਾਉਂ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲਦੀ ਤੇ ਰੂੜੀਆਂ ਫਰੇਲਣ ਵਾਲੇ ਕਾਂ ਨੂੰ ਚੂਰੀ ਮਿਲਣ ਲਗਦੀ।

ਰਾਜੇ-ਮਹਾਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਕਾਲ ਵਿਚ ਚਿੱਠੀਆਂ ਵੰਡਣ ਦਾ ਕੰਮ ਪਹਿਲਾਂ 'ਹਰਕਾਰੇ' ਕਰਦੇ ਸਨ। ਮੀਲਾਂ-ਬੱਧ ਪੈਦਲ ਸਫਰ ਤੈਅ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਜੰਗਲੀ ਰਸਤਿਆਂ 'ਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰਨਾ ਬੜਾ ਔਖਾ ਕੰਮ ਸੀ। ਇਸੇ ਲਈ ਇਕ ਹੱਥ ਵਿਚ ਚਿੱਠੀਆਂ ਵਾਲਾ ਝੋਲਾ ਦੂਜੇ ਮੋਢੇ ਤਿੱਖਾ ਬਰਛਾ ਤੇ ਬਰਛੇ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਸਿਰੇ ਤੇ ਘੰਟੀ ਲੱਗੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਤੇ ਅਗਲੇ ਸਿਰੇ 'ਤੇ ਲਾਲਟੈਣ ਲਟਕਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਜੰਗਲੀ ਜਾਨਵਰ ਲੋਅ ਤੇ ਘੰਟੀ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਕਾਰਨ ਰਾਹ ਛੱਡ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਤੇ ਜੇ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਨਾਲ ਮੁੱਠ-ਭੇੜ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਬਰਛਾ ਕੰਮ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਦੇ ਕਮਾਂਡੋਆਂ ਵਾਂਗ ਜਾਨਵਰਾਂ ਤੇ ਡਾਕੂ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਨਾਲ ਲੜਨ ਦੀ ਬਾਕਾਇਦਾ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਇਕ ਹਰਕਾਰਾ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਥਾਂ 'ਤੇ ਦੂਜੇ ਹਰਕਾਰੇ ਨੂੰ ਡਾਕ ਵਾਲਾ ਬੈਲਾ ਦੇਂਦਾ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਵਾਪਸੀ ਡਾਕ ਦਾ ਬੈਲਾ ਲੈ ਆਉਂਦਾ। ਇੰਜ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀਆਂ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਹਰਕਾਰੇ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਚਿੱਠੀਆਂ ਦੀ ਵੰਡ ਲਈ ਅਦਾ ਕਰਦੇ ਸਨ।

ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਡਾਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ

ਹੁੰਦਾ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਸ਼ੇਰਸ਼ਾਹ ਸੂਰੀ ਨੇ ਸ਼ਾਹ ਮਾਰਗ ਬਣਾਇਆ ਤਾਂ ਸੁੱਖ-ਸੁਨੇਹੇ ਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੰਦੇਸ਼ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦਾ ਨਵਾਂ ਤਰੀਕਾ ਲੱਭਿਆ ਗਿਆ। ਇਕ-ਇਕ ਕੋਹ ਦੀ ਵਿੱਥ 'ਤੇ ਇਸ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਉੱਚੇ ਬੰਮ ਬਣਾਏ ਗਏ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਇਕ ਆਦਮੀ ਨਗਾਰਾ ਲੈ ਕੇ ਬੈਠਦਾ। ਨਗਾਰੇ ਦੇ ਡਗਿਆਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਸੁਨੇਹਾ ਕੀ ਹੈ ਤੇ ਅਗਲੇ ਬੰਮ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਫਿਰ ਇਸ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਂਦਾ ਤੇ ਇੰਜ ਗੁਪਤ ਸੁਨੇਹਾ ਸਵੇਰ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਚੱਲ ਕੇ ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇਹੋ ਸਿਧਾਂਤ ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਮ ਭੇਜਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ। ਡਾਕ ਤਾਰ ਵਿਭਾਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕਿੰਨੀ ਵਾਰ 'ਟਿਕਟਿਕ' ਕਰਨ ਤੇ ਕਿਹੜਾ ਅੱਖਰ ਬਣਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਉਂ ਕੱਲਾ ਕੱਲਾ ਅੱਖਰ ਲਿਖ ਕੇ ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਮ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਮਿਥੇ ਟਿਕਾਣੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਮ ਦਾ ਅਰਥ ਹੀ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਖੰਭੇ 'ਤੇ ਲੱਗੇ ਖਤਰੇ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਤੋਂ ਵੀ ਵਧ ਖਤਰਨਾਕ ਰਿਹਾ। ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਮ ਜਾਂ 'ਤਾਰ' ਤੋਂ ਇਹੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕੋਈ ਮਾੜਾ ਭਾਣਾ ਵਰਤ ਗਿਆ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਬੱਸਾਂ, ਰੇਲ ਗੱਡੀਆਂ ਤੇ ਫਿਰ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਆਈ ਤਾਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਛੇਤੀ ਪੁੱਜਣ ਲੱਗੀਆਂ ਤੇ ਜਿਹੜੀ ਚਿੱਠੀ ਅਸਲੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਛੇਤੀ ਮਹੀਨਿਆਂ 'ਚ ਕਦੇ ਪਹੁੰਚਦੀ ਸੀ ਉਹ ਹੁਣ 'ਕੋਰੀਅਰ ਸਰਵਿਸ' ਜਰੀਏ ਘੰਟਿਆਂ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਡਾਕ-ਵੰਡ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸੁਖਾਲਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪਿਨ ਕੋਡ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਤੇ 'ਚਿੱਠੀ' ਆਮ ਬੰਦੇ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਵਿਚ ਆਉਣੀ ਆਮ ਗੱਲ ਹੋ ਗਈ।

ਹਾਲੇ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਈ ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਇਕ ਡਾਕੀਆ ਹੈ ਤੇ ਕਦੇ ਤਾਂ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਇਕ ਔਖਾ ਖਤ ਹੀ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਇਕ ਲੋਕ ਬੋਲੀ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹੋਈ ਸੀ 'ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤ ਬਾਬੂ, ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਆਉਣ ਚਿੱਠੀਆਂ...' ਉਦੋਂ ਕੋਈ ਟਾਵਾਂ-ਟਾਵਾਂ ਹੀ ਬਾਬੂ ਬਣ ਕੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਲ ਨਿਕਲਦਾ ਸੀ ਤੇ ਹੁਣ ਤਾਂ ਘਰ ਘਰ ਵਿਚ ਬਾਬੂਆਂ ਦੀਆਂ ਢੇਰੀਆਂ ਲੱਗੀਆਂ ਪਈਆਂ ਹਨ।

ਜੇ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਬੰਦਾ ਨਹੀਂ ਜੋ ਪਸੀਨੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਡੁੱਬਿਆ ਤਾਂ ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਪੱਕੀ ਹੈ, ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਬੰਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਚਿੱਠੀ ਨਾਲ ਵਾਹ ਨਹੀਂ ਪਿਆ। ਜੇ ਸੱਚੀ ਨਹੀਂ ਪਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਬੰਦਾ ਸਮਾਜ ਤੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਤੋਂ ਟੁੱਟਿਆ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਚਿੱਠੀਆਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ ਗਾਥਾਵਾਂ ਬੜੀਆਂ ਨੇ। ਮਹਿਬੂਬ ਦੀ ਚਿੱਠੀ ਚੋਰੀ ਦੀ ਬੰਦੂਕ ਵਾਂਗ ਸਾਰੇ ਸਾਂਭ-ਸਾਂਭ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਜ਼ਾਰ ਵਾਰ ਪੜ੍ਹਿਆਂ ਰੱਜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਹੁਣ ਭਾਵੇਂ ਪਿਆਰ ਫੋਨਾਂ ਜ਼ਰੀਏ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਈ-ਮੇਲ, ਮੈਸੇਂਜਰ ਅਤੇ ਫੇਸਬੁੱਕ ਵਗੈਰਾ ਕਈ ਕੁਝ ਨਿਕਲ ਆਇਆ ਹੈ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਮਾਸੂਕ ਦਾ 'ਰੁੱਕਾ' (ਖੁਤ ਦਾ ਟੁਕੜਾ) ਬੜਾ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸੀ। ਇਸੇ ਰੁੱਕੇ ਕਰਕੇ ਕਈਆਂ ਦੇ ਭਰੀਆਂ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਵਿਚ ਕਪਾਲ 'ਚ ਜੁੱਤੀਆਂ ਪਈਆਂ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਮਹਿਬੂਬ ਦੀ ਚਿੱਠੀ ਸਾਂਭੇ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਨੀਂਦ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿਰਹਾਣੇ ਹੇਠਾਂ ਰੱਖ ਕੇ ਨਹੀਂ ਸੌਂਦੇ। ਕਰਜ਼ੇ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਬੈਂਕ ਦੀਆਂ ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਦੀ ਚਿੱਠੀ ਮੌਤ ਦੇ ਵਾਰੰਟ

ਵਰਗੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਆਸ਼ਕ-ਮਾਸੂਕ ਵਿਚ ਕਈ ਵਿਚੋਲੇ ਚਿੱਠੀਆਂ ਦਾ ਆਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ ਬੜੇ ਹੀ ਸੁਹਜਮਈ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜੰਡ ਹੇਠ ਵੱਚਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਿਰਜ਼ੇ ਨੇ ਨਿਕਾਹ ਤੋਂ ਇਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਭੱਜ ਜਾਣ ਲਈ ਜਿਹੜਾ ਖਤ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਉਹ ਉਹਦੀ ਮਾਸੀ ਬੀਬੇ ਜ਼ਰੀਏ ਹੀ ਪਹੁੰਚਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਕਿੱਤੋਂ ਤਸਦੀਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਕਿ ਸਾਹਿਬਾਂ ਤੇ ਮਿਰਜ਼ੇ ਨੇ ਕਿਸੇ ਮੌਲਵੀ ਕੋਲੋਂ ਅਲਫ-ਬੇ ਪੜ੍ਹੇ ਵੀ ਸਨ ਕਿ ਨਹੀਂ।

ਕਦੇ ਸਮਾਂ ਸੀ ਕਿ ਫੌਜੀ ਦੀ ਚਿੱਠੀ ਘਰ ਦੀ ਰੌਣਕ ਵੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਸਾਰਾ ਟੱਬਰ ਕੱਠਿਆਂ ਬੈਠ ਕੇ ਸੁਣਦਾ ਸੀ ਤੇ ਤਨਹਾਈ ਦੀ ਅੱਗ ਵਿਚ ਮੱਚੀ ਫੌਜਣ ਘਰਦਿਆਂ ਤੋਂ ਚੋਰੀ ਜਾਂ ਆਪ ਪੜ੍ਹਦੀ ਤੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਕਿਸੇ ਵਾਕਿਫ ਤੋਂ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੀ। ਉਹਦੀ ਗਹਿਣਿਆਂ ਵਾਲੀ ਟੋਕਰੀ ਜਾਂ ਸ਼ਿੰਗਾਰਦਾਨੀ ਵਿਚ ਫੌਜੀ ਦੀਆਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਵੀ ਸੰਧੂਰ ਨਾਲ ਰੰਗ ਕੇ ਰੱਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ। 'ਵਸਣਾ ਫੌਜੀ ਦੇ ਭਾਵੇਂ ਸਣੇ ਬੂਟ ਲੱਤ ਮਾਰੇ' ਵਾਲੀ ਕਹਾਵਤ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਸਹੀ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਭਰੇਵਾਲ ਦੀ ਇਕ ਫੌਜਣ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫੌਜੀ ਪਤੀ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਕੋਈ ਪਿਆਰ ਦਾ ਸ਼ੋਅਰ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਕਰ। ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਾਰੇ ਫੌਜੀ ਬੈਰਕਾਂ ਪਿੱਛੇ ਕੱਟੇ 'ਤੇ ਪਾਈ ਚੁੰਨੀ ਤੇ ਪੈਰੀਂ ਪਾਈਆਂ ਝਾਂਜਰਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਲੁੱਡੀਆਂ ਪਾਉਣ ਲੱਗ ਪੈਣ। ਦੀਦਾਰ ਸੰਧੂ ਦੇ ਇਸ ਪਿੰਡ ਦੇ ਫੌਜੀ ਦਾ ਘਰਵਾਲੀ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ ਸ਼ੋਅਰ ਦੀਦਾਰ ਦੇ ਹੱਥ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਜਿਸ 'ਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਦੀਦਾਰ ਨੇ ਗੀਤ ਹੀ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰ ਲਿਆ। ਸਿਆਣੇ ਫੌਜੀ ਦੀ ਸੋਚ ਵੇਖੋ:

ਫੌਜੀਆਂ ਦੇ ਦੁੱਖ ਹੁੰਦੇ ਫੌਜਣਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਤਾਂ ਤੂੰ ਵੀ ਹੋਣੀ ਜਾਣਦੀ। ਬੁੱਢੇ-ਮਾਂ-ਬਾਪ ਘਰੇ ਹੋਣ ਜੇ ਜਿਉਂਦੇ ਕਿਹੜੀ ਲੋੜ ਪੱਕੇ ਤੀਰਥਾਂ 'ਤੇ ਖਾਣ ਦੀ...

ਤੇ ਇਹ ਸਿਆਣੀ ਫੌਜਣ ਫਿਰ ਪਿੰਡ ਦੀ ਪੰਚਣੀ ਵੀ ਬਣੀ, ਜਦੋਂ ਅਨਪੜ੍ਹਤਾ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਸੀ ਤਾਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਕਈ ਵਾਰ ਖਰੂਦ ਵੀ ਕਰਦੀਆਂ ਸਨ। ਪਟਵਾਰੀ, ਮਾਸਟਰ ਤੇ ਫੌਜੀ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡਾਂ 'ਚ ਪਹਿਲੇ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰ ਬਣੇ ਸਨ। ਚਿੱਠੀਆਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਚਾਂਦੀ ਬੜੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਰੋਪੜ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਜਿਸ ਪਿੰਡ ਖੇੜਾ ਕਲਮੇਣ ਵਿਚ ਮੈਂ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦਾ ਸਾਂ ਗਰਮੀਆਂ 'ਚ ਧੁੱਪ ਕਾਰਨ ਅੱਧ 'ਤੇ ਆਉਂਦੇ ਇਕ ਪਿੰਡ ਪਲੈਟੋ 'ਚ ਬੋਹੜ ਛਾਵੇਂ ਬੈਠੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਕੋਲ ਘੁੱਤੇ 'ਚੋਂ ਪਾਣੀ ਪੀਣ ਤੇ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣਨ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਕੁਝ ਦੇਰ ਬੈਠ ਜਾਂਦਾ। ਕਮਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲੇ ਵੀ ਇਸ ਪਿੰਡ 'ਚ ਅਨਪੜ੍ਹਤ ਵਰਗੀ ਸਥਿਤੀ ਹੈ ਤੇ ਫੌਜੀ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਹੂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚਾਲੀਆਂ ਸਾਲਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਪਿੰਡ ਦਾ ਇਕ ਮੁੰਡਾ ਚਪੜਾਸੀ ਲੱਗਿਆ। ਹੁੱਕੇ ਦੇ ਸੁਟੇ ਖਿਚਦਿਆਂ ਇਕ ਬਜ਼ੁਰਗ ਗੱਲ ਸੁਣਾਉਣ ਲੱਗਿਆ, 'ਬਈ ਫੌਜੀ ਗੁਰਨਾਮ ਜਦੋਂ ਭਰਤੀ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਪਹਿਲੀ ਝਿੰਗ ਫਸ ਗਈ, ਯਾਨਿ ਲੜਾਈ ਲੱਗ ਗਈ।'

'ਫੇਰ?' ਗੱਲ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਨੀਅਤ ਨਾਲ ਪੁੱਛਿਆ।

'ਬਈ ਕਾਕਾ ਚਿੱਠੀ ਆ ਗਈ। ਨੰਗਲ ਤੋਂ ਡਾਕੀਆ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ। ਰੱਬ ਜਾਣੇ ਚਿੱਠੀ ਇਕ ਖੁੱਜਿਓ ਪਾਟੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਪਿੰਡ 'ਚ ਇਕੋ ਬਾਣੀਆ ਪਸ਼ੋਰੀ ਲਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਸੀ। ਆਨਾ ਚਿੱਠੀ ਪੜ੍ਹਨ

ਗੱਲੀ-ਬਾਤੀ

ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ

ਫੋਨ: 925-752-8025

ਦਾ ਲੈਂਦਾ ਸੀ। ਰੱਬ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਉਹ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਗਿਆ ਨਾ ਮੁਤਿਆ, ਉਧਰੋਂ ਆਪਣੀ ਕੁਤੀ ਦੇ ਚਲੇ ਗਿਆ।

'ਕੀਹਨੇ ਪੜ੍ਹੀ ਫਿਰ?'

'ਪੜ੍ਹਨੀ ਕੀਹਨੇ ਸੀ ਜਦੋਂ' ਹੈ ਈ ਨੀ ਸੀ ਕੋਈ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲਾ। ਗੁਰਨਾਮੇ ਦੀ ਮਾਂ ਰੁਕਮਣੀ ਚਿੱਠੀ ਵੇਖ ਕੇ ਲੱਗ ਪਈ ਦੁਹੱਥਤੀ ਪਿੱਟਣ, 'ਵੇ ਲੋਕੋ ਮੈਂ ਲੁਟੀ ਗਈ। ਮੇਰਾ ਖਾ ਲਿਆ ਕੋਠੇ ਜਿੱਡਾ ਪੁੱਤ ਮੌਤ ਡੈਣ ਨੇ। ਵੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀਏ ਬੋਝਾ ਡੁੱਬੇ ਬੋਝਾ ਭਰ ਕੇ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਥੇ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਗੋਲੀ ਮੇਰੇ ਪੁੱਤ ਦੇ। ਨੀ ਬਹੂ, ਜਾਹ ਤੋੜਦੇ ਵੰਗਾਂ, ਪੁੰਝ ਦੇ ਸੰਧੂਰ ਸਿਰ 'ਚੋਂ ਤੇਰੇ ਸਿਰ ਦਾ ਸਾਈ' ਨਾ ਰਿਹਾ। ਹੋ ਗਿਆ ਤੇਰਾ ਜੁਗਨੂੰ ਯਤੀਮ।'

ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਸੱਸ ਨੇ ਉਹ ਹਾਲ ਦੁਹਾਈ ਮਚਾਈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦੀ ਗੱਲ ਹੀ ਨਾ ਸੁਣਨ। ਘਰ ਦੇ ਵਿਚਾਲੇ ਮੰਜਾ ਡਾਹ ਕੇ ਉਪਰ ਚਿੱਟੀ ਚਾਦਰ ਵਢਾਈ ਤੇ ਹੇਠਾਂ ਰੱਖ ਤੀ ਫੌਜੀ ਦੀ ਚਿੱਠੀ। ਸਾਰਾ ਪਿੰਡ ਇਲਾਕਾ ਆ ਗਿਆ। ਜਿਹੜਾ ਆਵੇ ਚੁੱਪ ਕਰਕੇ ਬੈਠੀ ਜਾਵੇ। ਧਾਹੀਂ ਰੋਂਦੇ ਗੁਰਨਾਮੇ ਦੇ ਬਾਪੂ ਸਾਧੂ ਸਿੰਹੂ ਨੂੰ ਦੇਣ ਦਿਲਾਸੇ। ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਪਿੰਡ ਸਿਆਪਾ ਚੀਕ-ਚਿਹਾੜਾ ਚਲਦਾ ਰਿਹਾ। ਕੋਈ ਕਹੇ 'ਬਾਰਡਰ 'ਤੇ ਮਰਿਆ ਹੋਣੈ ਪਤਾ ਨੀ ਲਾਸ ਵੀ ਆਉਂਦੀ ਕਿ ਨਹੀਂ।' ਰੁਕਮਣੀ ਚਿੱਠੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਹੱਥ ਨਾ ਲਾਉਣ ਦੇਵੇ। ਆਖੇ 'ਇਹਦੇ 'ਚ ਹੀ ਹੁਣ ਮੇਰੇ ਪੁੱਤ ਦੀ ਆਤਮਾ ਹੈ। ਇਹਨੂੰ ਤੰਗ ਨਾ ਕਰੋ।'

ਸਵੇਰੇ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹੇ ਪਿਸ਼ੋਰੀ ਲਾਲ ਆਇਆ ਤਾਂ ਲੰਬਤਦਾਰ ਨੇ ਖੀਸੇ 'ਚੋਂ ਆਨਾ ਕੱਢ ਕੇ ਫੜਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ 'ਉਥੇ ਤਾਂ ਸੋਗ ਦਾ ਤੂਫਾਨ ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਐ। ਚੱਲ ਛੇਤੀ। ਜਦੋਂ' ਲਾਲਾ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤਾਂ ਚੁੱਪ ਛਾ ਗਈ। ਰੁਕਮਣੀ ਦੁਹਾਈ ਪਾਏ 'ਲਾਲਾ ਛੇਤੀ ਦੱਸ ਗੋਲੀ ਕਿੱਥੇ ਲੱਗੀ ਮੇਰੇ ਪੁੱਤ ਦੇ।'

ਤੇ ਚਿੱਠੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੱਦਾਂ ਫਟ ਗਈ। ਜਦੋਂ ਲਾਲੇ ਨੇ ਪੜ੍ਹੀ ਤਾਂ ਲਿਖਿਆ ਸੀ, ਬੇਬੇ ਬਾਪੂ ਜੀ ਲੜਾਈ ਮੁੱਕ ਗਈ ਐ। ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਛੁੱਟੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਲਈ ਐ ਮੈਂ ਦੇ ਕੁ ਫਫਤਿਆਂ ਤੱਕ ਆ ਜਾਵਾਂਗਾ ਪਿੰਡ। ਜਿੱਥੇ ਵੈਣ ਪੈਂਦੇ ਸੀ, ਉਥੇ ਗਿੱਧਾ ਪੈਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਸੱਚੀ ਅਨਪੜ੍ਹਤਾ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੰਨੀਆਂ ਕੁ ਦੁਰਘਟਨਾਵਾਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਕਰਕੇ ਵਾਪਰੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ।

ਵਿਆਹਾਂ ਸਾਦੀਆਂ ਵਿਚ ਸੱਦੇ ਪੱਤਰ ਵਾਲੀ ਜਿਹੜੀ ਥਾਂ ਹੁਣ ਕਾਰਡਾਂ ਨੇ ਲੈ ਲਈ ਹੈ, ਉਹ ਕੰਮ ਕਦੇ ਲਾਗੀਆਂ ਜਰੀਏ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, (ਖਤ) ਭੇਜ ਕੇ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ 'ਚ ਲਾਲਾ ਭਗਵਾਨ ਦਾਸ ਕੋਲ ਵੀਹ ਵਰ੍ਹੇ ਡਾਕਖਾਨਾ ਰਿਹਾ, ਪਰ ਪਿਓ ਦਾ ਪੁੱਤ ਚਿੱਠੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਘਰੇ ਦੇਣ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਜੀਹਦਾ ਮਨੀਆਰਡਰ ਜਾਂ ਰਜਿਸਟਰੀ ਆ ਜਾਵੇ ਉਹਦੇ ਤੋਂ ਇਕ ਹਫਤਾ ਗਾਂ ਲਈ ਪੱਠੇ ਕਤਰਾਉਂਦਾ ਸੀ, ਲੱਤਾਂ ਗੋਡੇ ਘੁਟਾ ਕੇ ਦੇਂਦਾ। ਜਿੰਮੀਦਾਰ ਮਹੀਨਾ ਮਹੀਨਾ ਪੱਠੇ ਵੱਢ ਕੇ ਘਰ ਸੁੱਟ ਕੇ ਆਉਂਦੇ ਤੇ ਚਿੱਠੀ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਤੇ ਲਿਖਾਉਣ ਦਾ ਉਹ ਸ਼ਗਨਾਂ ਵਾਂਗ ਟਕਾ ਰੁਪਈਆ ਲੈਂਦਾ ਰਿਹਾ।

ਕਈਆਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਚਿੱਠੀਆਂ 'ਚ ਗੁਆਚ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਕਈ ਚਿੱਠੀਆਂ ਵਾਂਗ ਆਪ ਗੁਆਚੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ।

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਚਿੱਠੀ ਨਹੀਂ ਆਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੰਜ਼ਾਸਾਂ ਵਾਲੀ ਹੈ, ਜਿਹੜੇ ਜਦੋਂ ਵੀ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਜੇਬਾਂ 'ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖ ਕੇ ਗੱਲਾਂ ਹੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਖਾਂਦੇ-ਖੁਆਉਂਦੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ।

...ਤੇ ਸੱਚੀ ਜਿਸ ਘਰ ਵਿਚ ਹਾਲੇ ਤੀਕਰ ਕਦੇ ਡਾਕੀਆ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਉਹਦੇ ਹੋਰ ਉਜੜਨ ਦੀ ਉਡੀਕ ਨਾ ਕਰੋ।

ਸਿੱਖੀ 'ਚ ਆਏ ਨਸਲਵਾਦੀ ਝੁਕਾਵਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਦਾ ਸਮਾਂ

ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ

ਇਤਿਹਾਸਕ ਅਧਿਐਨ ਭੂਤਕਾਲ ਦੀ ਮਹਿਜ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਭੂਤਕਾਲ, ਵਰਤਮਾਨ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਨੂੰ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਦੇ ਪਰਸਪਰ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਵਾਚਣਾ ਸਹੀ ਮਾਅਨਿਆਂ ਵਿਚ ਇਤਿਹਾਸਕ ਅਧਿਐਨ ਹੈ। 1984 ਵਿਚ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਵਾਪਰੇ ਸਾਕੇ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਬਲਿਉ ਸਟਾਰ ਆਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਨਾਂ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਧਿਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੱਖ ਤੋਂ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਾਮ ਦੇ ਕੇ ਪ੍ਰਚੱਲਤ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਹ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਧਿਰ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਪੱਖ ਤੋਂ ਉਸ ਘਟਨਾ ਦਾ ਨਾਂ ਪ੍ਰਚੱਲਤ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਾਪਰੀਆਂ ਹਨ। ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਉਪਰੰਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਸਿਰਤਾਜ਼ ਆਖਿਆ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਨੌਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਨੂੰ ਸਾਕਾ ਚਾਂਦਨੀ ਚੌਂਕ ਆਖਿਆ ਗਿਆ। ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਨੂੰ ਸਾਕਾ ਸਰਹੰਦ ਆਖਿਆ ਗਿਆ। ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਵਾਪਰੇ ਦੋ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਨੂੰ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਛੋਟਾ ਤੇ ਵੱਡਾ ਘੱਲੂਘਾਰਾ ਕਿਹਾ ਗਿਆ। ਪੰਜਾ

ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ

ਸਾਹਿਬ ਫਿਰ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਵਾਪਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਾਕਾ ਆਖਿਆ ਗਿਆ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ 1984 ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਲਿਉ ਸਟਾਰ ਆਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਘੱਲੂਘਾਰਾ ਨਾਮ ਦੇਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਫ਼ਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਾਮਕਰਨ ਦੀ ਇਸ ਵਰਤਮਾਨ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਭੂਤਕਾਲ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਦੇਖੀਏ। ਪੁਰਾਤਨ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਵਾਪਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਵਰਤਮਾਨ ਵਿਚ ਵਾਪਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਫ਼ਰਕ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਫ਼ਰਕ ਨੂੰ ਮੰਨਣਾ, ਸਮਝਣਾ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰਨੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਰੋਕਾਰ ਹੈ।

ਪੁਰਾਤਨ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਵਾਪਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੌਰਾਨ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਦੁੱਖ ਨਾਲ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹਿਰਦੇ ਵਲੰਧਰੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹ ਦੁੱਖ ਦੀ ਘੜੀ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਭਾਈਵਾਲ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਕ ਹੋਰ ਗੱਲ ਵੀ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਦੀ ਹੈ, ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਤੋਂ ਉਹ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਾਪਰੀਆਂ ਅਤੇ ਜਿਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤਹਿਤ ਉਹ ਸਾਕੇ ਵਾਪਰੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਅਤੇ ਉਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨਾਲ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿੱਖ ਜੀ ਜਾਨ ਨਾਲ ਧੁਰ ਅੰਦਰੋਂ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਹ ਗੱਲ ਸੋ ਫ਼ੀਸਦੀ ਤੋਂ ਵੀ ਵਧੇਰੇ ਦਰੁਸਤ ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੁਰਾਤਨ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਵਾਪਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਦੁੱਖ ਨਾਲ ਕਾਫ਼ੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਗ਼ੈਰ-ਸਿੱਖ ਵੀ ਵਿਆਕੁਲ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨਾਲ ਗ਼ੈਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਕੁਛ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸਹਿਮਤੀ ਵੀ ਸੀ। ਉਸ ਗ਼ੈਰ-ਸਿੱਖ ਵਿਆਕੁਲਤਾ ਅਤੇ ਸਹਿਮਤੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਗ਼ੈਰ-ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ ਦਾ ਹੋਣਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਉਸ ਦਾ ਅਸਲ ਰਹੱਸ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਵਕਤ ਸਿੱਖ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣਾ ਕਲਿਆਣ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਵਰਤਮਾਨ ਸਮੇਂ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾ ਭਾਵਕ ਹੋਏ ਜਾਣਨਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਮੇਲਣਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਵਿੱਖ-ਮੁਖੀ ਨਤੀਜਿਆਂ ਤੋਂ ਵਾਕਫ਼ ਹੋਣਾ ਬੇਹੱਦ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

1984 ਵਿਚ ਵਾਪਰੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਾਕੇ ਦੌਰਾਨ ਦੋ ਗੱਲਾਂ ਵਾਪਰੀਆਂ ਸਨ। ਇਕ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਬੇਹੁਰਮਤੀ ਹੋਈ। ਇਤਿਹਾਸ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਅਧਾਰ ਸ਼ਿਲਾ ਜਾਂ ਬੁਤਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਸਮੇਂ ਮੀਰੀ-ਪੀਰੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਇੰਟਾਂ ਬੀੜਨ ਦੀ ਸੇਵਾ ਆਪਣੇ ਪਵਿੱਤਰ ਕਰ ਕਮਲਾਂ ਨਾਲ ਨਿਭਾਈ ਸੀ। ਬਾਬਾ ਬੁਢਾ ਜੀ ਅਤੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਇੰਟਾਂ ਪਕੜਾਉਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਭਾਈਵਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਇਮਾਰਤ ਦਾ ਤੋਪਾਂ ਟੈਂਕਾਂ ਦੇ ਗੋਲਿਆਂ ਨਾਲ ਢੱਠ ਜਾਣਾ ਕੋਈ ਨਿੱਕੀ ਘਟਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਘਟਨਾ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਸਮੁੱਚੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੀੜਤ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਕੁਰਲਾ ਉਠੀ ਸੀ। ਇਸ ਹਿਰਦੇਵੇਦਕ ਪੀੜਾ ਅਤੇ ਕੁਰਲਾਹਟ ਨਾਲ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਗ਼ੈਰ-ਸਿੱਖ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੋਈ ਸੀ।

ਸਿੱਖ ਪੀੜਾ ਅਤੇ ਗ਼ੈਰ-ਸਿੱਖ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦੇ ਪੀੜਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਹਰਗਿਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ

ਇਸ ਸਮੇਂ ਸਮੂਹ ਸਿੱਖ ਅਤੇ ਗ਼ੈਰ-ਸਿੱਖ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਜਾਂ ਸਿੱਖ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਵੀ ਸੀ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਮੁੱਖਧਾਰਾ ਵਿਚੋਂ ਨਿਖੜ ਕੇ ਖਾੜਕੂ ਧਾਰਾ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨਾਲ ਸਹਿਜਧਾਰੀ, ਕਮਿਊਨਿਸਟ, ਕਾਂਗਰਸੀ, ਦਲਿਤ ਅਤੇ ਡੋਰਿਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਸਿੱਖ, ਰੋਚਕ ਮਾਤਰ ਵੀ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਗ਼ੈਰ-ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਸਹੁੰ ਖਾਣ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਪ੍ਰਤੀ ਕੋਈ ਸਹਿਮਤੀ ਜਾਂ ਦਰਦ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਕੀਕਤਾਂ ਦਾ ਤੱਤ ਭੜੱਤੇ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢ ਲੈਣਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਨਿਆਂਪੂਰਵਕ ਅਤੇ ਵਾਜਬ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲੇ ਜਾਂ ਜੁੜੇ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਖਾੜਕੂਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਹਿਜਧਾਰੀ, ਨਰਮ ਦਲੀਏ, ਡੋਰਿਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ, ਕਾਂਗਰਸੀ, ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਅਤੇ ਦਲਿਤ ਸਿੱਖਾਂ ਅੰਦਰ ਬਰੀਕ ਸਮਝ, ਹਮਦਰਦੀ ਅਤੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ ਦਾ ਪੂਰਨ ਅਭਾਵ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨੀਤ ਵਿਚ ਕੋਈ ਅਮਿਟ ਖੋਟ ਸੀ। ਖਾੜਕੂ ਅਭਿਆਸ ਵਿਚ ਯਕੀਨ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਦੂਸਰਾ ਕੋਈ ਸਿੱਖ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਜਿਹੀ ਸੋਚ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਲਈ, ਕੇਵਲ ਹਾਸੇ ਹੋਣੀ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਨਿਰੋਲ ਆਤਮਘਾਤੀ ਵੀ ਹੈ।

ਇਹ ਤੱਥ ਮੰਨਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਸਾਕੇ ਨੂੰ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਦੀ ਸੰਗਿਆ ਨਾਲ ਮਹਿਜ਼ ਯਾਦ ਕਰਨ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਵਿਚ ਵੀ ਸਮੂਹ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੀ ਇੱਛਾ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਅੰਦਰੋਂ ਸਨੇਹ ਅਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖੀ ਤੋਂ ਅਲਹਿਦਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਕਾਫ਼ੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਹੈ।

ਤਮਾਮ ਸਿੱਖ ਨੇਤਾ, ਪ੍ਰਚਾਰਕ, ਵਿਦਵਾਨ ਤੇ ਬੁਲਾਰੇ ਗ਼ੈਰ-ਸਿੱਖ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾਲਤਾ ਅਤੇ ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਵਾਲੇ ਖ਼ਾਸੇ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾਇਨ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਵਡਿਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਜਦ ਵੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਰਾਜਨੀਤਕ ਜਾਂ ਸਮਾਜਿਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਉਲੀਕਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਉਦਾਰ, ਵਿਸ਼ਾਲ ਅਤੇ ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਵਾਲੇ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਮਹਿਜ਼ ਜ਼ਿਕਰ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਰ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਲੀਕੇ ਅਤੇ ਅਪਨਾਏ ਗਏ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਦੀ ਵਾਰੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਨੇੜੇ ਵੀ ਫਟਕਣ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ।

ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਸੰਕੀਰਣ ਵਿਆਖਿਆ ਅਤੇ ਤੰਗਦਿਲੀ ਦੀ ਉਪਜ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਪ੍ਰਤੀ ਚੰਦ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹੋਜ, ਪਰ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਗ਼ੈਰ-ਸਿੱਖਾਂ ਵਲੋਂ ਅਪਣਾਈ ਤੇ ਦਿਖਾਈ ਬੇਰੁਖੀ ਤੋਂ ਪੁਰਾਤਨ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਗੌਰਵ ਪ੍ਰਤੀ

ਵੀ ਸ਼ੱਕ ਦੀ ਗੂੰਜਾਇਸ਼ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਹੋਣ ਉਸ ਵਿਚ ਖਾੜਕੂ ਸੂਰ ਦੀਆਂ ਜ਼ਬਤ ਜ਼ਮਾਨਤਾਂ ਵੀ ਇਹੀ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਸਾਡੇ ਮਹਾਨ ਪੁਰਖਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਖੂਨ ਡੋਲ ਕੇ, ਬੰਦ ਬੰਦ ਕਟਵਾ ਕੇ, ਆਰਿਆਂ, ਚਰਖੜਿਆਂ ਤੇ ਰੰਬੀਆਂ ਦੀ ਛਾਂ ਹੇਠ, ਸੀਸ ਤਲੀਆਂ 'ਤੇ ਧਰ ਕੇ ਅਤੇ ਸੂਲੀਆਂ ਦੀ ਨੋਕ 'ਤੇ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਗੌਰਵ ਉਸਾਰਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਉਸਾਰੀ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਮਾਵਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਟੁਕੜਿਆਂ ਦੇ ਹਾਰ ਗਲਾਂ 'ਚ ਪੁਆ ਕੇ ਸਵਾ-ਸਵਾ ਮਣ ਪੀਸਣੇ ਪੀਸ ਕੇ ਆਪਣਾ ਯੋਗਦਾਨ

ਪਾਇਆ ਹੈ। ਅਤਿ ਭੀਰਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਸੀ ਤੱਕ ਨਾ ਕੀਤੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਦੇ ਖੂਨ ਨੇ ਬੇਮਤਲਬ ਉਬਾਲਾ ਖਾਧਾ। ਸਾਡੇ ਮਹਾਨ ਪੁਰਖਿਆਂ ਦੇ ਸਹਿਜ ਦਾ ਸਬਕ ਵੀ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਦਾਖ਼ਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਦ ਅਜਿਹੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਦੇ ਵਾਰਸ ਇਕ ਨਸ਼ਤਰ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਵਿਚ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਜ਼ਬਤ ਅਤੇ ਸਹਿਜ ਦੇ ਸਬਕ ਨੂੰ ਤਿਲਾਂਜਲੀ ਦੇ ਕੇ ਖੂਨ ਦੇ ਉਬਾਲੇ ਵਿਚੋਂ ਗ਼ੈਰ ਸਿੱਖ ਤੱਤੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਉਲੀਕ ਕੇ ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਥ ਦੀ ਸੁਹਿਰਦਤਾ, ਹਮਦਰਦੀ ਅਤੇ ਸਵੈਮਾਣ ਦਾ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਜੀਬ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਮਾਨਸਿਕ ਘੁੰਮਣ-ਘੇਰੀਆਂ ਵਿਚ ਸੁਟ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਗੌਰਵਸ਼ਾਲੀ ਸਿੱਖ ਵਿਰਸੇ ਨਾਲ ਖਿਲਵਾਤ

ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। 10 ਦਸੰਬਰ, 1710 ਈਸਵੀ ਨੂੰ ਮੁਗਲ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹ ਬਹਾਦਰ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਦਿਲੀ ਤੋਂ ਇਕ ਸ਼ਾਹੀ ਫ਼ੁਰਮਾਨ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿਤਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਥੇ ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਲੇਵਾ ਸਿੱਖ ਮਿਲੇ ਜਾਂ ਨਜ਼ਰ ਆਵੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਬਿਨਾ ਸੋਚੇ, ਬੇਝਿਜਕ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ 7 ਅਪਰੈਲ 1711 ਈਸਵੀ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ, ਲਾਮਿਸਾਲ ਯੋਧੇ, ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਦੀ ਕਮਾਨ ਹੇਠ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸਾਡਾ ਧੌਕੇਸ਼ਾਹੀ, ਮਾਨਵੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਸੱਤਾ ਦੇ ਅਪਹਰਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਅਤੇ ਇਸਲਾਮ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵੈਰ ਵਿਰੋਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਕ ਲੇਖ 'ਦਿ ਸਟੂਪਿਡ ਸਿੱਖਸ' ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਐਲਾਨ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਮਹਾਨ ਪੁਰਖਿਆਂ ਨੇ ਜਿਸ ਸਿਆਣਪ, ਫ਼ਰਾਖ਼ਦਿਲੀ, ਜ਼ਬਤ, ਸਹਿਜ ਅਤੇ ਲੋਕਰਾਜੀ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਦੀ ਸਮਝ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਅਜਿਹੀ ਮਿਸਾਲ ਸਾਨੂੰ ਸਤਾਰਵੀਂ, ਅਨਾਰਵੀਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹੀਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਹੋਰ ਕਿਧਰੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਛੋਟੇ ਵੱਡੇ ਘੱਲੂਘਾਰਿਆਂ ਉਪਰੰਤ ਵੀ ਇਸਲਾਮ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਮਨ ਵਿਚ ਨਫ਼ਰਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਾਲੀ।

ਜੇ ਅਸੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਮੁੱਚਾ ਵਿਸ਼ਵ, ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਅਡੋਲ ਤੇ ਅਟੱਲ ਮਹਿਲ ਦੇ ਚਾਰੇ ਦਰਵਾਜ਼ਿਆਂ ਥਾਣੀਂ ਲੰਘ ਕੇ, ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰ ਕੇ ਆਪਣਾ ਜਨਮ ਸਫ਼ਲਾ ਕਰ ਸਕੇ ਤਾਂ ਇਸ ਮਹਾਨ ਸੇਵਾ ਦੇ ਕਾਜ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰੋਂ ਈਰਖਾ, ਦਵੈਸ਼, ਖੁਣਸ, ਨਿੱਜਵਾਦ, ਜਿਣਸੀ ਤੇ ਨਸਲੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਤਿਆਗ ਕੇ, ਦਰਿਆਇਲੀ, ਸਮਝਦਾਰੀ, ਜ਼ਬਤ, ਸਬਰ-ਸੰਤੋਖ ਅਤੇ ਸਹਿਜ ਦਾ ਪੱਲਾ ਫੜ ਕੇ, ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਮੰਨੇ-ਪ੍ਰਮਾਣੇ ਦਾਨਿਸ਼ਵਰਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ, ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਰਹੁ-ਰੀਤਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰੰਪਰਾਵਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਉਲੀਕ ਕੇ ਉਸ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਲਗਨ, ਜੀ ਜਾਨ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾਲ ਪਹਿਰਾ ਦੇਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਗੁਰਮਤਿ

ਮਾਰਗ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਗਿਣਨ ਦਾ ਮਾਰਗ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਹ ਤਾਂ ਸਮੇਂ ਦੇ ਬਿਖੜੇ ਪੈਡਿਆਂ 'ਤੇ ਸਿਦਕ ਅਤੇ ਸਿਰਤ ਨਾਲ ਹਮੇਸ਼ਾ ਚਲਦੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਮਾਰਗ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਸ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਲਗੀਆਂ ਵਾਲੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਪੰਥ ਆਖਿਆ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਪ੍ਰਣਾਏ ਹੋਏ ਹਨ, ਜਿਸ ਦੀ ਬਣਤਰ ਅਤੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਸਿੱਖ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਉਲੀਕਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਬਣਤਰ ਪੱਖੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਇਕ ਬੋਲੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜੋੜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਇਕ ਜੁਗਰਾਫ਼ੀਏ ਜਾ ਖੇਤਰ ਤੱਕ ਵੀ ਮਹਿਦੂਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫ਼ੇ 'ਤੇ)

ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਸਿਰਤਾਜ਼-ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ

ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਬੇਗਾਨਾ ਬੀ.ਏ.

ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਉੱਚੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਗਿਆਨੀ, ਸੁਘੜ ਸੰਪਾਦਕ, ਕੌਮੀ ਰੁਚੀਆਂ ਦੇ ਮਹਾਨ ਉਸਰਦੀਏ, ਮਹਾਨ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਅਤੇ ਮਹਾਨ ਕਲਾਕਾਰ ਸਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਮੁਖ ਵਿਸ਼ਾ ਰੱਬੀ ਪ੍ਰੇਮ, ਗੁਰੂ ਭਗਤੀ, ਨਾਮ, ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ ਹੈ। ਮਨ ਦੀ ਉਚਤਾ ਤੇ ਪਵਿੱਤਰਤਾ, ਰੱਬੀ ਟੋਕ, ਸਵੈ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ, ਨੇਕੀ, ਸੇਵਾ ਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਹਿਤਕ ਕਲਾ ਦੇ ਗਹਿਣੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਸਾਂਤ-ਰਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੈ। ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚੋਂ ਇਸ ਗਲ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਸਬੂਤ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ :

ਮਿਟ ਗਏ ਗਵਨ ਪਏ ਬਿਸਰਾਮ॥

ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਭ ਦੇ ਸਦ ਕੁਰਬਾਨ॥

ਰੱਬੀ ਸਿਮਰਨ ਤੇ ਰੱਬੀ ਭਰੋਸੇ ਵਿਚ ਉਹ ਜੀਵਨ ਦੇ ਤਮਾਮ ਸੁਖ ਭਰਪੂਰ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਸਾਰੇ ਦੁੱਖਾਂ ਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਭੁੱਖਾਂ ਦਾ ਪੂਰਨ ਇਲਾਜ ਹੈ ਜਿਵੇਂ :

ਜੇ ਕੋ ਹੋਵੈ ਦੁਬਲਾ ਨੰਗ ਭੁਖ ਕੀ ਪੀਰ॥

ਦਮਰਾ ਪਲੈ ਨਾ ਪਵੈ ਨਾ ਕੋ ਦੇਵੈ ਧੀਰ॥

ਸਵਾਰਥ ਸੁਆ ਨਾ ਕੋ ਕਹੈ ਨਾ ਕੁਝ ਹੋਵੈ ਕਾਜ॥

ਚਿਤ ਆਵੈ ਉਸ ਪਾਰ ਬ੍ਰਹਮ ਤਾਂ ਨਿਹਚਲ ਹੋਵੈ ਰਾਜ॥

ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਕੁਟ ਕੁਟ ਕੇ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਹੈ ਜਿਵੇਂ :

ਮੇਰਾ ਮਨ ਲੋਚੈ ਗੁਰ ਦਰਸਨ ਤਾਈ॥

ਬਿਲਪ ਕਰੇ ਚਾਤਰਿਕ ਕੀ ਨਿਆਈ॥

ਤ੍ਰਿਖਾ ਨਾ ਉਤਰੈ ਸਾਂਤਿ ਨਾ ਆਵੈ॥

ਬਿਨ ਦਰਸਨ ਸੰਤ ਪਿਆਰੇ ਜੀਉ॥

ਹਉ ਘੋਲੀ ਜਿਉ ਘੋਲ ਘੁਮਾਈ॥

ਗੁਰ ਦਰਸਨ ਸੰਤ ਪਿਆਰੇ ਜੀਉ॥

ਰੱਬੀ ਭਰੋਸੇ ਬਾਬਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਉਂ ਫੁਰਮਾਇਆ ਹੈ : ਸੁਲਹੀ ਤੇ ਨਾਰਾਇਨ ਰਾਖਾ॥

ਸੁਲਹੀ ਕਾ ਹਾਥ ਕਹੀਂ ਨਾ ਪਹੁੰਚੈ

ਸੁਲਹੀ ਹੋਏ ਨਾ ਮੂਆ ਪਾਕਿ॥

ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਗਰੀਬਾਂ ਉਤੇ ਰੋਹਬ ਪਾਉਂਦਾ ਤੇ ਜੁਲਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਉੱਤੇ ਰੱਬ ਦੀ ਮਾਰ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ :

ਗਰੀਬਾਂ ਉਤੇ ਜੇ ਪਿੰਜੈ ਦਾੜੀ॥

ਪਾਰ ਬ੍ਰਹਮ ਸਾ ਅਗਨ ਮਹਿ ਜਾਲੀ॥

ਜੇਕਰ ਨਾਮ ਜਪੀਏ ਤਾਂ ਕੱਖਾਂ ਕਾਨਿਆਂ ਦੀ ਛਪਰੀ ਵੀ ਚੰਗੀ ਹੈ, ਪਰ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਸ਼ਾਹੀ ਮਹਲ ਵੀ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹਨ :

ਭਲੀ ਸੁਹਾਵੀ ਛਪਰੀ ਜਾ ਮਹਿ ਗੁਣ ਗਾਏ॥

ਕਿਤਿ ਹੀ ਕਾਮ ਨਾਹਿ ਧੌਲਹਰੁ ਜਾ ਪ੍ਰਭ ਵਿਸਰਾਏ॥

ਗਲ ਕੀ, ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਰਬੀ-ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ, ਪ੍ਰਭੂ ਪਿਆਰ ਤੇ ਗੁਰੂ ਭਗਤੀ ਨਾਲ ਭਰੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੋਲੀ ਠੋਠ ਮੁਹਾਵਰੇਦਾਰ, ਬਲਵਾਨ ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਹੈ। ਉਸ ਵਿਚ ਅਰਬੀ, ਫਾਰਸੀ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਪਰੇ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦੇ। ਕਿਧਰੇ ਕਿਧਰੇ ਬੋਲੀ ਨਿਰੀ ਫਾਰਸੀ ਵੀ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ :

ਖਾਕੂ ਨੂਰ ਕਰਦਨ ਆਲਮ ਦੁਨਿ ਆਏ॥

ਬੰਦਰ ਚਸਮ ਦੁਨ ਅਹਿ ਫਨ ਆਹਿ॥

ਜੈਤਸਰੀ ਦੀ ਵਾਰ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਿੰਨ ਬੋਲੀਆਂ ਵਰਤੀਆਂ ਹਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਖਿਆਲ ਨੂੰ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਚ ਦੋਹਿਰੇ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਰਨਣ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਉਸੇ ਖਿਆਲ ਨੂੰ ਲਹਿੰਦੀ ਮੁਲਤਾਨੀ ਦੇ ਦੋਹਿਰੇ ਵਿਚ ਵਰਨਣ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਉਸੇ ਖਿਆਲ ਦੀ ਠੋਠ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਪਉਤੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਸਿਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਉਘੇ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਗਿਆਨੀ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਬਦ ਚੋਣ, ਸ਼ਬਦ ਬੀੜ ਅਤੇ ਸ਼ਬਦ ਘਾਤਤ ਸੁਲਾਘਾਯੋਗ ਹੈ। ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਅਨੇਕਾਂ ਸ਼ਬਦ ਚਿਤਰ ਤੇ ਧੁਨ ਚਿਤਰ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਰਸ ਤੇ

ਰੰਗ ਭਰਨ ਵਿਚ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਮਹਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸੋਚ ਉਡਾਰੀ ਅਸਲੀਅਤ ਤੋਂ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ। ਉਹ ਨਿਗਰ ਤੇ ਠੋਸ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦੇਣ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਨਿਰੀ ਮਾਇਆ ਛਾਇਆ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਵਿਆਪਕ ਸਚ ਦਾ ਜੀਉਂਦਾ ਜਾਗਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਲੰਕਾਰ ਬੜੇ ਫਥਵੇ, ਢੁਕਵੇਂ ਤੇ ਅਸਲੀਅਤ ਦੇ ਪੁੰਜ ਹਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਢੰਗ ਬੜਾ ਸਵਾਦਲਾ, ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਹੈ। ਜੇ ਵੀ ਗਲ ਉੱਠਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਦਿਲੋਂ ਉੱਠਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਕਹਿਣੀ ਅਤੇ ਕਰਨੀ ਦੇ ਪੂਰੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਕ ਇਕ ਵਾਕ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅਮਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਰਿਤਕ ਕੇ ਕੱਢਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਕੁਦਰਤ ਨੂੰ ਪਿਛੋਕੜ ਬਣਾ ਕੇ ਵਿਚਾਰ ਚਿਤਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਾਣੀ ਰਾਗਾਂ ਵਿਚ ਰਚੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਈ ਛੰਦ ਤੇ ਲੋਭ ਤੋਲ ਵੀ ਵਰਤੇ ਹਨ। ਚੋਪਈ, ਦੋਹਿਰਾ, ਸਵੈਯਾ, ਸੋਹਿਲਾ, ਅਭਿਲ, ਸਲੋਕ, ਅਸਟਪਦੀ, ਦੁਤਕੇ ਤਿਤਕੇ, ਘੋੜੀਆਂ ਤੇ ਛੰਦ ਵੀ ਵਰਤੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨੇ ਤੋਲਾਂ, ਬੋਲਾਂ ਤੇ ਛੰਦਾਂ ਦਾ ਰੰਗ ਬਿਰੰਗਾ ਚਿੱਤਰ ਹੈ। ਰਚਨਾਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੀ ਉਹ ਬੜੇ ਮਹਾਨ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਜਿੰਨੀ ਬਾਣੀ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਹੈ ਲਗਭਗ ਉਨੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਕੱਲਿਆਂ ਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਧਿਆਤਮਕ ਵਾਰਾਂ ਵੀ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ। ਬਾਰਾਂ ਮਾਹ ਤੇ ਮਾਝ ਰਾਗ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਦੁਤੀ ਰਚਨਾ ਹੈ। ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਹਾਂ-ਕਾਵਿ ਤੇ ਉਚੇ ਦਰਜੇ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ-ਕਾਵਿ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਗੁਣਾਂ ਕਰਕੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਮਹਾਨ ਉਸਰਦੀਆ ਤੇ ਕਲਾਕਾਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅੰਤ ਵਿਚ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਆਪਣੀ ਮਿਸਾਲ ਆਪ ਹੀ ਸਨ।

ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ-ਘੱਲੂਘਾਰਾ:ਅੱਖੀਂ ਡਿੱਠੀ ਕਰੂਰ ਦਰਿੰਦਰੀ

ਦੁਖਦਾਈ ਯਾਦ

ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ

ਜੂਨ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਸਿੱਖਾਂ ਵਾਸਤੇ ਗੌਰਵਮਈ ਸ਼ਹਾਦਤ ਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇ ਜਜ਼ਬੇ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਮਹੀਨਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਅਦੁਤੀ ਤੇ ਲਾਮਿਸਾਲ ਕੁਰਬਾਨੀ ਨੇ ਮੁਗਲ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਖੋਲ੍ਹੀਆਂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ। ਇਸੇ ਜੂਨ ਮਹੀਨੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਉਤੇ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਬਲੂ ਸਟਾਰ ਨਾਂ ਹੇਠ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਦੇ ਜਖ਼ਮ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਮਨਾਂ ਉਪਰ ਰਹਿੰਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਤੱਕ ਰਹਿਣਗੇ। ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਨ ਸਬੰਧੀ ਇਕੱਠੀ ਹੋਈ ਸੰਗਤ ਵਿਚੋਂ ਸੈਂਕੜੇ ਲੋਕ ਇਸ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਇਸ ਵਰ੍ਹੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਇਸ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਦੀ 25ਵੀਂ ਯਾਦ ਮਨਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੌਰਚੇ ਕਰਕੇ ਪੂਰੀ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ, ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ, ਜਥੇਦਾਰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੌਹੜਾ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਸਮੇਤ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿਚ ਸਨ। ਆਖਿਆ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਉਤੇ ਹਮਲਾ ਇਸ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੀ ਸਲਾਹ ਅਤੇ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਹੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਖਾੜਕੂ ਧਿਰਾਂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਮੋਰਚੇਬੰਦੀ ਕਰੀ ਬੈਠੀਆਂ ਸਨ। ਸਿਰ ਤਲੀ 'ਤੇ ਧਰੀ ਜਵਾਨ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਡਟੇ ਹੋਏ ਸਨ।

1919 ਵਿਚ ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ ਦਾ ਸਾਕਾ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਹੀ ਕਾਰਨਾਮੇ ਦੁਹਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਤਤਕਾਲੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਾ ਚਖਾਉਣ ਲਈ ਆਤਮਘਾਤੀ ਫੈਸਲਾ ਲੈ ਕੇ ਉਹੀ ਸਮਾਂ ਚੁਣਿਆ ਜਦ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੀ ਸ਼ਰਧਾ ਭੇਟ ਕਰਨ ਲਈ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਸੀ ਜਾਂ ਹੋਣੀ ਸੀ।

ਜੂਨ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਸੂਰਜ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਅਤੇ ਖ਼ਾਸ ਕਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਲਈ ਮਾਰੂ ਕਿਰਨਾਂ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ। ਮਿਲਟਰੀ ਦੀਆਂ ਬਕਤਰਬੰਦ ਗੱਡੀਆਂ ਟੈਂਕਾਂ ਬਾਹਰਲੀਆਂ ਛਾਉਣੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਰੇਲ ਅਤੇ ਸੜਕ ਰਸਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਮੇਤ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਪਿੰਡਾਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਤੱਕ ਖਿਲਰ ਗਈਆਂ। ਪੂਰੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਰਫਿਊ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਫੌਜੀ ਮਾਰਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਦੋ ਜੂਨ ਨੂੰ ਰੇਡੀਓ, ਟੀ.ਵੀ. ਤੋਂ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਧਮਕੀ ਭਰਿਆ ਭਾਸ਼ਨ ਵੀ ਇਹ ਸਾਫ਼ ਸੰਕੇਤ ਦੇ ਗਿਆ ਕਿ ਕੁਝ ਅਨਹੋਣੀ ਵਾਪਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਦੇ ਅਰਥ ਸਮਝ ਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਬਾਹਰੋਂ ਨੀਮ-ਫੌਜੀ ਹਮਲਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਬਚਾ ਕੇ ਜੋ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਜਾਓ। ਕੁਝ ਨਿਕਲ ਗਏ ਪਰ ਨਿਭਰ ਸੂਰਮੇ ਲੋਕ ਡਟੇ ਰਹੇ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵੱਲ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਵਧਦਾ ਹੜ੍ਹ ਦੇਖ ਕੇ 3 ਜੂਨ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਪਿੰਡਾਂ ਸਮੇਤ ਹਰ ਕਸਬੇ ਵਿਚ ਕਰਫਿਊ ਲਗਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਅੰਦਰ ਬੰਦ ਰਹਿਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਦੁਨੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਲਿੰਕ ਹਰ ਪਾਸਿਓਂ

ਤੋੜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਦੀ 2 ਲੱਖ ਨਫ਼ਰੀ ਜ਼ਮੀਨੀ ਅਤੇ ਹਵਾਈ ਫੌਜ ਸਮੇਤ ਬਲਿਊ ਸਟਾਰ ਆਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਲਈ ਝੋਕ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਪੂਰੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਮਾਂਡ ਮਿਲਟਰੀ ਦੇ ਹੱਥ ਆ ਗਈ। ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਫੌਜੀ ਅਫਸਰਾਂ ਦੇ ਕੰਟਰੋਲ ਹੇਠ ਆ ਗਏ ਤੇ ਸਿਵਲ ਅਧਿਕਾਰੀ ਪਾਸੇ ਨਿਹੱਥੇ ਕਰ ਬਿਠਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਬਿਜਲੀ, ਪਾਣੀ, ਡਾਕ, ਤਾਰ ਸਭ ਕੱਟ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਜੂਨ ਦੀ ਤਪਸ਼ ਵਿਚ ਲੋਕ ਭੁੱਖ ਪਿਆਸ ਨਾਲ ਵਿਆਕਲ ਹੋਣ ਲੱਗੇ। ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅੰਦਰ ਫਸੇ ਲੱਖਾਂ ਯਾਤਰੂ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਭੁੱਖ ਪਿਆਸ ਨਾਲ ਤੜਫਣ ਲੱਗੇ। ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਛੁੱਟ ਪੁੱਟ ਪਟਾਕਿਆਂ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਆਉਣ ਲੱਗੀਆਂ।

5 ਜੂਨ ਤੜਕੇ ਬੰਬਾਂ ਦੀ ਅਸਮਾਨ ਗੂੰਜਾਉ ਧਮਕ ਦੂਰ ਦੂਰ ਤੱਕ ਸੁਣੀ ਗਈ। ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਾਹ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸੁੱਕੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਦੇਖਦੇ ਹੀ ਦੇਖਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਹਿੱਸੇ 'ਚੋਂ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਧਮਾਕੇ ਤੇ ਪੂੰਝੇ ਦੇ ਬੱਦਲ ਉਠਣ ਲੱਗੇ। ਮੇਜਰ ਜਨਰਲ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚੋਂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਤੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਕੱਢਣ ਲਈ ਕਮਾਂਡ ਸੰਭਾਲੀ ਗਈ ਸੀ। ਫੌਜ ਦੇ ਆਪਣੇ ਮੰਨਣ ਮੁਤਾਬਕ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਖਾੜਕੂਆਂ ਹੱਥੋਂ ਵੱਡਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਮਾਂਡੋ ਫੋਰਸ ਦੇ ਸਿਪਾਹੀ ਵੀ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਜਥੇ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਗੋਲੀਆਂ ਖਾ-ਖਾ ਕੇ ਡਿੱਗਦੇ ਰਹੇ ਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਲਗਭਗ 3 ਸੌ ਸਿਪਾਹੀ ਮਰਵਾ ਕੇ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਨੂੰ ਟੈਂਕਾਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਣਾ ਪਿਆ। ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ ਦੇ ਪਾਸਿਓਂ 13 ਟੈਂਕ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੁਖ ਭੰਜਨੀ ਬੇਰੀ ਵਾਲੀ ਪਰਿਕਰਮਾ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਥਾਨ ਬੜ੍ਹੇ ਤੇ ਲੰਗਰ ਸੁੱਟ ਬੈਠੇ। ਇਥੋਂ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਵੱਲ ਤੋਪਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਝੋਕ ਕੇ ਫਾਇਰ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੇ।

ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਕਈ ਵੇਰਾਂ ਹਮਲੇ ਹੋਏ। ਇਸ ਹਮਲੇ ਨੇ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਿੱਖ ਹਿਰਦੇ ਵਲੂੰਧਰ ਕੇ ਫਲਨੀ ਫਲਨੀ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਪਰਕਰਮਾ ਦਰਤਦੀਆਂ ਟੈਂਕਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸੀਨੇ ਦਰਤ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਤੇ ਵਰ੍ਹਦੇ ਬੰਬ ਅਸਲ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸਿਰਾਂ ਤੇ ਹੀ ਘਾਣ ਮਚਾ ਰਹੇ ਸਨ।

ਹਮਲੇ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਮਿਲਦੇ ਹੀ ਆਸੇ ਪਾਸੇ ਪਿੰਡਾਂ, ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਤੋਂ ਲੱਗੇ ਕਰਫਿਊ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਘਰਾਂ ਤੋਂ ਨਿਕਲ ਤੁਰੇ ਤੇ ਝਬਾਲ ਦੇ ਲਾਗੇ ਬੀੜ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸੜਕ 'ਤੇ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਇਕੱਤਰ ਹੋਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ। ਬੱਚੇ, ਬੁੱਢੇ, ਜਵਾਨਾਂ ਤੇ ਔਰਤਾਂ ਸਮੇਤ ਏਨਾ ਵੱਡਾ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਠਾਠਾਂ ਮਾਰਦਾ ਸਮੁੰਦਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੂੰ ਵਧਣ ਹੀ ਲੱਗਾ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਹਵਾਈ ਫੌਜ ਦੇ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰਾਂ ਨੇ ਗੋਲੀਆਂ ਦਾ ਮੀਂਹ ਬਰਸਾ ਕੇ ਸੈਂਕੜੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰ ਕੇ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਵਿਛਾ ਦਿੱਤਾ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਾਸਿਓਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਰਸਤੇ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਪੰਜ-ਛੇ ਜੂਨ ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ ਦਿਨ ਤੇ ਰਾਤ ਭਿਆਨਕ

ਗੋਲੀਬਾਰੀ, ਬੰਬਾਰੀ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ। 7 ਜੂਨ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਧਮਾਕਿਆਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਘਟੀ ਤੇ ਟੀ.ਵੀ. ਰੇਡੀਓ ਤੇ ਇਹ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਫੌਜ ਨੇ ਜਿਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਉਹ ਪੂਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਪਰਕਰਮਾ ਵਿਚ ਲਿਟਾਈਆਂ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ, ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮੇਜਰ ਜਨਰਲ ਸੁਬੋਗ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸੈਂਕੜੇ ਹੋਰ ਲਾਸ਼ਾਂ ਤੇ ਕੈਮਰਾ ਸੁੱਟ ਕੇ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ। ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ, ਟੌਹੜਾ ਸਮੇਤ ਕਈ ਹੋਰ ਹੱਥ ਉੱਚੇ ਕਰਕੇ ਬਾਹਰ ਆਉਂਦੇ ਵਿਖਾਏ ਗਏ। ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਦਾਸ ਸਰਾਂ ਅਤੇ ਤਹਿਖਾਨੇ ਵਿਚ ਵੜੇ ਬੈਠੇ ਫਸੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਬੰਬ ਅਤੇ ਗੈਸ ਸੁੱਟ ਕੇ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਵਸਤਾਂ ਤੇ ਵਡਮੁੱਲੀ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਤੋਸ਼ਾਖਾਨਾ ਦਾ ਕੀਮਤੀ ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ ਜਵਾਹਰ ਹੀਰੇ ਸੋਨਾ ਆਦਿ ਲੁੱਟ ਲਏ ਗਏ। ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਨੂੰ ਖੰਡਰ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸਾਰੀ ਪਰਿਕਰਮਾ ਟੈਂਕਾਂ ਨਾਲ ਦਰਤੀ ਗਈ। ਪਵਿੱਤਰ ਸਰੋਵਰ ਦਾ ਪਾਣੀ ਖੂਨ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਲਾਲ ਰੰਗਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੇ ਢੇਰ ਵਿਛ ਗਏ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਜਮਾਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ ਉਥੋਂ ਜੋ ਵੀ ਮਾਲ ਕਿਸੇ ਦੇ ਹੱਥ ਲੱਗੇ, ਸੋਨਾ ਗਹਿਣਾ ਕੱਢੋ, ਪੈਸੇ ਤੇ ਹੋਰ ਕੀਮਤੀ ਸਮਾਨ ਉਸੇ ਦੀ ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਰੰਮ ਦੀਆਂ ਪੇਟੀਆਂ ਦਾ ਇਕ ਟਰੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ। ਇਕ ਜਮਾਤ ਦੇ ਭੂਤਰੇ ਮੁੰਡੇ ਦਾਤੂ ਨਾਲ ਟੁੱਠ ਅੰਦਰ ਵੜ ਕੇ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣ ਲੱਗੇ ਤੇ ਸਹਿਕਦੇ ਤੇ ਅਧਮੋਏ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜੇਬਾਂ ਫਰੋਲ ਕੇ ਮਾਰਦੇ ਰਹੇ। ਅੰਨ੍ਹਗੜ੍ਹ ਦੇ ਪੇਸ਼ਾਵਰ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਕੰਮ ਵਿਚ ਵਧ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਹਿੱਸਾ ਪਾਇਆ। ਲਾਸ਼ਾਂ ਸ਼ਮਸ਼ਾਨ ਘਾਟ ਵਿਚ ਬੇ ਨਾਮੇ, ਲਾਵਾਰਿਸ਼ ਕਰਾਰ ਦੇ ਕੇ ਢੇਰਾਂ ਵਿਚ ਸਸਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਕਿਸੇ ਦੀ ਲਿਸਟ ਬਣੀ ਤੇ ਕਈ ਬਿਨਾ ਮੌਤ ਪ੍ਰਮਾਣ-ਪੱਤਰ ਹੀ ਭਸਮ ਹੋ ਗਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਾਰਸ ਅਜੇ ਤੱਕ ਹੁਣ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਲਾਸ਼ ਰਹੇ ਹਨ।

ਆਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਗਿਆਨੀ ਜੈਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅੱਠ ਜੂਨ ਸਵੇਰੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਫੇਰੀ ਕਰਾਈ ਗਈ, ਇਹ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਵੇਖੋ ਜੀ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕਿੰਨਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਲਿਹਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਵਿਗਾੜਿਆ। ਸਿਰਫ਼ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਖਾੜਕੂ ਅਤਿਵਾਦੀ ਹੀ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਮਾਰੇ ਹਨ ਪਰ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਦੀ ਉੱਖੜੀ ਹੋਈ ਸ਼ਕਲ ਤੇ ਰੋਂਦੀ ਹੋਈ ਮੁਰਦੇਹਾਣ ਮੂਰਤ ਇਸ ਸਭ ਖੰਡਰ ਹੋਏ ਹਰਿਮੰਦਰ ਦੀ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਤੇ ਹੰਝੂ ਕੇਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਕਹਿ ਰਹੀ ਸੀ, 'ਮੇਰੇ ਮੱਥੇ ਮੜ੍ਹਿਆ ਇਹ ਕਲੰਕ ਕਈ ਉਮਰਾਂ ਤੱਕ ਮੈਥੋਂ ਨਹੀਂ ਧੋਤਾ ਜਾਣਾ।'

9 ਜੂਨ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਵਾਸਤੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਇਹ ਲੇਖਕ 500 ਯਾਤਰੂਆਂ ਦੀ ਉਸ ਪਹਿਲੀ ਟੋਲੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ ਜਿਸਨੇ ਆਪਣੇ ਉਸ ਪਵਿੱਤਰ ਸਥਾਨ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਤੇ ਬਰਬਾਦੀ ਦਾ

ਕਰੁਣਮਈ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ। ਹਾਲ ਗੇਟ ਤੇ ਲੱਗੀ ਛਬੀਲ ਤੋਂ ਕੁਝ ਲੋਕ ਚਾਹ ਦੇ ਕੱਪ ਤੇ ਡੁਨਿਆਂ ਵਿਚ ਲੱਭੂ ਵੰਡ ਰਹੇ ਸਨ। ਮਨ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਧਾ ਬਾਰੇ ਸੁਲਾਘਾ ਉਤਪੰਨ ਹੋਈ। ਮੁੱਠੀ ਭਰ ਹੋਰਾਂ ਵਾਂਗ ਮੈਂ ਵੀ ਅੱਗੇ ਹੋ ਗਿਆ ਪਰ ਜਲਦੀ ਹੀ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਇਹ ਲੋਕ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਸੁਣ ਕੇ ਲੱਭੂ ਵੰਡ ਕੇ ਖੁਸ਼ੀ ਮਨਾ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਪੈਰ ਪਿੱਛੇ ਮੁੜ ਪਏ। ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕੱਲ੍ਹ ਤੋਂ ਹੀ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਮਨਾਉਂਦੇ ਭੰਗੜੇ ਪਾਉਂਦੇ, ਫੌਜੀਆਂ ਨੂੰ ਤੌਹਫੇ, ਫਲ ਮਠਿਆਈ ਵੰਡ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗਲ ਹਾਰ ਪਾਏ ਸਨ।

ਰੌਣਕੀਲਾ ਹਾਲ ਬਜ਼ਾਰ ਅੱਜ ਕੁਝ ਕੁਝ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਤਾਂ ਸੀ ਪਰ ਸੁੰਨ ਮਸਾਣ ਸਹਿਮਿਆਂ ਸਹਿਮਿਆ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਫੌਜੀ ਸਿਪਾਹੀ ਪੈਰ ਪੈਰ ਤੇ ਹਰਲ ਹਰਲ ਕਰਦੇ ਸੰਗੀਨਾਂ ਤਾਣੀ ਫਿਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਮਲਕਾ ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਚੌਂਕ ਤੇ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਮਾਰਕੀਟ ਲਾਗੇ ਜੁੜੀ ਭੀੜ ਵਿਚ ਲੋਕ ਪੂਰੀਆਂ, ਛੋਲੇ, ਲੱਭੂ ਸਮੇਸੇ ਫਲ ਫਰੂਟ ਵੰਡ ਰਹੇ ਸਨ, ਛਕ ਰਹੇ ਸਨ ਪਰ ਮੈਂ ਉਧਰ ਹੋਣ ਦਾ ਹੀਆ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ।

ਜਲ੍ਹਿਆਂ ਵਾਲੇ ਬਾਗ ਦਾ ਮੋੜ ਮੁੜਦੇ ਹੀ ਸਾਹਮਣੇ ਘੰਟਾ ਘਰ ਦੀ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਦਾਗ ਦਾਗ ਹੋਈ ਇਮਾਰਤ ਵੇਖ ਕੇ ਸਭ ਦੇ ਮੂੰਹ ਲਟਕ ਗਏ। ਚਾਰ ਚੁਫੇਰਾ ਗੋਲੀਆਂ ਤੇ ਬੰਬਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾਂ ਨਾਲ ਵਿੰਨ੍ਹਿਆ ਧਾੜਵੀਆਂ ਦੇ ਅੰਤਿਆਚਾਰ ਦੀ ਮੂੰਹ ਬੋਲਦੀ ਤਸਵੀਰ ਸੀ। ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਲਗਾਏ ਬੈਂਚ ਉਤੇ ਬੈਠੇ ਮਦਰਾਸੀ ਸਿਪਾਹੀ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਪਰਖਦੇ ਘੂਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਪਰਕਰਮਾ ਵਿਚ ਕਿਧਰੇ ਕਿਧਰੇ ਡਾਂਗਰੀ ਵਾਲੇ ਫੌਜੀ ਝਾੜੂ, ਡਸਟਰ, ਬੈਂਗਰਾਂ ਤੇ ਪੋਚੇ ਫੜ੍ਹ ਕੇ ਸਫਾਈ ਕਰਦੇ ਆਪਣੇ ਕਮਾਏ ਪਾਪ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਮਿਟਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਬ੍ਰਹਮ ਬੂਟਾ ਅਖਾੜਾ ਦੇ ਨਾਲ ਦੀ ਪਾਣੀ ਟੈਂਕੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਖਾੜਕੂ ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੇ ਪਹਿਰਾ ਬੁਰਜ ਵਜੋਂ ਵਰਤਿਆ ਤੇ ਡਟ ਕੇ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਵੀ ਢਹਿ ਢੇਰੀ ਥੱਲੇ ਲਟਕ ਰਹੀ ਸੀ।

ਮਰੀਆਂ ਮੱਛੀਆਂ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਮਾਸ ਦੀ ਸੜ੍ਹਾਂਦ ਬਦਬੂ ਨਾਲ ਨੱਕ ਬੰਦ ਕਰਨ ਨੂੰ ਦਿਲ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਦਾਸ ਸਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਮਲਬੇ ਦੇ ਉਚੇ ਢੇਰ ਫਰੋਲਦੇ ਕੁੱਤੇ ਅਧ-ਕੱਜੀਆਂ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਬਾਂਹਾਂ ਘਸੀਟਦੇ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਲੰਗਰ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਅਟਲ ਵਾਲੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਸੰਤਰੀਆਂ ਨੇ ਬੰਦ ਕਰ ਰੱਖੇ ਸਨ।

ਲੰਗਰ ਵਿਚੋਂ ਸੜੀ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਬੇਰੀ ਕਣਕ, ਆਟਾ ਤੇ ਹੋਰ ਖਾਦ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਧਵਾਂਖ ਹੱਡਾਰੋੜੀ ਦੇ ਚੌਗਿਰਦੇ ਵਾਂਗ ਨੱਕ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹ ਰਹੀ ਸੀ ਤੇ ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਅਜੇ ਤੱਕ ਵੀ ਪੂਆਂ ਨਿਕਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸਰਾਵਾਂ ਦੇ ਤਹਿਖਾਨਿਆਂ ਦੇ ਝਰੋਖਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਅੱਗ ਅਤੇ ਪੂੰਝੇ ਦੀਆਂ ਲਪਟਾਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਜੰਮੀਆਂ ਪਈਆਂ ਸਨ ਜਿੱਥੇ ਫਸੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਯਾਤਰੂ ਅੰਦਰ ਗੈਸ ਅਤੇ ਬੰਬ ਮਾਰ ਕੇ ਖਤਮ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਪਰਕਰਮਾ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬੜ੍ਹੇ ਤੱਕ ਪੇਂਡੂ ਪਹੇ ਵਾਂਗ ਟੈਂਕਾਂ ਦੀਆਂ ਚੈਨਾਂ ਦੀਆਂ

ਲੀਹਾਂ ਘਾਸੀਆਂ ਖੁਭੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ।

ਪਰਕਰਮਾ ਦੇ ਕਮਰਾ ਨੰਬਰ 36 ਜਿੱਥੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੈਂ ਸੂਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਖੀਰਾ ਤੇ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਮਾਨੋਚਾਹਲ ਦੀ ਮੇਜ਼ਬਾਨੀ ਵਿਚ ਕੁਝ ਪਲ ਬਿਤਾਏ ਸਨ ਵਿਚ ਅੱਧ ਜਲੀਆਂ ਦਸਤਾਰਾਂ, ਬਸਤਰ ਤੇ ਗਰਮ ਬਰੂਦ ਨਾਲ ਸੜੀਆਂ ਵਿੰਗੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਤਲਵਾਰਾਂ ਆਪਣੇ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਦਾ ਸੰਤਾਪ ਹੰਢਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ।

ਘੰਟਾ ਘਰ, ਪਰਕਰਮਾ ਅਤੇ ਦਰਸ਼ਨੀ ਡਿਓਰੀ ਵਿਚ ਕੁਝ ਸੇਵਾਦਾਰ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੂੰ ਸੌ ਸਾਖੀ ਨਾਮ ਦੇ ਪੇਸ਼ੀਨਗੋਈ ਕਰਦੇ ਪਰਚੇ ਵੰਡ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਕਦੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਪਰਕਰਮਾ ਵਿਚ ਏਨਾ ਲਹੂ ਭੁੱਲੇਗਾ ਕਿ ਘੋੜੇ ਦੇ ਸੁੰਮ ਡੁੱਬਣਗੇ। ਕੁਝ ਲੋਕ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੀ ਬਹਾਦਰੀ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਭਰਵੰਟੇ ਫੈਲਾ ਰਹੇ ਸਨ ਪਰ ਕੁਝ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸਨ, 'ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਸ਼ੇਰ ਆਪਣੀ ਅਰਦਾਸ ਪੂਰਾ ਗਿਆ ਪਰ ਕਿੰਨਾ ਚੰਗਾ ਹੁੰਦਾ ਇਸ ਪਵਿੱਤਰ ਧਾਮ ਨੂੰ ਲੜਾਈ ਦਾ ਮੈਦਾਨ ਨਾ ਬਣਾਉਂਦਾ, ਬਾਹਰ ਆ ਕੇ ਲੜਦਾ ਮਰਦਾ ਤੇ ਜੋ ਇਹ ਦੁਰਦਸ਼ਾ ਹੋਈ ਇਹ ਨਾ ਹੁੰਦੀ।'

ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰਲੀ ਇਮਾਰਤ 'ਤੇ 150 ਤੋਂ ਵੱਧ ਗੋਲੀਆਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਮੈਂ ਆਪ ਗਿਣੇ ਸਨ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਦੇਹ ਵੀ ਗੋਲੀਆਂ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਚ ਸਕੀ।

ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜ੍ਹਾ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦਾ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੁਖੀ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਦਾਸਤਾਨ ਸੁਣਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਹੀ ਟੀ. ਵੀ. 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕੌਠਾ ਸਾਹਿਬ ਠੀਕ ਠਾਕ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਗਲੋਂ ਫੜ੍ਹ ਕੇ ਘਸੀਟਦੀ ਇਕ ਸਿੱਖ ਬੀਬੀ ਉਸ ਨੂੰ ਫਿੱਟ-ਲਾਅਨਤ ਪਾ ਰਹੀ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਅੱਖੀਂ ਦੇਖੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਹੋਰ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਵੀ ਹਿੰਸਕ ਹੁੰਦੇ ਵੇਖੇ ਗਏ। ਇਸ ਗਰਮ-ਗਰਮੀ, ਖੋਹਾ-ਮਾਹੀ ਤੇ ਭਗਦੜ ਕਰਕੇ ਦੱਖਣੀ ਘੰਟਾ ਘਰ ਦੇ ਫੌਜੀ ਦਫਤਰ ਵਿਚੋਂ ਧੂੜ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਚੇਤਾਵਨੀ ਨਾਲ ਸਭ ਯਾਤਰੂਆਂ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਚੜ੍ਹਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਕਰਫਿਊ ਦੀ ਛੇ ਘੰਟੇ ਦੀ ਢਿੱਲ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਕੇ ਮੁੜ ਕਰਫਿਊ ਲਗਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਸਾਕਾ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਮੱਥੇ ਉਕਰਿਆ ਇਕ ਕਦੇ ਵੀ ਨਾ ਭੁੱਲਣ ਯੋਗ ਨਾਸੂਰ ਹੈ। ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਸਨ ਅਤੇ ਸ਼ਨਾਖਤ ਪਿੱਛੋਂ ਫੌਜ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਵੀ ਕਰ ਦਿਤਾ ਸੀ। ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਵੀਹ ਸਾਲ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੀ ਰਹੀ ਕਿ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਵਰ੍ਹਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਵਿਚ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਗਏ ਸਨ ਤੇ ਠੀਕ ਠਾਕ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਹਨ।

ਮੈਂ ਉਸ ਮਹਾਨ ਸ਼ਹੀਦ ਦੇ ਨਾਲ ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਹੋਰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਗੋਲੇ ਅਣਗੋਲੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰ ਨਿਵਾਉਂਦਾ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਫੁੱਲ ਭੇਟ ਕਰਦਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਅੱਗੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਇਸ ਬਿਖੜੀ ਹੋਈ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਰਸਤੇ ਪਾਵੇ, ਸੁਮੱਤ ਬਖਸ਼ੇ ਤੇ ਚੜ੍ਹਦੀਆਂ ਕਲਾਂ ਵਿਚ ਰੱਖੇ।

ਸਿੱਖੀ 'ਚ ਆਏ ਨਸਲਵਾਦੀ ਝੁਕਾਵਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਦਾ ਸਮਾਂ

ਜਾ ਸਕਦਾ। ਕਿਸੇ ਇਕ ਮਨੁੱਖੀ ਨਸਲ, ਰੰਗ, ਜਾਤੀ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਜੀਵਨ ਢੰਗ ਤੱਕ ਵੀ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਇਕ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਜਾਂ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਾਲ ਵੀ ਨੱਥੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਚ ਸੰਵੇਦਨਾ, ਵਿਸਮਾਦ ਤੇ ਸ਼ਾਇਰੀ ਲਈ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਵਿਚਾਰ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਤੱਤ ਵੀ ਗ਼ੈਰ ਹਾਜ਼ਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਮਾਰਗ ਆਸ਼ਾ ਤੋਂ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਵਲ, ਰਾਗ ਤੋਂ ਵੈਰਾਗ ਵਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੌਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ ਵੈਰਾਗਮਈ ਸਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਸੰਪੰਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਨੌਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਨਾਂ ਤਿਆਗ ਮੱਲ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਲਵਾਰ ਦੇ ਜੌਹਰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਪਿਤਾ ਗੁਰਦੇਵ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗਲਵਕਤੀ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਆਖਿਆ ਸੀ, “ਇਹ ਮੇਰਾ ਤਿਆਗ ਮੱਲ

ਨਹੀਂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਹੈ”। ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਹੋ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਦੀ ਤੇਗ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤੀ। ਤੇਗ ਦਾ ਵਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬਹਾਦਰ ਵਿਚ ਤੇਗ ਦਾ ਵਾਰ ਸਹਿਣ ਦੀ ਵੀਰਤਾ ਦਾ ਹੋਣਾ ਵੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਚਾਂਦਨੀ ਚੌਂਕ ਦਾ ਧਿਆਨ ਧਰੋ। ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਹੋਣ ਦਾ ਭਾਵ ਧਰਮ ਦੇ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਚੱਲਦਿਆਂ ਤੇਗ ਚਲਾਉਣ ਤੋਂ ਸਹਿਣ ਤੱਕ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਕਾਲ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਜੰਗਾਂ ਵੇਲੇ ਮੇਰਾ ਨਹੀਂ ਖ਼ਿਆਲ ਕਿ ਕਦੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਵਜ਼ਾਨਾ ਮੰਗਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। “ਚਾਰ ਮੂਏ ਤੇ ਕਿਆ ਹੂਆ, ਜੀਵਤ ਕਈ ਹਜ਼ਾਰ” ਜਾਂ “ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਮੈਨੂੰ ਵੱਢਦਾ ਅਸੀਂ ਦੁਣ ਸਵਾਏ ਹੋਏ” ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਜ਼ਰੂਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਖੋਜ ਵਿਚ ਜਲਾਵਤਨ ਹੋਣ ਵਾਲਿਆਂ, ਉਮਰ ਕੈਦ ਕੱਟਣ

ਵਾਲਿਆਂ ਤੇ ਫ਼ਾਂਸੀ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਪਰਸੈਂਟੇਜ ਕੱਢ-ਕੱਢ ਕੇ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਬੱਕਦੇ ਨਹੀਂ ਹਾਂ।

ਸੱਚਖੰਡ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਸਾਕੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਇਕੱਤਰ ਹੋਏ ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਜੋਦੜੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਅਸੀਂ ਸਮੁੱਚੇ ਭਾਰਤ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ਵ ਨੂੰ ਤਾਂ ਕੀ, ਕਾਂਗਰਸੀ, ਕਮਿਊਨਿਸਟ, ਸਹਿਜਧਾਰੀ, ਦਲਿਤ ਅਤੇ ਡੇਰਿਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤੋਂ ਕਾਇਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ ਤਾਂ ਇਹ ਮੰਨ ਲੈਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਝਿਝਕ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਕਿ ਸਾਡਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸਿੱਖ ਆਸ਼ੇ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬੇਮੁੱਖ ਹੋਣ ਦੀ ਵੀ ਇਹੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ।

ਰਤਾ ਆਪਣੇ ਨਿਘਾਰ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਓ। ਇਕ ਉਹ ਪਰਿਵਾਰ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਸਮਰੱਥਾ ਤੇ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਨਾ ਆਪ ਮੰਤਰੀ, ਨਾ ਬੇਟਾ, ਨਾ ਬੇਟੀ, ਨਾ ਭਤੀਜਾ ਨਾ ਜੁਆਈ। ਇਧਰ ਸਮਰੱਥਾ ਹੀਣ ਤੇ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੀਣ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਨੌਕਰਾਂ ਚਾਕਰਾਂ ਸਮੇਤ, ਮਾਈ, ਬਾਪ, ਬੇਟੇ, ਨੂੰਹ, ਜੁਆਈ ਤੇ ਭਤੀਜੇ ਦੇਖ ਲਉ! ਪੁਰਾਣੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਸੇਵਾ ਭਾਵਨਾ ਤੇ ਸਮਰੱਥਾ

ਸਦਕਾ ਨੇਤਾ ਬਣਦੇ ਸਨ ਤੇ ਫਿਰ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਹਵਾ ਫੁੱਕਦੇ ਸਨ। ਹੁਣ ਕੇਵਲ ਜੇਲ੍ਹ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਹੀ ਨੇਤਾ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਨੇਤਾ, ਉਸ ਦੇ ਭੈਣ ਭਾਈ ਤੇ ਬੱਚੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਹੁਣ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਭੈਣ-ਭਾਈ, ਬੱਚੇ ਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਬਾਪ ਤੱਕ ਨੇਤਾ ਬਣ ਬਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀਉ, ਅਸੀਂ ਸੇਵਾ ਤੇ ਚੌਧਰ ਨੂੰ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਤੇ ਬਦਮਾਸ਼ੀ ਨੂੰ, ਗੰਡਾਸੀ ਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਨੂੰ ਇਕ ਸਮਝ ਲਿਆ ਹੈ। ਨਾਮ ਖੁਮਾਰੀ ਅਤੇ ਵੈਲੀਪੁਣੇ 'ਚ ਨਿਖੇੜਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਖਲਾਕੀ ਸਵੈਮਾਣ ਨੂੰ ਜਾਤੀ ਅਭਿਮਾਨ ਵਿਚ ਰਲਗਡ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਜਾਤੀ ਅਭਿਮਾਨ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਪ੍ਰਚੱਲਤ ਹੋਛੇ ਸੰਗੀਤ ਵਿਚ ਹੋਸ਼ ਗੁੰਮ ਹੋ ਕੇ, ਮੇਟਰ ਸਾਇਕਲਾਂ ਦੀਆਂ ਪੱਤੀਆਂ ਦੇ ਝੂਟੇ ਲੈ ਕੇ, ਹੁਣ ਸਾਡੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਟੀ-ਸ਼ਰਟਾਂ ਦੀ ਪਿੱਠ 'ਤੇ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਦਾ ਮੂੰਹ ਚਿੜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਲਈ ਕਦੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਆਵਾਜ਼ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਉਠਾਈ।

ਕੋਈ ਗ਼ੈਰ-ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਤਿਕਾਰ ਵਜੋਂ ਜਦ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਮੁੱਖਧਾਰਾ ਦੀ

ਸਮੂਹਿਕ ਚੇਤਨਾ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਉਮੀਦ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅੰਗਿਉ ਪਾਵਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਥਾਂ ਨਸਲਵਾਦੀ ਝੁਕਾਵਾਂ ਦੇ ਬੋਲ ਬਾਲੇ ਦੇਖ ਕੇ ਪਿੱਛੇ ਹਟਣ 'ਚ ਬਿਹਤਰੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਅੱਜ, ਗੁਰਮੁਖਤਾਈ ਦੇ ਭਰਮਜ਼ਾਲ ਨੂੰ ਤੋੜ ਕੇ, ਸਹੀ ਮਾਅਨਿਆਂ ਵਿਚ ਗੁਰਮੁਖੀ ਮਾਰਗ ਅਪਨਾ ਕੇ, ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ, ਪ੍ਰੰਪਰਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਮਹਾਨ ਆਸ਼ੇ ਮੁਤਾਬਕ ਸਰਬ ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਤੇ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਉਲੀਕ ਕੇ, ਰੁਕੇ ਹੋਏ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਨਦੇਹੀ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਲ ਤੋਰਨ ਦੇ ਕਾਰਗਰ ਠੋਸ ਅਤੇ ਅਭਿਆਸ ਪਰਕ ਯਤਨ ਅਰੰਭਣ ਲਈ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਕਰਕੇ ਹੀ ਉਠਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਅੰਗੇ ਸੁਰਖਰੂ ਹੋ ਸਕਾਂਗੇ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਧੁਰ ਦਰਗਾਹੇ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ, ਮੂੰਹ ਦਿਖਾਉਣ ਜੋਗੇ ਨਹੀਂ ਰਹਾਂਗੇ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖ਼ਾਲਸਾ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫ਼ਤਿਹ।

ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਜੰਵ ਇਸ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਈ-ਏਡੀ ਵੱਡੀ ਤੇ ਅਜਿਹੀ ਸਜ-ਧਜ ਵਾਲੀ। ਫੇਰ, ਜਦ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਲਾਏ 'ਤੇ ਪਈ ਤਾਂ ਉਸ 'ਤੇ ਟਿਕੀ ਦੀ ਟਿਕੀ ਹੀ ਰਹਿ ਗਈ। ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਸਜੀਲਾ ਗੱਭਰੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਵੇਖਿਆ।

ਜੰਵ ਵੇਖਣ ਲਈ ਕੋਠੇ 'ਤੇ ਜੁੜੀਆਂ ਤੀਵੀਆਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵੀ ਲਾਏ 'ਤੇ ਹੀ ਟਿਕੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਉੱਚਾ-ਲੰਮਾ ਤੇ ਹੱਦੋਂ ਪਰੇ ਸੋਹਣਾ-ਸੁਨੱਖਾ ਗੱਭਰੂ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਵੇਖਿਆ। ਬੱਸ, ਵੇਖੀ ਜਾਣ 'ਤੇ ਦਿਲ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਸੱਚੀ-ਮੁੱਚੀ ਚੰਦਾ ਦੇ ਭਾਗ ਜਾਗ ਪਏ ਸਨ। ਸੈਆਂ-ਲੱਖਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਇਕ ਕੁੜੀ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਭਾਗ ਨੇ ਕੇ ਸੰਮਦੀ ਹੈ।

ਚੰਦਾ ਦੀ ਤੀਵੀਆਂ ਦੇ ਬੁਰਮਟ ਵਿਚ ਆਪਣੀਆਂ ਸਹੇਲੀਆਂ ਨਾਲ ਖੜੋਤੀ ਆਪਣੇ ਲਾਏ ਨੂੰ ਵੇਖ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਪਾਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਉਹ ਲਾਏ ਨੂੰ ਵੇਖ ਵੀ ਰਹੀਆਂ ਸਨ, ਨਹੀਂ ਵੀ ਵੇਖ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਕ ਧੁੰਦ ਪਸਰੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਫੇਰ, ਵੇਖਦਿਆਂ-ਵੇਖਦਿਆਂ ਚੰਦਾ ਨੂੰ ਜਾਪਿਆ, ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਬਾਹਰ ਹਨੇਰਾ ਹੀ ਹਨੇਰਾ ਪਸਰ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਹੱਥ-ਪੈਰ ਨਿਰਜਿੰਦ ਬਣਨ ਲੱਗੇ। ਤਦ ਚੰਦਾ ਨੂੰ ਘੇਰਨੀ ਆਈ ਤੇ ਉਹ ਉਥੇ ਹੀ ਢਹਿ ਗਈ।

ਕੋਲ ਖੜੋਤੀਆਂ ਤੀਵੀਆਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਿਆ। ਰੌਲਾ ਪੈ ਗਿਆ। ਉਹ ਬੇਸੁਰਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਤੀਵੀਆਂ ਉਸ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਬੱਲੇ ਲੈ ਆਈਆਂ। ਉਸ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਪਾਇਆ, ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਛਿੱਟੇ ਮਾਰੇ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰਾ ਸੁੰਘਾਇਆ। ਹੋਰ ਕਈ ਉਹੜੇ-ਪੋਹੜ ਕੀਤੇ। ਅਖੀਰ, ਚੰਦਾ ਦੀ ਸੁਰਤ ਪਰਤੀ। ਉਸ ਨੇ ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹੀਆਂ ਤੇ ਚੁਫੇਰੇ ਤੀਵੀਆਂ ਵਲ ਵੇਖਿਆ। ਤਦ ਉਸ ਨੇ ਦੋਵਾਂ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਮੂੰਹ ਢੱਕ ਲਿਆ।

ਉਹ ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਮੂੰਹ ਢੱਕੀ ਨਹੀਂ ਪਈ ਰਹੀ ਤੇ ਸੋਚਦੀ ਰਹੀ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਮਾਂ-ਪਿਓ ਨੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਉਸ ਤੋਂ ਕਿਹੜੇ ਪਿਛਲੇ ਜਨਮ ਦਾ ਵੇਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਜੰਮਦੀ ਨੂੰ ਜ਼ਹਿਰ ਕਿਉਂ ਨਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ?

ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਜੰਵ ਦਾ ਉਤਾਰਾ ਰਿਹਾ। ਉਸ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਵਿਆਹ ਨਾ ਕਦੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਨਾ ਅੱਗੋਂ ਕਦੇ ਹੋਣ ਦੀ ਆਸ ਸੀ। ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਬੈਠ ਦੀਆਂ ਧੁਨਾਂ ਨਾਲ ਪਿੰਡ ਗੂੰਜਦਾ ਰਿਹਾ। ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਨਕਲਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ, ਮੁਜਰੇ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ, ਉਤਕ ਦੀ ਆਤਮਾਬਾਜ਼ੀ ਚੱਲੀ। ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਕੰਮ-ਕਾਜ ਭੁੱਲੇ ਰਹੇ। ਤੀਵੀਆਂ ਨੇ ਜਗਰਾਤੇ ਕੱਟ-ਕੱਟ ਕੇ ਗੀਤ ਗਾਏ, ਕੰਮ ਕੀਤਾ, ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਮਨਾਈਆਂ।

ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਚੰਦਾ ਦਾ ਜਿਵੇਂ ਦਿਲ ਬੈਠ-ਬੈਠ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਉਸ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਦੀਆਂ ਹਵਾਈਆਂ ਉਡਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ।

ਅਖੀਰ, ਚੰਦਾ ਦੀ ਡੋਲੀ ਸਹੁਰੇ-ਘਰ ਤੁਰ ਗਈ। ਸਹੁਰੇ-ਘਰ ਪੁੱਜ ਕੇ ਕੀ-ਕੀ ਸ਼ਗਨ ਹੋਏ, ਚੰਦਾ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਸੁਧ-ਬੁਧ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਚੁਫੇਰੇ ਜੁੜੀਆਂ ਤੀਵੀਆਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਗਨ ਤੇ ਗੀਤ ਤੇ ਹਾਸੇ....ਸਭ ਕੁਝ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਡੁੱਬਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਘੁੰਡ-ਚੁਕਾਈ ਵੇਲੇ ਚੰਦਾ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਉਹ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ।

ਫੇਰ, ਉਹ ਘੜੀ ਵੀ ਆਈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਚੰਦਾ ਉੱਕਾ ਹੀ ਵੇਖਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚਾਹੁੰਦੀ। ਉਹ ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਰ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਉਸ ਕਮਰੇ ਦੇ ਫਰਸ਼ ਵਿਚ ਸਮਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਦਿਲ ਕਦੇ ਜ਼ੋਰ-ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਧੜਕਣ ਲੱਗਦਾ, ਕਦੇ ਚਾਣਚੱਕ ਧੜਕਣੇਂ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਕਮਰਾ ਭਾਂ-ਭਾਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅਖੀਰ, ਕੋਈ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਆਇਆ, ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਤੁਰਦਾ ਚੰਦਾ ਦੇ ਲਾਗੇ ਆ ਬੈਠਾ ਤੇ ਫੇਰ ਉਸ ਦਾ ਘੁੰਡ ਚੁੱਕਣ ਲੱਗਾ। "ਭਲਾ ਇਸ ਚੰਦ ਨੂੰ ਕਦ ਤੀਕ ਬੱਦਲਾਂ 'ਚ ਲੁਕੇ ਕੇ ਰੱਖੇਗੀ?" ਉਹ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ। "ਇਹ ਚੰਦ ਤਾਂ ਹੁਣ ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਚਮਕੇਗਾ।" ਤੇ ਜਦ ਉਸ ਚੰਨ ਸਾਹਮਣਿਓਂ ਬੱਦਲ ਹੱਟਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਟੱਡੀਆਂ ਰਹਿ ਗਈਆਂ। ਉਸ ਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ 'ਤੇ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆ ਰਿਹਾ। ਇਹ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਗ੍ਰਹਿਣਿਆ ਹੋਇਆ ਚੰਨ ਸੀ! ਚੰਨ ਨਹੀਂ, ਫੇਰ ਬੇਡੋਲ ਪੱਥਰ। ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਕੋਝਾ ਚਿਹਰਾ ਉਸ ਨੇ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤੱਕਿਆ। ਭਲਾ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਕੋਝਾ ਚਿਹਰਾ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਨਾ ਰੰਗ-ਨਾ ਰੂਪ, ਨਾ ਮੂੰਹ-ਮੱਥਾ।

ਚੰਦਾ ਦਾ ਪਤੀ ਹਰਨਾਮ ਦਾਸ ਜਿਵੇਂ ਬੈਠਾ ਸੀ, ਬੈਠਾ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਚੰਦਾ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਸੀ ਤੇ ਹਨੇਰਾ ਸੀ, ਚੰਦਾ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਸੀ ਤੇ ਖੁਲਾਅ ਸੀ।

ਅਖੀਰ ਜਦ ਉਸ ਨੂੰ ਹੋਸ਼ ਆਈ ਤਾਂ ਉਹ ਬਟਕੇ ਨਾਲ ਉੱਠਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਫੇਰ ਚੰਦਾ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਤੇ ਦੂਜੇ ਬਿੰਦ ਕਮਰੇ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਗਿਆ।

ਚੰਦਾ ਪੱਥਰ ਬਣੀ ਹੋਈ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਥਰਾਏ ਹੋਏ ਅੰਗਾਂ ਵਿਚ ਡਰ ਦਾ ਕਾਬਾ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਸਾਰਾ ਸਰੀਰ ਕੱਚੀ ਤ੍ਰੇਲੀ ਨਾਲ ਨੁਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਕਮਰੇ ਤੋਂ ਡਰ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਤੇ ਇਤਰ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੋ

ਸੀ। ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਚਾਨਣ ਸੀ, ਪਰ ਚੰਦਾ ਨੂੰ ਉਸ ਵਿਚ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿੱਸ ਰਿਹਾ ਤੇ ਉਹ ਸੋਚ ਰਹੀ ਸੀ, ਕਾਸ਼ ਇਸ ਵੇਲੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਤਿਓਂ ਜ਼ਹਿਰ ਮਿਲ ਜਾਏ! ਜ਼ਹਿਰ ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾ ਜਾਵਾਂ। ਜ਼ਹਿਰ ਖਾਣ ਬਾਰੇ ਚੰਦਾ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਇਕ-ਦੋ ਵਾਰ ਸੋਚਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਜ਼ਹਿਰ ਕਿਤਿਓਂ ਮਿਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕਿਆ ਤੇ ਉਹ ਮਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕੀ। ਪਰ ਇਹ ਜਿਉਂਦੇ-ਜੀਅ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਮੌਤ ਸੀ। ਇਕ ਵਾਰ ਚੰਦਾ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣਾ ਚਿਹਰਾ ਆਇਆ-ਮਾਤਾ ਦੇ ਡੂੰਘੇ ਦਾਗਾਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਚਿਹਰਾ। ਅਨਘੜ ਨਕਸ਼ਾਂ ਵਾਲਾ ਚਿਹਰਾ। ਚੰਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਬਿਮਾਰ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਜਨਮ ਤੋਂ ਹੀ ਬਿਮਾਰੀ ਉਸ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਫੇਰ, ਇਕ ਵਾਰ ਉਸ ਦੀ ਖੱਬੀ ਬਾਂਹ ਟੁੱਟ ਗਈ ਸੀ, ਜੋ ਹੁਣ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦੀ। ਉਸ ਦੀ ਖੱਬੀ ਅੱਖ ਵੀ ਦੂਜੀ ਨਾਲੋਂ ਕੁਝ ਛੋਟੀ ਸੀ।

ਚੰਦਾ ਪੱਥਰ ਬਣੀ ਬੈਠੀ ਰਹੀ। ਸਮੇਂ ਦੀ ਤੌਰ ਦਾ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਰਾਤ ਅੱਧੀਓਂ ਉਪਰ ਬੀਤ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਡੂੰਘੀ ਚੁੱਪ ਸੀ। ਅਖੀਰ, ਉਹ ਚੁੱਪ ਟੁੱਟੀ। ਚੰਦਾ ਦਾ ਪਤੀ ਅੰਦਰ ਆਇਆ। ਉਸ ਦੇ ਕਦਮ ਲੜਖੜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਵੇਖਦਿਆਂ-ਵੇਖਦਿਆਂ ਸਾਰੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਹਵਾ ਫੈਲ ਗਈ। ਚੰਦਾ ਇਕ ਵਾਰੀ ਕੰਬ ਉੱਠੀ। ਹੁਣ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ? ਉਸ ਨੇ ਸੋਚਿਆ। ਹੁਣ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ? ਉਸ ਨੇ ਪਤੀ ਵਲ ਵੇਖਿਆ। ਤਦ ਉਹ ਉੱਠੀ ਤੇ ਪਤੀ ਦੇ ਕਦਮਾਂ ਵਿਚ ਢਹਿ ਪਈ। ਉਸ ਨੇ ਪਤੀ ਦੇ ਪੈਰ ਫੜ ਲਏ ਤੇ ਹੰਝੂਆਂ ਨਾਲ ਭਿਉਂ ਦਿੱਤੇ। ਉਹ ਰੋਂਦੀ ਰਹੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਪਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਪਥਰਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸਰੀਰ ਢਲਣ ਲੱਗਾ ਸੀ। ਤਦ ਉਸ ਨੂੰ ਝਟਕਾ ਲੱਗਾ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਸਿਰ ਫਰਸ਼ 'ਤੇ ਜਾ ਵੱਜਾ। ਹਰਨਾਮ ਦਾਸ ਆਪਣੀ ਲੱਤ ਛੁੜਾ ਕੇ ਕੁਝ ਦੂਰ ਪਰੇ ਖੜੇ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਸਰੀਰ ਕੰਬ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਪਾਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਉਹ ਦੌੜ ਲੱਗਦਾ ਸੀ।

ਚੰਦਾ ਨੇ ਮੂੰਹ ਉਪਰ ਚੁੱਕਿਆ ਤੇ ਇਕ ਨਜ਼ਰ ਪਤੀ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ। ਬੜਾ ਡਰਾਉਣਾ ਸੀ, ਉਸ ਦਾ ਚਿਹਰਾ- ਗੁਸੈਲ ਤੇ ਤਣਿਆ ਹੋਇਆ। ਵੇਖ ਕੇ ਚੰਦਾ ਦਾ ਸਾਹ ਸੁੱਤਿਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਲੱਗਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਗਸ਼ ਪੈ ਜਾਏਗੀ। ਤਦ ਹਰਨਾਮ ਦਾਸ ਉਸ ਵਲ ਵਧਿਆ ਤੇ ਦੋਵਾਂ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਧੌਣ ਫੜ ਕੇ ਘੁੰਟਣ ਲੱਗਾ। ਚੰਦਾ ਦੇ ਡੋਲੇ ਬਾਹਰ ਆ ਰਹੇ ਸਨ ਤੇ ਉਹ ਬੇਸੁਰਤੀ ਜਿਹੀ ਵਿਚ ਪਤੀ ਦੀਆਂ ਫੁੱਲਾਈ ਉਂਗਲਾਂ ਦੀ ਪੀਚ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਮੌਤ ਦਿੱਸ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਹ ਮੌਤ ਕਿੰਨੀ ਭਿਆਨਕ ਸੀ। ਇਸ ਪਰਾਏ ਘਰ ਵਿਚ ਇਹ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਮੌਤ ਸੀ।...ਪਰ ਫੇਰ, ਚੰਦਾ ਨੂੰ ਲੱਗਾ, ਮੌਤ ਹੀ ਸਾਰੇ ਦੁੱਖਾਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਸੀ। ਚੰਗਾ ਵੀ ਏ ਮੈਂ ਮਰ ਜਾਵਾਂ, ਉਸ ਨੇ ਮਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਤੇ ਪਤੀ ਦੇ ਭਿਆਨਕ ਬਣੇ ਚਿਹਰੇ ਨੂੰ ਇਕ ਨਜ਼ਰ ਵੇਖ ਕੇ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟ ਲਈਆਂ।

ਸਵੇਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਕੁਝ ਪਹਿਲਾਂ ਚੰਦਾ ਦੀ ਸੁਰਤ ਪਰਤੀ। ਉਸ ਨੇ ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਵੇਖਿਆ, ਉਹ ਫਰਸ਼ 'ਤੇ ਪਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਹਰਨਾਮ ਦਾਸ ਪਲੰਘ 'ਤੇ ਘੁੱਕ ਸੁੱਤਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਚੰਦਾ ਉੱਠੀ ਤੇ ਪੋਲੇ-ਪੋਲੇ ਕਦਮ ਰੱਖਦੀ ਪਲੰਘ ਕੋਲ ਖਲੋ ਗਈ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਕੰਬ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਉਹ ਪਲੰਘ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਖਲੋ ਗਈ ਤੇ ਪਤੀ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਨੂੰ ਇਕ ਟੱਕ ਵੇਖਣ ਲੱਗੀ। ਤਦ ਉਹ ਚਿਹਰਾ ਰਾਤ ਵਰਗਾ ਭਿਆਨਕ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਝ, ਉਹ ਬੜਾ ਰੋਹਬਦਾਰ ਚਿਹਰਾ ਸੀ। ਫੇਰ ਵੀ, ਉਸ 'ਤੇ ਇਕ ਅਜੀਬ ਜਿਹੀ ਮਾਸੂਮੀਅਤ ਸੀ। ਚੰਦਾ ਉਸ ਨੂੰ ਇਕ ਟੱਕ ਵੇਖਦੀ ਰਹੀ। ਉਹ ਚਿਹਰਾ ਜਿਵੇਂ ਕੁਝ ਮੰਗ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕੀ ਮੰਗ ਰਿਹਾ ਏ? ਚੰਦਾ ਨੇ ਸੋਚਿਆ। ਕਿਸ ਸ਼ੈਲੀ ਦੀ ਘਾਟ ਏ ਇਸ ਕੋਲ? ਚੰਦਾ ਨੂੰ ਲੱਗਾ, ਉਹ ਚਿਹਰਾ ਪੂਜਣਯੋਗ ਸੀ ਤੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਚੁੰਮਣ ਯੋਗ ਵੀ। ਏਡਾ ਭਰਵਾਂ ਤੇ ਰੋਹਬਦਾਰ ਚਿਹਰਾ! ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਬੱਚੇ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਹੋਵੇ। ਉਸ ਦੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਇਕ ਪਾਸੇ ਵਲ ਪਤਲੀ ਜਿਹੀ ਲਾਰ ਵਗ ਰਹੀ ਸੀ। ਚੰਦਾ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਆਇਆ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਲਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਾਲੂ ਦੇ ਪੱਲੇ ਨਾਲ ਪੁੱਝ ਦੇਵੇ। ਪਰ ਉਹ ਅੱਗੇ ਨਾ ਵਧ ਸਕੀ। ਤਦ ਹਰਨਾਮ ਦਾਸ ਨੇ ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹੀਆਂ ਤੇ ਉੱਠ ਕੇ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਚੰਦਾ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜੇ ਨਾ ਸਕੀ ਤੇ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਕਮਰੇ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਗਈ।

ਹਰਨਾਮ ਦਾਸ ਨੂੰ ਕਮਰਾ ਬੜਾ ਉਪਰਾ ਜਿਹਾ ਲੱਗਾ। ਉਸ ਵਿਚ ਹੁੰਮਸ ਜਾਪਿਆ। ਉਸ ਦਾ ਸਾਹ ਘੁਟਣ ਲੱਗਾ। ਉਹ ਉੱਠਿਆ ਤੇ ਆਪਣੇ ਖੇਤਾਂ ਵਲ ਤੁਰ ਪਿਆ। ਨਿਖਰਿਆ ਹੋਇਆ ਦਿਨ ਸੀ ਤੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਫਸਲਾਂ ਲਹਿਰਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਹਰਨਾਮ ਦਾਸ ਏਧਰ-ਓਧਰ ਘੁੰਮਦਾ ਰਿਹਾ। ਫੇਰ ਉਹ ਇਕ ਖੇਤ ਦੀ ਵੱਟ 'ਤੇ ਬੈਠ ਗਿਆ।

ਉਸ ਖੇਤ ਵਿਚ ਮੱਕੀ ਦੇ ਹਰੇ ਕਚੂਰ ਟਾਂਡੇ ਲਹਿਰਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਹਰਨਾਮ ਦਾਸ ਨੇ ਇਕ ਹੱਥ ਨਾਲ ਕੁਝ ਟਾਂਡੇ ਫੜੇ ਤੇ ਮਰੁੰਡ ਸੁੱਟੇ। ਫੇਰ, ਕੁਝ ਹੋਰ ਟਾਂਡੇ ਫੜੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੜ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਟ ਸੁੱਟਿਆ। ਕੁਝ ਅਗਾਂਹ ਹੋਰਨਾਂ ਟਾਂਡਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਰਤਾ ਕੁ ਉਚੇਚੇ ਇਕ ਟਾਂਡੇ 'ਤੇ ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਚਿੜੀ ਬੈਠੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਹ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਚੁੰਝ ਚੁੰਝ ਕੇ ਉਸ ਵਲ ਵੇਖ ਰਹੀ ਸੀ। ਹਰਨਾਮ ਦਾਸ ਨੇ ਵੱਟ ਨਾਲੋਂ ਇਕ ਢੀਮ ਭੰਨੀ ਤੇ ਚਿੜੀ ਵਲ ਵਗਾਹ ਕੇ ਮਾਰੀ। ਚਿੜੀ ਫੁੱਰ ਕਰਕੇ ਉੱਡ ਗਈ। ਹਰਨਾਮ ਦਾਸ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਫੇਰ ਟਾਂਡਿਆਂ ਦਾ ਰੁੰਗ ਭਰ ਕੇ ਮਰੁੰਡਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਏਧਰ-ਓਧਰ ਵੇਖਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸੁਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਿਹਾ ਕਿ ਕਿਧਰ ਜਾਵੇ? ਅਖੀਰ, ਉਹ ਇਕ ਪਾਸੇ ਵਲ ਤੁਰ ਪਿਆ ਤੇ ਅਗਾਂਹ ਇਕ ਖੂਹ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਰੁਕਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਅੰਤਾਂ ਦੀ ਤ੍ਰੇਹ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਖੂਹ ਦੀ ਗਾਧੀ ਨੂੰ 'ਕੱਠੇ ਚਾਰ-ਪੰਜ ਗੇੜੇ ਦਿੱਤੇ ਤੇ ਫੇਰ ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਨਸਾਰ ਵਿਚ

ਮੂੰਹ ਡੋਬੀ ਪਾਣੀ ਪੀਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਉਥੋਂ ਉੱਠ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਫੇਰ ਏਧਰ-ਓਧਰ ਵੇਖਿਆ। ਕਿਥੇ ਜਾਵੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਗ ਰਿਹਾ। ਉਹ ਖੂਹ ਕੋਲ ਤੁੜ ਨਾਲ ਪਿੱਠ ਲਾ ਕੇ ਖੜੇ ਗਿਆ। ਇਕ ਹੱਥ ਉੱਪਰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਤੁੜ ਦੇ ਟਾਹਣ ਨੂੰ ਫੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਚੋਖਾ ਮੋਟਾ ਟਾਹਣ ਸੀ। ਉਸ ਨਾਲ ਲਟਕ ਕੇ ਬੁਟਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਹਰਨਾਮ ਦਾਸ ਦਾ ਹੱਥ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਬੱਲੇ ਆਉਣ ਲੱਗਾ। ਉਸ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਤਣ ਗਿਆ

ਤੇ ਫੇਰ, ਕੜਾਕ ਕਰਕੇ ਉਹ ਟਾਹਣ ਟੁੱਟ ਗਿਆ। ਹਰਨਾਮ ਦਾਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਖੂਹ ਵਿਚ ਵਗਾਹ ਮਾਰਿਆ। ਉਹ ਕੁਝ ਚਿਰ ਖੂਹ ਵਲ ਤੱਕਦਾ ਖੜੋਤਾ ਰਿਹਾ। ਫੇਰ, ਉਹ ਖੂਹ ਕੋਲ ਗਿਆ ਤੇ ਮਣ 'ਤੇ ਖੜੇ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਖੂਹ ਵਿਚ ਝਾਕਿਆ, ਕੁਝ ਚਿਰ ਝਾਕਦਾ ਰਿਹਾ, ਫੇਰ ਇਕ ਵਾਰ ਏਧਰ-ਉਧਰ ਝਾਕਿਆ ਤੇ ਮਣ ਤੋਂ ਉੱਤਰ ਗਿਆ।

ਉਹ ਦਿਨ ਭਰ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਭਟਕਦਾ ਰਿਹਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਚੈਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਖੀਰ ਰਾਤ ਦਾ ਹਨੇਰਾ ਪਸਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਇਕ ਖੇਤ ਦੀ ਵੱਟ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਹੋਇਆ ਉੱਠਿਆ। ਹੁਣ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਕਿੱਥੇ ਜਾਣਾ ਸੀ।

ਫੇਰ ਕੱਲ੍ਹ ਵਾਲੀ ਰਾਤ! ਚੰਦਾ ਲਈ ਦਿਨ ਪਹਾੜ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਰਾਤ ਵੀ ਇਕ ਪਹਾੜ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਕਮਰਾ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਬੈਠੀ ਉਹ ਪਤੀ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ, ਪਹਾੜ ਦੀ ਭਿਆਨਕ ਗੁਫਾ ਵਾਂਗ ਸੀ। ਉਸ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਭੱਜ ਜਾਣ ਦਾ ਕੋਈ ਰਾਹ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਹਰਨਾਮ ਦਾਸ ਲੜਖੜਾਉਂਦਾ ਹੋਇਆ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਆਇਆ ਤਾਂ ਚੰਦਾ ਤੋਂ ਉੱਠਿਆ ਨਾ ਗਿਆ। ਹਰਨਾਮ ਦਾਸ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਕੇ ਖੜਾ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਨੀਝ ਲਾ ਕੇ ਵੇਖਣ ਲੱਗਾ। ਚੰਦਾ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਤੋਂ ਭੈਅ ਆਇਆ। ਤਦ ਉਹ ਉੱਠੀ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਕਦਮਾਂ 'ਤੇ ਢਹਿ ਪਈ ਤੇ ਪੈਰ ਫੜ ਕੇ ਰੋਣ ਲੱਗੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਠੋਕਰ ਵੱਜੀ। ਫੇਰ, ਇਕ ਹੋਰ ਠੋਕਰ ਵੱਜੀ। ਫੇਰ, ਦੋ ਹੋਰ ਠੋਕਰਾਂ ਵੱਜੀਆਂ। ਹਰਨਾਮ ਦਾਸ ਕੁਝ ਬੋਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਿਹਾ। ਚੰਦਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕੁਝ ਬੋਲੇ। ਕੁਝ ਤਾਂ ਬੋਲੇ। ਪਰ ਉਹ ਚੁੱਪ ਸੀ। ਚੰਦਾ ਨੂੰ ਉਸ ਨਾਲੋਂ ਵਧ ਉਸ ਦੀ ਚੁੱਪ ਤੋਂ ਡਰ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਠੁੱਡ ਹੋਰ ਚੰਦਾ ਦੇ ਮਾਰੇ। ਫੇਰ, ਉਸ ਨੂੰ ਮੋਢਿਆਂ ਤੋਂ ਫੜਕੇ ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਨੂੰ ਨੀਝ ਲਾ ਕੇ ਵੇਖਣ ਲੱਗਾ। ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿਸ ਰਹੀ। ਚੰਦਾ ਤੋਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਤਾਬ ਨਾ ਝੱਲੀ ਗਈ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਚਿਹਰਾ ਦੋਹਾਂ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਢੱਕ ਲਿਆ। ਹਰਨਾਮ ਦਾਸ ਨੇ ਝਟਕੇ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਹਟਾਏ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਬੁੱਕਿਆ। ਚੰਦਾ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਡੋਲ ਖੜੋਤੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਵਲ ਇੰਜ ਮੂੰਹ ਚੁੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਹਿ ਰਹੀ ਹੋਵੇ- ਹੋਰ ਬੁੱਕੋ, ਹੋਰ ਬੁੱਕੋ, ਮੈਂ ਇਸੇ ਲਾਇਕ ਹਾਂ। ਇਹ ਗੱਲ ਉਹ ਮੂੰਹੋਂ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਬੁੱਲ੍ਹ ਖੁੱਲ੍ਹ ਨਹੀਂ ਸਨ ਰਹੇ।

ਹਰਨਾਮ ਦਾਸ ਕੁਝ ਚਿਰ ਉਸ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਵਲ ਤੱਕਦਾ ਰਿਹਾ। ਚੰਦਾ ਨੇ ਵੇਖਿਆ, ਉਸ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਢਿੱਲਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਹੁਣ ਪਹਿਲਾਂ ਜਿੰਨੀਆਂ ਭਿਆਨਕ ਨਹੀਂ ਸਨ ਲੱਗ ਰਹੀਆਂ। ਚੰਦਾ ਦਾ ਡਰ ਕੁਝ ਘਟਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਦਿਲ 'ਚ ਆਇਆ ਕਿ ਇਕ ਵਾਰ ਪਤੀ ਦੇ ਕਦਮਾਂ 'ਤੇ ਢਹਿ ਪਵੇ। ਪਰ ਤਦ ਹਰਨਾਮ ਦਾਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸੱਜਾ ਹੱਥ ਉੱਪਰ ਚੁੱਕਿਆ, ਉਸ 'ਤੇ ਬੁੱਕਿਆ ਤੇ ਫੇਰ ਉਸ ਹੱਥ ਨਾਲ ਕੱਸ ਕੇ ਆਪਣੇ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਚਪੇਤ ਮਾਰੀ। ਫੇਰ, ਉਸ ਨੇ ਉਸੇ ਹੱਥ ਦਾ ਮੁੱਕਾ ਵੱਟ ਕੇ ਆਪਣੇ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਮਾਰਿਆ। ਫੇਰ, ਉਹ ਬੇਤਹਾਸ਼ਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲੱਗਾ।

ਚੰਦਾ ਨੇ ਉੱਲਰ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਬਾਂਹ ਫੜੀ, ਪਰ ਹਰਨਾਮ ਦਾਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਝਟਕ ਦਿੱਤਾ। ਚੰਦਾ ਨੇ ਫੇਰ ਬਾਂਹ ਫੜੀ ਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਚੰਬੜ ਗਈ। ਹਰਨਾਮ ਦਾਸ ਦੇ ਝਟਕਣ 'ਤੇ ਵੀ ਉਹ ਚੰਬੜੀ ਰਹੀ। ਅਖੀਰ, ਉਹ ਬਾਂਹ ਢਿੱਲੀ ਪੈਣ ਲੱਗੀ। ਫੇਰ, ਹਰਨਾਮ ਦਾਸ ਦਾ ਸਰੀਰ ਵੀ ਢਿੱਲਾ ਪੈਣ ਲੱਗਾ। ਅਖੀਰ, ਉਹ ਉਥੇ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ ਤੇ ਬੇਸੁਰਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਚੰਦਾ ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਬੈਠ ਗਈ। ਉਹ ਪਤੀ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਨੂੰ ਵੇਖ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜਿਥੇ ਉਸ ਨੇ ਠੁੱਡੇ ਮਾਰੇ ਸਨ। ਉਸ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਆਇਆ ਕਿ ਹੱਥ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਛੋਹੇ, ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਨਾ ਪਈ। ਉਹ ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਬੈਠੀ ਵੇਖਦੀ ਰਹੀ। ਕੁਝ ਚਿਰ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਉਹ ਭਿਆਨਕ ਚਿਹਰਾ ਹੁਣ ਫਿਰ ਮਾਸੂਮ ਜਿਹਾ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਕ ਠਰੰਮਾ ਸੀ ਉਸ 'ਤੇ, ਇਕ ਪੀੜ ਤੇ ਇਕ ਲਾਚਾਰਗੀ। ਚੰਦਾ ਨੇ ਸੋਚਿਆ, ਕਾਸ਼ ਇਹ ਚਿਹਰਾ ਇੰਜੇ ਚੁੱਪ ਬਣਿਆ ਸੁੱਤਾ ਰਹੇ ਤੇ ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਇਕ ਟੱਕ ਵੇਖਦੀ ਰਹਾਂ। ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਕਦੇ ਨਾ ਵੇਖੇ ਤੇ ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਦਿਨ-ਰਾਤ ਵੇਖਦੀ ਰਹਾਂ।

ਉਂਜ ਵੇਖਦਿਆਂ, ਚੰਦਾ ਦੀਆਂ ਪਲਕਾਂ ਬੋਝਲ ਹੋਣ ਲੱਗੀਆਂ। ਉਸ ਦਾ ਸਿਰ ਨਿਉਂਦਾ-ਨਿਉਂਦਾ ਅਖੀਰ ਪਤੀ ਦੀ ਛਾਤੀ 'ਤੇ ਟਿਕ ਗਿਆ।

ਜਦ ਉਸ ਨੇ ਤੁਬਕ ਕੇ ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹੀਆਂ ਤਾਂ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਪਤੀ ਕੋਲ ਬੈਠਾ ਉਸ ਨੂੰ ਇਕ ਟੱਕ ਤੱਕ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਤੜਕਸਾਰ ਦਾ ਵੇਲਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਚੰਦਾ ਝੱਬਦੇ ਉੱਠੀ ਤੇ ਕਮਰੇ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਗਈ।

ਉਹ ਦਿਨ ਵੀ ਚੰਦਾ ਲਈ ਪਹਾੜ ਵਾਂਗ ਬੀਤਿਆ ਤੇ ਫੇਰ ਪਹਾੜ ਵਰਗੀ ਹੀ ਕਾਲੀ ਰਾਤ ਆਈ। ਦਿਨ ਭਰ ਹਰਨਾਮ ਦਾਸ ਘਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਇਆ ਤੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਜਦ ਆਇਆ ਤਾਂ ਨਸ਼ੇ ਵਿਚ ਗੜੱਚ ਸੀ। ਫੇਰ, ਉਹੋ ਮਾਰ-ਕੁਟਾਈ। ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੇ ਚੰਦਾ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ-ਠੁੱਡ ਮਾਰੇ, ਚਪੇਤਾਂ ਮਾਰੀਆਂ, ਘਸੁੰਨ ਮਾਰੇ। ਫੇਰ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲੱਗਾ। ਚੰਦਾ ਉਸ ਨਾਲ ਚੰਬੜ ਗਈ। ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਮਾਰਾਂ ਭੁੱਲ ਗਈਆਂ। ਉਸ ਨੇ ਰੋ-ਰੋ ਕੇ ਕਿਹਾ, "ਮੈਨੂੰ ਹੋਰ ਮਾਰ ਲਓ। ਜਿੰਨਾ ਚਾਹੇ ਮਾਰ ਲਓ। ਪਰ ਮੇਰੇ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ 'ਤੇ ਇਹ ਜੁਲਮ ਨਾ ਕਰੋ। ਹੋਰ ਵਿਆਹ ਕਰਾ ਲਓ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੀ ਗੋਲੀ ਬਣ ਕੇ ਰਹਾਂਗੀ। ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਗੋਲੀ ਬਣ ਕੇ ਰਹਾਂਗੀ। ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਮਾਰ ਸੁੱਟੋ। ਜ਼ਹਿਰ ਦੇ ਦਿਓ, ਮੈਂ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਪੀ ਜਾਵਾਂਗੀ। ਜ਼ਹਿਰ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਵੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਿਤੇ। ਮੈਂ ਜਾਣਦੀ ਹਾਂ, ਤੁਹਾਡੇ 'ਤੇ ਜੁਲਮ ਹੋਇਆ ਏ। ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਤੁਹਾਡੇ ਰਾਹ 'ਚ ਨਹੀਂ ਆਵਾਂਗੀ। ਜਿਵੇਂ ਚਾਹੋਗੇ ਕਰਾਂਗੀ।..."

ਪਰ ਹਰਨਾਮ ਦਾਸ ਨੂੰ ਚੈਨ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਚੈਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਚੰਦਾ 'ਤੇ ਗੁੱਸਾ ਵੀ ਆਉਂਦਾ, ਚੰਦਾ 'ਤੇ ਤਰਸ ਵੀ ਆਉਂਦਾ। ਉਹ ਗੁੱਸੇ ਤੇ ਬੇਬਸੀ ਵਿਚ ਚੰਦਾ ਨੂੰ ਮਾਰਦਾ। ਫੇਰ, ਪਛਤਾਵੇ ਤੇ ਬੇਬਸੀ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮਾਰਦਾ, ਜਿਵੇਂ ਚੰਦਾ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੈਂਦਾ, ਜਿਵੇਂ ਆਪਣੇ ਜ਼ਾਲਮ ਹੋਣ ਦੀ ਖੂਦ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦਿੰਦਾ। ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਚੈਨ ਨਾ ਆਉਂਦਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਚੰਦਾ 'ਤੇ ਉਤਕ ਦਾ ਤਰਸ ਆਉਂਦਾ ਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮਾਰਦਾ। ਦੂਜੇ-ਚੌਥੇ ਇਹੋ ਹਾਲ ਹੁੰਦਾ। ਇਕ ਦਿਨ ਕਿਸੇ ਗੱਲ 'ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਗੁੱਸਾ ਭੜਕਿਆ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਚੰਦਾ ਦੇ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਦੋਹਾਂ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਬੱਧ ਮਾਰੇ। ਚੰਦਾ ਚੁੱਪ ਕੀਤੀ ਬੱਧ ਖਾਂਦੀ ਰਹੀ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ 'ਤੇ ਉਂਗਲਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਉੱਭਰ ਆਏ। ਉਹ ਰੋਈ ਨਹੀਂ ਤੇ ਮਾਰ ਖਾਂਦੀ ਰਹੀ। ਫੇਰ, ਜਦ ਹਰਨਾਮ ਦਾਸ ਦਾ ਗੁੱਸਾ ਕੁਝ ਮੱਠਾ ਪਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਆਪਣੀ ਪਿੱਠ ਪਿੱਛੇ ਲੈ ਜਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁੱਠਾਂ ਕੱਸ ਲਈਆਂ। ਉਸ ਦਾ ਗੁੱਸਾ ਹੋਰ ਮੱਠਾ ਪਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਚੰਦਾ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਵਲ ਵੇਖਿਆ ਤੇ ਕੁਝ ਚਿਰ ਅੱਖਾਂ ਪਾਤੀ ਵੇਖਦਾ ਰਿਹਾ। ਫੇਰ ਉਹ ਮੁੜਿਆ, ਪਲੰਘ ਕੋਲ ਗਿਆ, ਉਸ ਨੂੰ ਇਕ ਪਾਸਿਓਂ ਚੁੱਕਿਆ ਤੇ ਆਪਣੇ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਉਸ ਦੇ ਪਾਵਿਆਂ ਦੇ ਬੱਲੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੇ। ਫੇਰ ਉਸ ਨੇ ਚੰਦਾ ਨੂੰ ਪਲੰਘ ਉੱਤੇ ਬੈਠਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਚੰਦਾ ਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ਕਾਠ ਮਾਰ ਗਿਆ। ਉਹ ਜਿਥੇ ਖੜੋਤੀ ਸੀ, ਖੜੋਤੀ ਰਹੀ। ਹਰਨਾਮ ਦਾਸ ਗਰਜਿਆ ਤੇ ਚੰਦਾ ਨੂੰ ਪਲੰਘ ਉੱਤੇ ਬੈਠਣ ਲਈ ਫੇਰ ਕਿਹਾ। ਚੰਦਾ ਸਿਸਕਣ ਲੱਗੀ ਤੇ ਸਿਸਕਦੀ ਹੋਈ ਉਥੇ ਹੀ ਖੜੋਤੀ ਰਹੀ। ਹਰਨਾਮ ਦਾਸ ਨੇ ਕੋਲ ਆ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਲੰਘ ਵਲ ਧੱਕਾ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਮੁੜ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਪਾਵਿਆਂ ਬੱਲੇ ਰੱਖ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਲੰਘ 'ਤੇ ਬੈਠਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਅਖੀਰ, ਚੰਦਾ ਕੰਬਦੀ ਹੋਈ ਪਲੰਘ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹੀ, ਪਰ ਉਸ ਬਿੰਦ ਉਤਰੀ ਤੇ ਪੂਰੇ ਤਾਣ ਨਾਲ ਪਲੰਘ ਨੂੰ ਇਕ ਪਾਸਿਓਂ ਚੁੱਕ ਕੇ ਉਲਟਾ ਦਿੱਤਾ। ਫੇਰ, ਉਸ ਨੇ ਪਤੀ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਫੜ ਕੇ ਆਪਣੀ ਛਾਤੀ ਨਾਲ ਘੁੱਟ ਲਏ ਤੇ ਰੋਣ ਲੱਗੀ। ਫੇਰ, ਉਸ ਨੇ ਪਤੀ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਪਲੋਸਿਆ, ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਲਾ ਕੇ ਚੁੰਮਿਆ ਤੇ ਮੁੜ ਛਾਤੀ ਨਾਲ ਘੁੱਟ ਲਿਆ। ਹਰਨਾਮ ਦਾਸ ਨਿਵਾਲ ਬਣਿਆ ਬੈਠਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਚੰਦਾ ਰੋ-ਰੋ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ ਕਿ ਉਹ ਦੂਜਾ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਲਵੇ ਤੇ ਸੁਖ ਨਾਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਕੱਟੇ। ਉਹ ਘਰ ਵਿਚ ਨੌਕਰਾਣੀ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਲਵੇਗੀ। ਉਹ ਉਸ ਦੀ ਨੌਕਰਾਣੀ ਵੀ ਬਣ ਸਕੀ ਤਾਂ ਆਪਣਾ ਸੁਭਾਗ ਸਮਝੇਗੀ। ਉਹ ਦੂਜਾ ਵਿਆਹ ਕਰਾ ਲਵੇ ਤੇ ਸੋਹਣੀ-ਸੁਨੱਖੀ ਵਹੁਟੀ ਲਿਆ ਕੇ ਸੁਖ-ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਰਹੇ।

ਪਰ ਹਰਨਾਮ ਦਾਸ ਨੇ ਦੂਜਾ ਵਿਆਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਮਾਂ-ਪਿਓ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

ਅਖੀਰ, ਉਹ ਚੰਦਾ ਨਾਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਕੱਟਣ ਲੱਗਾ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਵੇਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਧਰੁਣ ਲੱਗੀ। ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜੋ ਗੁੱਸਾ ਤੇ ਬੇਬਸੀ ਸੀ, ਉਹ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੀ। ਬੱਸ, ਕਿਸੇ ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਗੱਲ 'ਤੇ ਉਹ ਭੜਕ ਉੱਠਦਾ ਤੇ ਫੇਰ ਸੰਭਾਲਿਆ ਨਾ ਜਾਂਦਾ ਤੇ ਉਹ ਚੰਦਾ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲੱਗਦਾ। ਚੰਦਾ ਚੁੱਪ ਕੀਤੀ ਮਾਰ ਖਾਂਦੀ ਰਹਿੰਦੀ। ਉਸ ਦੀ ਚੁੱਪ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਹਰਨਾਮ ਦਾਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਗੁੱਸਾ ਆਉਂਦਾ। ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮਾਰਦਾ। ਚੰਦਾ ਫੇਰ ਵੀ ਚੁੱਪ ਰਹਿੰਦੀ। ਅਖੀਰ, ਉਹ ਬੱਕ-ਹਾਰ ਜਾਂਦਾ ਤੇ ਨਿਵਾਲ ਹੋ ਕੇ ਬੈਠ ਜਾਂਦਾ। ਤਦ ਉਸ ਨੂੰ ਚੰਦਾ 'ਤੇ ਤਰਸ ਆਉਂਦਾ ਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ 'ਤੇ ਗੁੱਸਾ ਕੱਢਦਾ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਬਦਲਾ ਲੈਂਦਾ, ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਮਾਰਦਾ ਤੇ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਚੁੱਪ ਦਿੰਦਾ। ਕਦੇ ਉਹ ਦਿਨ ਭਰ ਰੋਟੀ ਨਾ ਖਾਂਦਾ, ਨਾ ਪਾਣੀ ਪੀਂਦਾ। ਕਦੇ ਰਾਤ-ਰਾਤ ਭਰ ਖੜੋਤਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਕਦੇ ਸਿਆਲ ਦੀ ਕੱਕਰੀਲੀ ਰਾਤ ਵਿਚ ਬਿਨਾਂ ਰਜਾਈ ਲਏ ਲੰਮਾ ਪਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਤੇ ਹਰ ਵਾਰ ਮਨ ਵਿਚ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਮੁੜ ਕਦੇ ਚੰਦਾ 'ਤੇ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕੇਗਾ, ਕਦੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਬੋਲ ਨਹੀਂ ਬੋਲੇਗਾ। ਪਰ ਫੇਰ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਚੰਦਾ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਗੁੱਸਾ ਚਾਣਚੱਕ ਭੜਕ ਉੱਠਦਾ ਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ 'ਤੇ ਕਾਬੂ ਨਾ ਰੱਖ ਸਕਦਾ।

ਵਿਆਹ ਪਿੱਛੋਂ ਹਰਨਾਮ ਦਾਸ ਉੱਕਾ ਹੀ ਬਦਲ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਬੜਾ ਹਸਮੁੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਸੀ ਤੇ ਬੜਾ

ਮਿਲਣਸਾਰ। ਪਰ ਵਿਆਹ ਮਗਰੋਂ ਉਸ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ‘ਤੇ’ ਹਾਸਾ ਉੱਡ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਵਧੇਰੇ ਮਿਲਦਾ-ਜੁਲਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਬਸ, ਲੋੜ ਪੈਣ ‘ਤੇ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਤੇ ਆਪਣੇ ਰਾਹ ਪੈ ਜਾਂਦਾ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕ ਵਿਹਲੇ ਬੈਠ ਕੇ ਗੱਪਾਂ ਮਾਰਦੇ ਜਾਂ ਤਾਸ਼ ਖੇਡਦੇ ਤਾਂ ਹਰਨਾਮ ਦਾਸ ਕਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਵਿਖਾਈ ਨਾ ਦਿੰਦਾ। ਉਹ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਖੂਹ ‘ਤੇ ਬੈਠਾ ਹੁੰਦਾ ਜਾਂ ਘਰ ਵਿਚ ਸੁੱਤਾ ਹੁੰਦਾ। ਉਸ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਵਿਚ ਤਲਖੀ ਭਰ ਗਈ ਸੀ। ਉਹ ਬੱਸ ਆਪਣੀ ਇਕੱਲ ਵਿਚ ਹੀ ਡੁੱਬਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਗੱਲੋਂ ਟੋਕਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨਾਲ ਲੜਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਲੋਕ ਵੀ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਬਚ ਕੇ ਰਹਿੰਦੇ ਤੇ ਪਿੱਠ ਪਿੱਛੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਸਾਈ ਆਖਦੇ।

ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਚੰਦਾ ਲਈ ਹਮਦਰਦੀ ਸੀ ਤੇ ਇੱਜ਼ਤ ਵੀ। ਇੱਜ਼ਤ ਚੰਦਾ ਨੇ ਆਪ ਬਣਾਈ ਸੀ। ਉਸ ਵਰਗਾ ਨਿੱਘਾ ਸੁਭਾਅ ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਤੀਵੀਂ ਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਜੁਬਾਨ ਵਿਚ ਬੜੀ ਮਿਠਾਸ ਸੀ। ਉਹ ਦੂਜਿਆਂ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਬੱਕਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਨਾ ਹੀ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਬੱਕਦੀ ਸੀ। ਬੜਾ ਸਾਫ਼-ਸੁਥਰਾ, ਲਿਪਿਆ-ਪੋਚਿਆ ਘਰ ਸੀ ਉਸ ਦਾ। ਹਰ ਸ਼ੈਅ ਸਾਂਭੀ ਸਿੱਕਰੀ ਹੋਈ। ਉਸ ਨੇ ਘਰ ਦੀ ਸੁਕਲ ਹੀ ਬਦਲ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਤੀਵੀਆਂ ਹੈਰਾਨ ਸਨ ਕਿ ਬਾਹਰ ਖੇਤਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਏਨਾ ਸਮਾਂ ਕਿੱਥੋਂ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਸੀ? ਉਹ ਇਸ ਤੋਂ ਵਧ ਹੈਰਾਨ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਪਤੀ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾਉਂਦੀ ਬੱਕਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕੋਈ ਉਸ ਨਾਲ ਹਮਦਰਦੀ ਜਤਾਉਂਦਾ, ਹਰਨਾਮ ਦਾਸ ਦੇ ਉਲਟ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਾ ਤਾਂ ਚੰਦਾ ਉਸ ਦਾ ਮੂੰਹ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੰਦੀ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੀ, “ਮੈਂ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੋਲੀ ਬਣਨ ਦੇ ਲਾਇਕ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੀ ਜਿਗਰਾ ਹੈ, ਜੋ ਮੈਨੂੰ ਘਰੇ ਵਸਾਇਆ ਹੋਇਆ। ਸਾਰਾ ਘਰ ਮੇਰੇ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ। ਜਦ ਮਾਰਦੇ ਨੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਹੋਸ਼ ਬੋੜੀ ਹੁੰਦੀ ਏ। ਫੇਰ, ਪਛਤਾਉਂਦੇ ਵੀ ਤਾਂ ਨੇ।”

ਵਿਆਹ ਦੇ ਚੌਥੇ ਵਰ੍ਹੇ ਚੰਦਾ ਦੀ ਗੋਦ ਵਿਚ ਧੀ ਨੇ ਜਨਮ

ਲਿਆ। ਧੀ ਦਾ ਮੂੰਹ-ਮੁਹਾਂਦਰਾ ਪਿਓ ‘ਤੇ ਸੀ, ਪਰ ਅੱਖਾਂ ਮਾਂ ਤੇ ਸਨ-ਰਤਾ ਸਹਿਮੀਆਂ-ਸਹਿਮੀਆਂ। ਚੰਦਾ ਉਸ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਨੂੰ ਵੇਖਦੀ ਰਹਿੰਦੀ। ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਭਰ ਗਈ।

ਫੇਰ, ਸਮਾਂ ਜਿਵੇਂ ਖੰਭ ਲਾ ਕੇ ਉੱਡਣ ਲੱਗਾ। ਬੱਸ, ਵੇਖਦਿਆਂ ਹੀ ਵੇਖਦਿਆਂ ਚੰਦਾ ਦੀ ਧੀ ਮੁਟਿਆਰ ਬਣ ਗਈ। ਬੜੇ ਚੰਗੇ ਘਰ ਉਸ ਦਾ ਵਿਆਹ ਹੋ ਗਿਆ। ਚੰਦਾ ਦੀ ਸੱਸ, ਤਾਂ ਕਈ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਪੋਤੀ ਦੇ ਵਿਆਹ ਪਿੱਛੋਂ ਉਸ ਦਾ ਸਹੁਰਾ ਵੀ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਚੰਦਾ ਤੇ ਹਰਨਾਮ ਦਾਸ ਹੀ ਘਰ ਵਿਚ ਰਹਿ ਗਏ ਸਨ। ਚੰਦਾ ਦੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਧੀ-ਪੁੱਤਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਇਆ। ਧੀ ਦੇ ਵਿਆਹ ਪਿੱਛੋਂ ਚੰਦਾ ਨੂੰ ਕੁਝ ਚਿਰ ਜਾਪਿਆ ਸੀ, ਸਮਾਂ ਜਿਵੇਂ ਖੜੋ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਫਰੇ, ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਉੱਡਣ ਲੱਗਾ ਸੀ। ਕਈ ਹੋਰ ਵਰ੍ਹੇ ਬੀਤ ਗਏ।

ਅਖੀਰ, ਇਕ ਵਾਰ ਚੰਦਾ ਨੂੰ ਲੱਗਾ ਜਿਵੇਂ ਸਮਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਖੜੋ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਬਿਮਾਰੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਮੰਜੇ ‘ਤੇ ਪਈ ਹੋਈ ਸੀ ਤੇ ਹਰਨਾਮ ਦਾਸ ਉਸ ਕੋਲ ਬੈਠਾ ਉਸ ਵਲ ਬੇਬਸੀ ਵਿਚ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਚੰਦਾ ਨੂੰ ਕਮਰੇ ਦਾ ਦੀਵਾ ਬੁਝਦਾ ਹੋਇਆ ਜਾਪਿਆ। ਫੇਰ, ਉਸ ਦੀ ਜੋਤ ਬੜੀ ਉੱਚੀ ਹੋ ਕੇ ਲਟ-ਲਟ ਬਲਦੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਈ। ਕਮਰਾ ਚਾਨਣ ਨਾਲ ਭਰ ਗਿਆ। ਚੰਦਾ ਨੇ ਪਤੀ ਵਲ ਨਜ਼ਰ ਮੋੜੀ।

ਹਰਨਾਮ ਦਾਸ ਨੇ ਅੱਗੇ ਵਧ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ, “ਕੀ ਗੱਲ ਏ? ਕੁਝ ਚਾਹੀਦੈ?”

“ਨਹੀਂ, ਕੁਝ ਨਹੀਂ। ਸਭ ਕੁਝ ਤਾਂ ਪਾ ਲਿਆ ਏ,” ਚੰਦਾ ਨੇ ਬੜੀ ਤ੍ਰਿਪਤੀ ਤੇ ਨਰੀਮੂ ਨਾਲ ਕਿਹਾ।

ਹਰਨਾਮ ਦਾਸ ਅੱਗੋਂ ਕੁਝ ਨਾ ਬੋਲਿਆ ਤੇ ਬੇਬਸੀ ਵਿਚ ਉਸ ਵਲ ਤੱਕਦਾ ਰਿਹਾ।

ਕੁਝ ਚਿਰ ਪਿੱਛੋਂ ਚੰਦਾ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਮੇਰੇ ਜਾਣ ਦਾ ਵੇਲਾ ਆ ਗਿਆ। ਪਿੱਛੋਂ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਘਰ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਓਂ ਵਸਾਉਣਾ। ਮੇਰੀ ਸਹੁੰ ਜੇ, ਇਹ ਘਰ ਸੁੰਵਾ ਨਾ ਰਹੇ।”

ਹਰਨਾਮ ਦਾਸ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਪਰ

ਉਸ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਇਕ ਵੀ ਲਫਜ਼ ਨਾ ਨਿਕਲ ਸਕਿਆ।

ਦੂਜੇ ਬਿੰਦ ਚੰਦਾ ਨੇ ਅੱਖਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਮੀਟ ਲਈਆਂ। ਕੁਝ ਹੀ ਚਿਰ ਵਿਚ ਉਥੇ ਆਂਢ-ਗੁਆਂਢ ‘ਕੱਠਾ’ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਚੰਦਾ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਫੈਲ ਗਈ। ਲੋਕ ਆਉਣ ਲੱਗੇ। ਹਰਨਾਮ ਦਾਸ ਪੱਥਰ ਬਣਿਆ ਬੈਠਾ ਰਿਹਾ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਨਾ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਹੰਝੂ ਨਾ ਆਏ। ਫੇਰ, ਚੰਦਾ ਦੀ ਅਰਥੀ ਸਿਵਿਆਂ ਵਲ ਤੁਰੀ, ਤਾਂ ਵੀ ਹਰਨਾਮ ਦਾਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਸੁੱਕੀਆਂ ਸਨ। ਚੰਦਾ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਹੋ ਗਿਆ, ਫੇਰ ਵੀ ਹਰਨਾਮ ਦਾਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਹੰਝੂ ਨਾ ਆਏ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਪਸ ਵਿਚ ਕਿਹਾ, “ਕਸਾਈ ਕਿਤੋਂ ਦਾ! ਮਨ ‘ਚ ਖੁਸ਼ ਹੋਣੈ ਕਿ ਛੁਟਕਾਰਾ ਮਿਲਿਆ। ਹੁਣ ਕੁਝ ਦਿਨ ਨਹੀਂ ਟੱਪਣ ਦੇਣੇ। ਦੂਜਾ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਲੈਣੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਸਭ ਕੁਝ ਨਜ਼ਿਠਿਆ ਹੋਇਆ।”

ਸਿਵਿਆਂ ਤੋਂ ਪਰਤਣ ‘ਤੇ ਕੁਝ ਲੋਕ ਹਰਨਾਮ ਦਾਸ ਨਾਲ ਘਰ ਆਏ, ਉਸ ਕੋਲ ਬੈਠ ਕੇ ਅਫਸੋਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਲੱਗੇ, ਚੰਦਾ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਲੱਗੇ, ਦਿਲਾਸਾ ਦੇਣ ਲੱਗੇ। ਹਰਨਾਮ ਦਾਸ ਕੁਝ ਚਿਰ ਚੁੱਪ ਰਿਹਾ। ਫੇਰ ਉਸ ਨੇ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਚਲੇ ਜਾਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਵੀ ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਹੰਝੂ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਚੰਦਾ ਦੀ ਮੌਤ ‘ਤੇ ਸਾਰਾ ਪਿੰਡ ਰੋਇਆ ਸੀ, ਪਰ ਹਰਨਾਮ ਦਾਸ ਇਕ ਹੰਝੂ ਵੀ ਨਾ ਰੋਇਆ। ਲੋਕ ਕਹਿੰਦੇ, “ਜੇ ਦਿਲੋਂ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਵਿਖਾਵੇਂ ਲਈ ਹੀ ਦੋ ਹੰਝੂ ਵਗਾ ਦਿੰਦਾ। ਕਸਾਈ ਕਿਤੋਂ ਦਾ!” ਹਰਨਾਮ ਦਾਸ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਿਚ ਹੀ ਬੈਠਾ ਰਿਹਾ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਲੋਕ ਚੰਦਾ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਤੇ ਹਰਨਾਮ ਦਾਸ ਨੂੰ ਗਾਲ਼ਾਂ ਕੱਢ ਰਹੇ ਸਨ।

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਹਰਨਾਮ ਦਾਸ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਿਆ। ਉਹ ਪਿੰਡ ਦੇ ਬੜੇ ਵਲ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜਿਸ ਨੇ ਵੀ ਵੇਖਿਆ, ਵੇਖਦਾ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੀ ਕਮਰ ਨੀਵੀਂ ਹੋਈ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਸੋਟੀ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਤੁਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਵਾਲ ਬਿਲਕੁਲ ਚਿੱਟੇ ਹੋ ਗਏ ਸਨ।

ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਨੇ ਐਨ ਮੌਕੇ ਸਾਡੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ।

ਇਸ ਗੁਸਤਾਖੀ ਲਈ ਭਾਈ ਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬੋਰਡ ਨੇ ਉਸੇ ਦਿਨ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਕਰ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਭਾਈ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅਗਲੇ ਐਤਵਾਰ ਜਵਾਬ ਤਲਬੀ ਲਈ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ। ਜਿਥੇ ਉਸ ਨੇ 25 ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹਾਰਟਾਟੈਕ ਹੋਣ ਦਾ ਡਰਾਮਾ ਕੀਤਾ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਵਲੋਂ ਕੱਢੀਆਂ ਗਈਆਂ ਗਾਲ਼ਾਂ ਦੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਸੁਣਾਈ ਗਈ। ਇਹ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਸੈਲ ਫੋਨ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਭਾਈ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿਥੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਨੌਂ ਬਰ ਨੌਂ ਪਾਇਆ।

ਮੇਰੀ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਅੰਨ੍ਹੀ ਭਾਈ-ਭਗਤੀ ਦੀ ਥਾਂ ਸੱਚ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋ। ਕੁੰਡਲੀਏ ਦੇ ਕੁੰਡਲਾਂ ਤੋਂ ਬਚੋ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਲਈ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਨਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਭਾਈ ਲਈ। ਅਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਕਮੀ ਨਹੀਂ ਜੋ ਸਾਰਾ ਸੱਚ ਜਾਣੇ ਬਿਨਾ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀ ਹਨ ਅਤੇ ਭਾਈ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਭਾਈ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਇੰਨੇ ਹੀ ਭੈਅ-ਭਾਵਨਾ ਵਾਲੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਆਪੋ ਵਿਚ ਵੰਡਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਚਲੇ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜੇ ਬੋਰਡ ਕੋਈ ਗਲਤ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਆਪੋ ਉਸ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦਉ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ।

—**ਸਨੀ ਜੱਜ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ**

ਅਭੁੱਲ ਯਾਦਾਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ

ਸਥਾਈ ਕਾਲਮ ‘ਲਿਖਤਮ’ ਵਿਚ ਸ. ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦੁਪਾਲਪੁਰ ਦੇ ਛੁੱਟੀ ਜਾਣ ਪਿੱਛੋਂ ਛਪਿਆ ਲੇਖ ਸੰਪਾਦਕ ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਜੰਮੂ ਦਾ ‘ਕਮਲਿਆਂ ਦਾ ਟੱਬਰ’ ਪੜ੍ਹਿਆ ਤਾਂ ਇਕ ਵੱਖਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਹਿਸਾਸ ਜਾਗੇ। ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸੇ ਕਾਲਮ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਤੋਰਦਿਆਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਲੇਖ ‘ਕਮਲਿਆਂ ਦੇ ਟੱਬਰ ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ’ ਨਾਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ। ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਤੰਦ ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਜੁੜਦੀ ਹੈ ਕਿ ਬੀਤੇ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਯਾਦਾਂ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਮੇਰੇ ਵਾਂਗ ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪਾਠਕ ਹੋਣਗੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਖੱਟੀਆਂ ਮਿੰਨੀਆਂ, ਕੁਝ ਸੁਹਾਵਣੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਚੇਤੇ ਆਈਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਯਾਦਾਂ ਦੀ ਵੀ ਇਕ ਵੱਖਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਹਰ ਬੰਦੇ ਕੋਲ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਅਜਿਹੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਉਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਭੈੜੇ ਤੋਂ ਭੈੜੇ ਦਿਨ ਵੀ ਸੌਖਿਆਂ ਹੀ ਕੱਟ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰੋ. ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰੋਮਾਣਾ ਨੇ ਯਾਦਾਂ ਦੀ ਇਸੇ ਲੜੀ ਨੂੰ ਫਤਹਿਆਂ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਚਾਚੇ ਗੁਲਾਟੀ ਦੀ ਕੰਟੀਨ ਦੁਆਲੇ ਜੁੜੇ ਪਾਤਰਾਂ ਨੂੰ ਫੜ੍ਹ ਲਿਆ। ਪ੍ਰੋ. ਰੋਮਾਣਾ ਦਾ ਇਹ ਲੇਖ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚਲੇ ਪਾਤਰਾਂ ਲਈ ਵੀ ਇਕ ਨਿਵੇਕਲੀ ਯਾਦ ਬਣ ਨਿਬੜਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਹਰ ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਕਿੰਨਾ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਵਾਪਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਇਕ ਅਟੱਟ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹੋ ਹਿੱਸਾ ਕਈ ਵਾਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੀ ਯਾਦ ਨਾਲ ਜੁੜ ਕੇ ਇਕ ਵੱਖਰੀ ਕਹਾਣੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਕੁਝ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਦੀ ਬਾਤ ਮੈਂ ਫਿਰ ਕਦੇ ਪਾਵਾਂਗਾ।

ਬਲਜੀਤ ਬਾਸੀ ਦੇ ਫਲ ਫਰੂਟਾਂ ਦੇ ਜਾਏ ਲੇਖ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣਾ ਬਚਪਨ ਚੇਤੇ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਵੇਲਿਆਂ ‘ਚ ਖੱਟੇ-ਮਿੱਠੇ ਚਿੱਬੜ, ਭਬੋਲ, ਕਾਲੀਆਂ ਪੀਲਕਾਂ, ਲਸੂੜੇ ਅਤੇ ਮਲਿਆਂ ਦੇ ਬੋਰ ਨਿਆਮਤਾਂ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਮੈਂ ਵੀ ਕੁੱਝ ਮਰਵਾ ਕੇ ਨਾਗਫਣੀ ਦੀਆਂ ਗੋਲ੍ਹਾਂ ਖਾਧੀਆਂ ਹਨ। ਤਰਖਾਣ ਦੀ

ਪੰਜਤਾਲੀਆਂ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਉਹ ਪੈਂਨੂ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦਾ ਲੱਗਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਇੰਜ ਸੀ, ਕੋਈ ਢੰਠਾ ਹੋਇਆ ਕੱਚਾ ਕੋਠਾ ਹੋਵੇ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਕੰਥ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਤੇ ਉਹ ਬਿਮਾਰ ਜਾਪ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਬੜੇ ‘ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਲੋਕ ਉਸ ਕੋਲ ਆ ਕੇ ਬੈਠਣ ਲੱਗੇ, ਚੰਦਾ ਬਾਰੇ ਅਫਸੋਸ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਹਰਨਾਮ ਦਾਸ ਚੁੱਪ ਕੀਤਾ ਸੁਣਦਾ ਰਿਹਾ। ਉਹ ਕਿਸੇ-ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਹੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਕਰਦਾ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਤੋਂ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਰਾਤ ਭਰ ਰੋਂਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹੋਣ। ਪਰ ਹੁਣ ਉਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸੁੱਕੀਆਂ ਪਈਆਂ ਸਨ। ਕੁਝ ਚਿਰ ਪਿੱਛੋਂ ਹਰਨਾਮ ਦਾਸ ਕੰਬਣ ਲੱਗਾ ਤੇ ਫੇਰ ਉਥੇ ਹੀ ਲੰਮਾ ਪੈ ਗਿਆ।

ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਮੰਜਾ ਲਿਆਂਦਾ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਮੰਜੇ ‘ਤੇ ਪਾ ਦਿੱਤਾ। ਫੇਰ, ਮੰਜਾ ਚੁੱਕ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਘਰੇ ਲੈ ਗਏ। ਉਸ ਨੂੰ ਬੜਾ ਤਿੱਖਾ ਬੁਖਾਰ ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਹਕੀਮ ਨੂੰ ਸੌਂਦਿਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਵੇਖਿਆ-ਚਾਖਿਆ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਫ਼ਿਕਰ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ, ਦਵਾਈ ਨਾਲ ਆਰਾਮ ਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਪਰ ਹਰਨਾਮ ਦਾਸ ਦੀ ਹਾਲਤ ਖ਼ਰਾਬ ਹੁੰਦੀ ਗਈ। ਤ੍ਰਕਾਲੀਂ ਹਕੀਮ ਨੂੰ ਫੇਰ ਬੁਲਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ। ਹਰਨਾਮ ਦਾਸ ਨੇ ਸੁਣਿਆ ਤਾਂ ਅੱਖਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ। “ਨਹੀਂ, ਹਕੀਮ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਵੀ ਚੱਲਦਾ ਵਾਂ,” ਉਸ ਨੇ ਬੜੀ ਨਰਮੀ ਨਾਲ ਕਮਜ਼ੋਰ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਤੇ ਇਕ ਨਜ਼ਰੇ ਆਪਣੇ ਦੁਆਲੇ ਜੁੜੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਨਾ ਦਿੱਸੇ। ਫੇਰ, ਉਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉੱਘੜ ਆਏ ਤੇ ਕੁਝ ਚਿਰ ਪਿੱਛੋਂ ਧੁੰਦ ਵਿਚ ਗੁਆਚਣ ਲੱਗੇ। ਫੇਰ, ਉਹ ਅਲੋਪ ਹੋ ਗਏ। ਹਰਨਾਮ ਦਾਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ, ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਵੀ ਦਿੱਸ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਿਹਾ। ਤਦੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਇਕ ਬੁੱਢੇ ਨੇ ਅੱਗੇ ਵਧ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਨਬਜ਼ ਵੇਖੀ ਤੇ ਫੇਰ ਉਸ ਨੇ ਪੋਲੇ ਜਿਹੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਪਲਕਾਂ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ।

ਸੰਪਾਦਕ ਦੀ ਡਾਕ

ਬਣਾਈ ਗਡੀਰੀ, ਸੈਂਸੀਆਂ ਦੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਭੰਬੀਰੀਆਂ ਅਤੇ ਆਪ ਮਿੱਟੀ ਦੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਸਾਡੇ ਲਈ ਵੱਡੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਠੀਕ ਹੈ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ, ਟੈਲੀਫੋਨ, ਕੰਪਿਊਟਰ ਅਤੇ ਵੀਡੀਓ ਗੇਮਾਂ ਨਹੀਂ ਸਨ ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅੱਜ ਆਈਆਂ ਸੌ ਅਲਾਮਤਾਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਸਾਡੇ ਵੇਲੇ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਵਡੇਰਿਆਂ ਵੇਲੇ ਦੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਇਹ ਖੇਡਾਂ ਭਲਾਂ ਕੀ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨਗੀਆਂ। ਬਚਪਨ ਚੇਤੇ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ।

—**ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ**

ਪਰਨਾਲਾ ਉਥੇ ਦਾ ਉਥੇ

‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਵਿਚ ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦੁਪਾਲਪੁਰ ਦਾ ਲੇਖ ‘ਪਰਨਾਲਾ ਉਥੇ ਦਾ ਉਥੇ’ ਪੜ੍ਹਿਆ। ਕਾਫੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਭਰਪੂਰ ਸੀ, ਪਰ ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਜਿੰਨਿਆਂ ਵੀ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਜਾਂ ਨਾਮ ਲਿਖੇ ਹਨ, ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮੂਲਮੰਤਰ, ਗੁਰਮੰਤਰ, ਦਾ ਹੀ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸੋ, ਬਾਜ਼ ਅਤੇ ਇਲ੍ਹਾਂ-ਗਿਲਜਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਫ਼ਰਕ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸਿਫਤਾਂ ਕਰਨ ਨਾਲੋਂ ਗੁਰ-ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੀ ਵੀ ਵਡਿਆਈ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਭਿਆਨਕ ਸਮਾਂ ਮੁਆਫ਼ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ।

ਖੰਡਾ ਪ੍ਰਿਥਮੈ ਸਾਜਿ ਕੈ ਜਿਨ ਸਭ ਸੈਸਾਰੁ ਉਪਾਇਆ॥ ਬ੍ਰਹਮਾ ਬਿਸਨ ਮਹੇਸ਼ ਸਾਜਿ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਖੇਲੁ ਰਚਾਇ ਬਣਾਇਆ॥ ਸਿੰਧ ਪਰਬਤ ਮੇਦਨੀ ਬਿਨੁ ਬੰਮਾ ਗਗਨਿ ਰਹਾਇਆ॥ ਸਿਰਜੇ ਦਾਨੇ ਦੇਵਤੇ ਤਿਨ ਅੰਦਰਿ ਬਾਦ ਰਚਾਇਆ॥ ਭਾਵ ਖੰਡਾ ਦਾ ਅਰਥ ਨਾਮ ਹੈ। ਨਾਮ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਸੰਸਾਰ ਬ੍ਰਹਮਾ, ਬਿਸਨ ਮਹੇਸ਼ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਹਨ। ਬਿਨਾ ਬੰਮਾਂ ਤੋਂ ਗਗਨ ਬਾਣਾ ਖੜਾ ਹੈ। ਇਸ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਖੇਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਫਰਮਾਨ ਹੈ—

ਏ ਮਨ ਇਹੁ ਧਨੁ ਨਾਮੁ ਹੈ ਜਿਤੁ ਸਦਾ ਸਦਾ ਸੁਖੁ ਹੋਇ॥

ਤੋਟਾ ਮੂਲਿ ਨ ਆਵਈ ਲਾਹਾ ਸਦ ਹੀ ਹੋਇ॥ ਖਾਧੇ ਖਰਚਿਐ ਤੋਟਿ ਨਾ ਆਵਈ ਸਦਾ ਸਦਾ ਓਹੁ ਦੇਇ॥ ਸੋ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪਛਾਨਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

—**ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਿਖਿਆਰਥੀ ਟਕਸਾਲ ਪਹੁੰਛਿੰਡ।**

ਫੋਟੋਆਂ ਦੀ ਪੂਜਾ

ਸੰਪਾਦਕ ਜੀ, ਫੋਟੋਆਂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸੰਪਰਦਾਵਾਂ ਦੀ ਸ. ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦੁਪਾਲਪੁਰ ਨੇ ਜੋ ਖਿਚਾਈ ‘ਪਰਨਾਲਾ ਉਥੇ ਦਾ ਉਥੇ’ ਲੇਖ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਕਾਫੀ ਸਲਾਹੁਣਯੋਗ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਸਪੋਕਸਮੈਨਾਂ ਦੀਆਂ ਫੋਟੋਆਂ ਗੁਰੂ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਤੋਂ ਪਾਸੇ ਕਰਨੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਦੂਜੇ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਵੀ ਸ. ਦੁਪਾਲਪੁਰ ਤੋਂ ਕੁਝ ਸਿਖਣਗੇ।

—**ਡਾ. ਦਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ**

ਗੁਰੂ ਭਗਤੀ ਜਾਂ ਭਾਈ ਭਗਤੀ?

ਇਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ (ਸ਼ਿਕਾਗੋ) ਦੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਕਰਨ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਭਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਆਖਿਰ ਭਾਈ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਰ ਗ੍ਰੰਥੀਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਕਿਉਂ ਪਈ? ਮੈਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਨਵੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਰਖਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਾਂ, ਸੋ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਅਗਸਤ ਮਹੀਨੇ ਭਾਈ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ। ਭਾਈ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਪਾਠ ਕਰਵਾਉਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਬੈਂਕਸ ਗਿਵਿੰਗ ਵਾਲੇ ਵੀਕਐਂਡ ‘ਤੇ ਕਰਵਾ ਲਓ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਟਾਈਮ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਸਿੱਧਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਗੋਲੈਂਡ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਿੰਘ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਅਰੰਭ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇਕ ਹਫਤਾ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਈ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਿਸ ਦਿਨ ਤੁਹਾਡੇ ਘਰ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਅਰੰਭ ਹੋਣਾ ਹੈ ਉਸੇ ਦਿਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵੀ ਹੈ। ਸੋ, ਉਹ ਅਤੇ ਭਾਈ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਸਾਡੇ ਘਰ ਆਉਣਗੇ ਅਤੇ ਪਾਠ ਅਰੰਭ ਕਰ ਦੇਣਗੇ। ਪਰ ਉਸ ਪਿੱਛੋਂ ਸਾਨੂੰ ਇਕ-ਦੋ ਰੌਲਾਂ ਦਾ ਬੰਦੋਬਸਤ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਸ ਜਥੇ ਨੇ ਪਾਠ ਕਰਨ ਆਉਣਾ ਸੀ ਉਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਬਿਜ਼ੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਦਾ ਬੰਦੋਬਸਤ ਕਰ ਲਿਆ। ਉਸ ਦਿਨ ਵੀਰਵਾਰ ਸੀ।

ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਸ਼ਾਮ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਨਾਂ ਦਾ ਇਹ ਭਾਈ ਜੋ ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ ਤੋਂ ਆਇਆ ਸੀ, ਦੋ ਹੋਰ ਗ੍ਰੰਥੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨ ਲਈ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਛੱਡ ਕੇ ਆਈਏ ਅਤੇ ਵਾਪਸ ਲੈ ਕੇ ਆਈਏ। ਮੈਂ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਲੋਕ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਫਿਰ ਪਾਠ ਕੌਣ ਕਰੇਗਾ। ਜਵਾਬ ਸੀ, ‘ਭਾਈ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਪਾਠੀ ਜੀਤ ਸਿੰਘ।’ ਸੋ, ਸਾਮੀਂ ਕੋਈ 4 ਵਜੇ ਭਾਈ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਇਕ ਹੋਰ ਭਾਈ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਘਰ ਆ ਗਿਆ।

ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਿਚ ਇਕ ਕਮਰਾ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਦੋ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਘਰ ਦੇ ਚਾਰ-ਪੰਜ ਜੀਅ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਮੈਂ ਅਤੇ ਕੁਝ ਔਰਤਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ, ਪਾਠ ਸੁਣ ਰਹੇ ਸਾਂ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਨਾਲ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚੋਂ ਉੱਚੀ ਉੱਚੀ ਮਾਵਾਂ ਭੈਣਾਂ ਦੀਆਂ ਗਾਲ਼ਾਂ ਕੱਢੇ ਜਾਣ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਆਈਆਂ। ਮੈਂ ਭੱਜ ਕੇ ਦੂਜੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਗਿਆ ਤੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਭਾਈ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਭਾਈ ਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬੱਪੜ ਕੱਢ ਮਾਰਿਆ ਹੈ। ਗਾਲ਼ੂ ਮੰਦਾ ਅਜੇ ਵੀ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਭਾਈ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਉੱਤੇ ਮੋੜਵਾਂ ਵਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ। ਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਾਲ ਕੱਢ ਕੇ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ, ‘... ਜੇ ਤੂੰ ਦਿੱਲੀ ‘ਚ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਛੁਰਾ ਮਾਰ ਕੇ ਤੇਰਾ ਢਿੱਡ ਪਾੜ ਦੇਣਾ ਸੀ।’ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਝਿੜਕਿਆ ਕਿ ਸਾਡੇ ਘਰ ਇੰਜ ਲੜਨ ਅਤੇ ਗਾਲ ਮੰਦਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਜ਼ ਆਉਣ। ਗ੍ਰੰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਕੋਈ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਨਾਲ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਵਿੱਤਰ ਪਾਠ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਾਠ ਕਰ ਰਹੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਿੰਘ ਦਾ ਧਿਆਨ

ਵੀ ਉਟਕ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਦਬਕਾ ਮਾਰਿਆ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਲੋਕ ਚੁੱਪ ਨਾ ਹੋਏ ਤਾਂ ਮੈਂ ਪੁਲਿਸ ਬੁਲਾ ਲਵਾਂਗਾ। ਭਾਈ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਜੋ ਹੇਠਾਂ ਬੇਸਮੈਂਟ ਵਿਚ ਚਾਹ ਪੀ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ। ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਵੀ ਗੱਲ ਆਈ ਗਈ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਆਖਿਆ, ‘ਕੋਈ ਨਹੀਂ, ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਮਿੱਟੀ ਪਾਓ, ਸਭ ਠੀਕ ਹੈ।’

ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਸਾਰੀ ਲੜਾਈ ਵੱਧ ਘੱਟ ਰੌਲਾਂ ਲਾਉਣ ਤੋਂ ਸੀ। ਭਾਈ ਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੋ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਆਇਆ ਸੀ ਦੋ ਘੰਟੇ ਦੀ ਇਕ ਰੌਲ ਦੀ ਥਾਂ ਦੋ ਤਿੰਨ ਰੌਲਾਂ ਲਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਭਾਈ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਦੋ ਘੰਟਿਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਮੁੜ ਆਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਭਾਈ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰੌਲਾਂ ਲਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਭਾਈ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਸੁਣ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਿਹਾ। ਉਸੇ ਸ਼ਾਮ ਜਦੋਂ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਕੀਰਤਨ ਲਈ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਾਪਸ ਪਰਤਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਰਾਤ ਤੋਂ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੱਕ ਪਾਠੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਜਥਾ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨ ਲਈ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਗਿਆ ਤਾਂ ਭਾਈ ਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪਾਠ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਈ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆਂ ਰੌਲਾਂ ਵੀ ਉਸੇ ਨੇ ਲਾਈਆਂ। ਬਾਕੀ ਰੌਲਾਂ ਭਾਈ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੰਡ ਲਈਆਂ।

ਸਨਿਚਰਵਾਰ ਸਵੇਰੇ ਜਦੋਂ ਸਾਰੇ ਭਾਈ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਲਈ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਜਾਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸਨ ਤਾਂ ਮੈਂ ਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਪਾਠ ਕੌਣ ਕਰੇਗਾ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸੀ, ‘ਛੇ ਵਜੇ ਤੋਂ ਅੱਠ ਵਜੇ ਤੱਕ ਇਹ ਬਾਬਾ ਪਾਠ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਉਸ ਉਪਰੰਤ ਭਾਈ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਭਾਈ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਭੋਗ ਪੁਆਉਣਗੇ। ਹੁਣ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਇਕ ਪਾਠੀ ਉਹ ਸੀ ਜੋ ਪਾਠ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਦੂਜਾ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਸੀ ਜੋ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਵੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰ ਰਿਹਾ। ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਚੁੱਪ ਚਾਪ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਸਵੇਰੇ ਅੱਠ ਤੋਂ ਕੁਝ ਉਪਰ ਟਾਈਮ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਪਰ ਭਾਈ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਭਾਈ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਪਹੁੰਚੇ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਾਰੇ ਜਾਣਦੇ ਹੀ ਹਾਂ ਕਿ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦੇ ਅਖੀਰ ‘ਤੇ ਦੋ ਭਾਈ ਇਕੱਠਿਆਂ ਰਲ ਕੇ ਪਾਠ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਕੋਈ ਦੂਜਾ ਭਾਈ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਲਈ ਭਾਈ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਨਾਉਣਾ ਬੜਾ ਔਖਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸਵੇਰੇ ਛੇ ਵਜੇ ਤੋਂ ਪਾਠ ਕਰ ਰਹੇ ਭਾਈ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇਵੇ। ਇਥੇ ਕਸੂਰ ਭਾਈ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਹੈਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਅਖਵਾਉਂਦੇ ਭਾਈ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਭੋਗ ਪੈਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਵੀ ਨਾ ਪਹੁੰਚੇ। ਜਦੋਂ ਭੋਗ ਪੈਣ ਉਪਰੰਤ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਭਾਈ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸੀ, ‘ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਸੁੱਖ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਨਾ ਕੁਝ ਕਹੋ। ਜੇ ਹੋਣਾ ਸੀ ਸੋ ਹੋ ਗਿਆ। ਬਸ ਮਿੱਟੀ ਪਾਓ।’ ਫੇਰ ਭਾਈ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨ ਬੈਠ ਗਏ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਇਹ ਦੱਸਣ ਦੀ ਖੋਚ ਨਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਲੇਟ ਕਿਉਂ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਭਾਈ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਦਾ ਹੀ</

ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਦਰਿਆ

ਲੜੀਵਾਰ ਨਾਵਲ

ਭਾਗ - 1

ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੁੱਸਾ

“ਪੱਪੂ ਇਹਦੇ ਮੂੰਹ ‘ਚ ਮੂੜੇ ਉਇ!” ਉਹ ਹਰਫਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਬਰਾਤ ਨੂੰ ਕੁਝ ਔੜਿਆ, ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੱਫੀ ਪਾਈ-ਪੁਆਈ ਬਾਹਰ ਲੈ ਗਿਆ, ਜਾਂਦਿਆਂ ਉਸ ਧੌਣ ਮੋੜ ਕੇ ਪੱਪੂ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਅੱਖ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਜਦੋਂ ਉਹ ਕਾਲਜੋਂ ਮੁੜੇ, ਚਰਨੇ ਦਾ ਪਿਉ ਪੁਲਿਸ ਲਿਆਈ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਕੱਲ੍ਹ ਦੀ ਵਾਪਰੀ ਘਟਨਾ ਅੱਜ ਅਚਾਨਕ ਪਤਾ ਲੱਗਣ ‘ਤੇ ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਭਿਣਭਾਹਟ ਫੈਲੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਥਾਣੇਦਾਰ ਨੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੇ ਘਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚੇ ਵਿਚ ਭੁੰਜੇ ਬਿਠਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸਰਪੰਚ ਜਿਹੜਾ ਇਕ ਮੋਹਤਬਰ ਬੰਦਾ ਸੀ, ਚਰਨੇ ਦੇ ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਆਖ ਰਿਹਾ ਸੀ,

“ਫੌਜੀਆ, ਪੁਲਸ ਲਿਆਉਣ ਵਾਲੀ ਇਹ ਕਿਹੜੀ ਗੱਲ ਸੀ? ਜੇ ਜੁਆਕ ਖੋੜ-ਬੰਨੇ ਲੜ ਪਏ! ਇਹਨਾਂ ਛੋਹਰਾਂ ਦਾ ਕੀ ਐ! ਇਹ ਤਾਂ ਆਬਣੇ ਫੇਰ ‘ਕੱਠੇ ਹੋਏ ਲੈ!”

“ਸਰਪੰਚ!” ਚਰਨੇ ਦਾ ਪਿਉ ਗੁੱਸਾ ਦੱਬ ਕੇ ਬੋਲਿਆ, ਉਸ ਦੀ ਭਰਤਾਈ ਅਵਾਜ਼ ਸੁਣ ਕੇ ਕਈਆਂ ਉਸ ਵਲ ਧੌਣਾਂ ਮੋੜੀਆਂ, ਉਸ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਦਾ ਮਟਿਆਲਾ ਰੰਗ ਗਰੂਰ ਅਤੇ ਪੀੜ ਨਾਲ ਕਾਲਾ ਹੋਇਆ ਪਿਆ ਸੀ।

“ਜੇ ਨਿੱਕੀ ਮੋਟੀ ਗੱਲ ਹੁੰਦੀ, ਮੈਂ ਏਥੋਂ ਤੱਕ ਜਾਂਦਾ! ਮੈਂ ਵੀ ਕੋਈ ਪਾਗਲ ਨੂੰ! ਫੌਜ ‘ਚ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਗ਼ਾਲੀ ਐ। ਤੂੰ ਮੁੰਡੇ ਦਾ ਪਿੰਡਾ ਤਾਂ ਜਾ ਕੇ ਵੇਖ! ਕਿਵੇਂ ਮੰਡੀਹਰ ਨੇ ਮਾਰ ਮਾਰ ਮੱਛੀਉਂ ਮਾਸ ਕੀਤਾ ਐ। ਫੇਰ ਕੋਈ ਕਸੂਰ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਝੱਲੀ ਪਾਉ! ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਚੁਹੜੇ ਈ ਸਮਝਿਆ!....ਮੁੰਡਾ ਕੱਲ੍ਹ ਦਾ ਮੰਜੇ ਤੋਂ ਨੂੰ ਉਠਿਆ! ਤਾਪ ਨਾਲ ਭੱਠ ਵਾਂਗੂੰ ਤਪੀ ਜਾਂਦਾ ਐ....ਰੈ!”

“ਉਇ ਕੋਈ ਨੂੰ, ਦਿਲ ਰੱਖ!” ਪੱਪੂ ਦੇ ਬਾਪੂ ਰਤਨ ਸਿੰਹ ਨੇ ਉੱਚੀ ਅਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਬਾਂਹ ਖੜੀ ਕਰਕੇ ਆਖਿਆ, “ਮਾਰਾਂਗੇ ਛੋਹਰਾਂ ਦੇ ਜੁੱਤੀਆਂ! ਮਜ਼ਾਲ ਐ ਕੁਸ਼ ਆਖ ਜਾਣ! ਤੂੰ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਆਉਂਦਾ, ਅਸੀਂ ਤੈਨੂੰ ਜਬਾਬ ਦਿੰਦੇ, ਤਾਂ ਤੂੰ ਕੋਈ ਹੁਲਾ ਫੱਕਦਾ!”

ਥਾਣੇਦਾਰ ਨੇ ਬੋਝੇ ਜਿਹੇ ਹੱਟਵੇਂ ਖਲੋਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਘੰਗੁਰਾ ਮਾਰ ਕੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਆਪਣੇ ਵਲ ਖਿੱਚਿਆ, ਸਾਰੇ ਚੁੱਪ ਕਰਕੇ ਥਾਉਂ ਥਾਈਂ ਬਹਿ ਗਏ, ਸਰਪੰਚ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦੋ ਚਾਰ ਬੰਦੇ ਥਾਣੇਦਾਰ ਕੋਲ ਮੰਜਿਆਂ ਉੱਤੇ ਬਿਰਾਜ ਗਏ। ਥਾਣੇਦਾਰ ਨੇ ਸਾਰਿਆਂ ਉੱਤੇ ਧਿਆਨ ਮਾਰਿਆ, ਫੌਜੀ ਹਾਲੇ ਵੀ ਰੋਹ ਵਿਚ ਜਲਿਆ ਕੱਟਿਆ ਬੈਠਾ ਸੀ! ਥਾਣੇਦਾਰ ਨੇ ਸਰਪੰਚ ਵਲ ਮੂੰਹ ਭੰਵਾਇਆ,

“ਕਸੂਰ ਤਾਂ ਬੋਝੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦਾ ਸਾਫ ਐ! ਮੈਂ ਖੁਦ ਵੇਖ ਕੇ ਆਇਆਂ, ਸਾਲਿਆਂ ਕਮੂਤਾਂ ਨੇ ਕੀਤਾ ਕੀ! ਮੁੰਡੇ ਦਾ ਪਿੰਡਾ ਉਠਿਆ ਪਿਆ!”

“ਓ ਤਾਂ ਜੀ, ਅਸੀਂ ਆਪਦਾ ਕਸੂਰ ਮੰਨਦੇ ਆਂ!” ਸਰਪੰਚ ਨੇ ਟੋਢੀ ਨਜ਼ਰ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੇ ਵਾਰਸਾਂ ਵਲ ਫੇਰ ਕੇ ਆਖਿਆ, “ਸਾਡੇ ਛੋਹਰਾਂ ਨੇ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਐ। ਪਰ ਐਤਕੀਂ ਮਾਫ਼ੀ ਦਿਓ, ਗਾਂਹ ਨੂੰ ਘੂਰ ਕੇ ਰੱਖਾਂਗੇ!”

“ਘੂਰ ਕੇ ਰੱਖਾਂਗੇ!” ਥਾਣੇਦਾਰ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਾਂਗ ਭਰੀ, “ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਘੂਰ ਕੇ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਹੁੰਦੇ, ਉਹ ਇਹ ਕਰਤੂਤ ਕਰਦੇ ਈ ਕਿਉਂ? ਤੁਸੀਂ ਮੁੰਡੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਛੱਡੇ ਹੋਏ ਐ। ਗਰੀਬ ਕਿਧਰ ਉੱਠ ਜਾਣ। ਨਾਲੇ ਮੈਂ ਕੌਣ ਆਂ, ਮਾਫ਼ੀ ਦੇਣ ਵਾਲਾ!”

“ਇਉਂ ਜੀ, ਇਹ ਕਿਤੇ ਆਪਾਂ ਤੋਂ ਨਾਬਰ ਐ!” ਰਤਨ ਸਿੰਹ ਨੇ ਫੌਜੀ ਵਲ ਝਾਕ ਕੇ ਆਖਿਆ, “ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਬਹਿ ਕੇ ਨਜਿੱਠਾਂਗੇ। ਜਿਵੇਂ ਤੁਸੀਂ ਆਖੋ ਨਾਲੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੇ ਛਿੱਤਰ ਲਾਵਾਂਗੇ।”

“ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਜੀ, ਪਤਾ ਈ ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆ!” ਸਰਪੰਚ ਨੇ ਰਿਸਕਦੀ ਗੱਲ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਹਾਂ ਮਿਲਾਈ, “ਜੇ ਸਾਨੂੰ ਕੱਲ੍ਹ ਈ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ, ਅਸੀਂ ਉਦੋਂ ਹੀ ਛਿੱਤਰੋਲ ਕਰ ਦੇਣੀ ਸੀ। ਫੌਜੀ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਮਾਣ ਐ ਜੀ! ਇਹ ਆਪ ਬਹੁਤ ਸਾਉ ਐ। ਐਵੇਂ ਆਖੀਏ, ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਉੱਚਾ ਨੀਵਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਇਐ। ਮੁੰਡਾ ਵੀ ਅੰਤਾਂ ਦਾ ਨਰਮ ਐ। ਕੀ ਕਹਿਣੈ? ਅੱਜ ਤੱਕ ਕਦੇ ਕੋਈ ਸੂਈ ਨੀ ਜਿੱਜਰੀ!”

ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੇ ਵਾਰਸਾਂ ਖਿਸਕ ਕੇ ਸਰਪੰਚ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੋ ਕੇ ਝੁਕ ਕੇ ਘੁਸਰ ਮੁਸਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਬੈਠਿਆਂ ਨੇ ਕੰਨ ਬੜਿੱਕ ਲਏ। ਇਕੱਠ ਵਿਚ ਤਿਲਕਵੀਂ ਜਿਹੀ ਹਿੱਲ-ਜੁੱਲ ਸੁਲਗਣ ਲਗ ਪਈ। ਥਾਣੇਦਾਰ ਨੇ ਲੱਤਾਂ ਦੀ ਕਲੰਗਤੀ ਤੋੜ ਕੇ ਹੇਠਲੀ ਉਪਰ ਕਰਦਿਆਂ ਗ਼ਲਾ ਸਾਫ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸੁੱਕੇ-ਤਰੱਕ, ਅੱਧਖੜ ਉਤਰੇ ਚਿਹਰਿਆਂ ਵਲ ਝਾਤ ਪਾਈ। ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਉੱਠੀ ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਹਲਚਲ ਮੁੜ ਮੌਨੀ ਪੈ ਗਈ।

“ਹਾਂ ਬਈ!” ਥਾਣੇਦਾਰ ਨੇ ਚਰਬੀ ਚੜ੍ਹੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਲਾਲੀ ਹੋਰ ਗਹਿਰੀ ਕਰ ਲਈ, ਮੁੰਡੇ ਤਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨੇ ਈ ਪੈਣਗੇ!”

ਧੀਰੇ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰਿਆਂ ‘ਤੇ ਮੁਰਦੇਹਾਣੀ ਛਾ ਗਈ। ਉਹ ਸਾਰੇ ਸਰਪੰਚ ਵਲ ਝਾਕੇ, ਸਰਪੰਚ ਨੇ ਮਿੰਨ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦਿਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਹਾਮੀ ਭਰੀ ਅਤੇ ਥਾਣੇਦਾਰ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਆਖਿਆ,

“ਜਨਾਬ ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਸਿਆਣੇ ਓ, ਮੇਰੀ ਜਾਚੇ, ਤੁਸੀਂ ਏਥੇ ਈ ਨਬੋੜ ਸਕਦੇ ਓ।”

“ਮੈਂ ਤਾਂ ਨਬੋੜਨ ਲਈ ਦੋਹੀਂ ਹੱਥੀਂ ਤਿਆਰ ਆਂ, ਇਹਨੂੰ ਵੀ ਮਨਾਓ।”

“ਉਹਨੂੰ ਮੰਨਾਉਣਾ ਸਾਡਾ ਜ਼ਿੰਮਾ ਜੀ!” ਸਰਪੰਚ ਨੇ ਮੁੜ ਧੀਰੇ ਹੋਰਾਂ ਵਲ ਅੱਖਾਂ ਫੇਰੀਆਂ, ਉਹ ਸਾਰੇ ਜਣੇ ਉਸਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਸਮਝ ਕੇ ਉੱਠ ਖਲੋਤੇ। ਨਾਂਹ-ਨੁੱਕਰ ਕਰਦੇ ਫੌਜੀ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਮੱਲੇ ਮੱਲੀ ਉਠਾ ਲਿਆ। ਲੋਕ ਕੱਛਾਂ ਵਿਚ ਹੱਥ ਦੇਈ ਉਹਨਾਂ ਵਲ ਵੇਖਦੇ ਰਹੇ। ਉਹ ਫੌਜੀ ਨੂੰ ਬਦੇ ਬਦੀ ਧੂਹ ਕੇ ਲਈ ਜਾਂਦੇ ਤੱਕ ਕੇ ਆਪਸ ਵਿਚ ਬੋਲਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਆਸੇ ਪਾਸੇ ਖਲੋਤੇ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਨੇ ਦਬਕੀ ਮਾਰੀ, “ਚੁੱਪ ਕਰੋ ਬਈ!”

ਲੋਕ ਖਸਿਆਨਾ ਜਿਹਾ ਹਸਦੇ ਖਮੋਸ਼ ਹੋ ਗਏ। ਢਿੱਡਲ ਜਿਹੇ ਜਾਪਦੇ ਸਿਪਾਹੀ ਨੇ ਦੋਬਾਰਾ ਉਹਨਾਂ ਵਲ ਘੂਰ ਕੇ ਵੇਖਿਆ। ਪਰ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਜਣਾ ਫੇਰ ਬੋਲ ਪਿਆ, “ਪਿੰਡ ਦਾ ਮਸਲਾ ਪਿੰਡ ‘ਚ ਈ ਨਿੱਬੜ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਐ।”

“ਹੋਅਰ!” ਕੋਈ ਹੋਰ ਬਿਰਕਿਆ, “ਇਹਦੇ ਵਰਗੀ ਕੋਈ ਰੀਸ ਐ! ਕਚਹਿਰੀਆਂ ‘ਚ ਜ਼ਰੂਰ ਧੱਕੇ ਖਾਣੇ ਐ!”

ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਲੋਕ ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਪਰਾਂਹ ਖਲੋਤੇ ਸਰਪੰਚ ਹੋਰਾਂ ਵਲ ਵੇਖ ਲੈਂਦੇ। ਦੂਰੋਂ ਫੌਜੀ ਦੀਆਂ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਹਿੱਲਦੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਹੀ ਦਿਸ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਰਲੀਆਂ ਮਿਲੀਆਂ ਅਸਪੱਸ਼ਟ ਅਵਾਜ਼ਾਂ ਸੁਣ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਇਕ ਦੋ ਬਾਰ ਥਾਣੇਦਾਰ ਨੇ ਕੁਰਸੀ ਵਿਚ ਬੈਠਿਆਂ ਹੀ ਧੌਣ ਭੁਆ ਕੇ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਮੁੱਛ ਨੂੰ ਮਰੋੜਾ ਚਾੜਦਿਆਂ ਉਧਰ ਵੇਖਿਆ, ਅਖੀਰ ਸਰਪੰਚ ਨੇ ਫੌਜੀ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਮੋਢੇ ਘੁੱਟੇ, ਪੋਲੇ ਜਿਹੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਥਾਪੀ ਦੇ ਕੇ ਉਹ ਸਿੱਧਾ ਥਾਣੇਦਾਰ ਵਲ ਆ ਗਿਆ, ਸਰਪੰਚ ਨੇ ਕੁਰਸੀ ਕੋਲ ਝੁਕਦਿਆਂ ਪੰਚਾਇਤ ਘਰ ਦੇ ਕੋਠੇ ਵਲ ਹੱਥ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ। ਲੋਕ ਮੁੜ ਪੱਥਾਂ ਭਾਰ ਹੋ ਕੇ ਤੁਰੇ ਜਾਂਦੇ ਥਾਣੇਦਾਰ ਅਤੇ ਸਰਪੰਚ ਵਲ ਅੱਖਾਂ ਪਾੜ ਪਾੜ ਵੇਖਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਦੇ ਪੈਰ ਵੱਢਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨੇ ਹੋਕਰੇ ਮਾਰਦਿਆਂ ਡਾਂਗਾਂ ਥੱਲੇ ਮਾਰ ਕੇ ਖੜਕਾਈਆਂ। ਪਰ ਲੋਕ ਨਿਡਰ ਹੋਏ ਕੁਰਬਲ ਕੁਰਬਲ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਅਖੀਰ ਸਰਪੰਚ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜਦੇ ਵੇਖ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ

ਸ਼ਾਂਤ ਹੋ ਗਏ। ਥਾਣੇਦਾਰ ਕੁਰਸੀ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਮੁੜ ਬੈਠ ਗਿਆ,

“ਹਾਂ ਬਈ ਸਰਦਾਰੋ!” ਥਾਣੇਦਾਰ ਨੇ ਫਿਰ ਸਾਰਿਆਂ ਵਲ ਤੱਕਿਆ, “ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਨਹਾਇਤ ਭੈੜੀ ਸੀ! ਪਰ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਥਾਣੇ ਅਧੀਨ ਇਲਾਕੇ ‘ਚ ਗੰਦ ਨਹੀਂ ਪਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਮੁੰਡੇ ਤਾਂ ਪੰਜਾਂ ਮਿੰਟਾਂ ‘ਚ ਸਿੱਧੇ ਕਰ ਦਿਆਂਗਾ! ਫੇਰ ਵੀ ਮੈਂ ਸੋਚਿਐ, ਬੋਡੀਆਂ ਬਜ਼ੁਰਗ ਦਾਹੜੀਆਂ ਦਾ ਲਿਹਾਜ਼ ਕਰਨਾ ਵੀ ਮੇਰਾ ਫਰਜ਼ ਐ।.....ਅਗਲੀ ਬਾਰ ਮੁਆਫੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦੇਵਾਂਗੇ।”

“ਧੰਨ ਐ ਜਨਾਬ ਤੁਸੀਂ ਧੰਨ ਐ!” ਅਵਾਜ਼ਾਂ ਇਕ ਦਮ ਉੱਚੀਆਂ ਹੋਈਆਂ।

“.....ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਦੇ ਬੇਕਸੂਰ ਮੁੰਡੇ ਦੀ ਕੁੱਟ ਮਾਰ ਕੀਤੀ! ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਐ ਸਰਕਾਰ ਹਰੀਜਨਾਂ ਦੀ ਪਿੱਠ ‘ਤੇ ਐ.....ਰਹੀ ਗੱਲ ਇਲਾਜ ਦੀ ਉਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਰਾਉਣਾ ਹੀ ਪਏਗਾ।”

“ਸ਼ਾਬਾਸ਼ੋ ਜੀ, ਸ਼ਾਬਾਸ਼ੋ।” ਇਕ ਦੋ ਬਜ਼ੁਰਗ ਇਕੱਠੇ ਹੀ ਬੋਲ ਪਏ,

“ਪੂਰੀ ਸੇਵਾ ਕਰਾਂਗੇ, ਮੁੰਡੇ ਦੀ! ਕੋਈ ਕਸਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਦਿਆਂਗੇ ਜੀ।”

“ਸ਼ਾਬਾਸ਼ੋ ਮੈਨੂੰ ਕਿਸ ਗੱਲ ਦੀ, ਸ਼ਾਬਾਸ਼ੋ ਫੌਜੀ ਸਾਹਬ ਨੂੰ ਦਿਉ!”

“ਪਰ ਫੈਸਲਾ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲੇ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਓ! ਸਾਡੇ ਮਾਈ ਬਾਪ!”

ਕੋਲ ਖਲੋਤਾ ਮੋਘਰਾਜ ਹੌਲੀ ਜਿਹਾ ਬਿਰਕਿਆ, “ਚੂਹੜੇ ਨੂੰ ਮਣ ਘਿਉ ਕੱਠਾ ਕਰਕੇ ਦਿਉ! ਸਾਲੇ ਮੋਹਤਬਰੀਆਂ ਦੇ! ਸੇਵਾ ਕਰਨਗੇ ਇਹ! ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਚੂਹੜਿਆਂ ਦੀ ਮੁੱਠੀ ਚਾਪੀ ਕਰਿਆ ਕਰਾਂਗੇ! ਹੋ-ਖਾਂ!”

ਸਰਪੰਚ ਨੇ ਬੰਦਾ ਭੇਜ ਕੇ ਦੁਕਾਨ ਤੋਂ ਕਾਗਜ਼-ਕਲਮ ਮੰਗਵਾ ਕੇ ਰਾਜ਼ੀਨਾਮਾ ਲਿਖ

ਫੈਲਾਉਂਦਿਆਂ ਕੰਨ ਖੜੇ ਕਰ ਲਏ। ਬਾਹਰਲੀ ਬੌਤੀ ਦੇ ਮੱਧਮ-ਪੀਲੇ ਚਾਨਣ ਵਿਚ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਬੰਦਿਆਂ ਦੀਆਂ ਪਰਛਾਈਆਂ ਦਾ ਝਉਲਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਪਲ ਕੁ ਮਗਰੋਂ ਸਾਹਬ ਕੁਰ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਸੁਣਾਈ ਦਿੱਤੀ,

“ਵੇ ਪੁੱਤ, ਕੋਈ ਨਾ ਨਿਆਣਿਆਂ ਤੋਂ ਸੌ ਗਲਤੀਆਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ।”

“ਸੌ ਗਲਤੀ ਤਾਂ ਜਦੋਂ ਕਰੂ, ਖ਼ਨੀ ਕੀ ਆਫ਼ਤ ਲਿਆਉ। ਇਹਨੇ ਤਾਂ ਆਹ ਇਕ ਗਲਤੀ ਕਰਕੇ ਤਿੰਨ ਸੌ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਪਾ ਦਿੱਤਾ...ਹੁੰਅਹ!” ਫੇਰ ਬੋੜਾ ਜੇਹਾ ਚਿਰ ਕੁਝ ਨਾ ਸੁਣਾਈ ਦਿੱਤਾ,.....“ਏਥੇ ਸਾਰਾ ਸਾਲ ਮਿੱਟੀ ਨਾਲ ਘੋਲ ਕਰਕੇ ਚਾਰ ਪੈਸੇ ਕਮਾਈ ਦੇ ਐ। ਇਹ ਛੋਕਰ ਵਾਧਾ ਮਿੱਟਾਂ ‘ਚ ਗਾਲ ਕੇ ਅਹੁ ਗਏ।”

ਵੱਡੀ ਭਾਬੀ ਬਲਵੰਤ ਕੁਰ ਦਾ ਬਰੀਕ ਜੇਹਾ ਹਾਸਾ ਨਿਕਲਿਆ,

“ਤੈਨੂੰ ਹਾਸਾ ਆਉਦੈ, ਮਾਤ੍ਰਤ ਨੂੰ ਪੁੱਛ ਕੇ ਵੇਖ, ਜੀਹਨੂੰ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਜੁੱਤੀਆਂ ‘ਚ ਬਹਾਇਆ! ਜਿਹੜੀ ਪੁਲਸ ਵਾਲਿਆਂ ਲਾਹ-ਪਾਹ ਕੀਤੀ, ਉਹ ਵਾਧੇ ਦੀ! ਟਕੇ ਟਕੇ ਦੇ ਲੋਕ ਹੱਸਦੇ ਸੀ! ਛੁਟਕਾਰਾ ਵੀ ਭੈਣ ਦੇਣਾ ਕਿਵੇਂ ਹੋਇਐ! ਨਾਲੇ ਚੂਹੜਿਆਂ, ਮੇਰੇ ਸਾਲਿਆਂ ਨੇ ਪਿੰਡ ‘ਚ ਭੰਡੀ ਕੀਤੀ, ਨਾਲੇ ਥਾਣੇਦਾਰ ਨੇ ਮੁੰਜ ਕੁੱਟੀ!”

“ਵੇ ਚਲ, ਕੋਈ ਨਾ! ਐਵੇ ਨਾ ਖ਼ਫ਼ਾ ਹੋ! ਤੇਰਾ ਛੋਟਾ ਭਰਾ ਐ। ਜੇ ਉਹਦੀ ਖਾਤਰ ਅੱਜ ਤੂੰ ਤਖਲੀਫ਼ ਝੱਲੀ ਐ! ਕੋਈ ਨਾ, ਕਦੇ ਉਹ ਵੀ ਝੱਲ-ਲੂਗਾ।” ਸਾਹਬ ਕੁਰ ਉਸ ਨੂੰ ਟਿਕਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਮੁੜ ਹਲੇਮੀ ਨਾਲ ਬੋਲੀ।

“ਮੇਰੀ ਖਾਤਰ ਉਹ ਕੀ ਕਰੂਗਾ!” ਧੀਰਾ ਫਿਰ ਬੁੜਕਿਆ,

“ਆਪਦਾ ਉਹ ਤੋਂ ਹੱਗ ਕੇ ਪੋਚਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ।”

ਭਾਬੀ ਦਾ ਹਾਸਾ ਫਿਰ ਉੱਚੀ ਅਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਉਭਰਿਆ।

“ਖੋੜ ਕੋਈ ਕੰਮ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਆਖੋ, ਤਾਂ ਮੂੰਹ ‘ਆਹੋ’ ਵਰਗਾ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਐ।”

“ਵੇ, ਫੇਰ ਹੁਣ ਤੂੰ ਉਹਦੀ ਜਾਨ ਲੈਣੀ ਐ!”

“ਜਾਨ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਲੈਣੀ, ਜਿਹੜੀ ਪਿੰਡ ‘ਚ ਭੰਡੀ ਹੋ ਗਈ! ਉਹ? ਅੱਜ ਆਉਣ ਦੇ ਵੱਡੇ ਪੜਾਕੂ ਨੂੰ! ਮੈਂ ਬਣਾਉਂਦਾ ਇਹਨੂੰ ਚੌਧਰੀ!”

ਹਰਪਾਲ ਦਾ ਹੱਥ ਆਪਣੇ ਆਪ ਖਿੜਕ ਨਾਲੋਂ ਪਿੱਛੇ ਹੱਟ ਗਿਆ। ਅੰਦਰੋਂ ਭਾਬੀ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਫਿਰ ਆਈ, “ਵੇ, ਰੋਟੀ ਫੜਾਵਾਂ?”

“ਰੋਟੀ ਕਿਤੇ ਅੱਜ ਲੰਘਦੀ ਐ! ਛੋਹਰ ਨੇ ਬੇਜ਼ਤੀ ਕਰਵਾ ਕੇ ਧੋਹ ਕਰ ਤੀ।”

ਮੁੜ ਕੇ ਭਾਬੀ ਨਹੀਂ ਬੋਲੀ, ਧੀਰੇ ਦੀ ਕੁਪੱਤ ਤੋਂ ਸਾਰੇ ਚੱਲਦੇ ਸਨ। ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਉਸਦੇ ਪੈਰ ਦਰਿਆ ਵਲ ਜਾਂਦੇ ਪਹਿਰੇ ਵਲ ਹੋ ਤੁਰੇ, ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਮੋਟਰਾਂ ਦੇ ਟਾਂਵੇ ਟਾਂਵੇ ਬਲਬ ਟਿਮ-ਟਿਮਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਤੁਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹਰਪਾਲ ਤ੍ਰਬਕ ਕੇ ਖਲੋ ਗਿਆ, ਸਾਹਮਣੀਂ ਬੋਰੀ ਤੋਂ ਚੁਗਲ-ਜੋੜਾ ਚਰਚੇਲਰ ਪਾਉਂਦਾ ਉੱਡ ਕੇ ਵਿਰਲੀ ਜਿਹੀ ਕਿੱਕਰ ‘ਤੇ ਜਾ ਬੈਠਾ। ਕਾਫੀ ਦੇਰ ਮਗਰੋਂ ਜਦੋਂ ਉਹ ਘਰ ਵਾਪਸ ਆਇਆ, ਸਾਰਾ ਘਰ ਘੂਕ ਸੁੱਤਾ ਪਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਮਲਕੜੇ ਜਿਹੇ ਖੜਕ ਕਰੇ ਬਿਨਾਂ ਖਿੜਕ ਖੋਲ੍ਹਿਆ, ਪੋਲੇ ਪੈਰ ਦਬਦਬਾ ਉਹ ਹਾਲੇ ਵਿਹੜੇ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਹੀ ਆਇਆ ਸੀ, ਭਾਬੀ ਆਪਣੇ ਮੰਜੇ ‘ਤੇ ਉੱਠ ਕੇ ਬਹਿ ਗਏ, “ਕੌਣ ਐ, ਪਾਲ ਐ!”

“ਹੂੰ।”

“ਤੂੰ ਐਨੇ ਚਿਰ ਦਾ ਕਿੱਥੋਂ ਆਇਐ?” ਅੱਗੋਂ ਜਵਾਬ ਨਾ ਆਇਆ, ਭਾਬੀ ਨੇ ਮੰਜੇ ਤੋਂ ਬੱਲੇ ਉਤਰ ਕੇ ਚੌਕੇ ਵਲ ਵਧਦਿਆਂ ਪੁੱਛਿਆ, “ਰੋਟੀ ਦੇਵਾਂ?”

“ਮਰਜ਼ੀ ਐ!”

ਪਾਲ ਨੇ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਾਲ ਹੀ ਆਖਿਆ। ਭਾਬੀ ਨੇ ਚੁੱਪ-ਚਾਪ ਹੀ ਰੋਟੀ ਲਿਆ ਫੜਾਈ, ਹਰਪਾਲ ਨੇ ਚੁੱਪ ਚਾਪ ਹੀ ਖਾਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਟਿਕੀ

ਰਾਤ ਵਿਚ ਪਚਾਕਿਆਂ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਤੋਂ ਡਰਦਾ, ਰੋਟੀ ਦੱਬ ਘੁੱਟ ਕੇ ਹੀ ਲੰਘਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸਵੇਰ ਤੱਕ ਉਸ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਾ ਕੀਤੀ, ਜੰਗਲ ਪਾਣੀ ਜਾ ਕੇ ਕਾਹਲੀ ਕਾਹਲੀ ਤਿਆਰ ਹੋ ਕੇ ਇਉਂ ਸਾਇਕਲ ਚੁੱਕ ਕੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਿਆ, ਜਿਵੇਂ ਉਸ ਦਾ ਅੰਦਰ ਦਮ ਘੁੱਟਦਾ ਸੀ। ਕਾਲਜ ਗਿਆ ਉਹ ਕਈ ਦਿਨ ਮੁੜਿਆ ਹੀ ਨਾ। ਜਿਸ ਦਿਨ ਉਹ ਵਾਪਸ ਪਿੰਡ ਪਹੁੰਚਿਆ, ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਵੈਰਾਗੀਆਂ ਜਿਹੀਆਂ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਈਆਂ। ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਾਹ-ਸੱਤ ਸੂਤਿਆ ਗਿਆ ਜਾਪਿਆ, ਜਦੋਂ ਉਸ ਦਾ ਸਾਇਕਲ ਖਿੜਕ ਕੋਲ ਆਇਆ, ਉਸ ਡੈਂਬਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਅੰਦਰ ਝਾਤ ਮਾਰੀ, ਵਿਹੜੇ ਵਿਚੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਗੰਧੀ ਉੱਠਦੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਈ। ਚੌਕੇ ਵਿਚ ਪਾਲ ਨੂੰ ਭਾਬੀ ਦਾ ਸਿਰ ਹਿਲਦਾ ਦਿਸਿਆ, ਵਿਹੜੇ ਦੇ ਖੂੰਜੇ ਸੰਗਤਰੇ ਕੋਲਿਆਂ ਦੇ ਛਿੱਲੜ ਸੁੱਟੇ ਵੇਖ ਕੇ ਉਸ ਦੋਬਾਰਾ ਭਾਬੀ ਵਲ ਦੇਖਿਆ। ਫਿਰ ਉਸਨੂੰ ਬੈਠਕ ਵਿਚੋਂ ਹਾਸਾ ਸੁਣਾਈ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਖਿੜਕ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਸਿੱਧਾ ਚੌਕੇ ਵਿਚ ਚਲਿਆ ਗਿਆ, ਭਾਬੀ ਨੇ ਸਰਸਰੀ ਉਸ ਵਲ ਦੇਖਿਆ।

“ਕੌਣ ਆਇਐ?”

“ਬੁੜਾ ਲੈ।”

“ਜੇ ਤੂੰ ਦੱਸ ਦੇਵੇਗੀ, ਲਿੱਸੀ ਹੋ ਜੇਗੀ।”

“ਪੜ੍ਹਿਆ, ਲਿਖਿਐ। ਆਪਦਾ ਦਮਾਗ ਲੜਾ।”

ਪਾਲ ਖੱਸੀ ਜੇਹਾ ਹੱਸਿਆ। ਉਸ ਬੈਠਕ ਵਲ ਤੱਕਿਆ, ਅੰਦਰੋਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਨਿੱਕੇ ਨਿੱਕੇ ਹਾਸੇ ਦੀ ਟੁਣਕਾਰ ਆ ਰਹੀ ਸੀ, ਹਰਪਾਲ ਨੇ ਫਿਰ ਖਿਲ-ਬਿਲੀਆਂ ਹੋਈ ਭਾਬੀ ਵਲ ਨਜ਼ਰਾਂ ਮੋੜੀਆਂ। ਉਦੋਂ ਹੀ ਬੈਠਕ ਵਿਚ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਹਾਸਤ ਉੱਠੀ, ਉਸ ਉਧਰ ਤੁਰਦਿਆਂ, ਭਾਬੀ ਵਲ ਮਮੂਲੀ ਜੇਹਾ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦਿਆਂ ਆਖਿਆ, “ਨਾ ਦੱਸ, ਐਵੇਂ ਈ ਭਾਰੀ ਹੋ ਹੋ ਵਿਖਾਉਂਦੀ ਸੀ!”

ਬੈਠਕ ਦੇ ਅੰਦਰ ਉਸ ਨੂੰ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਅਤੇ ਭੁੰਦੜੀ ਵਾਲਾ ਨਿਰਭੈ ਬੈਠੇ ਦਿਸੇ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਨਿੱਕੀ ਤਪਾਈ ਤੇ ਦੋਹਾਂ ਗਲਾਸਾਂ ਵਿਚ ਬੋਤੀ ਬੋਤੀ ਸ਼ਰਾਬ ਬਚੀ ਪਈ ਸੀ। ਉਹ ਇਕੱਠੇ ਹੀ ਬਾਹਰ ਵਲ ਝਾਕੇ, ਬਾਹਾਂ ਖੜੀਆਂ ਕਰਦੇ ਬੋਲ ਉੱਠੇ, “ਉਇ ਆ ਬਈ ਪੁੱਤਰਾ!”

ਪਾਲ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ‘ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ’ ਬੁਲਾਉਂਦਿਆਂ ਪਾਈਏ ਕੁ ਦਾ ਹੋਕੇ ਬਹਿਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਨੇ ਬਾਂਹ ਵਲਾ ਕੇ ਖਿੱਚ ਕੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲਾ ਲਿਆ,

“ਮੁੰਡਾ ਤਾਂ ਦੋ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ‘ਚ ਈ ਗਭਰੂ ਹੋ ਗਿਐ।”

ਨਿਰਭੈ ਨੇ ਪਾਲ ਦੇ ਲਾਲ-ਰੱਤੇ ਚਿਹਰੇ ਉੱਤੇ ਉਤਰੀ ਲਸਰ ਜੇਹੀ ਦਾਹੜੀ ਵਲ ਵੇਖ ਕੇ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਨੂੰ ਆਖਿਆ,

“ਬਾਈ, ਮੁੰਡੇ ਤੇਰੇ ਨੂੰ ਲੋਕ ਬਾਰਾਂ ‘ਚ ਖਲੋ ਖਲੋ ਕੇ ਵੇਖਿਆ ਕਰਨਗੇ, ਮੇਰੇ ਬਾਪੂ ਦੇ ਆਖਣ ਵਾਂਗੂੰ, ਫੜੀ ਨੀ ਮਾਂ, ਟੁੱਕ, ਮੁੰਡਾ ਵੇਖ ਲੈਣ ਦੇਹ।”

ਗੁਰਬਖਸ਼ ਨੇ ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਲੋਰ ਵਿਚ ਨਿਰਭੈ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਹੋਕ ਰਲਾਉਂਦਿਆਂ ਬਾਂਹ ਕੱਢ ਕੇ ਦੂਸਰਾ ਹੱਥ ਮਿਲਾਉਂਦਿਆਂ ਝੂਮ ਕੇ ਗਾਇਆ। ਪਾਲ ਨੇ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰਿਆਂ ਵਲ ਦੇਖਿਆ, ਉਹ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਵਿਚ ਰੰਗ-ਰੱਤੇ ਪਏ ਸਨ। ਨਿਰਭੈ ਦਾ ਸਫਾ ਚੱਟ ਗੋਲ ਚਿਹਰਾ, ਸੰਤਰੀ ਪੱਗ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਰਲਿਆ ਪਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਬਿੰਦ-ਝੱਟ ਮਗਰੋਂ ਤੋੜ ਪਾਏ ਰੋਸ਼ਮੀ ਚਾਦਰੇ ਨੂੰ ਕੱਠਾ ਜਿਹਾ ਕਰਦਾ ਮੁੱਛਾਂ ‘ਤੇ ਹੱਥ ਮਾਰਨ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ। ਨਿਰਭੈ ਦੇ ਚਲੇ ਜਾਣ ਮਗਰੋਂ ਵੀ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਪੀਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਘਰ ਤੀਆਂ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਵੰਗਾਂ ਵੰਗ ਛਣਕ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਰੋਟੀ ਖਾਣ ਸਮੇਂ ਸਾਰਾ ਟੱਬਰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਮਗਨ ਹੋਇਆ ਬੈਠਾ ਸੀ, ਉਹ ਪਚਾਕੇ ਮਾਰਦਾ ਆਪਣੇ ਵੱਡੇ ਲੜਕੇ ਜਗਰਾਜ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

“ਤੂੰ ਤਾਂ ਆਖੇਗੀ, ਮੇਰਾ ਪੁੱਤ ਐ ! ਜੇ ਸੱਚੀਂ ਪੁੱਛੋ ਉਹ ਆਨੇ ਦਾ ਬੰਦਾ ਨਹੀਂ, ਅੜਬ ਤੀਵੀਂ ਵਾਂਗ ਜਿਧਰੋਂ ਮੋੜੇ, ਜਾਊ ਉਧਰੇ ਈ।”

“ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਬਾਹਲੀ ਕੁਤੇ ਕੁਤੇ ਕਰਦੇ ਹੋਵੋਗੇ!” ਸਾਹਬ ਕੁਰ ਨੇ ਬਲਵੰਤ ਕੁਰ ਵਲ ਝਾਕ ਕੇ ਆਖਿਆ, ਉਹ ਚੁਪ ਚਾਪ ਰੋਟੀ ਪਕਾਈ ਜਾਂਦੀ ਸੀ।

“ਕੁਤੇ ਕੁਤੇ ਨਾ ਕਰਾਂ, ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਬਗਲੀ ਫੜਾ-ਦੂਗਾ! ਮਾਰੀ ਜਾਨੀ ਐਂ ਤੂੰ, ਬਾਹਲੇ ਪੁੱਤ ਵਾਲੀ! ਤਿੰਨ ਬਾਰ ਉਸ ਅਲਗਰਜ਼ ਨੇ ਨੁਕਸਾਨ ਕੀਤਾ। ਭੱਜ ਨੱਠ ਕੇ ਫੇਰ ਕੰਮ ਕਰਵਾਇਆ, ਗੱਡੀ ਦਾ! ਐਡਾ ਢੀਨ ਮੁੰਡਾ ਮੈਂ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆ ‘ਤੇ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਐ! ਜੇ ਕੁਝ ਪੁੱਛੋ ਤਾਂ ਚੁੱਪ! ਬੈਠਾ ਸਾਲਾ, ਰਸਾਲੇ ਜ਼ੇ ਪੜੀ ਜਾਊ।”

(ਭਾਬੀ ਅਗਲੇ ਅੰਕ ‘ਚ)

ਇਰਾਨ ਨੇ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਹਣੇ ਸੁਹਣੇ ਝੂਠ ਬੋਲਣੇ ਸਿਖਾਏ

ਸਫ਼ਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ

ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਪਿਛਲਾ ਅੰਕ ਦੇਖੋ

ਆਖਰੀ ਦੋ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਦੇ ਪਿਛੇ ਪਹਿਲਵੀ ਪਛਤਰ ਲਾਇਆ ਤੇ ਪਹਿਲਵੀ ਅਖਵਾਉਣ ਵਿਚ ਫਖਰ ਜਾਹਰ ਕੀਤਾ। ਇਛਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਅੱਜ ਵੀ ਪਹਿਲਵੀ ਭਾਸ਼ਾ ਪੜ੍ਹਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਾਰਸੀਆਂ ਦੇ ਪੁਰਾਤਨ ਧਰਮ ਮੰਦਰ ਆਤਿਸ਼ਿ ਦੇਦਗਾਹ (ਅਗਨੀ ਮੰਦਰ) ਪੂਰੀ ਅਹਿਤਿਆਤ ਨਾਲ ਸੰਭਾਲੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪੁਰਾਤਨ ਜੋਤ ਲਗਾਤਾਰ ਬਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਰਾਨ ਵਿਚ ਹੁਣ ਤਕ ਹਿਜਰੀ ਕੈਲੰਡਰ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪਾਰਸੀਆਂ ਦਾ ਕੈਲੰਡਰ ਲਾਗੂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸੂਰਜੀ ਕੈਲੰਡਰ ਹੈ, ਜੋ ਚੰਦਰਮਾ ਦੀਆਂ ਭਿਥਾਂ ਉਪਰ ਆਧਾਰਿਤ ਹਿਜਰੀ ਕੈਲੰਡਰ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਧੀਕ ਵਿਗਿਆਨਕ ਹੈ।

ਪੁਰਾਤਨ ਤਿਉਹਾਰ ਨੌਰੋਜ਼ ਹਰ ਸਾਲ ਦੇ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨੌਰੋਜ਼ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਨਵਾਂ ਦਿਨ, ਜਿਵੇਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਨਵਾਂ ਸੰਮਤ ਮਨਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਕੁਝ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਬਸੰਤ ਦਾ ਤਿਉਹਾਰ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਉਂ ਇਰਾਨ ਵਿਚ ਦੋ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰੀ ਛੁੱਟੀਆਂ ਦੌਰਾਨ ਜਸ਼ਨ ਮਨਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮੇਜ਼ਬਾਨ ਸੰਸਥਾ ਮਰਕਜ਼ਿ ਆਦੀਆਨ (ਸੈਂਟਰ ਆਫ ਰਿਲੀਜ਼ਸ ਸਟੱਡੀਜ਼) ਦੀ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਪਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਦੇਖੋਗੇ ਕਿ ਮੁੱਖ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਉਪਰ ਪਾਰਸੀ ਧਰਮ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੀ ਡਾਟ ਚਿਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਵਿਚਕਾਰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਗ੍ਰੰਥ, ਫਿਰ ਦੋਵੇਂ ਪਾਸੇ ਆਕਾਰ ਘਟ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਗ੍ਰੰਥਦ ਬਣ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਕਿਤਾਬ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਦੇਖਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਛਪਾਈ ਦੇ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਦੇਖ ਕੇ ਅਕਲ ਦੰਗ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਇਕ ਦਿਨ ਮੈਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਉਪਰ ਮੁਗਲਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਖਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ, ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਤਕ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, ਇਹ ਜ਼ਾਲਮਾਨਾ ਦੌਰ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਦੇਰ ਚੱਲਿਆ? ਮੈਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਲਗਭਗ ਦੋ ਸਦੀਆਂ। ਇਕ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਨੇ ਕਿਹਾ - “ਬੱਸ? ਸਿਰਫ ਦੋ ਸਦੀਆਂ? ਅਸੀਂ ਸੀਆ ਹਾਂ। ਡੇਢ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਤੋਂ ਸੁੰਨੀਆਂ ਵਲੋਂ ਸਾਡੇ ਉਪਰ ਨਿਰੰਤਰ ਕਹਿਰ ਚਾਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਤੁਹਾਡੇ ਉਪਰੋਂ ਇਹ ਬਲਾ ਟਲ ਤਾਂ ਗਈ ਨਾ ਆਖਰ। ਸਾਡੇ ਉਪਰੋਂ ਨਹੀਂ ਟਲਦੀ। ਇਥੇ ਕੇਵਲ ਇਰਾਨ ਵਿਚ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸੀਆ ਬਚੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਪਰ ਬਾਕੀ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਘਟ ਗਿਣਤੀ ਵਜੋਂ ਦੁਖ ਉਠਾਉਂਦੇ ਹਨ।”

ਇਰਾਨ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਤੁਰਕ ਸਨ। ਤੁਰਕ ਬਹੁਤ ਹਿੰਮਤੀ ਅਤੇ ਲੜਾਕੂ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਰਾਨੀ ਸ਼ਾਂਤ ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਹਨ। ਬੜੀ ਵਾਰ ਇਰਾਨੀਆਂ ਨੇ ਚਾਹਿਆ ਕਿ ਤੁਰਕਾਂ ਨਾਲ ਦੋਸਤੀ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਪਰ ਅਸਫਲ, ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਰਕ ਸੁੰਨੀ ਹਨ, ਇਰਾਨੀ ਸੀਆ। ਰਸੀ ਆਜ਼ਰਬਾਈਜਾਨ ਕਦੀ ਇਰਾਨ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸੀ। ਇਨਕਲਾਬ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਉਹ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਨਹੀਂ ਹੋਏ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਕਲਚਰ ਪਿਆਰਾ ਸੀ। ਨਾ ਉਹ ਆਪ ਕਿਸੇ ਵਿਚ ਘੁਸਪੈਠ ਕਰਨ, ਨਾ ਆਪਣੇ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵਤਨ ਦੇਣ। ਜਿਵੇਂ ਜਰਮਨਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਜੰਗਬਾਜ਼ ਨਹੀਂ, ਇਵੇਂ ਤੁਰਕਾਂ ਅਤੇ ਲਾਲ ਫੌਜਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਇਰਾਨੀ, ਲੜਾਕੂ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਨੀਵੀਂ ਪਾਈ, ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਉਹ ਬਚਦੇ ਬਚਦੇ ਜਿਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਨਾ ਆਪਣੇ ਸੰਸਕਾਰ ਛੱਡੇ, ਨਾ ਆਪਣਾ ਧਰਮ। ਫਰਾਂਸ ਦਾ ਅਸਰ ਜਿਵੇਂ ਯੂਰਪ ਉਪਰ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਵੇਂ ਦੁਨੀਆਂ ਉਪਰ ਇਰਾਨ ਦਾ ਅਸਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਦਿੱਸੇਗਾ। ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਫਰਾਂਸੀਸੀਆਂ ਵਾਂਗੂੰ ਹੀ ਇਰਾਨੀ ਔਯਾਸ਼ ਹਨ, ਸੁਸਤ ਹਨ, ਕਲਾਕਾਰ ਹਨ, ਨਿਰਾਸ਼ਾਵਾਦੀ ਹਨ। ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਹੋਰੋਡੋਟਸ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅੱਜ ਤਕ, ਸਾਬਤ ਇਹ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕਬੂਲਣ ਦੀ ਥਾਂ ਇਰਾਨੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਇਰਾਨੀਆਂ ਦਾ ਸਰਬੋਤਮ ਨਸ਼ਾ ਸ਼ਾਇਰੀ ਹੈ। ਵਪਾਰੀ, ਕਿਸਾਨ, ਮਜ਼ਦੂਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਗਾਉਂਦੇ ਜਾਂਦੇ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣਗੇ। ਬੱਸ ਜਾਂ ਰੇਲ ਦੇ ਡਬੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਇਕ ਜਣਾ ਕਿਸੇ ਗੀਤ ਜਾਂ ਨਾਅਤ ਦੀ ਸੁਰ ਛੇਤ ਦਏਗਾ, ਸਾਰੇ ਨਾਲ ਗਾਉਣ ਲੱਗ ਪੈਣਗੇ। ਇਕ ਇਰਾਨੀ ਨੇ ਖੁਦ ਬਾਬਤ ਟਿੱਪਣੀ ਦਿੱਤੀ, “ਮੇਰਾ ਦੇਸ਼ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਤਮ ਹੈ। ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦਿੱਤਾ, ਜਰਮਨਾਂ ਨੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਬੌਧਿਕ ਚਿੰਤਨ ਦੀ ਜੀਵਨ ਜਾਂਚ ਸਿਖਾਈ ਤੇ ਇਰਾਨ ਨੇ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਹਣੇ ਸੁਹਣੇ

ਝੂਠ ਬੋਲਣੇ ਸਿਖਾਏ। ਇਰਾਨੀਆਂ ਵਰਗੇ ਗੱਪੀ ਕਿੱਥੇ ਮਿਲਣਗੇ?”

ਇਹ ਟਿੱਪਣੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਰਟ ਵਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪਲੈਟੋ ਨੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨਕਲਦਾਰੀ ਤੇ ਗੱਪੀ ਕਹਿ ਕੇ ਨਿੰਦਿਆ ਸੀ। ਮਨਸੂਰ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੇ ਮੁਰੀਦਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਪਿਲਾਫ ਬਗਦਾਦ ਵਿਚ ਅਫਵਾਹਾਂ ਫੈਲਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਹੱਸਦਿਆਂ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ-ਫਿਰ ਤਾਂ ਆਪਾਂ ਕਮਾਲ ਹਾਂ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਜਾਹਲ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਾਂ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਹੋਰ ਕੀ ਚਾਹੀਦੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵਧ? ਸ਼ੇਖ ਸਾਅਦੀ ਸ਼ਰੇਆਮ ਆਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਸੱਚ ਬੋਲਣ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਜਿਹੜਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰੇ? ਉਹ ਝੂਠ ਚੰਗਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਦਭਾਵਨਾ ਬਣੇ, ਪਿਆਰ ਰਹੇ। ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਗੱਪ ਛੁਪਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲੋਂ ਇਰਾਨੀ ਚੰਗੇ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਅਸੀਂ ਗੱਪੀ ਹਾਂ। ਜਿਹੜਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੱਸੀ ਜਾਵੇ ਕਿ ਮੈਂ ਗੱਪੀ ਹਾਂ, ਉਹ ਗੱਪੀ ਕਿਵੇਂ ਹੋਇਆ ਵੈਸੇ?

ਮੈਸੋਪੋਟਾਮੀਆਂ ਸਭਿਅਤਾ ਦੀ ਖੁਦਾਈ ਵਿਚੋਂ ਜਿਹੜੇ ਬੁੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ ਹਨ ਜਾਂ ਸਲੇਟਾਂ ਉਪਰ ਜਿਹੜੇ ਚਿਹਰੇ ਉਕਰੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਵਿਆਪਕ ਦੁੱਖ ਝਲਕਦਾ ਹੈ। ਦਰਦ ਹੈ, ਪਰ ਚਿਹਰਾ ਸ਼ਾਂਤ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਬਹੁਤ ਰੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਨਕਸ਼, ਜਿਵੇਂ ਮੋਨਾਲਿਜ਼ਾ। ਹਤਰ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਤਕ ਦੀ ਖੁਦਾਈ ਵਿਚੋਂ ਦੁੱਖ ਦੀ ਦਾਸਤਾਨ ਨਿਕਲੀ। ਦੁੱਖ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ, ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਬਹੁ ਪਤਾ ਨਹੀਂ, ਦੁਖ ਦਾ ਰਹੱਸ ਵਿਆਪਕ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਕ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਮਿਫਤਾਹ ਅਤੇ ਰਜ਼ਾ ਅੰਤਾਰ ਵਲ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰੀ ਕਦੀ। ਹੱਸ ਕੇ ਮਿਲਦੇ ਹਨ, ਹਰ ਕਮੀ-ਪੇਸ਼ੀ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਤਤਪਰ

ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਮਿਲਣ ਸਾਰ ਹਨ, ਪਰ ਤੈਨੂੰ ਲਗਦਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਪਾਸੇ ਦੁੱਖ ਮੌਜੂਦ ਹੈ?

ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਹੱਸ ਪਿਆ, ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ‘ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇਵਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰਿਆਂ ਉਪਰ ਕਿਉਂ, ਹਰੇਕ ਇਰਾਨੀ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਉਪਰ ਸੋਗ ਦੀਆਂ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਨੇ। ਦੇਖੋ, ਸਾਡੇ ਈਮਾਮਾਂ ਦੇ ਜਨਮ ਦੀਆਂ ਤਰੀਕਾਂ ਦਾ ਵੀ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ, ਹਸਨ, ਹੁਸੈਨ ਤੇ ਬਾਰਾਂ ਈਮਾਮਾਂ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਨ ਇਰਾਨੀ ਨਹੀਂ ਮਨਾਉਂਦੇ, ਸ਼ਹਾਦਤਾਂ ਦੇ ਦਿਨ ਮਨਾਉਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਰੋਂਦੇ ਹਨ। ਇਰਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਇਉਂ ਲਗਦੇ ਜਿਵੇਂ ਖੁਸ਼ ਰਹਿਣ, ਹੱਸਣ ਖੇਡਣ ਨਾਲ ਅੱਲਾਹ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੇ, ਜਿਵੇਂ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਦੁੱਖ ਵਿਚ ਦੇਖ ਕੇ ਉਹ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇ। ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ, ਮਸਜਿਦ ਵਿਚ ਮਾਈਕ ਉਪਰ ਇਕ ਬੰਦਾ ਗਾ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ, ਵਿਚ ਵਿਚ ਹਿਚਕੀਆਂ ਹਟਕੇਰੇ ਲੈਂਦਾ, ਸਭ ਸਰੋਤੇ ਔਖਾਂ ਪੂੰਝੀ ਜਾਂਦੇ। ਕਿਸੇ ਸ਼ਹੀਦ ਦਾ ਦੁੱਖ। ਗਾਉਣ ਵਾਲਾ ਖੁਦ ਨਹੀਂ ਰੋਂਦਾ, ਰੋਣ ਵਰਗੀਆਂ ਸੁਰਾਂ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਅਨੇਕ ਵਾਰ ਇਹੋ ਗੀਤ ਗਾ ਚੁਕੇ ਤੇ ਗਾਏਗਾ।’

ਮੈਂ ਕਿਹਾ-ਪਰ ਔਰਤਾਂ ਖੁਸ਼ ਲੱਗਦੀਆਂ ਨੇ ਮਰਦਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ-ਲੱਗਦੀਆਂ ਈ ਨੇ, ਹਨ ਨਹੀਂ। ਔਰਤਾਂ ਆਦਮੀਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਹਾਲਾਤ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਛੇਤੀ ਕਰਨਾ ਜਾਣਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਬਰਨ ਬੁਰਕਾ ਪਹਿਨਣਾ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮਰਦ ਨੇ ਇਹ ਵਰਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਠੋਸੀ ਹੈ। ਹੋਣਾ ਤਾਂ ਇਹ ਚਾਹੀਦੇ ਕਿ ਮਰਦਾਂ ਦੇ ਲਿਬਾਸ ਔਰਤ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਕਰੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਉਹੀ ਮਾਹਿਰ ਹੁਨਰਵੰਦ ਹੈ, ਪਰ ਹੋ ਉਲਟ ਗਿਆ। ਕੁੜੀਆਂ ਫੌਜ ਵਿਚ ਹਨ, ਪੁਲਸ ਵਿਚ ਹਨ, ਨਰਸਾਂ ਤੇ ਡਾਕਟਰ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵਰਦੀਆਂ ਚੰਗੀਆਂ ਨੀ ਲਗਦੀਆਂ। ਕਈ ਤਾਂ ਅਪਣੀ ਵਰਦੀ ਆਪਣੇ ਦਫਤਰ ਵਿਚ

ਰੱਖੀ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ। ਡਿਊਟੀ ‘ਤੇ ਗਈਆਂ ਤਾਂ ਪਹਿਨ ਲਈ ਤੇ ਵਾਪਸੀ ਵਕਤ ਆਪਣਾ ਸਿਵਲ ਪਹਿਰਾਵਾ ਪਾ ਲਿਆ। ਮਰਦ ਖੁਦ ਇਸਲਾਮੀ ਵਰਦੀ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਹੈ, ਪਰ ਔਰਤ ਉਪਰ ਇਸ ਦੀ ਪਾਬੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਇਕ ਗੱਲ ਹੋਈ। ਹੋਰ ਵੀ ਬੇਬਰਾ ਕੁਝ ਐ। ਕਈ ਅੰਦੋਲਨ ਵੀ ਛਿੱਤੇ ਔਰਤਾਂ ਵਲੋਂ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ। ਬਹੁਤੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਪਹਲਵੀ ਰਾਜ ਨੂੰ ਹੁਣ ਦੇ ਮੌਲਵੀ ਰਾਜ ਨਾਲੋਂ ਠੀਕ ਮੰਨਦੀਆਂ ਨੇ।

ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਈਆਂ ਥਾਵਾਂ ‘ਤੇ ਦਿਖਾਇਆ, ਜਿਥੇ ਕੋਈ ਕੁੜੀ, ਕੋਈ ਔਰਤ

ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ

ਮੋਬਾਈਲ ਕੰਨ ਨੂੰ ਲਾਈ ਸ਼ਹੀਦ ਦੀ ਗਾਥਾ ਸੁਣ ਰਹੀ ਹੁੰਦੀ ਤੇ ਰੋਈ ਜਾਂਦੀ। ਬੇਅੰਤ ਸੁਹਣਾ ਇਰਾਨ ਬੇਅੰਤ ਉਦਾਸੀ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਹੈ ਇਹ ਮੈਂ ਅੱਖੀਂ ਦੇਖਿਆ।

ਪ੍ਰੈਸ ਉਪਰ ਤੇ ਸਿਨੇਮਾ ਉਪਰ ਸੈਂਸਰ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਘਟਨਾ ਦਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਸਕਦਾ। ਪੰਜ ਮਈ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਦੇਖਣ ਗਏ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ ਕਿਤਾਬ ਖਾਨਾਇ ਮਰਾਸ਼ੀ ਨਜ਼ਦੀ। ਸੱਤ ਮੰਜਲਾਂ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਦੋ ਮੰਜਲਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚ ਹਨ। ਨਜ਼ਦੀ ਗਰੀਬ ਘਰ ਵਿਚ ਜੰਮਿਆ, ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਕਰਨ ਲੱਗਾ। ਪੱਚੀ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਇਕ ਗੋਰਾ ਕੁਰਾਨ ਦੀ ਸੁਹਣੀ ਸੈਂਚੀ ਖਰੀਦ ਕੇ ਲੈ ਗਿਆ। ਮਰਾਸ਼ੀ ਨਜ਼ਦੀ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਅਰਬੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਉਂਦੀ ਤਾਂ ਹੈ ਨੀ, ਨਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਈਮਾਨ ਹੈ ਇਸ ਵਿਚ, ਫਿਰ ਇਹ ਕਿਉਂ ਖਰੀਦਦੇ ਨੇ? ਉਸਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਬਹੁਤ ਕੀਮਤੀ ਖਜ਼ਾਨਾ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਗਰੀਬ ਲੋਕ ਡਾਲਰਾਂ

ਬਦਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਮਰਾਸ਼ੀ ਨੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਠਾਣ ਲਈ ਮੈਂ ਇਹ ਖਜ਼ਾਨਾ ਲੁਟੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਚਾਵਾਂਗਾ। ਉਹ ਅੱਠ ਪਹਿਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਵਕਤ ਰੋਟੀ ਖਾਂਦਾ, ਜਿਹੜੇ ਧਨਵਾਨ ਖੁਦ ਹੱਜ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਨਾ ਹੁੰਦੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪੈਸੇ ਲੈ ਕੇ ਹੱਜ ਕਰ ਆਉਂਦਾ ਤੇ ਬਚਤ ਨਾਲ ਕੋਈ ਪੁਰਾਣੀ ਪੇਂਟਿੰਗ, ਕੋਈ ਕਿਤਾਬ ਖਰੀਦ ਕੇ ਸੰਭਾਲ ਲੈਂਦਾ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਨੂੰ ਕਿਤਾਬ ਖਰੀਦਦੇ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨਾਲ ਲੜ ਪਿਆ, ਗੋਰਾ ਜਿੰਨੇ ਪੈਸੇ ਦਿੰਦਾ ਸੀ, ਮਰਾਸ਼ੀ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਪਰ ਉਸਨੇ ਗੋਰੇ ਨੂੰ ਕੁੱਟ ਦਿਤਾ। ਪੁਲਸ ਵਿਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਹੋਈ। ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਹਵਾ ਖਾਧੀ। ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਜਨੂਨ ਅਤੇ ਈਮਾਨਦਾਰੀ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਾ। ਸਹਾਇਤਾ ਮਿਲਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਅਖ਼ੀਰ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਹਰਤ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਬੂਲ ਕਰਦਿਆਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਇਤੁੱਲਾ ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਦਿਤਾ ਤੇ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਉਸਾਰਨ ਵਾਸਤੇ ਧਨ ਮਿਲਿਆ। ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਦੇ ਮੇਨਗੇਟ ਉਪਰ ਲਿਖਿਆ ਹੈ- ਇਹ ਇਮਾਰਤ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਨੂੰ ਇਥੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਲਿਜਾ ਕੇ ਪੜ੍ਹੋ।

ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਵਿਚ ਖੱਲ ਉਪਰ ਉਕਰਿਆ 1300 ਸਾਲ ਪੁਰਾਣਾ ਕੁਰਾਨ ਪਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਅਰਬੀ ਅੱਖਰਾਂ ਉਪਰ ਜ਼ੋਰ ਜ਼ਬਰ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਲੰਡਿਆਂ ਵਾਂਗ ਉਸ ਜ਼ਮਾਨੇ ਲਗਾਂ ਮਾਤਰਾਂ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਕੰਮ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਅਬੂਲ ਅਸਬਦ, ਜੋ ਅਰਬੀ ਦਾ ਮਾਹਿਰ ਸੀ ਤੇ ਕੁਰਾਨ ਦਾ ਹਾਫਿਜ਼, ਨੇ ਇਸਦੀ ਦੁਜੀ ਇਸ ਨਾਲ ਮਿਲਦੀ ਨਕਲ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਈ। ਅਸਬਦ ਦੇ ਉਚਾਰਣ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਜ਼ਬਰ ਲਾਏ ਗਏ। ਮਰਾਸ਼ੀ ਨੇ ਉਰਮਚੀ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚੋਂ ਚੀਨੀਆਂ ਦੀ ਹਥ ਲਿਖਤ ਕੁਰਾਨ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਲਿਖਤ ਨੂੰ ਖਤਿ

ਬਹਾਰੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਅਰਬੀ ਫਾਰਸੀ ਲਿਖਤਾਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸ਼ੈਲੀਆਂ ਵਿਚ ਹਨ - ਤੈਮੂਰੀ, ਤਹਿਰਾਨੀ, ਸਫਵੀ, ਅੱਜ਼ਾਰੀ, ਸ਼ੀਰਾਜ਼ੀ, ਇਸਫਾਹਾਨੀ, ਕਸ਼ਮੀਰੀ, ਲਿਪੀ-ਸ਼ੈਲੀਆਂ ਦੇ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਮੋਹਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਘੋੜੇ ਦੇ ਇਕ ਵਾਲ ਨੂੰ ਬਤੌਰ ਨਿੱਬ ਵਰਤਦਿਆਂ ਬੇਅੰਤ ਬਰੀਕ ਲਿਖਤਾਂ ਹਨ, ਜੋ ਕੇਵਲ ਲੈਜ਼ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਬੱਕਰੇ ਦੀ ਖੱਲ ਉਪਰ ਦਾਊਦ ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਲਾਤੀਨੀ ਅੰਜੀਲ ਪਈ ਹੈ, ਜਿਸਦੇ 200 ਪੰਨੇ ਹਨ ਤੇ 16 ਕਿਲੋ ਭਾਰੀ ਹੈ। ਇਥੇਪੀਅਨ, ਇਬਰਾਨੀ ਤੇ ਆਰਮੀਨੀ ਲਿਪੀ ਵਿਚ ਅੰਜੀਲਾਂ ਹਨ। ਪਾਲੀ, ਤਿਬਤੀ, ਬਰਮੀ ਤੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਦੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਪਈਆਂ ਹਨ।

ਮਰਾਸ਼ੀ ਨੇ ਦੋਸਤਾਂ ਨੂੰ ਖਤ ਲਿਖਿਆ-ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਜੇ ਮੰਗਣ ‘ਤੇ ਕਿਤਾਬ ਨਾ ਦਿਆਂ ਤਾਂ ਬੁਰਾ ਨਾ ਮਨਾਣਾ, ਆਪਣੀ ਮਹਿਬੂਬ ਕਿਸੇ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਕੋਣ ਦਿੰਦਾ ਹੈ?

ਇਕ ਹੋਰ ਖਤ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ-ਇਸ ਵੇਲੇ ਮੇਰੀ ਜੇਬ ਵਿਚ 35 ਤੋਮਾਨ ਰਕਮ ਹੈ ਕੇਵਲ। ਕਰਜ਼ਾ ਬਹੁਤ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਕੋਲ 30 ਹਜ਼ਾਰ ਕਿਤਾਬਾਂ ਹਨ, ਪਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਚੰਗੀ ਥਾਂ ਨਹੀਂ। ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਵਕਤ ਭੁੱਖ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਘਰ ਵਿਚ ਇਕ ਦਾਣਾ ਖਾਣ ਵਾਸਤੇ ਨਹੀਂ। ਯਾ ਖੁਦਾ, ਫਿਰ ਵੀ ਤੇਰੇ ਇਲਾਵਾ ਮੈਨੂੰ ਕਿਸੇ ‘ਤੇ ਇਤਬਾਰ ਨਹੀਂ-ਮਰਾਸ਼ੀ ਨਜ਼ਦੀ।

ਉਸਦੇ ਜਿਉਂਦੇ ਜੀਅ ਇਮਾਰਤ ਪੂਰੀ ਹੋ ਗਈ। ਉਸਨੇ ਸਰਕਾਰ ਪਾਸ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਜਾਣ ਦੀ ਖਾਹਿਸ਼ ਜਾਹਰ ਕੀਤੀ। ਉਸਨੂੰ ਡਿਪਲੋਮੈਟ ਪਾਸਪੋਰਟ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਤੁਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ-ਭਾਰਤ ਵਿਚਲੇ ਸਫਾਰਤਖਾਨੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਵਾਉ। ਸਫੀਰ ਨਾਲ ਫੋਨ ਮਿਲਾਇਆ ਗਿਆ। ਸਫੀਰ ਨੇ ਕਿਹਾ-ਹਜ਼ੂਰ ਮੈਂ ਆਪ ਨੂੰ ਲੈਣ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ‘ਤੇ ਆਵਾਂਗਾ। ਜੇ ਜੋ ਥਾਵਾਂ ਦੇਖਣੀਆਂ ਹਨ ਦੱਸ ਦਿਉ, ਉਥੇ ਲਿਜਾਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਾਂਗੇ। ਮਰਾਸ਼ੀ ਨੇ ਕਿਹਾ-ਮੈਂ ਕੋਈ ਲਾਲ ਕਿਲਾ ਜਾਂ ਤਾਜ ਮਹੱਲ ਦੇਖਣ ਲਈ ਨੂੰ ਆਉਣਾ। ਅੱਜ ਤੱਕ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਵਧੀਕ ਫਾਰਸੀ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਛਾਪੀਆਂ ਗਈਆਂ, ਪਹਿਲਾਂ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਫੇਰ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਨਾਲ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਪਾਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਸੱਜਦਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਦੂਜਾ ਨਵਲ ਕਿਸ਼ੋਰ ਤੇ ਮੋਤੀ ਲਾਲ ਬਨਾਰਸੀ ਦਾਸ ਦੇ ਖਾਨਦਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਤਲਾਹ ਕਰੋ। ਜਦੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗੇਗਾ ਕਿ ਮਾਰਾਸ਼ੀ ਨਜ਼ਦੀ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਇਹ ਤੁਹਾਡੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਹਾਜ਼ ਘਰ ਪੁੱਜੇ ਹੋਣਗੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿਆਦਤ ਪਹਿਲੋਂ ਕਰਾਂਗਾ, ਫੇਰ ਤੁਹਾਡੇ ਸਫਾਰਤਖਾਨੇ ਜਾਵਾਂਗਾ। ਫਾਰਸੀ ਸਾਹਿਤ ਛਾਪ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖਾਨਦਾਨਾਂ ਨੇ ਇਰਾਨ ਨੂੰ ਕਰਜ਼ਈ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ। ਮੈਂ ਮੰਗਦਾ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਮੈਨੂੰ ਨਾਯਾਬ ਲਿਖਤਾਂ ਭੇਜਦੇ ਰਹੇ। ਮਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ੁਕਰਾਨਾ ਨਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਅੱਲਾਹ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੋਵੇਗਾ।

ਉਸਦੀ ਦੁਜੀ ਖਾਹਿਸ਼ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਸਦੀ ਲਾਜ਼ ਹਰਮ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਮੇਰੀ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਦੇ ਬੁਹੇ ਦੀਆਂ ਪਉੜੀਆਂ ਹੇਠ ਦਫਨ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, “ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇ ਆਸ਼ਕ ਮੇਰੇ ਬੱਚੇ ਜਦੋਂ ਮੇਰੇ ਉਪਰ ਦੀ ਲੰਘਣਗੇ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕਦਮਾਂ ਦੀ ਛੂਹ ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਸਕੂਨ ਮਿਲੇਗਾ।”

ਆਇਤੁੱਲਾ ਮਾਰਾਸ਼ੀ ਨਜ਼ਦੀ ਦੀ ਇਸ ਵਸੀਅਤ ਉਪਰ ਅਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਕਬਰ ਉਪਰ ਇਹ ਅੱਖਰ ਉਕਰੇ ਹੋਏ ਹਨ ਜੋ ਨਜ਼ਦੀ ਨੇ ਖੁਦ ਕਾਗਜ਼ ‘ਤੇ ਲਿਖੇ ਸਨ, ਮੌਤ ਤੋਂ ਦਸ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ-ਕਿਤਾਬ ‘ਚੋਂ ਜੰਮਿਆ, ਕਿਤਾਬ ਕਰਕੇ ਜ਼ਿੰਦਾ ਰਿਹਾ, ਹੁਣ ਮੈਂ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਆਰਾਮ ਕਰਾਂਗਾ।

ਅੱਜ ਇਸ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਵਿਚ 31 ਹਜ਼ਾਰ ਦੁਰਲਭ ਹਥ-ਲਿਖਤਾਂ ਹਨ। ਪੁਰਾਣੇ ਫਟੇ ਤੇ ਅੱਧੇ ਅਪੂਰੇ ਵਰਕੇ ਪੂਰੇ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸੇ ਰੰਗ ਦਾ ਕਾਗਜ਼ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਇਉਂ ਪੇਸਟ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ ਸਕੋਗੇ ਕਿਤੇ ਜੋਤ ਲੱਗਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਸ਼ੇਡ ਦਾ ਫਰਕ ਪਿਆ ਹੋਵੇ। ਹੁਣ ਉਸ ਦਾ ਬੇਟਾ ਸੱਯਦ ਮਹਿਮੂਦ ਮਰਾਸ਼ੀ ਇਸ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਦਾ ਚੀਫ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹੁੱਜਤੁਲ ਇਸਲਾਮ (ਇਸਲਾਮ ਦਾ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ) ਦੀ ਉਪਾਧੀ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਦੱਸਿਆ, ‘ਮੈਂ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ। ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਮੀਰ ਹਾਮਿਦ ਹੁਸੈਨ ਵੱਡੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਬਰ ਆਗਰੇ ਵਿਚ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਦਾਨਸ਼ਵਰ ਦਿਲਦਾਰ ਅਲੀ ਨਸੀਰਾਬਾਦੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀਆਂ ‘ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਫਖਰ ਹੈ।

ਅਲੀਗੜ੍ਹ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਚੰਗੀ ਹੈ। ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਗਿਆ ਤਾਂ ਦੁਖ ਹੋਇਆ ਕਿ ਲੁਕ ਛੁਪ ਕੇ ਸਲਾਰਜੰਗ ਵਿਚਲੀਆਂ ਨਾਯਾਬ ਕਿਤਾਬਾਂ ਯੂਰਪ ਨੂੰ ਵੇਚੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਨੇ। ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਇਕੱਲੇ ਨਵਲ ਕਿਸ਼ੋਰ ਦੀਆਂ ਭੇਜੀਆਂ 500 ਫਾਰਸੀ ਕਿਤਾਬਾਂ ਨੇ। ਕਲਕੱਤੇ ਦੀਆਂ 220 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਛਾਪਾਂ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਨੇ। ਆਗਰੇ ਕਾਜ਼ੀ ਨੂਰੁੱਲਾ ਦੀ ਕਬਰ ਉਪਰ ਚਾਦਰ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਗਏ ਤਾਂ ਉਥੇ ਕਵਾਲ ਖੁਬਸੂਰਤ ਧੁਨਾ ਵਿਚ ਕਸੀਦਾ ਗਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਮੈਂ ਵੀ ਨਾਲ ਗਾਉਣ ਲੱਗ ਪਿਆ।

ਵਾਪਸੀ ਕਾਰ ਵਿਚ ਬੈਠਦਿਆਂ ਅਨਸਾਰੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ-ਵੇਖਿਆ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਕਿਵੇਂ ਚਾਅ ਨਾਲ ਮਹਿਮੂਦ ਆਪਣੇ ਅੱਬਾ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵੀ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਵੀ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਖੁਦ ਅਟੈਂਡ ਕਰਦੇ। ਇਸ ਦੀ ਅੰਮਾ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਇਹ ਬੱਚਾ ਸੂਫ਼ਮ ਸੁਭਾਅ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਪੰਜ ਛੇ ਸਾਲ ਦੇ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਆਖਦੀ-ਜਾਹ ਅੱਬੂ ਨੂੰ ਜਗਾ ਕੇ ਦੁੱਧ ਪਿਲਾ ਤਾਂ ਇਹ ਨਜ਼ਦੀਕ ਜਾ ਕੇ ਵਾਜ਼ ਨੀ ਮਾਰਦਾ ਸੀ, ਨਾ ਹੱਥ ਲਾ ਕੇ ਉੱਠਣ ਵਾਸਤੇ ਕਹਿੰਦਾ। ਅੱਬੂ ਦੇ ਪੈਰ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਛੁਹਾਇਆ ਕਰਦਾ।

ਬਿਨਾ ਦੱਸਿਆਂ ਇਕ ਦਿਨ ਖਲੀਲ ਗੰਬਰੀ ਦੇ ਘਰ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਘੰਟੀ ਖੜਕਾਈ। ਅੰਦਰੋਂ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ-ਕੌਣ? ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਦੱਸਿਆ। ਪੰਜ ਮਿੰਟ, ਦਸ ਮਿੰਟ, ਵੀਹ ਮਿੰਟ ਲੰਘ ਗਏ, ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਨਾ ਖੁੱਲ੍ਹਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਗੁੱਸਾ ਆ ਗਿਆ, ਕੀ ਮੁੜ ਜਾਵਾਂ? ਆਖਰ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੁੱਲ੍ਹਿਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਕਿਹਾ-ਤੈਨੂੰ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਾ ਮੇਰਾ ਆਉਣਾ? ਇਹ ਗੱਲ ਐ ਤਾਂ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਹ। ਚਲਾ ਜਾਨਾ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ-ਤੁਸੀਂ ਕਿਹੜਾ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਆਪਣੇ ਆਉਣ ਬਾਬਤ। ਮੈਂ ਐਵੇਂ ਬੈਠਾ ਸੀ ਮਲਗਾਂ ਵਾਂਗ। ਤੁਹਾਡਾ ਨਾਮ ਸੁਣਿਆ, ਤਾਂ ਕੀ ਮੈਂ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆ ਜਾਂਦਾ? ਏਡਾ ਵੱਡਾ ਸ਼ਾਨ ਵਾਲਾ ਸਰਦਾਰ ਮੇਰੇ ਘਰ ਆਏ, ਫਿਰ ਮੈਂ ਉਹਨੂੰ ਅੰਦਰ ਲਿਜਾਣ ਲਈ ਤਿਆਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਸੀ? ਮੈਂ ਫਟਾਫਟ ਘਰ ਠੀਕ ਕੀਤਾ, ਫਿਰ ਲਿਬਾਸ ਪਹਿਨਿਆ, ਦੇਰ ਤਾਂ ਮੈਂ ਲਾਈ ਨਹੀਂ ਕੋਈ। ਫੇਰ ਉਹ ਰੋਣ ਲੱਗ ਪਿਆ।

ਇਹ ਗਲ ਰੂਹਾਨੀ ਨੂੰ ਦੱਸੀ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ-ਕਿਸੇ ਇਰਾਨੀ ਨੂੰ ਝਿੜਕਣਾ ਨਹੀਂ। ਉਚੀ ਉਚੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ। ਇਹ ਫੱਟ ਰੋਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਨਿਆਇਆਂ ਵਾਂਗ।

ਰਿਚਰਡ ਫਰੀ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ ਪਰਸ਼ੀਆ ਵਿਚ ਲਿਖਦਾ ਹੈ-“ਪੁਰਾਣਾ ਫਾਰਸੀ ਸਾਹਿਤ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦਾਰਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਗਿਰਗਿਸ ਦੇ ਸ਼ਿਲਾਲੇਖਾਂ ਉਪਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਆਕਾਮਨੀ ਹਕੂਮਤ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਆਪਣੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ ਦਾਰਾ ਵਾਰ ਵਾਰ ਇਹ ਲਫਜ਼ ਖੁਦਵਾਉਂਦਾ ਹੈ-“ਜੋ ਲਿਖਵਾਇਆ, ਸੱਚ ਲਿਖਵਾਇਆ। ਇਸ ਨੂੰ ਸੱਚ ਮੰਨਣਾ।” ਜਿਵੇਂ ਦੱਸ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ-ਮੇਰੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਗੱਪੀ ਹਨ, ਜੋ ਮੈਨੂੰ ਗੱਪੀ ਕਹਿਣਗੇ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਮੈਂ ਸੱਚਾ ਹਾਂ। ਲਿਖਤ ਤੋਂ ਲਗਦੇ ਕਿ ਪੁਰਾ ਗੱਪੀ ਹੈ। ਫੇਰ ਬੰਦਾ ਸੋਚਣ ਲਗਦੇ, ਗੱਪ ਲਿਖਵਾਉਣ ਲਈ ਪੱਥਰਾਂ ਉਪਰ ਏਨੀ ਮਿਹਨਤ ਕੌਣ ਕਰਦੇ? ਬਾਅਦ ਦੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਕਜ਼ਰ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਸ਼ਿਲਾਲੇਖਾਂ ਦੇ ਬੋਲ ਸੁਹਣੇ ਹਨ, ਸ਼ਬਦ ਚੋਣ ਸੁਹਣੀ ਹੈ, ਮਾਹਿਰਾਂ ਦਾ ਗੰਭੀਰ ਕੰਮ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਲਿਖਤ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਗੱਪ ਹੈ। ਅਵੇਸਤਾ ਧਰਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਮੰਤਰਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਵੀ ਜੋ ਮਰਜ਼ੀ ਕੱਢ ਲਊ, ਉਲਟ ਅਰਥ ਵੀ ਨਿਕਲ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਹੀ ਹਾਲ ਸ਼ਾਇਰਾਂ ਦਾ ਹੈ। ਕੁੜੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਹਿਣਗੇ ਰੱਬ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸ਼ਿਅਰ, ਸ਼ਰਾਬ ਅਤੇ ਜਾਮ ਮੌਕੇ ਕਹਿਣਗੇ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਪੁਰਾਣੇ ਸ਼ਾਇਰ ਕਸੀਦਾਕਾਰ ਸਨ, ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਦੇ ਝੋਲੀ ਚੁੱਕ, ਫੇਰ ਸੂਫੀ ਆਏ, ਕੰਮ ਚੋਰ, ਸੁਸਤ, ਨਸ਼ੇਤ, ਫੇਰ ਆਧੁਨਿਕ ਸ਼ਾਇਰ ਆਏ, ਰੋਮਾਂਟਿਕ, ਲੁੱਚੇ ਲਫੰਗੇ। ਤਿੰਨੇ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨੇ ਕਲਚਰ ਖਰਾਬ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਤਿੰਨੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਸਾਹਿਤ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਚਾਹੇ ਪੰਜ ਚਾਰ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰਲੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਣ-ਕਹਿਣਗੇ ਅਸੀਂ ਇਰਾਨੀ ਹਾਂ। ਚਾਹੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਹੋਣ, ਗਰੀਬ ਹੋਣ, ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਦੇ ਗੁਲਾਮ ਰਹੇ ਹੋਣ, ਆਖਣਗੇ ਇਹੀ-“ਅਸੀਂ ਅਮੀਰ ਇਰਾਨੀ ਹਾਂ। ਇਰਾਨ ਦਾ ਸਾਹਿਤ ਅਮੀਰ, ਕਲਾ, ਭਵਨ ਨਿਰਮਾਣ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸ, ਹਰੇਕ ਚੀਜ਼ ਅਮੀਰ ਹੈ।” ਇਰਾਨ ਨੂੰ ਮੇਰਾ ਸਲਾਮ।

(ਸਮਾਪਤ)

ਅਭਿਨੇਤਰੀ ਅਸਿਨ ਦੀ ਬਾਲੀਵੁਡ 'ਚ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਵਧੀ

ਫਿਲਮ 'ਗਜ਼ਨੀ' ਦੇ ਆਪਣੇ ਕਿਰਦਾਰ ਵਾਂਗ ਅਸਿਨ ਆਮ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰੀ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਉਹ ਕੰਮ ਦੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਮੁੰਬਈ ਆਈ ਸੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੁਝ ਖਾਸ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਆਪਣੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਦੱਸਿਆ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਾਊਥ ਦੀ ਬਜਾਏ ਮੁੰਬਈ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਹੋ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਗਜ਼ਨੀ' ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਾਲੀਵੁਡ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਮੈਨੂੰ ਆਫਰ ਆਈ ਹੈ। ਇਸੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਮੁੰਬਈ ਕੁਝ ਜ਼ਿਆਦਾ ਆਉਣਾ-ਜਾਉਣਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਕੁਝ ਨਵੇਂ ਫੋਟੋ ਸੈਸ਼ਨ ਵੀ ਕਰਵਾਏ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਇਕ ਫਿਲਮ 'ਲੰਦਨ ਡ੍ਰੀਮਸ' ਵਿਚ ਹੀ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ? ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹਾਂ, ਪਰ ਦੂਜੀਆਂ ਕਈ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲਬਾਤ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। 'ਲੰਦਨ ਡ੍ਰੀਮਸ' ਦੀ ਸ਼ੂਟਿੰਗ ਲਗਭਗ ਪੂਰੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਫਿਲਮਾਂ ਸਾਈਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹਾਂ। ਥੋੜ੍ਹਾ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰੋ, ਜਲਦ ਹੀ ਮੇਰੀਆਂ ਦੋ ਨਵੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਸਾਲ ਦੇ ਅਖੀਰ ਤਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ੂਟਿੰਗ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ।

ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੀ ਤੁਹਾਡੀ ਭਾਰਤ ਬਾਲਾ ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ ਦੀ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਫਿਲਮ '19 ਸਟੈਪਸ' ਦੀ ਸ਼ੂਟਿੰਗ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਵੇਗੀ? ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸੀ ਮੇਰੀ ਪਲਾਨਿੰਗ ਇਕਦਮ ਠੀਕ ਹੈ। ਜੁਲਾਈ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਸ਼ੂਟਿੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਕੇ ਸਤੰਬਰ ਤੱਕ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿਆਂਗੀ। ਅਕਤੂਬਰ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮ ਦੀ ਸ਼ੂਟਿੰਗ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਸਕਾਂਗੀ। ਸਾਊਥ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਾਂਗੀ, ਤਾਂ ਇਹ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਆਪ ਹੀ ਖੁਦ-ਬ-ਖੁਦ ਆ ਜਾਵੇਗਾ। 'ਦਸ਼ਾਵਤਾਰਮ' ਲਈ ਕਮਲ ਸਰ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਜਿਹੜਾ ਸ਼ਾਟ ਨੌਂ ਵਜ ਕੇ ਪੰਜ ਮਿੰਟ 'ਤੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਉਸ ਲਈ ਮੈਂ 10 ਮਿੰਟ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੇਕਅਪ ਵਗੈਰਾ ਕਰਕੇ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਟਾਈਮ ਦੀ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਪਾਬੰਦੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਸੁਨਣ ਨੂੰ ਮਿਲੇਗੀ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ 'ਗਜ਼ਨੀ' ਵਾਂਗ '19 ਸਟੈਪਸ' ਨੂੰ ਵੀ ਐਕਸ਼ਨ ਫਿਲਮ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ! ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਇਸ ਵਿਚ 'ਗਜ਼ਨੀ' ਤੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਐਕਸ਼ਨ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ ਇਕਦਮ ਅਨੋਖਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਪੂਰੀ ਫਿਲਮ ਕੇਰਲ ਦੇ ਚਰਚਿਤ ਮਾਰਸ਼ਲ ਆਰਟ ਕਲਾਰੀਪਥੱਯਮ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹੈ।

ਇਸ ਵਿਚ ਇਸ ਆਰਟ ਦੇ ਹੈਰਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਫੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਹੋਣਗੇ। ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਹੀਰੋ ਕਮਲ ਸਰ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਰਸ਼ਲ ਆਰਟ ਦਾ ਮਾਹਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਆਰਟ ਸਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਵੈਸੇ ਕਮਲ ਸਰ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੀ ਇਸ ਆਰਟ ਦੇ ਚੰਗੇ ਜਾਣਕਾਰ ਹਨ। '19 ਸਟੈਪਸ' ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਹੋਰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਹਾਲੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਵੀ ਸਿਰਫ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਜਾਣਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਤਾਮਿਲ, ਜਪਾਨੀ ਅਤੇ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਬਣਨ ਵਾਲੀ ਇਸ

ਫਿਲਮ ਦੀ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਸ਼ੂਟਿੰਗ ਕੇਰਲ ਵਿਚ ਹੋਵੇਗੀ। ਕਮਲ ਸਰ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਇਸ ਵਿਚ ਜਪਾਨ ਦੇ ਸਟਾਰ ਵੀ ਅਹਿਮ ਰੋਲ ਕਰਨਗੇ। ਫਿਲਮ ਦੀ ਬਾਉਂਡ ਸਕ੍ਰਿਪਟ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ।

ਉਥੇ ਫਿਲਮ ਦੀ ਸਕ੍ਰਿਪਟ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਬਹੁਤ ਗੁਪਤ ਰਖਦੇ ਹਨ। ਅਕਸ਼ੇ ਨਾਲ 'ਦੇ ਦਨਾਦਨ' ਵਿਚ ਉਸ (ਅਸਿਨ) ਦੀ ਥਾਂ ਕੈਟਰੀਨਾ ਨੂੰ ਲਏ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਅਸਿਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਖ਼ਬਰ ਮੈਂ ਵੀ ਕਿਤੇ ਪਤੀ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਆਫਰ ਮੈਨੂੰ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਮੈਂ 'ਦੇ ਦਨਾਦਨ' ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਪ੍ਰਿਯਨ ਨਾਲ ਸਾਊਥ ਦੀ ਫਿਲਮ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹਾਂ। ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਜਰੂਰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸਦੀ। ਜਦ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ 'ਲੰਡਨ ਡ੍ਰੀਮਸ' ਦੇ ਹੀਰੋ ਸਲਮਾਨ ਖਾਨ ਤੁਹਾਡੇ 'ਤੇ ਕੁਝ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਿਹਰਬਾਨ ਹਨ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸਲਮਾਨ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਪਹਿਚਾਣ ਇਸੇ ਫਿਲਮ ਦੇ ਸੈਟ 'ਤੇ ਹੋਈ। ਮੈਂ ਏਨਾ ਰੰਗਲਾ ਸੁਭਾਅ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਦੇਖਿਆ ਹੈ। ਯੂਨਿਟ ਦੇ ਹਰ ਆਦਮੀ ਦਾ ਉਹ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖ਼ਿਆਲ ਰਖਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਨੂੰ ਮੈਂ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਸ ਨੇਚਰ ਦੇ ਚਲਦੇ ਕੋਈ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਚੰਗਾ ਦੋਸਤ ਸਮਝ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੋਸਤੀ ਨੂੰ

ਹੁਣ ਤਾਂ ਅਫੇਅਰ ਦਾ ਨਾਮ ਵੀ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਦੋਨੋਂ ਬਹੁਤ ਹੱਸਦੇ ਹਾਂ। ਫਿਲਹਾਲ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸਿੰਗਲ ਹੀ ਹਾਂ। ਕਲ ਜੇਕਰ ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮਸਾਲਾ ਨਹੀਂ ਬਣਨ ਦੇਵਾਂਗੀ। ਖੁਦ ਹੀ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਦੱਸ ਦੇਵਾਂਗੀ। ਇਹ ਆਖਣ 'ਤੇ ਕਿ ਦੀਪਿਕਾ ਪਾਦੂਕੋਨ ਤੁਹਾਡੀ ਬਹੁਤ ਚੰਗੀ ਦੋਸਤ ਦੱਸੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਸਾਊਥ ਤੋਂ ਆਈਆਂ ਹਾਂ। ਇਸੇ ਵਜ੍ਹਾ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਦੋਵਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਦੋਸਤੀ ਹੋ ਗਈ, ਪਰ ਮੈਂ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਖ਼ਾਰਿਜ ਕਰਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਮਾਡਲਿੰਗ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਅਸੀਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣਦੀਆਂ ਹਾਂ। ਇਧਰ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਕੇ ਬਹੁਤ ਚੰਗਾ ਲੱਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਹੀ ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਲਗਾਤਾਰ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਦਾ ਹਾਲਚਾਲ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗੀਆਂ ਹਾਂ। ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਟਿੱਪਣੀ ਕਿ ਦੀਪਿਕਾ ਵਾਂਗ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਪਾਪਾ ਦੀ ਬੇਟੀ ਹੋ? ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਪਾਪਾ ਦੀ ਬੇਟੀ ਹੋਣਾ ਕੋਈ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਚਾਹੇ ਹੀ ਖਟਕੇ, ਪਰ ਮੈਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਫਿਲਮੀ ਫੰਕਸ਼ਨ ਜਾਂ ਸ਼ੂਟਿੰਗ ਵਿਚ ਪਾਪਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਰੱਖਾਂ। ਜਦੋਂ ਆਸਿਨ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਕੁਦਰਤ ਪ੍ਰੇਮ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਮੈਂ ਹਰਿਆਲੀ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਰਾਜ ਕੇਰਲ ਤੋਂ ਆਈ ਹਾਂ, ਇਸ ਲਈ ਹਰਿਆਲੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਮੇਰੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਚੰਗੇ ਖ਼ਿਆਲ ਉਭਰਦੇ ਹਨ। ਮੈਨੂੰ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦਾ ਜਿੰਨਾ ਖ਼ਿਆਲ ਰੱਖਾਂਗੇ, ਸਾਡੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਉਨੀ ਹੀ ਖੂਬਸੂਰਤ ਬਣਦੀ ਚਲੀ ਜਾਵੇਗੀ।

‘ਮੁੰਡੇ ਯੂ.ਕੇ. ਦੇ’ ਵਿਚ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਘੁੱਗੀ ਦੀ ਕਾਮੇਡੀ ਦਾ ਜਲਵਾ

ਇਕ ਸਮਾਂ ਸੀ ਖਾਸ ਕਰਕੇ 90ਵਿਆਂ ਦੇ ਅੱਧ ਅਤੇ ਅੰਤ ਦਾ ਜਦੋਂ ਜੌਨੀ ਲੀਵਰ ਹਰ ਤੀਜੀ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਵਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਥੇ ਅਸੀਂ 'ਏ' ਗ੍ਰੇਡ ਦੀਆਂ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਕੁਝ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਸੈਕਿੰਡ ਹੀਰੋ ਵਜੋਂ ਭੂਮਿਕਾ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕਾਮੇਡੀਅਨ ਵਜੋਂ ਲੀਡ ਰੋਲ ਵੀ ਨਿਭਾਇਆ ਤੇ ਫੇਰ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਉਸ ਦੀ ਫਿਲਮ ਸਨਅਤ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦਗੀ ਘਟਦੀ ਚਲੀ ਗਈ। ਇਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਖੁਦ ਵੀ ਚੁਣਵੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਚਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ 'ਮੁੰਡੇ ਯੂ.ਕੇ. ਦੇ' 'ਚ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਘੁੱਗੀ ਨੇ ਜਿਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ, ਉਸ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਜੌਨੀ ਲੀਵਰ ਦੀ ਯਾਦ ਤਾਜ਼ਾ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਜਿੰਮੀ ਸ਼ੇਰਗਿੱਲ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਾਲੀ ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਘੁੱਗੀ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੇ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਹਾਸਿਆਂ ਭਰਪੂਰ ਅਤੇ ਵੇਖਣਯੋਗ

ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਅੱਧ ਵਿਚ। ਘੁੱਗੀ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿਨੇਮੇ ਵਿਚ ਇਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਕ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪਰ ਅੱਜ ਤੱਕ ਉਸ ਦੀਆਂ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਵਿਚੋਂ 'ਮੁੰਡੇ ਯੂ. ਕੇ. ਦੇ' ਸਰਬਉੱਤਮ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਲੰਡਨੋਂ ਜਹਾਜ਼ ਉਤਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਹਾਸਿਆਂ ਭਰਪੂਰ ਕਾਮੇਡੀਅਨ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸੱਖਿਆਂ ਹੀ ਸਿਖਰ ਉੱਪਰ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਹਾਣੀ ਨਾਲ ਇਕਮਿਕ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉੱਥੇ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਘੁੱਗੀ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਲਈ ਵੀ ਨਵਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਆਖਰੀ ਵਾਰੀ 'ਏਕ', ਦਾ ਪਾਵਰ ਆਫ ਵਨ' ਵਿਚ ਬੌਬੀ ਦਿਓਲ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ 'ਸਿੰਘ ਇਜ਼ ਕਿੰਗ', 'ਰੋਸ' ਅਤੇ 'ਨਮਸਤੇ ਲੰਡਨ' ਵਿਚ ਵੀ ਛੋਟੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਅਦਾ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ।

ਅਸਿਨ

ਆਪਣੇ ਵੇਲੇ ਦੀਆਂ ਅਭਿਨੇਤਰੀਆਂ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਅੱਗੇ ਹੈ ਕਾਜੋਲ

ਭਾਵੇਂ ਕਾਜੋਲ ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਫਿਲਮਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਆਹ ਕਰਕੇ ਘਰ ਵਸਾਉਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮਾਂ ਦੀ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਪਰ ਅਜੇ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਬ੍ਰਾਂਡ ਵੈਲਿਊ ਕਾਇਮ ਹੈ।

ਅੱਜ ਵੀ ਕਾਜੋਲ ਕੋਲ ਟੌਪ ਬ੍ਰਾਂਡ ਦੇ ਵਿਗਿਆਪਨ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਵੀਂ ਅਭਿਨੇਤਰੀ ਜਿੰਨਾ ਮਿਹਨਤਾਨਾ ਹੀ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਗਿਆਪਨਾਂ ਲਈ ਇਕ ਤੋਂ ਡੇਢ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂ ਰਹੇ ਹਨ। ਇੰਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਉਸ ਕੋਲ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀਆਂ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ਾਂ ਦੀ ਵੀ ਕੋਈ ਕਮੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਾਜੋਲ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਮਿਹਨਤਾਨਾ ਅੱਜ-ਕਲ੍ਹ ਦਰਸ਼ਕਾਂ 'ਤੇ ਛਾਈਆਂ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀਆਂ ਦੀਪਿਕਾ ਪਾਦੂਕੋਨ, ਅਸਿਨ ਅਤੇ ਜੇਨੇਲੀਆ ਵਰਗੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਅਭਿਨੇਤਰੀਆਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਵਿਗਿਆਪਨ ਲਈ 1.3 ਤੋਂ ਡੇਢ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਮਿਹਨਤਾਨਾ ਹਾਸਲ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਵਿਗਿਆਪਨ ਨਿਰਮਾਤਾ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਕੱਕੜ ਮੁਤਾਬਕ ਕਾਜੋਲ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਫਲ ਰਹਿਣ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਵਿਗਿਆਪਨਦਾਤਾ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਜੇਕਰ ਇਹ ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਫਿਲਮਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀ ਤਾਂ ਵੀ ਦਰਸ਼ਕ ਉਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲੇ। ਇਥੇ ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸੋਨਾਲੀ ਬੇਂਦਰੇ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਮਾ ਕਪੂਰ ਵਰਗੀਆਂ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਹੀਰੋਇਨਾਂ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਅੱਗੇ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 80 ਲੱਖ ਅਤੇ 90 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਮਿਹਨਤਾਨਾ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਅਮੀਸ਼ਾ ਪਟੇਲ ਜਲਦੀ ਹੀ ਕਰਵਾਏਗੀ ਕੰਨਵ ਪੂਰੀ ਨਾਲ ਵਿਆਹ

ਅਮੀਸ਼ਾ ਪਟੇਲ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਹੈ। ਵੈਸੇ ਵੀ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਹੀਰੋਇਨਾਂ ਫਿਲਮਾਂ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਆਪਣੀ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਕਾਰਨ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਵਿਕਰਮ ਭੱਟ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ

ਅਮੀਸ਼ਾ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਨਵੇਂ ਬੁਆਏਫ੍ਰੈਂਡ ਕੰਨਵ ਪੂਰੀ ਨਾਲ ਘੁੰਮਦੇ ਹੋਏ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਖ਼ਬਰ ਇਹ ਆ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਜਦ ਕੰਨਵ ਲੰਦਨ ਵਿਚ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਇਧਰ ਅਮੀਸ਼ਾ ਨੇ ਪੂਰਾ ਇਕ ਦਿਨ ਕੰਨਵ ਦੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਨਾਲ ਬਿਤਾਇਆ। ਸਿਰਫ ਦਿਨ ਗੁਜ਼ਾਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਛੱਡੋ ਉਹ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨਾ ਸਿਰਫ ਸਿੱਧੀਵਿਨਾਇਕ ਮੰਦਰ ਗਈ, ਬਲਿਕ ਹਾਜੀ ਅਲੀ ਦਰਗਾਹ ਵੀ ਗਈ।

ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਅਮੀਸ਼ਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਇਕ ਸਰਪ੍ਰਾਈਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਵੀ ਰੱਖੀ। ਅਮੀਸ਼ਾ-ਕੰਨਵ ਦੇ ਸਬੰਧ ਜੱਗ ਜਾਹਿਰ ਹਨ। ਜਦ ਅਮੀਸ਼ਾ ਉਸ ਦੇ ਮਾਂ ਪਿਉ ਨਾਲ ਸਮਾਂ ਗੁਜ਼ਾਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹੀ ਹੋਇਆ ਕਿ ਕੰਨਵ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਲੋਂ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਹਰੀ ਝੰਡੀ ਮਿਲ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

ਉਦਾਂ ਵੀ ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਅਮੀਸ਼ਾ ਦੀ ਕੋਈ ਫਿਲਮ ਬਾਕਸ ਆਫਿਸ 'ਤੇ ਖਾਸ ਕਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀ। ਹੁਣ ਜੇਕਰ ਉਹ ਕੋਈ ਹਿੱਟ ਫਿਲਮ ਦੇਣ ਵਿਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਯਕੀਨਨ ਫਿਲਮੀ ਕੈਰੀਅਰ ਖਤੜੇ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਖੁਦ ਵੀ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਮਝ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮਾਂ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਕੰਨਵ ਲਈ ਨਵਾਂ ਆਸ਼ਿਆਨਾ ਬਣਾਏ। ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਜੇਕਰ ਕੰਨਵ-ਅਮੀਸ਼ਾ ਵਿਆਹ ਕਰ ਲੈਣ ਤਾਂ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਹਦੋਂ ਵਧ ਚਾਕਲੇਟ ਖਾਣ ਦੀ ਸ਼ੌਂਕੀਨ ਹੈ ਏਂਜਲੀਨਾ ਜੌਲੀ

ਹਾਲੀਵੁੱਡ ਸਟਾਰ ਏਂਜਲੀਨਾ ਜੌਲੀ ਦੀ ਚਾਕਲੇਟ ਲਈ ਦੀਵਾਨਗੀ ਹੁਣ ਜਗ ਜਾਹਿਰ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਚਾਕਲੇਟ ਖਾਣ ਨਾਲ ਉਹ ਕੋਈ ਮੋਟੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਲੱਗੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਜੌਲੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਹੁਤ ਦੁਬਲੇ-ਪਤਲੇ ਸ਼ਰੀਰ ਦੀ ਮਾਲਕ ਹੈ। 'ਅਡਰਵੇਟ' ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਜੌਲੀ ਨੂੰ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਫਿਲਮ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸਿਮੋਨ ਵੇਸਟ ਦੀ ਬਰਬ-ਡੇ-ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਵੀ ਚਾਕਲੇਟ ਦਾ ਸਵਾਦ ਲੈਂਦਿਆਂ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ। ਸਿਮੋਨ ਜੌਲੀ ਦੀ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਫਿਲਮ 'ਸਾਲਟ' ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਹਨ।

ਜੌਲੀ ਨੇ ਕਾਨਸ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀ ਬ੍ਰੈਡ ਪਿਟ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇਣ ਲਈ ਸ਼ੂਟਿੰਗ ਤੋਂ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਦੀ ਬ੍ਰੇਕ ਲਈ ਸੀ, ਪਰ ਹੁਣ ਉਹ ਫਿਰ ਤੋਂ ਸ਼ੂਟਿੰਗ 'ਤੇ ਮੁੜ ਆਈ ਹੈ। ਜੌਲੀ 'ਸਾਲਟ' ਦੇ ਨਾਂ ਤੋਂ ਬਣਾਏ ਜਾ ਰਹੀ ਇਕ ਜਾਸੂਸੀ ਫਿਲਮ ਦੀ ਨਿਊਯਾਰਕ ਦੇ ਨੇੜੇ ਤੇੜੇ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੀ ਸ਼ੂਟਿੰਗ ਵਿਚ ਰੁੜੀ ਹੈ। ਪਿਟ ਅਤੇ ਜੌਲੀ ਨੇ ਆਪਣੇ 6 ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਲਾਂਗ ਆਈਲੈਂਡ ਵਿਚ ਇਕ ਮਕਾਨ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਲਿਆ ਹੈ।

ਕੈਟਰੀਨਾ ਅਤੇ ਜਾਨ ਅਬਰਾਹਮ ਵਿਚਾਲੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀਆਂ ਵਧੀਆਂ !

ਨਿਊਯਾਰਕ ਵਿਚ ਇਕ ਫਿਲਮ ਦੀ ਸ਼ੂਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਤਾਂ ਕੈਟਰੀਨਾ ਕੈਫ ਅਤੇ ਸਲਮਾਨ ਦਾ ਦੁਸ਼ਮਣ ਜਾਨ ਅਬਰਾਹਮ ਦੂਰ ਦੂਰ ਰਹੇ, ਪਰ ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਕੈਟ ਨੇ ਸੱਲੂ ਮੀਆਂ ਨੂੰ ਖੁਦਾ ਹਾਫਿਜ਼ ਆਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਦੀਕੀਆਂ ਕਾਫੀ ਵਧ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਹੁਣ ਕੈਟ ਜਾਨ ਅਬਰਾਹਮ ਨਾਲ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਮਿਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਹਫ਼ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਜਦੋਂ ਕੈਟਰੀਨਾ ਤੇ ਜਾਨ ਨੇ ਇਕ ਮਿਊਜ਼ਿਕ ਵੀਡੀਓ ਫਿਲਮਾਈ ਤਾਂ ਇਹ ਕਾਫੀ ਘੁਲੇ ਮਿਲੇ ਦਿਸੇ।

ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਵਿਚ ਸਲਮਾਨ ਦੀ ਸਾਬਕਾ ਗਰਲ ਫਰੈਂਡ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਵਿਚਾਲੇ ਹੋਈ ਨਵੀਂ ਦੋਸਤੀ ਦੇ ਖੂਬ ਚਰਚੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਤਾਂ ਇਸ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਫੋਕੀ ਸ਼ੋਹਰਤ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਦੱਸ ਰਹੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਫਿਲਮ ਰਿਲੀਜ਼ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ, ਪਰ ਸਲਮਾਨ ਖਾਨ ਦੇ ਕਰੀਬੀ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਅਟੱਲ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਪੱਕੇ ਸਬੂਤ ਹਨ ਕਿ ਕੈਟਰੀਨਾ ਅਤੇ ਜਾਨ ਅਬਰਾਹਮ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿਚ ਹਨ, ਉਝ ਵੀ

ਸਲਮਾਨ ਆਪਣੀਆਂ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰੇਮਿਕਾਵਾਂ 'ਤੇ ਨਿਗਾਹ ਰੱਖਣੀ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਇਹੀ ਚੀਜ਼ ਕੈਟ ਨਾਲ ਵੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਇਕ ਕਰੀਬੀ ਸੂਤਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਲਮਾਨ ਨੇ ਕੈਟ ਦਾ ਮੋਬਾਈਲ ਬਿੱਲ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਇਹ ਦੇਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਗਿਆ ਕਿ ਕੈਟਰੀਨਾ ਨੇ ਜਾਨ ਅਬਰਾਹਮ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਫੋਨ ਤੇ ਐਸ.ਐਮ.ਐਸ. ਕੀਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਾਨ ਨੇ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਫੋਨ ਕਾਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਸੂਤਰ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੈਟਰੀਨਾ ਦੀ ਸਲਮਾਨ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਸੀ। ਉਹ ਸਾਫ ਕਹਿ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਉਸਦੀ ਗਰਲਫ੍ਰੈਂਡ ਨਹੀਂ ਹਾਂ।

FARHATH HUSSAIN PRESENTS

For the first time ever celebrating the
Biggest South Asian Carnival 2009

MEET & GREET WITH
SHAHRIKH KHAN AND.....

FOR MORE INFO :

MONTY	:847 770 1088
ALTAF HUSSAIN	:847 271 4427
SAJJAD SHAMSI	:630 205 4069
DHITU	:847 340 1120

- Celebrities Autograph & picture stage.
By top actors, actresses and singers.
- Live performances by the top playback singers.
- Catwalk stage / Fashion Stage
By Celebrities Designers
- Khana Khazana Court.
Delicious Food & Cookery Stage.
- Dulhan the South Asian Wedding Expo.
- Desi Bazaar
Jewelry, Clothes, Shoes, Accessories
& much more...

On August 15th & 16th 2009 in Chicago

**Rosemont Convention Center
Donald E Stephens Convention Center
5555 N. River Road, Rosemont, IL 60018**

This two-day South Asian Carnival event will be a colorful extravaganza, which will include MEET & GREET with Top Bollywood Celebrities, performances by Top Playback singers, Catwalk & Fashion shows by celebrities designers, Khana Khazana court with delicious food and Cookery shows, Dulhan the south asian wedding expo and a large number of Stalls, Food, and Entertainment.

For Sponsorship / Booth / Stalls Contact: 331 472 9818

TICKET \$25

www.southasiancarnival.com

ਦੇਗ ਤੇਗ ਫਤਹਿ

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ

ਪੰਥ ਕੀ ਜੀਤ

ਕਬੀਰ ਸੇਵਾ ਕੁ ਦੁਇ ਭਲੇ ਏਕੁ ਸੰਤੁ ਇਕੁ ਰਾਮ॥
ਰਾਮ ਜੁ ਦਾਤਾ ਮੁਕਤਿ ਕੇ ਸੰਤੁ ਜਪਾਵੈ ਨਾਮ॥

ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ 59ਵੀਂ ਬਰਸੀ

ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਵਿਚ ਸੰਤ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮੁਰਾਲੇਵਾਲੇ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਅਦੁੱਤੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਹੋਏ ਹਨ, ਜੋ ਦੈਵੀ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਭੰਡਾਰ ਅਤੇ ਪਰਉਪਕਾਰ ਦੀ ਮੂਰਤ ਸਨ। ਗੁਰਮਤਿ ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੂੰ ਹੀ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਚਾਰ ਦੀ ਲਹਿਰ ਚਲਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਫੁਲਵਾੜੀ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਇਆ। ਉਹ 1926 ਤੋਂ 1950 ਤੱਕ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਰਹੇ ਅਤੇ 1937 ਤੋਂ 1945 ਵਿਚ ਦੋ ਵਾਰ ਪੰਜਾਬ ਅਸੰਬਲੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਬਣੇ। ਵਿਦਿਆ ਦਾ ਚਾਨਣ ਵੰਡਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਈ ਸਕੂਲ ਬਣਵਾਏ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਲੁਬਾਣਾ ਬਰਾਦਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਸਦਕਾ ਹੀ ਅੱਜ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਉਜਵਲ ਇਤਿਹਾਸ ਸਿਰਜ ਰਹੀ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਪਿਆਰੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ,
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥

ਆਪ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਪੂਰਨ ਸੰਤ ਮਹਾਪੁਰਖ ਬਾਬਾ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਮੁਰਾਲੇ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ 59ਵੀਂ ਬਰਸੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਟੈਂਪਲ ਆਫ ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ, 7512 ਸਾਊਥ ਹਾਵੇਲ ਐਵੇਨਿਊ, ਓਕ ਕਰੀਕ ਵਿਖੇ ਗੁਰੂ ਲਾਧੋ ਰੇ ਸੇਵਾ ਸੁਸਾਇਟੀ ਬਾਬਾ ਮੱਖਣ ਸ਼ਾਹ ਲੁਬਾਣਾ ਵਲੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਆਪ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਇਕ ਮੇਲੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਨਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ ਭਰ ਕੇ ਆਪ ਸਭ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਲਾਹਾ ਲੈਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ
ਦਾ ਵੇਰਵਾ

12 ਜੂਨ, 2009-ਅਰੰਭ ਸ਼੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ:ਸਵੇਰੇ 9:30 ਵਜੇ
14 ਜੂਨ, 2009-ਭੋਗ ਸ਼੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ:ਸਵੇਰੇ 9:30 ਵਜੇ
ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੀਰਤਨ:ਸਵੇਰੇ 9:30 ਤੋਂ ਸਵੇਰੇ 10:30 ਵਜੇ ਤੱਕ
ਸਮਾਪਤੀ:ਬਾਅਦ ਦੁਪਹਿਰ 3:30 ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 4 ਵਜੇ ਤੱਕ
ਕੀਰਤਨੀ ਜਥੇ ਅਤੇ ਕਥਾਕਾਰ
ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ ਭਾਈ ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਸਪੈਸ਼ਲ ਜਥਾ ਅਕਾਲ ਅਕੈਡਮੀ ਬੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਢਾਡੀ ਜਥਾ
ਕਥਾਵਾਚਕ ਗਿਆਨੀ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜ਼ਖ਼ਮੀ
ਕੀਰਤਨੀ ਜਥਾ ਭਾਈ ਕਮਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੋਮਲ
ਬੀਬੀ ਪੂਜਾ ਧਾਲੀਵਾਲ

Satpal Singh Bainsa 263-930-2523
Sukhdev Sing Khalsa 419-699-9055
Jarnail Singh Miani 262-370-2428
Parminder Singh Goldy 414-736-6580
Kashmir Singh Neela 414-788-0026
Jaggi Singh Ghotra 414-430-4349
Davinder Singh Bind 414-393-7331
Jaswinder Singh Bhadas 414-873-5525
Chaman Singh Bawa 414-550-1290
Parmjit Singh Slaimpur Policia 414-405-2449
KP Singh Kavi 414-899-0848

E-mail:sachaguruladhore@yahoo.com

ਸਮੂਹ ਸੇਵਾਦਾਰ

ਗੁਰੂ ਲਾਧੋ ਰੇ ਸੇਵਾ ਸੁਸਾਇਟੀ ਬਾਬਾ ਮੱਖਣ ਸ਼ਾਹ ਲੁਬਾਣਾ ਮਿਲਵਾਕੀ (ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ)

ਸਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸਾ
ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗੋਲਡੀ
ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ
ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਮਿਆਣੀ

ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ ਨੀਲਾ
ਜੱਗੀ ਸਿੰਘ ਘੋਤੜਾ
ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਿੰਦ
ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭਦਾਸ

ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਲੇਮਪੁਰ
ਕੇ ਪੀ ਸਿੰਘ ਕਵੀ
ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਦਵਿੰਦਰ ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ
ਨਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਚਮਨ ਸਿੰਘ ਬਾਵਾ
ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਸਟਰ

ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਭਦਾਸ
ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਿੰਦੀ
ਦਿਲਬਾਗ ਸਿੰਘ ਲਾਡੀ,
ਪ੍ਰੀਤੀ ਅਤੇ ਟੀਟੂ

ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕਾਲੇਕਾ, ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਸਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਟਾ, ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟਾ, ਨਵਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨਵੀ, ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਘੁੱਟੀ, ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਿੰਦ, ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਅਤੇ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੱਬੂ, ਸਵਰਾਜ ਸਿੰਘ, ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੁੰਗਾ, ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭੋਲਾ, ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ, ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੱਸੀ, ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਿੱਟੂ, ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸ਼ਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਮਾ, ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੱਬੀ, ਮਹਿੰਦਰਾ ਇੰਕ., ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ, ਲਖਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਟਾਂਡਾ ਰਾਮ ਸਹਾਏ, ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲਾਲੀ, ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪਾਲਾ, ਜਸਕਰਨ ਸਿੰਘ ਜੱਸੀ, ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ, ਰਣਦੀਪ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਰਿੰਕੂ, ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਬੋਪਾਰਾਏ, ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਰੋੜਾ, ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਮਿੱਕਾ ਸਲੇਮਪੁਰੀ, ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਰਾਣਾ ਸਲੇਮਪੁਰੀ, ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾਕਲਾਂ, ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਭਟਨੂਰਾ, ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ